דבר

דבר שני
דבר השבוע
דבר אחר
משא

ש"ס שובי הביתה ושלושה בסיעה אחת. אמיר נוימן (עמ' 14)

רואנדה: הפוליטיקה של השאול/ טוביה מנדלסון, פזית רבינא, דוד פדהצור (עמ' 15)

דבר אחר

הלאה הבולשביזם שלהם
קדימה הבולשביזם שלנו!

דבר יום שישי כ"א באב תשנ"ד 29.7.94 גליון 21315 — 64 עמודים, המחיר 3.70 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 3.00 ש"ח

ישראל במצוד אחר המחבלים בחו"ל – "כמו אחרי מינכן"

גורם צבאי בכיר: לאיראן ולמבצעי הפיגועים יש סיבה טובה לחשוש; הוגברו חילופי המידע בין ישראל לבין שרותי המודיעין במדינות באירופה ואמריקה

מאת און לוי וסופי בסוק

הממשלה הנחתה את גורמי מערכת הביטחון לנקוט שורה של צעדים כדי למנוע פעולות טרור נגד מוסדות ישראליים ויהודיים בחו"ל. גורם צבאי בכיר אמר אתמול כי "הטיפול בטרור לא ייעשה באמצעות התקשורת, וכפי שמצאנו בעבר פתרונות לטרור שבא מן הים או לטרור שבא מגבולות מצרים, ירדן וסוריה, ולטרור בחו"ל בשנות השבעים – כך יימצא גם פתרון לטרור האיראני. לאיראן ולמבצעי הפיגועים יש סיבה טובה לחשוש", אמר.

יועץ ראש הממשלה לטרור, תת-אלוף יגאל פרסלר, אמר אתמול כי "מי שאשם בסדרת הפיגועים האחרונה, כנראה שיש לו סיבה טובה לחשוש". לדבריו, כמו אחרי פיגוע מינכן ב-1972, ישראל נחושה להביא להפסקת הפיגועים כנגד מוסדות ישראלים ויהודיים ברחבי העולם.

מאז הפיגוע בארגנטינה תוגברה השמירה על מוסדות יהודיים וישראלים במדינות רבות בעולם, וזאת לפי בקשת ישראל וארגונים יהודיים בארצות השונות.

לדברי הגורם הצבאי הבכיר, מערכת הביטחון נערכת בימים האחרונים למבצע מודיעיני רחב היקף במטרה להשיג מידע על מתכנני ומבצעי הפיגועים בארגנטינה, פנמה ובריטניה. כמו כן, מעבירה ישראל בימים אלה מידע מודיעיני למדינות שונות בעולם. חילופי המידע העיתיים הוגברו בשבועות האחרונים ומרביתם עוסקים בתחום הטרור.

עוד ציין אותו גורם, כי "ישראל רואה חובה לבלום גל פיגועים זה ושומרת לעצמה זכות לחזור לשיטות הפעולה של שנות השבעים כנגד בכירי המפעילים והמתכננים של פעולות טרור". הוא ציין כי הועברו הנחיות מתאימות למערך האבטחה בחו"ל בדבר הגברת העירנות לאפשרות של המשך גל הפיגועים.

לדברי יועץ ראש הממשלה לטרור, תת-אלוף פרסלר, "בסופו של דבר אנחנו מגיעים אל מבצעי הפיגועים. אנחנו מקווים שהפעם גם העולם יצטרף למלחמה בטרור. צריך לכך סבלנות, ולנו יש את כל הסבלנות שבעולם. אין בכוונתנו לחסל חפים מפשע, אבל נפגע במי שמגיע לו, וכל מי שיודע שמגיע לו – צריך לחשוש".

שני קציני משטרה גרמניים על המשמר לפני בית הכנסת בברלין. מספר השוטרים במקום הוכפל לאחר הפיגועים בלונדון ובבואנוס איירס. (צילום: א.פ.)

"ארגנטינה הזהירה את בריטניה מפיגועים במטרות יהודיות"

בואנוס איירס (עי"ר). – ארגנטינה הזהירה את בריטניה, כי ייתכן מאד שייערכו בתוכה פיגועים דומים לזה שאירע בבואנוס איירס – מסר אתמול אדגר ברונפמן, נשיא הקונגרס היהודי העולמי.

ברונפמן אמר כי נשיא ארגנטינה קארלוס מנם סיפר לו שעריק איראני מסר את הידיעה, כשרואיין בוונצואלה על-ידי חוקרים ארגנטינים בקשר לפיצוץ בבואנוס איירס.

"האיראני שהיה בוונצואלה סיפר לחוקריו כי זה יקרה בלונדון", אמר ברונפמן. "זו הוכחה טובה לכך כי אותה קבוצה פעלה בשני המקומות", הוסיף.

ברונפמן ציין כי מנם אמר לו שהוא הזהיר את לונדון. "מנם אפילו טילפן ללונדון כדי להזהיר אותם", הטעים.

בריטניה מכחישה כי ארגנטינה הזהירה אותה מפני הפיגועים

בבריטניה הכחישו דובר משרד החוץ, המשטרה ולשכת ג'ון מייג'ור כי התקבלה התראה מארגנטינה.

ארה"ב יוזמת תוכנית ללחימה משותפת בטרור ביבשת אמריקה

מאת דרורה פרל, וושינגטון

שר החוץ האמריקאי וורן כריסטופר אמר אתמול כי ארה"ב שלחה מומחים בכירים לאמריקה הלטינית כדי לסייע בחקירת הפיגועים האחרונים בארגנטינה ופנמה. "הוריתי למנהל הלשכה למלחמה בטרור במשרד החוץ לקיים התייעצויות עם שכנינו הלטינו-אמריקאים בעתיד ולפתח תוכנית מעשית למלחמה בטרור באיזור זה", סיפר אתמול כריסטופר בשימוע בוועדת החוץ של בית הנבחרים האמריקאי.

כמו כן אמר כריסטופר כי ב"פסגת האמריקות" הקרובה תדאג ארה"ב כי הטרור באיזור יהיה בראש סדר היום.

לטווח הארוך, אמר השר, פתרון הסכסוך במזרח-התיכון והשלום הם האמצעי הטוב ביותר למלחמה בטרור.

מבלי לומר מי לדעת הממשל עומד מאחורי הפיגועים האחרונים, מיקד כריסטופר את האשמה באיראן ובחזבאללה. "העבריין המרכזי היא איראן", אמר, "ויש לנקוט בשיתוף פעולה בינלאומי כדי להילחם בטרור העולמי המתנהל בהשראתה". כריסטופר הוסיף כי הוא "מוטרד ביותר" מכך שחלק מבעלי בריתה של ארה"ב בעולם אינם מכירים ב"אחריותה המלאה" של איראן להתקפות החזבאללה ברחבי העולם וממשיכים לקיים קשרי מסחר עמה.

ירדן מציעה פסגה מרובעת עם ישראל, מצרים ואש"ף לתאם ההתקדמות לשלום

מאת דרורה פרל, וושינגטון, סופי בסוק ועתי"ם

שר ההסברה הירדני ג'ואד אל-ענאני קרא אתמול בוושינגטון לכינוס ועידת פסגה מרובעת של המנהיגים שכבר השיגו הסכמים עם ישראל, כדי לתאם את ההתקדמות לקראת השלום. בהופעה ב"מכון הוושינגטוני למדיניות במזרח התיכון" הציע ענאני כי ראש הממשלה יצחק רבין, המלך חוסיין, הנשיא מובארק ויאסר ערפאת ייפגשו כדי "לשבת יחד ולעבד סדר יום משותף".

רבין אמר אתמול כי צוותים של ירדן וישראל החלו בשיחות עבודה אתמול בבוקר. הוא סירב לפרט מעבר לכך, בשל החשש מהדלפות. רבין, שהופיע בפני לשכת מפלגת העבודה בתל אביב, הבהיר כי אם לא תינתן תמיכה אמריקאית לירדן, לא ישיגו הצדדים דבר.

רבין סיפר כי הנשיא קלינטון אמר לו, כי הוא מאמין שיצליח להעביר את מחיקת החוב הירדני לארה"ב במהלך שנתיים או שלוש. "אין דבר פחות פופולרי בארה"ב, מאשר תקציב סיוע החוץ", אמר, והוסיף: "נמאס להם לעזור לעולם בכסף".

לדברי רבין, כריסטופר ינסה לארגן בביקורו הקרוב פגישה בין שרי החוץ של ישראל וירדן, בנוכחותו.

רבין אמר כי המו"מ עם ירדן יעסוק במרכיבי חוזה השלום, והדברים המרכזיים, בהם הנורמליזציה, ימומשו רק לאחר חתימת ההסכם. הוא פירט שלושה שלבים במשא ומתן: העברת המו"מ לאיזור, הסכמת ישראל להיכנס לדיון עקרוני על נושא הגבולות, ביקור המלך בארה"ב והעברת השיחות הדו-צדדיות לעבודתו.

שר ההסברה הירדני לא הסתיר את דאגתו מההשפעה השלילית של ההסכם בין ישראל לאש"ף וכניסתו של ערפאת כשחקן מרכזי בתמונה, על מעמדה של ירדן בהקשר הכלכלי-אזורי, עליו שם דגש ניכר ובהקשר הכולל. "אפילו היחסים בין ירדן למצרים... מושפעים מיכולתו של ערפאת לשחק בין הגורמים השונים", אמר ענאני.

בהתייחסו לסעיף בעניין המקומות הקדושים בירושלים בהצהרת וושינגטון, הסביר ענאני באופן בוטה כמעט כי ירדן איננה יכולה להשאיר את העניין ל"מיקוח עתידי" של הפלסטינים. "מה יקרה אם הפלסטינים יחליטו לשנות את עמדתם הדתית לגבי ירושלים תמורת כסף סעודי", שאל.

ענאני העריך כי בהמשך להצהרה השבוע, ניתן להגיע לחוזה שלום בין ישראל לירדן תוך 6-8 חודשים, אך הדגיש שהדבר תלוי מבוצעת ירדן בפתרון שאלות הגבולות והמים. "אלא אם כן יצוצו בעיות קשות כמו טאבה... ייתכן שבעוד מספר חודשים נהיה שוב בבית הלבן ונעשה משהו יפה", אמר.

השר הבכיר בממשלתו של המלך חוסיין, שנקודת מבטו היתה כלכלית בתפיסתה הבסיסית, חזר והדגיש שוב ושוב את תפקידה המרכזי של ארה"ב ואת הצורך החיוני בסיוע אמריקאי חומרי לביסוס וקידום השלום.

הוא סיפר כי הנשיא לשעבר קרטר סיפר לו שאמר לישראלים ולמצרים ב-1979 כי השלום עצמו הוא התמורה הגדולה ביותר ולכן אין צורך בסיוע חומרי, "אבל נתתי", הוסיף קרטר.

גם "הירדנים חייבים להדגיש שארה"ב נתנה משהו בתמורה", אמר ענאני בגילוי לב. "על ארה"ב להבטיח מיד למחוק את כל חובה של ירדן ולהשלים את התהליך תוך שלוש שנים", אמר. כמו כן, לדבריו, עליה להבטיח סיוע בטחוני לירדן, כדי שתוכל לעמוד באיומים האזוריים השונים, ביניהם, למשל סחר הסמים.

בין היתר הציע ענאני להקים איזור סחר חופשי שיכלול ים סוף בשטח הכולל את אילת, עקבה וצפון סיני.

ענאני העריך כי הנשיא אסד אכן מתכוון לקדם את המו"מ לשלום עם ישראל.

"ההתקדמות בערוץ הסורי צפויה", הביע את אמונו. העובדה שטקס חתימת ההסכם הישראלי-ירדני השבוע הועבר בשידור ישיר בדמשק היא סימן, לדעתו, שאסד החל להכין את העם בסוריה לשינויים הצפויים בקרוב.

בהתייחסו לסוריה אמר רבין, כי אסד לא רצה להיראות מובל בעקיפין על-ידי חוסיין. הוא העריך, כי הסורים יהיו מוכנים להמשיך בתהליך השלום בשינויים קלים, וללא התנייה בתוצאות מיידיות. הוא אמר, כי המשך המו"מ יתבצע באמצעות מזכיר המדינה האמריקאי, שיגיע לאיזור ב-8 באוגוסט, והסכמה סורית, ללא התנייה בתוצאה בתאריך מסוים.

הממשלה אישרה אתמול, פה אחד, את הצהרת וושינגטון. ההצהרה תונח על שולחן הכנסת בשבוע הבא, במושב פגרה מיוחד, והכנסת תתבקש לאשרה.

שר המשטרה, משה שחל אמר כי האינטרס הישראלי מחייב עדכון של ראש הרשות הפלסטינית, יאסר ערפאת, בתנועת המו"מ הישראלי-ירדני. לדבריו, את מלאכת העדכון צריך לעשות שר החוץ פרס. שרים שהשתתפו בישיבה מעריכים כי רבין ופרס עשויים לאמץ את הצעת שחל.

שר הבינוי והשיכון, בנימין בן אליעזר, אמר כי ההסכם עם ירדן, בהיותו ההסכם הראשון של ישראל בזווית המזרחית, פותח אפשרויות שכרגע נראות דמיוניות.

שר הכלכלה שמעון שטרית העיר כי לפי המנהג והדין, הממשלה צריכה להביא את הצהרת וושינגטון לאישור הכנסת. הוא שיבח את החלטת רבין לתת לירדן מעמד מועדף במקומות הקדושים בירושלים.

שר הקליטה יאיר צבן העיר כי הצהרת וושינגטון מעלה את רמת היחסים המעשיים בין ישראל וירדן בדרגה אחת. לדבריו, יש גם חשיבות רבה למעבר מיחסים חשאיים ליחסים פומביים. "ישראל חתרה כל השנים להשלמה ולהכרה מצד העולם הערבי, ועכשיו זה מתממש", אמר. "ישראל צריכה לזכור כי ההסכם עם אש"ף הוא הפרוזדור שדרכו עבר חוסיין את כל הדרך עד להצהרת וושינגטון. האינטרס של ישראל עתה הוא לקרב את הפלסטינים להבנת ההסכם כצעד משלים לתהליך השלום איתם".

ישראל הודיעה השבוע לרשות הפלסטינית, במסגרת הדיונים בין שני הצדדים בקהיר, כי תפסיק לדבר איתה על צעדים בוני אמון כל עוד הרשות ממשיכה להתנכל למשתפי הפעולה, בניגוד להסכמים בין ישראל לרשות.

בירושלים בודקים נכונות סוריה לחזור למו"מ

מאת סופי בסוק

בירושלים בודקים הערכות, לפיהן עולה מאיתותים שונים שהגיעו בימים האחרונים לירושלים כי סוריה מוכנה, בעקבות פריצת הדרך במסלול הישראלי-ירדני, לחזור לדיונים עם ישראל, ואולי אף לפתוח בערוץ של מו"מ חשאי.

בישיבת הממשלה אתמול ציינו מספר גורמים כי סוריה, באמצעות שר החוץ שלה, פארוק א-שארע, גינתה השבוע לראשונה פיגוע במטרות יהודיות (בלונדון). שר החוץ פרס, בתשובה לשאלות עיתונאים בלרנקה, קפריסין, הביע שביעות רצון מדברי א-שארע. סגן שר החוץ, ד"ר יוסי ביילין, העריך אתמול כי תוך מספר חודשים יחתמו גם ישראל וסוריה על הסכם, בדרך לשלום.

שר הקליטה, יאיר צבן, אמר אתמול בישיבת הממשלה כי יש לנצל את המומנטום שיצרה "הצהרת וושינגטון" עם הפלסטינים כדי לקדם את המו"מ עם הסורים. פסק הזמן הדרוש עתה לא יהיה ארוך ביותר.

האותות הבאים לאחרונה מדמשק, כמו השידור של נאום רבין בוושינגטון בטלוויזיה הסורית והכרזות א-שארע, מעודדים ומצביעים על סיכוי טוב יותר לקידום ההידברות בין שני הצדדים. גם שר הבינוי, בן-אליעזר, מעריך כי הסכם השלום הבא שישראל תחתום יהיה עם סוריה.

לעומת זאת, שר הכלכלה, שמעון שטרית, טען כי לא יהיה רוב בכנסת לביטול חוק רמת הגולן, גם לא באמצעות "מכה פסיכולוגית". לדעתו, אסור לישראל להסכים לנסיגה מלאה מהרמה.

דמשק (עתי"ם). – סוריה מתחה אתמול ביקורת ישירה רשמית על ירדן על שחתמה על הסכם להפסקת מצב הלוחמה עם ישראל, וציינה כי אין היא נחפזת להגיע לשלום "בלתי שלם" עם ישראל.

יומון הממשלה "אל-בעת'" תיאר את הצהרת וושינגטון כ"התפתחות מפתיעה, והפרה" של העקרונות שעל בסיסם החל לפני כמעט שלוש שנים תהליך השלום במדריד.

העיתון כתב כי ההצהרה עליה חתמו חוסיין מלך ירדן וראש הממשלה יצחק רבין בעקבות פגישתם הפומבית הראשונה בוושינגטון ביום שני, תשפיע שלילית על אינטרסים ערביים.

"אל-בעת'" הוסיף כי "ההתפתחויות המפתיעות וההפרות, כולל הסכם עזה-יריחו והצהרת וושינגטון, אינן יכולות לחפות על העובדה כי השלום ייכשל ויתנדף אם לא יהיה צודק וכולל".

"התפתחויות אלה (הסכמי השלום) מאשרות כי הסכמים חד-צדדיים וחלקיים ישפיעו שלילית על האינטרסים והזכויות של הערבים", כתב להלן.

האו"ם דחה בקשה לבנונית לחקור ניצול המים על-ידי ישראל

(עי"א.אף.פ). – מזכ"ל האו"ם, בוטרוס גאלי, דחה בקשה של ביירות לשלוח ועדה מיוחדת שתחקור את ניצול המים הלבנונים על ידי ישראל, והביע צער על פרסום טענות מעין אלה. על כך מסר אתמול מקור מוסמך.

במכתב ששלח אל שר החוץ הלבנוני, כתב גאלי: "אני מצטער להודיע, כי דו"ח הוועדה הכלכלית והחברתית של האו"ם לאסיה המערבית לא היה מבוסס על עובדות, תוצאות בדיקתו מוכיחות, כי הוא לא היה מבוסס על ראיות ממשיות. אני מצטער מאוד שטענות מעין אלה הוגשו כהוכחות".

משקיפים: האלימות הצפויה ברואנדה תהיה חמורה יותר ממלחמת האזרחים

מאת טוביה מנדלסון, גומה, רואנדה

עיתונאים, שאפריקה היא מקצועם, ומשקיפים אחרים מעריכים שזאת רק שאלה של זמן עד שהרגיעה היחסית ברואנדה, והאפטיה הפתולוגית, שבה שרויים פליטיה במחנות, תתפרק לאלימות, שתגמד את מה שידע האיזור בחודשים האחרונים.

השר יוסי שריד אמר אתמול, דקות אחדות לפני שעלה על מטוס חיל-האוויר שהחזירו לישראל: "יש לי תחושה שהדברים יגיעו לאלימות. אם לא יתחילו לפרוק כיד את המחנות שיצרו הפליטים והמגיפה הכבה בהם – ייתכן שפרץ של אלימות מחודשת הוא בלתי נמנע".

מקור צבאי בכיר אישר את הערכתו של שריד, והשתמש אף בביטויים בוטים יותר. הסכנה אינה רק ברואנדה. הסכנה עכשיו היא גם בזאיר. גומה, שהיתה עד לפני שבוע חצי עיר שמנתה 200 אלף תושבים, קורסת ומתמוטטת תחת הנטל הכבד שנוצר עם "כינוסה" של העיר והסביבה על-ידי יותר ממיליון פליטים.

בכאן, בין השאר, העדות שלא רחוק הרגע שבו יחליטו שלטונות זאיר לפנות את גומה מהפליטים שהקיפו אותה והדרו לתוכה. כנראה שכבר התקבלה החלטה לרכז את חיילי ההוטו המובסים והאלימים באיזור נפרד, כדי לפרק אותם מנשקם וכדי שיפסיקו להוות באוזהם. קשה לראות מה יקרה אם וכאשר תנסה ממשלת זאיר לכבס את מזונותיה. לא ברור גם מה יהיה כרוך בביצוע החלטות כמו סילוק הפליטים מהעיר או ריכוז חיילי ההוטו באיזור נפרד.

התינוק הראשון בבית החולים שהקים צה"ל בגומה, נולד אתמול לפנות ערב. היולדת הגיעה למתחם הצבאי שלושה...

הלידה התקבלה בשמחה גדולה על ידי החיילים והרופאים, שבכו יחד עם האב הנרגש. עם זאת, גורלם הרפואי של התינוק ואמו יתברר רק בימים הקרובים.

● ראה עמ' 15 ●

תדהמה בציבור הפלסטיני עקב הוראת ערפאת למנוע הפצת העיתון "א-נהאר" הפרו-ירדני

מאת מיכל סלע

תדהמה וכעס בציבור הפלסטיני בשטחים נוכח ההוראה של יאסר ערפאת למנוע את הפצת עיתון "א-נהאר" בעזה, ביריחו ולמעשה גם בכל רחבי הגדה המערבית.

סוכנות הידיעות הפלסטינית, המפרסמת הודעות של יאסר ערפאת, מסרה אתמול כי הפצת העיתון נאסרה משום שפג תוקף היתר ההפצה שנתנה לעיתון ישראל. הנהלת העיתון לא פנתה לבקש היתר חדש ממנגנון בטחון המנע של הרשות הפלסטינית.

ההיתר להפיץ את העיתון בגדה המערבית, שאינה בשליטת הרשות הפלסטינית, לא פג, אך ערפאת הורה למקורביו ולפעילי פתח למנוע את הפצת העיתון ולהסיר אותו מדוכני המכירה, אם יימצא שם.

הממשל הצבאי התנה בעזה בעבר ובגדה גם היום, הפצת עיתונים בהיתר מיוחד של קצין המטה לענייני פנים. ההיתר הוא לתקופה של שנה, ומעת לעת קרה שהוא בוטל לתקופה מוגבלת, בעיקר בשל עבירות צנזורה.

עם הקמת הרשות הפלסטינית, לא יצאה כל הוראה לרשום את העיתונים הפלסטיניים במשרדי הפנים של הרשות הפלסטינית, ולא הוקם מנגנון צנזורה.

ההוראה למנוע את הפצת העיתון היא החלטה אישית של ערפאת ומקורה פוליטי: "א-נהאר" הוא עיתון פרו-ירדני במידה רבה ואינו חושש מכתיבת מאמרי ביקורת על ערפאת, על אישים אחרים ועל כל נושא פלסטיני שהעיתון מוצא לנכון לבקר אותו.

עורך העיתון והבעלים, עות'מאן חלאק, לא בא לעזה בחודש האחרון כדי לברך את ערפאת על בואו, כפי שעשה עורך העיתון "אל-קודס", מחמוד אבו זלוף.

אתמול מנעו אנשי מנגנון בטחון הפנים בעזה הפצת העיתון והחרימו מן המפיץ את כל העיתונים שביקש לחלק בחנויות. ככל הנראה, הבוקר לא יופיע העיתון כלל.

אתמול לא היה אפשר לקבל את תגובת חלאק או אחד מעורכי העיתון.

התגובות בציבור הפלסטיני היו קשות. חנאן עשראוי, העומדת בראש המרכז לזכויות האדם וביקורת המוסדות, היתה נרגשת מאוד. "אנחנו מתנגדים לצעד כזה מן היסוד, אך עלי לברר תחילה מה בדיוק קרה", אמרה.

העיתונאים בעזה היו מזועזעים. למרות מקורות המידע הטובים שלהם, איש מן הגורמים הרשמיים לא היה מוכן לדבר איתם ולהסביר את פשר הצעד הזה.

"אין ספק שזוהי נקמה וכעס על כך שהעיתון פרו-ירדני ועל כך שחלאק לא בא להישבע אמונים לנשיא", אמר עיתונאי בכיר, שדיבר בעילום שם.

העיתונאים לא ייצאו להפגנת מחאה ולא יציבו שלטי מחאה ברחובות מתוך חשש שייעצרו, וגם אגודת העיתונאים לא תצא בצעדי מחאה מתוך פחד – אמרו עיתונאים בעזה אתמול.

עורך עיתון מפלגת העם "אל-טליעה", בשיר אל-ברגותי, נדהם לשמע ההחלטה הזאת: "אני מגנה זאת בכל התוקף האפשרי". עיתונו מנוע רוב השנים מהפצה בשטחים, "אבל תמיד הגענו אל כל קוראינו", אמר אתמול.

ברגותי מתנגד לכל הגבלה על עיתונות ולכל צנזורה. "אם יתקנו תקנה שכל עיתון צריך להירשם במשרד הפנים – זה הגיוני, אך צריך לתקן בצורה מסודרת תקנה כזאת. אך צנזורה? אני מתנגד לכל צנזורה, גם צבאית", אמר אל-ברגותי. "אם רוצים לחוקק חוק צריך קודם להקים גוף מחוקק, שינסח ויעמיד את החוק לדיון ציבורי. בלי זה לא נוכל להסכים לכך".

בכל הידוע מתכוון ערפאת למנוע הפצה של עיתון אחר, "אתבאר אל-בלד", אותו מוציא לאור נאצר אדין אנשאשיבי, מקורבו של המלך חוסיין.

אני בעד דבר

* סגירת "דבר" תסמל את המציאות הישראלית-האמריקאית של כל ראלים בתקשורת - גבר (אהוד בן עזר).
* בימים אלה של אינפלציה תקשורתית אין תחליף לדברו של "דבר" (שמעון בלס).

אנשים מכל התחומים והשכבות מוסיפים להביע את תמיכתם ב"דבר" לנוכח סכנת סגירתו. להלן שמותיהם (רשימה 13):

אהרון מגד, אהוד בן עזר, רבקה פרלה, שמעון בלס, עזרא ארזאפי, חנה לוינסון, ד"ר גבי ויסמן, אסתר אלכסנדר, צביקה שורף, גדעון ספירו.

(ראה עמוד 2)

ארזה
מרכז נופש מוצא עילית בשערי ירושלים
אגדה של מקום טובל בירק
חוויה בר"ה"ש ובחג סוכות
** מחירים עממיים **
110 חדרים – בכל חדר שטיח מקיר-אל-קיר וטלוויזיה
אורחי השבוע: * הללויה – מקהלת נוער בינלאומית יהודית 50 משתתפים
* במות – סמינר לטבעונות תצמחונות 140 משתתפים
* גימלאים – נופשים ומשתלמים 130 משתתפים
** הבפה מקופך בחנים ** כשר למהדרין
טל. 177-022-0151 – 02-342291-2

صكنا من الاجل

אני בעד דבר

● **אהרון מגד:**
בתוקף תפקידי בשגרירות ישראל בלונדון, היתה לי הזכות ללחוץ את ידה של המלכה אליזבת במסיבה מסויימת. היא שאלה אותי מה מעשי וכשאמרתי לה שאני כותב ב"דבר", אורו עיניה: "אני גדלתי על 'דבר'", אמרה, "אני המנות, המלך גורג', סיפר לי שבתל אביב יש רחוב על שמו ובו תימני קטן מכריז 'דבר', 'דבר'. את 'דבר' בתולס אסור לסגור. ומלבד זה המאכל האהוב ביותר עלי הוא 'דבר אחר'".

● **אהוד בן עזר**, סופר:
כבן למשפחה ציונית־כללית מפתח תקווה, אשר "דבר" לא נכנס בבעורי לביתי, אני סבור כי סגירתו או ניוונו על ידי שינוי מתכונתו ורוחו, יביאו שמחה גדולה, שמחה לאידה של תנועת העבודה בלב כל "קפיטאליסט" ו"מצליחן" ישראלי. סגירת "דבר" תסמל את המציאות הישראלית־האמריקאית של כל ראלים בתקשורת – גבר.

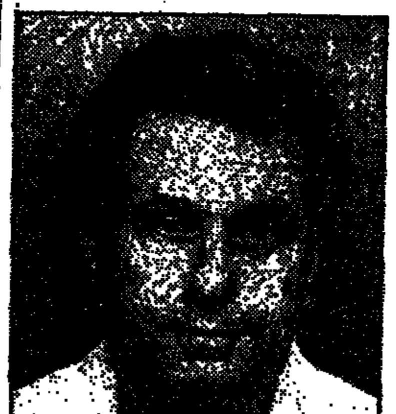
אהוד בן עזר

אהרון מגד

● **רבקה פרלה**, משוררת:
בא לא לסגור את "דבר" מפני שהוא עיתון טוב ונותן הזדמנויות רבות למשוררים ולסופרים להתקדם ולהאדיר את שמה של מדינתנו.

● **שמעון בלס**, סופר:
בימים אלה של אינפלציה תקשורתית, אין תחליף לדבר של "דבר". סגירתו מהווה פגיעה חמורה בציבור גדול של אנשים חושבים ושוחרי שלום.

● **עזרא אריאמי**, משורר:
אני מעוניין בהמשך הופעת "דבר" לא רק מהסיבה הספרותית. הוא המבטא זה מספר עשורים את דרכה של הארץ, עלייתה והתפתחותה. ובעיקר: הוא שופר של הצדק החברתי הרוחני. הוא כשדרה רחבה בה עוברים כל אלה המעוניינים בקידומה של הארץ. זו תמצית תחושותי ומחשבותי כשאני שומע על אפשרות סגירתו. קל להרוס, אך קשה לבנות דבר שהצדיק את קיומו במשך השנים.

● **חנה לוינסון**, מנהלת מחקר בכירה, מכון גוטמן למחקר שימושי:
הסכנה בסגירה היא לא רק לעיתון, אלא סכנה של הבושה הסיפור כולו, של הבונים והמייסדים, של רוח הדברים ומנימה הערכית המיוחדת לעיתון זה – במה למיטב הכותבים בכל השנים. אתה הבנת את זה היטב!

● **ד"ר גבי ויסמן:**
אני בעד "דבר" המביא דבר ספרות ואמנות לציבור אינטליגנטי ורודף שלום.

● **אסתר אלכסנדר**, כלכלנית:
העקרון שהרווחיות הכספית מעל הכל הוא צרות מוחין של קברי הראייה, ואפילו כעקרון כלכלי הוא אינו עומד במבחן בכלכלה המודרנית. קיים המושג של הזנק (externalities): האומר שיש להתחשב גם בתועלת המוגר לחברה, בצד ההכנסות הכספיות שהוא מביא, כשבאים לחשב את התמורה משפעלו. אם נוסיף להכנסותיו הכספיות של "דבר" גם את תועלתו לחברה, הרי לא נמצא עיתון רווחי ממנו בארץ. הוא יחיד במינו באופן טיפולו בנושאי חינוך, בריאות ורווחה, דבר שנדיר למצוא בעיתונות היומית הפרטית "הרווחית".

● **צביקה שרף**, מאמן נבחרת ישראל בכדורסל:
אני בעד המשך הופעת "דבר" כיוון שאני פוחד שבמדינת ישראל יופיעו שניים וחצי עיתונים. במשך שנים אני עוקב אחרי "דבר" ולדעתי הוא תורם לתקשורת ולדמוקרטיה הישראלית.

● **גדעון ספירו**, בעבר בעל טור ב"דבר השבוע" והיום עושה זאת ב"יום ליום": "דבר" זקוק לשינוי ולריענון. כדי לעשות זאת, הוא צריך להמשיך להיות.

דבר בדבר אל בני ישראל!

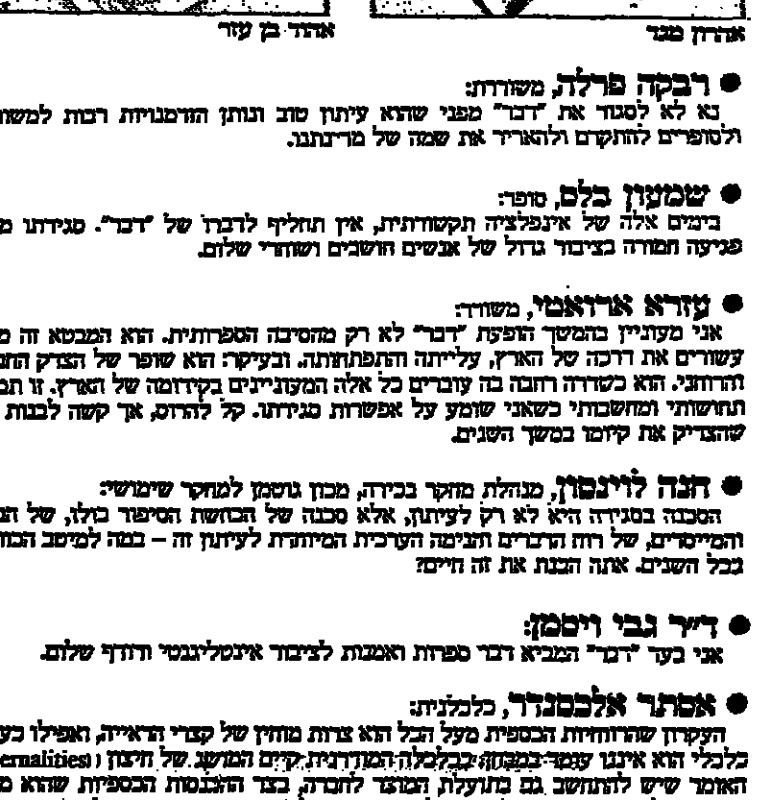
משה גרשוני

טופיילי מכחיש מעורבותו בפיצוץ בארגנטינה

(עיר). – איש הדת השיעי, שייח' סובחי טופיילי, המבוקש על ידי ארגנטינה במעורבות בפיצוץ בבואנוס איירס, הכחיש אתמול שיש לו קשר כלשהו לפיגוע. "אין לנו כל קשר, ישיר או עקיף, למה שקרה בארגנטינה", אמר טופיילי לכתבים בביתו בבעל בק.

הוא ציין כי החיזבאללה מתנגד להרג ילדים, נשים, ואזרחים. "פעולה זו אינה יכולה להיות פעולתם של אנשים המאמינים באיסלאם", הוסיף.

טופיילי מנהיג את החיזבאללה מסוף שנות ה־80, אך הוא הכחיש דיווחים לפיהם הוא קשור ל"אנסר אללה" (תומכי אללה), ארגון שנטל על עצמו את האחריות לפיצוץ בבואנוס איירס. "אין לנו אנסר אללה בלבנון. הסיפור הזה הוא המצאה", אמר.

כשנשאל על דרישתה של ארגנטינה להסגירו, ענה: "הציונים אלי הזכירו את שמי, הארגנטינים קיבלו את דעתם".

טופיילי אמר, כי ישראל מנסה לנצל את הפיצוצים בבואנוס איירס ובלונדון כדי להפעיל לחץ על איראן ועל חיזבאללה.

שייח' סובחי טופיילי, בן 46, מייסד הזרוע המזויינת של חזבאללה, אותו סירבה אתמול לבנון להסגיר לידי ארגנטינה בקשר לפיגוע בבואנוס איירס (צילום: א.פ.)

מדינות נוספות באירופה מגבירות השמירה על מוסדות ישראליים ויהודיים

בריטניה וארגנטינה ינסו להשיג היום גינוי הטרור על־ידי מועצת הביטחון

אין התקדמות בחקירת שני הפיצוצים בלונדון; שגרירות ישראל בצ'ילה פונתה בעקבות הודעת שווא על פצצה שהוטמנה בה

לונדון (עיא.אפ.ב.) – למשטרת לונדון, החוקרת את שני הפיצוצים נגד מוסדות ישראליים ויהודיים, עדיין לא היו אתמול "עקבות רציניים", למרות שיתוף הפעולה המוגבר עם השירותים החשאיים הישראליים. דובר סקוטלנד יארד אמר אתמול כי "אין כל חדש" בנושא זה.

דובר משרד החוץ בלונדון מסר כי בריטניה וארגנטינה ינסו להשיג מהיו"ר התורן של מועצת הביטחון הודעה שתוקיע נמרצות את הטרור הבינלאומי ותקרא להגברת שיתוף הפעולה במאבק נגד הטרור". שתי המדינות מקוות להשיג הצהרה זו היום.

ישראל והקהילה היהודית הבריטית מתחו ביקורת חריפה על אמצעי הביטחון שנקטו משטרת לונדון, והגדירו אותם כבלתי מספיקים. מקור מקורב לקהילה מסר, כי המומחים הבריטיים יותר אחת המצבות ששימשה בפיגועים – מטען מתוצרת בית מסוג הדומה למדי לזה שבו משתמשים בפיגועים במזרח התיכון.

מכוניות התופת שהוצבו בלונדון ליד שגרירות ישראל וליד "בית בלפור", בו שוכנים משרדי הסוכנות היהודית הארגונים יהודיים אחרים, גרמו לפציעתם של עשרים איש. מאז יום רביעי הופקדה שמירה משטרתית קבועה על יותר ממאה בתים בלונדון, ונאסרה חניית מכוניות בקרבתם.

למנצ'סטר שבצפון אנגליה, בה חיה קהילה יהודית של 35 אלף נפש, שיגר סקוטלנד יארד מומחים ללוחמה נגד טרור כדי לייעץ למשטרה המקומית. אותו צעד ננקט לגבי הערים גלאזגו בסקוטלנד, לידס בצפון אנגליה ובירמינגהם במרכז אנגליה.

משטרת גרמניה הגבירה אתמול את אמצעי הביטחון מסביב לשגרירות ישראל בבון. עדי ראייה מסרו כי המשטרה הסמה מדרכות מסביב לבניין, הקימה עוברי אורח ואסרה חניית מכוניות ברדיוס של מאה מטרים מסביב לבניין. מכוניות שיטור ניצבו ליד השגרירות, בניין בסגנון שמוד היטב בפינת רחוב ברובע הדיפלומטי באד גודסברג.

דובר שגרירות ישראל בבון אמר: אנו בטוחים שהשלטונות הגרמניים יעשו כל אשר ביכולתם להבטיח את בטחוננו. אין אנו חוששים."

לשכת העיתונות הרומנית מסרה אתמול כי גם בבוקרשט תוגברה השמירה על שגרירות ישראל ועל הבניינים של ארגונים יהודיים בערים שונות. בבניינים אלה מוגנים על ידי היחידה ללוחמה בטרור, שבפיקוד סר"אי, הארגון שתפס את מקומה של משטרת הביטחון לשעבר "סקוריטאטה". הקהילה היהודית של רומניה מונה כ־14 אלף נפש.

דובר משטרת הונגריה מסר אתמול כי המשטרה תגברה את ההגנה על שגרירות ישראל בבודאפשט ועל ארגונים יהודיים במדינה.

גם ביוון הוגברה אתמול השמירה על שגרירות ישראל ועל מוסדות יהודיים, דתיים וחילוניים. שר המשטרה, סטאליוס פאפאטאמליס, אליו פנתה הקהילה היהודית ביום רביעי, דרש את הגברת הסיורים המשטרתיים ליד אתרים אלה.

"באווירה הנוכחית בחצה עירנות מירבית, ואנו מבקשים את עזרת השלטונות להשגחה על כעשרים מקומות", אמר נסים מאיס, נשיא מועצת המוסדות היהודיים ביוון. הוא ציין כי לא התקבלו באחרונה כל איומים נגד הקהילה היהודית, המונה כ־5,000 נפש. משגרירות ישראל נמסר, כי מתקיימים מגעים עם שלטונות יוון בנושא להגברת אמצעי הבטיחות.

מקור רשמי בצ'ילה מסר כי שגרירות ישראל בסנטיאגו פונתה אתמול מכל יושביה, לאחר שהתקבלה ידיעה כי הוטמנה בה פצצה.

בשעות אחר הצהריים המוקדמות התקבלה קריאה טלפונית, בה נאמר כי הוטמנה פצצה באחת מקומות הבירוק של השגרירות, הנמצאת במערב סנטיאגו. כל העובדים פונו מהמקום, ונערכו חיפושים על ידי חבלנים מלווים בכלבים.

זמן קצר לפני הצהריים הגיעה משאית חשודה לפני בניין המזכירות, והעמידה במצב הכן את כוחות המשטרה. לאחר חיפושים מהירים נמצאו בעלי המשאית. אזעקת שווא קדמה התקבלה ב־21 ביולי, ארבעה ימים לאחר הפיצוץ בבואנוס איירס.

נתן רועי מסר מנכ"ל הסוכנות היהודית, משה נתיב, קיים ביסמה האחרונה דיונים עם ראשי המערכת הבטחונית וראשי המחלקות בסוכנות היהודית על הידוק האבטחה של משלחות הסוכנות היהודית בעולם כדי לסכל אפשרות של פיגוע נוסף. בישיבות אלה התקבלו החלטות רבות, שתואמו עם מערכת הביטחון ושרות הביטחון הכללי.

ישראל תנהל מתקפת הסברה נגד הטרור הבינ"ל, תוך הדגשת מעורבותה של איראן

מאת מוטי בסוק

בישיבת הממשלה אתמול נמסר לשרים כי ישראל מתכוונת לפתוח כבר בימים הקרובים במתקפת הסברה בבירות העולם השונות נגד הטרור הבינלאומי, תוך הפניית אצבע מאשימה מיוחדת לכיוון איראן.

ישראל מתכוונת להסביר כי אומנם היום היא זו שמהווה יעד לחלק מראשי הטרור הבינלאומי, אולם בעתיד יכולות להיפגע מטרור זה גם מדינות אחרות. בלי פעולה בינלאומית משולבת, נמרצת, של רוב מדינות העולם, יתקשו המדינות הבודדות הלוחמות בטרור הבינלאומי לדכא אותו.

הממשלה קיבלה אתמול, בישיבתה המיוחדת, החלטה המחזקת את ידי הקהילה היהודית בארגנטינה, שנפגעה באחרונה בפיגוע טרור רצחני, שולחת תנחומים למשפחות החללים ואיחולי החלמה לפצועים.

הממשלה, בהודעתה, מגנה "שפיכת דמם של אזרחים שלווים ומכריזה שהיא תפעל ותסייע ללכידת הפושעים ולהענשתם". ישראל מודה עם הקהילות היהודיות בעולם וקוראת לממשלות השונות "לפעול נגד הטרור ולהגן על חיי הישראלים היהודים בארצותיהם, שהם כיום היעד המרכזי לטרור הבינלאומי. הממשלה תעשה את מה שבסמכותה וביכולתה כדי להגן על מוסדות ישראליים ויהודים מפני הטרור הבינלאומי", נאמר.

בפתח הדיון בממשלה בנושא הטרור דיווח השר עוזי ברעם, ששב שלשום לארץ מבואנוס איירס, על הפיגוע הקשה בארגנטינה. ברעם ציין כי בפיגוע נהרגו כמאה איש, יהודים ולא יהודים. שר הקליטה יאיר צבן החזיר את התמאס החיזבאללה כי ישראל לא תשב בחיבוק ידיים, וכשם שפגעה בהם לפני כחודשיים, תעשה זאת גם בעתיד.

בכנס של 24 שגרירי ישראל במערב אירופה, שנפתח אתמול במשרד החוץ בירושלים, דרשו גורמי הביטחון מהשגרירים לדאוג להגברת השמירה ואמצעי הביטחון בשגרירויות, מוסדות ישראליים אחרים הפועלים בחו"ל, ובמוסדות היהודיים.

שר החוץ שמעון פרס קרא לשגרירים להפעיל אמצעי ביטחון חמורי תקיים, אולם בד בבד לדאוג שהשגרירויות והנציגויות הישראליות האחרות ימשיכו בפעילותן היומיומית הרגילה. פרס שלח אצבע מאשימה כלפי איראן.

שגריר ישראל בגרמניה, אבי פרימור, אמר כי בציגי ישראל בחו"ל חיים תחת שמירה. מפעם לפעם יש התפרצויות והחייבות אמצעי ביטחון קפדניים יותר. שגריר ישראל בבלגיה, מיקי בבלי, אמר כי גורמי הביטחון בכל מדינה הם האחראים לבטחונם של המוסדות והנציגים הישראליים והיהודיים. ישראל יכולה רק לבדוק את אמצעי הביטחון המקומיים ולבקש את הגברתם.

לבנון חוששת מפעולה ישראלית

ביירות (עיא.אפ.ב.) – לבנון חוששת מפני "פעולות גמול מכאיבות" מצד ישראל בשטחה, בעקבות הפיגועים האחרונים בבואנוס איירס ובלונדון והתוקפות של חיזבאללה בדרום לבנון.

ביום רביעי בערב הוקם "תאירום" ממשלתי בביירות. שר ההסברה מסר כי "שרי ההגנה והפנים ושרים אחרים הנוגעים בדבר קיבלו הוראות להיערך כדי לטפל בכל אפשרות שהיא".

השר, מישל סאמאחה, הוסיף כי "ההאשמות הישראליות נגד לבנון משוללות כל יסוד. הן הושמעו בתוספת איומים ובליווי העברת תגבורת צבאית לרצועה הכבושה, ועלולות לשמש מבוא למתקפה ישראלית". הוא התייחס להאשמת ישראל בדבר אחריות החיזבאללה לפיגועים בבואנוס איירס ובלונדון.

מתאם הפעולות בלבנון, אורי לוברני, אמר ביום שלישי כי התגובה הישראלית תהיה "מכאיבה" אך מחושבת.

הוגים הפוליטיים והעיתונות בלבנון אינם שוללים שום אפשרות: התקפה מרוכזת על מאחזי חזבאללה בדרום לבנון או פעולות ברוכביות במקומות שונים שבהם מרוכזים הקיצוניים השיעיים.

עיתון בביירות: ארה"ב פועלת למשוך את לבנון למו"מ חשאי עם ישראל

ביירות (עיט). – ארה"ב הגישה לממשלת ביירות הצעות שנועדו לעודד אותה להיכנס למו"מ ישיר וחשאי עם ישראל, כמו המו"מ בערוצים הירדני והפלסטיני, מוסר העיתון הלבנוני "אלספיר".

לדברי העיתון, כוללות ההצעות האמריקאיות גם הקמת ועדה צבאית לבנונית־ישראלית. הועדה אמורה לבחון את סוגיית הסדרי הביטחון, כהכנה ליישום החלטה 425 ולנסיגת צה"ל מדרום לבנון ומהבקעא המערבי.

בין היתר מדובר גם בלוח זמנים לנסיגה על פי העיקרון של "ג'יזין תחילה". המצה דומה להצעה הישראלית בעניין הגולן, כלומר "מגדל שמם תחילה".

המקורות שמצטט העיתון אמרו, כי בניגוד ל־12 הסבבים הקודמים של המו"מ, ההצעות האמריקאיות החדשות אינן כוללות דרישה מממשלת לבנון להגביל או להפסיק את פעילות ארגון "ההתנגדות הלבנונית" החיזבאללה. הסיבה לכך, לדעתם, היא שארה"ב מכורה כי ההתנגדות והחיזבאללה פועלים באופן עצמאי מהנהגת המדינה הלבנונית.

המקורות הוסיפו, כי לבנון סירבה בתוקף להצעות שהוגשו לה, ואף סרבה לדון בהן.

משטרת ארגנטינה עצרה חשוד נוסף בפיגוע

בואנוס איירס (עיא.אפ.ב.) – משטרת ארגנטינה עצרה חשוד נוסף בהשתתפות בפיצוץ הקטלני בבואנוס איירס – מסרו אתמול מקורות המקורבים לחקירה.

הם אמרו כי מדובר בגבר צעיר החשוד שקנה את המכונית ששימשה כמכונית התופת ב־18 ביולי.

כאשר נעצר בנמל התעופה הבינלאומי של בואנוס איירס, בשעה שעמד לעלות על מטוס של חברת התעופה הארגנטינית, נמצאו ברשותו 700 דולר ו־200 דולר במטבע ארגנטינאי, הוסיפו המקורות.

גברי ואשה אחראבים עדיין עצורים במסגרת חקירת הפיגוע נגד מרכז הקהילה היהודית בארגנטינה, שבו נהרגו 95 איש, נפצעו 250 ו־10 עדיין נעדרים.

נפתח מבצע התרמת דם עקב המחסור החמור במנות

מאת עזרא חן

מלאי מנות הדם בבנק הדם של מד"א פחת באחרונה וקיים מחסור בכל סוגי הדם. הסיבות לכך הן, לפי דובר מד"א, היעדרות של תורמים קבועים עקב חופשת הקיץ, ירידה בהתרמת דם בצה"ל עקב תעסוקה מחוץ לבסיסי הקבע, וניתוחים רבים יחסית בקרב אוכלוסיית העולים הנדרשים לעזרת מודעות נמוכה לתרומת דם באוכלוסייה זו.

"מלאי הדם במדינה הוא מתחת לקו האדום, דבר העלול לגרום לדחיית ניתוחים לא דחופים בבתי־החולים", אמר הדובר.

עקב המחסור ייפתח היום מבצע התרמת דם, שיימשך שבוע. רוב תחנות התרומה בתחנות מד"א יהיו פתוחים בכל יום בין השעות 17.00־21.00, ובימי ו' בין השעות 09.00־12.30. בבנק הדם בתל השומר, ובתחנות מד"א בתל אביב, ירושלים וחיפה, יתקבלו תרומות דם מ־08.00 בבוקר עד 09.00 בערב.

קבוצות באירגונות, במקומות עבודה, יישובים וכדומה, יכולות להזמין צוות מתרימים בטלפונים 03־5349777, 03־5343780.

למלכה גליקמן ומשפחתה
משתתפים בצערך על מות
אמך ז"ל
בית נעמת

אמש בטלוויזיה / יקיר אלקריב

סלידה הדדית שהיא חוק טבע

ביומיים האחרונים נדמה שהכרוניקה השוטפת הגישה גם ברדיו וגם בטלוויזיה בתופעה מסוימת, כנראה כדי להגיע מהר ככל האפשר אל הנושא שמעניין את כולם באמת: קטטת הכיבודים העירה בין ראש הממשלה רבין לשר החוץ פרס.

ומעניין ששום כלי תקשורת, גם לא תכניות הטלוויזיה של אמש, לא עשה את מה שהתקשורת, הכתובה והמצולמת, כל כך אוהבת לעשות: להזמין לאולפן פסיכולוג שיסביר פעם אחת ולתמיד איך יכול להיות ששני אנשים מבוגרים, שעובדים במשרה מלאה כדי לעשות שלום בעולם, אינם מסוגלים להסתדר ביניהם.

ההסברים היחידים נדרשו ממקורביהם של השניים שלשונם נתקפה שיתוק. ובזה הפלא: מי יגיד משהו רע או אפילו נוקב על היד שמאכילה אותו, ועוד בשידור חי? לכן, אולי, הייתי רוצה לנסות להציע הסבר משלי לתופעה שגולה ומן שידור כה רב ובכל זאת נשארת סתומה.

וההסבר הוא שאין הסבר, מלבד מה שנראה לעין. שני אנשים שונים לגמרי באופיים ובתכונותיהם, שנגזר עליהם להעביר חיים שלמים יחד בעבודה משותפת; לביייש את עצמם ולהביך את סביבתם גם כשהם שרויים בלבו של תהליך שכל מטרתו היא עשיית שלום. אין טעם להבין מה קורה: תיעובו של רבין מפרס וסלידתו של פרס מרבין הם חוק טבע. כמוהו, הם בלתי מפוענחים, ובמידה ידועה גם בלתי חשובים.

מצדי, רבין ופרס יכולים לשלוח אחד לשני מצבות סירחון כל בוקר, או לכרפק אחד את השני בישיבות הממשלה, או לתפוס אחד לשני את השידורים שעות על גבי שעות בטיסות ארוכות. אבל אני מקווה שברור, אפילו להם, שאסור לפארסה האישית הזו לגלוש מעבר למידותיה עכשיו, כשהרבה יותר מכבודם האישי, זה בעיני זה, מונח על המאזניים. איומו של פרס בהתפטרות שלשום היה לא פחות מביש מהתנהגותו של ראש הממשלה בוושינגטון. פרס נחוץ עכשיו, ערב פתיחת המו"מ עם סוריה, לפחות כמו רבין עצמו. שניהם נחוצים מאוד להצלחת התהליך.

אפשר אולי לצטט באוזניהם של השניים את צ'רצ'יל, שנוזף פעם ברזוולט שתעב את דה־גול וסירב להיפגש עמו, ואמר לו שאחד ההסורונות בלהיות צודק היא החברה הגרועה שבה אתה מוצא את עצמך.

איראן מוחה: אין בסיס להטיל עלינו את האחריות לפיגועים

מרכז האו"ם (עתים־רויטר־א.אפ.פ.) – איראן האשימה ביום רביעי את ישראל כי טענה "ללא צל של הוכחה" שטהראן היתה מעורבת בפיצוץ הקטלני בבואנוס איירס, "עוד לפני התחלת החקירה".

במכתב שנשלח אל מזכיר האו"ם בוטרוס ראלי, ציין שגריר איראן באו"ם, כמאל האראזי, כי ארצו "מגנה בתוקף מעשי טרור נגד אנשים חפים מפשע, ללא הבדל לאום או דת". השגריר הוסיף כי "לגבי הפיגוע האחרון בארגנטינה, קיים שגריר איראן בבואנוס איירס קשר הדוק עם אנשי משרד החוץ הארגנטיני, והציע להם שיתוף פעולה מלא וסיוע בחקירה".

גם תנועת חמאס מיחתה אתמול בפני ממשלת בריטניה על שהאשמה במעורבות בפיצוץ נגד שגרירות ישראל בלונדון. בהודעה שפורסמה בדמשק, הכריזה חמאס – שכבר הכחישה יום קודם לכן כל מעורבות בפיגוע זה – כי לא היה לה קשר כלשהו לאירועים אלה.

חמאס הוסיפה כי הגישה מוחאה לממשלת בריטניה על דבריו של סגן שר החוץ הבריטי, טוני בולדרי, "שהזכיר את שמה של חמאס בפרשת הפיצוץ".

בולדרי אמר ביום רביעי: "כפי שאני מבין, חמאס קיבלה עליה את האחריות לפיגוע של מכונית התופת ליד הקונסוליה הישראלית בלונדון".

ראש טהראן האשים אתמול את ישראל כי הזמינה את הפיגועים האנטי־יהודיים בלונדון ובבואנוס איירס, וכי היא מכינה פיגועים דומים באירופה "כדי להבאיש את ריח האיסלאם".

בדברי פרשנות טען רדיו טהראן, כי "המשטר הציוני מנסה לנצל את הפיגועים כדי לגרום למסע אנטי־איסלאמי ברחבי העולם". עוד מסר כי "אלה שהחליטו לבצע פיצוצים אלה, קרוב לוודאי יחליטו אותם לבירות אירופיות אחרות".

מזג האוויר

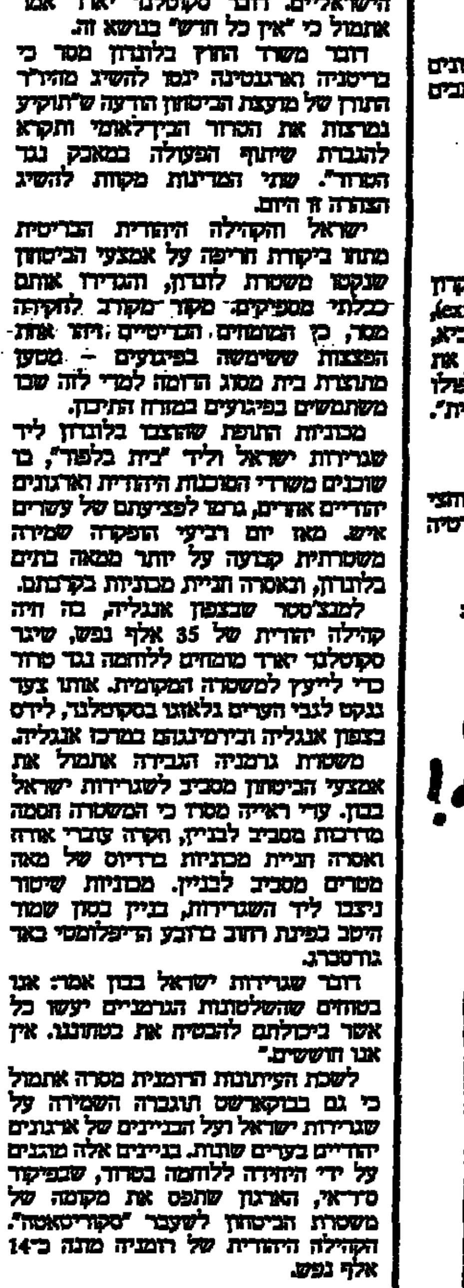

בזהיר עד מעונן חלקית

פיס חזק

1. בסך 1,000,000 ש"ח כרטיס מס' 874318.
2. במכונית הונדה זכה כרטיס מס' 885412.
3. בסך 5,000 ש"ח זכו כרטיסים מס':
828962 512595 222482 400422
408687 412984 487327 234412 546237
184255 340054 298915 381842 340400
168063 557423 490606 556259 300625
665978 497927 582372 438019 003950
771196 343348
4. בסך 1,000 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־4 הספרות:
24473 64433 59894 51506 36651
62622 28169 78476 53218 92886
63741 38373 85118 85777 53391
84830 79537 37326 03019
5. בסך 100 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־3 הספרות:
681 711 528 575
6. בסך 20 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־2 הספרות: 15 55 33 02
7. בסך 10 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־2 הספרות: 44 99 43 86 13
01 92
8. בסך 7 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים בספרה ־ 2

צ'אוס

עלה ־ K; לב ־ 7; יהלום ־ A; תלתן ־ A.

דבר DAVAR دافار
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון עובדי ישראל
מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
עורך אחראי: דניאל בלוך
המו"ל: "דבר בע"מ"
נדפס ב"דפוס דבר בע"מ"
המערכת והמנהלה תל־אביב
רחוב שנקין 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון: 03־5286141 (6 קווים)
פקסימיליה: 03־294783
מחלקת המודעות, מלבונים ישירים
5298032, 5281860, 5286156
פקסימיליה מודעות: 03־298032
טלפון לפניות הציבור 07.30־22.00, 03־5286141
סניפים:
בית "דבר" רחוב שנקין 45 ת"א
טלפון: 5286141, מיקוד: 65233
ירושלים: רחוב הלל 16
טלפון: 02־256873
חיפה: רחוב הנביאים 27
טלפון: 04־620111
רחובות: רחוב הרצל 168
טלפון: 08־451381, 08־453798
הפצה "נר" 03־377056

אלוני לרבין: נתנגד באופן נחרץ להסכם עם ש"ס – אך לא נטיל וטו

"רובינשטיין וצוקר סיימו תפקידם כמתווכים מטעם מרצ במו"מ עם ש"ס"

מאת אמיר נוימן

יו"ר מרצ, שולמית אלוני נפגשה אתמול בצהריים ביוזמתה עם ראש הממשלה יצחק רבין לדיון על התנגדות מרצ להסכם הקואליציוני עם ש"ס. אלוני הבהירה את התנגדותה החד־משמעית להסכם. עם זאת אמרה, כי מרצ לא תנצל את זכויות הווטו המוקנות לה על־פי ההסכם הקואליציוני, וכי היא מחויבת באופן עקרוני את צירוף ש"ס.

רבין ייפגש היום עם מזכ"ל העבודה נסים זוילי לדיון על המשך המהלכים הפוליטיים. בעבודה מעריכים, כי המגעים עם ש"ס יתחדשו רק לאחר אמצע השבוע, עם תום ה"שבעה" על אשת הרב עובדיה יוסף. אמש אמר זוילי כי הודעתה של אלוני, שמרצ לא תטיל וטו על ההסכם, תקל על מפלגת העבודה להעביר את ההסכם במוסדותיה.

בפגישתה אתמול עם רבין ביקשה אלוני, לנוכח העובדה שהכנסת יצאה לפגרה, כי ישקול אפשרות לפתוח במהלך מחודש, כדי לנסות לגבש הסכם קואליציוני שיהיה מקובל על כל שותפות הקואליציה.

אלוני שוחחה עם ראש הממשלה לפני כעשרה ימים, ערב פגישתו עם הרב עובדיה יוסף, והבהירה לו, כי ההסכם לא "יעבור".

אתמול הזכירה אלוני את אזהרתה הקודמת ואמרה, כי דבר לא השתנה בעניין זה, וכי ההסכם, כפי שהוא מונח על שולחן הכנסת, אינו קביל מבחינה ציבורית.

בשיחה הבהירה אלוני את השקפתה, כי כניסת ההסכם לתוקפו תחולל מהפכה קונסטיטוציונית, שתהפוך את מדינת ישראל למדינת הלכה. לדבריה, מרצ ומפלגת העבודה אינן מעוניינות בסטטוס־קוו כשלעצמו, וקיבלו על עצמן לשמור עליו כדי לאפשר את הקמת הקואליציה. אך ויתור, אמרה, לא יכול להיעשות לחוקה.

באחרונה אמרה אלוני, כי ההסכם שנחתם ביום שישי שעבר הוא פרי תככים ובושל על ידי אנשים רבים, אך ההחלטות מתקבלות בסופו של דבר במוסדות המפלגות.

עוד אמרה, כי השר אמנון רובינשטיין וח"כ דדי צוקר סיימו את תפקידם כמתווכים מטעם מרצ למשאו־ומתן על ההסכם עם ש"ס.

בכינוס מרצ שהתקיים אתמול אחר הצהריים בתל־אביב, לסיכום שנתיים לממשלה, עמד ההסכם עם ש"ס במוקד הדיון. אלוני, שהיתה הדוברת המרכזית, התבטאה הפעם במתינות רבה, באופן יחסי לנאום המיליטנטי שנשאה בישיבת מועצת רצ ביום ראשון.

בין השאר אמרה, כי ש"ס לא עוזבת את הממשלה מכיוון שהיא, אלוני, דוגלת בתורת האבולוציה, אלא מכיוון שאריה דרעי אינו יכול להמשיך לשבת בממשלה בשל הגשת כתב אישום נגדו. לדבריה, מרצ לא תסכים להפוך את חוקי הדת לחוקי־על ולעוקפי בג"ץ, ולהפוך הסכם קואליציוני להסדר קבע.

לממשלה, אמרה, יש רוב עם מרצ ובלעדיה, ומרצ אינה מתכוונת לעזוב אותה. השאלה היא, לדבריה, אם ש"ס תיכנס או לא.

חברי הכנסת גונן שגב ואלכס גולדפרב נועדו אמש עם רבין בלשכתו בתל־אביב. בפגישה, שנמשכה כשעה, נדונו השלכות פסיקת בג"ץ, ששלל השבוע את מינוי שגב לשר וגולדפרב לסגן שר.

רבין אמר לאנשי יעוד, כי יתייעץ בימים הקרובים עם משפטנים, כדי לבחון את הצעדים הבאים. הוא ציין באוזניהם, כי הבחין באווירה אוהדת בקואליציה באשר לאפשרות לתקן את חוק יסוד הממשלה, כדי לאפשר את מינויים.

היום ייפגש רבין עם יו"ר הליכוד בנימין נתניהו ובכירים בליכוד, וידווח להם על מסעו לוושינגטון ועל פגישותיו עם מלך ירדן.

פרקליטי דרעי מבקשים לקצר הדיונים ליומיים בשבוע

(עו).- פרקליטיו של ח"כ אריה דרעי פנו אתמול לבית המשפט המחוזי בירושלים בבקשה שיקצר את ימי הדיונים במשפט ליומיים בכל שבוע, במקום 5 ימים כפי שקבע בית המשפט.

הפרקליטים, עורכי הדין דן אבי־יצחק ואמנון זכרוני, טוענים כי לנוכח היקפו הבלתי רגיל של חומר החקירה במשפט זה, לא יתאפשר להם ללומדו ולהכין את טיעוני ההגנה כראוי, אם המשפט יתנהל במשך 5 ימים רצופים בכל שבוע. כן טענו, שמצפונם לא יהיה נקי אם לא יוכלו להכין כיאות את ההגנה על דרעי, דבר שצפוי לקרות אם לא יופחתו ימי הדיונים בכל שבוע.

דרעי פנה לשופטים יעקב צמת, מרים נאור ומוסיה ארד במכתב, שייענו לבקשת פרקליטיו בעניין זה. דרעי העלה חשש, כי אם יתפטרו פרקליטיו עקב צפיפות הדיונים, הוא לא יוכל למצוא פרקליטים אחרים ויאלץ לייצג את עצמו.

שלב השמעת הראיות במשפטו של דרעי יחל ב־1 בספטמבר.

זוילי ורבין בלשכת מפלגת העבודה, אתמול (צילום: אלון רון/ ישראל סאן)

למרות המתיחות: רבין ופרס החמיאו זה לזה מספר פעמים במהלך ישיבת הממשלה

מאת מומי בסוק

ראש הממשלה יצחק רבין ושר החוץ שמעון פרס "שכחו" אתמול, בישיבה המיוחדת של הממשלה, את העוינות שהיתה ביניהם במהלך ביקורם המשותף בוושינגטון השבוע, ומידי פעם אף החמיאו זה לזה. שרים שהשתתפו בישיבה אמרו, כי לו נקלע זר למקום, היה חושב בוודאי כי בין ראש הממשלה ושר החוץ שוררים יחסים קרובים במיוחד.

ראש הממשלה סקר במהלך הישיבה ארועים הקשורים במפגש ההיסטורי בוושינגטון עם מלך ירדן, פרטים מפגישתו עם הנשיא ביל קלינטון, וארועים אחרים בהם השתתף השבוע בבירת ארה"ב. במהלך דבריו הוא הזכיר לחיוב, מספר פעמים, את תרומתו של שר החוץ לתהליך השלום עם ירדן. פרס מצידו, במצב רוח טוב יותר מאשר בוושינגטון, דיבר באופן כללי על חשיבותו הגדולה של תהליך השלום, ועל חשיבות ההסכם עם ירדן. הוא שיבח את נאומו של רבין בפני שני בתי הקונגרס והעיד כי הנאום והאווירה באולם היו מרגשים. שר החוץ תיאר גם את דרך העבודה של המשלחת הירדנית לוושינגטון, את האישים שהשתתפו בה, והדגיש כי היתה אצל הירדנים אווירת צוות ופרגון הדדי. היו שרים שטענו כי בהדגשת נושא הפרגון היה משום עקיצה לראש הממשלה.

רק שני שרים ביקשו מראש הממשלה ומשר החוץ להפסיק את המלחמות ביניהם. שר המשטרה משה שחל טען כי המתח והמאבקים בין השנים מיותרים. הוא קרא להם לחזור ולשתף פעולה. "יהיה מקום בספרי ההיסטוריה לשניכם, בזכות מעשיכם והישגיכם", הדגיש שחל. שר המשפטים דוד ליבאי שגם הוא זוכה מפעם לפעם ל"דברי חיבה" של ראש הממשלה, אמר לרבין ופרס: "שניכם מרינאים גדולים. הממשלה רוצה שתמשיכו לשתף פעולה, לקידום מטרות המדינה והממשלה".

שר החוץ פרס אמר אתמול, במהלך ביקור בקפריסין: "לא אכחיש, ברגעים מסוימים בוושינגטון חשתי קושי. אני משוכנע כתמיד שעלי להביט קדימה ולדבוק ביעדים הגדולים והאמיתיים שמעבר לקשיים אלה".

פרס סיפר כי מאז שובו ארצה הוצף בטלפונים של אוהדים שביקשו לעודדו. "ביטויים כאלה נוגעים לליבי יותר מאשר דבריו של איזה משמיץ אלמוני, בעיתון כזה או אחר. שום אמירה לא משנה מעשים וגם לא את המעשים שעשיתי. מעשי בנושא הירדני ידועים זה שנים. הנסיעה לוושינגטון לא היתה טעות. זו היתה טעות לא לנסוע. הרי איננו משטר של מלוכה או נשיאות. איש לא יסיט אותי מדרכי. כדי לשרת את העניין הלאומי, השכל והאחריות חייבים לגבור על הרגש", אמר.

פרס איים להתפטר

זוילי: פגישה אישית פרס־רבין עשויה לחלץ השניים מן המשבר

מקורבי שר החוץ יקיימו לכבודו קבלת פנים בנתב"ג

מאת אמיר נוימן

שר החוץ, שמעון פרס, אמר אתמול בשיחות עם מקורבים כי הוא שוקל התפטרות. לדבריו, הוא חש כי נעשה לו עוול וכי אין לו עוד מה לעשות בממשלה. עם זאת, מקורביו הביעו כי פרס יתעשת תוך זמן קצר וההתפטרות לא תיחשב בעיניו כאפשרות פעולה רצינית.

פעילים בעבודה, המקורבים לשר החוץ, מתכוונים לקיים במוצאי שבת, בשובו מקפריסין, קבלת פנים לכבודו בנתב"ג.

ראש הממשלה, יצחק רבין, סירב אתמול להגיב בפומבי על הקרע בינו לבין שמעון פרס. בכירים בעבודה אמרו, כי רבין עשה טעות קשה משום שהעלבונות הביאו לגל אהדה כלפי פרס וביקורת על התנהגות ראש הממשלה כלפי שר החוץ בוושינגטון.

מזכ"ל העבודה, נסים זוילי, פתח אתמול את ישיבת לשכת מפלגת העבודה וסיעתה בכנסת בהבעת צער על היחסים שבין רבין לפרס, שהעיבו, לדבריו, על הביקור בוושינגטון ועל האירוע ההיסטורי שהתרחש שם. הוא קרא לשני האישים למצוא את הכוח הפנימי ולעשות הכל כדי שמשקעי העבר לא ישובו להאפיל על יכולתם לפעול ביחד. נושא זה עשוי לעלות היום בפגישת רבין־זוילי. לדעת מזכ"ל העבודה, יש צורך בפגישה אישית בין השניים כדי ליישר את ההדורים.

בעקבות יוזמה אמריקאית – ישראל תפסיק לייצא מוקשים נגד אדם

מאת דרורה פרל. וושינגטון

במהלך השיחות האסטרטגיות עם ארה"ב השבוע, הודיעה ישראל רשמית כי תפסיק לייצא מוקשים נגד אדם.

ארה"ב פנתה לישראל לפני מספר חודשים, במסגרת יוזמה בינלאומית שהיא עומדת בראשה, וביקשה ממנה להפסיק את ייצוא המוקשים, בהם היא רואה בעייה חמורה, בעיקר במלחמות אזרחים במקומות שונים בעולם ובשיקום אזורי המלחמה אחריהן.

בתגובה ליוזמה האמריקאית הודיעה ישראל כי תפסיק כל ייצוא של המוקשים האלה למשך שנתיים. ארה"ב מתכוונת לפתח את היוזמה בתקופה זו ולהרחיבה לאמנה בינלאומית.

השיחות האסטרטגיות, המתקיימות פעמיים בשנה, פעם בארץ ופעם בארה"ב, עסקו בנושאים שונים שעל סדר היום המשותף. האמריקאים סקרו השנה נושאים כגון צפון קוריאה, עיראק, איראן ורוסיה. ישראל הציגה את נושא תהליך השלום וההתקדמות עם ירדן. היועץ המשפטי של משרד החוץ, יואל זינגר, דיבר על הסכם עזה ויריחו.

ארה"ב: מסוכן לטוס ב"אירופלוט"

מאת אריה ארד

ארה"ב הזהירה את אזרחיה מפני שימוש במטוסי חברת התעופה הרוסית "אירופלוט" ואסרה על עובדי המדינה לטוס במטוסי החברה, אלא במקרה שהדבר "הכרחי בהחלט".

את האזהרה פרסמה השגרירות האמריקאית במוסקבה מטעמי בטיחות הטיסה. מינהל התעופה האזרחית האמריקאי בוחן כעת את המצב לעומק.

האזהרה באה על רקע הרעה חמורה בבטיחות הטיסה בחבר־העמים. השנה שעברה נחשבת לגרועה ביותר זה עשר שנים. הרעה החלה לאחר ש"אירופלוט" התפרקה למעשה, ומטוסיה חולקו בין ארצות חבר העמים.

מינהל התעופה הרוסי מחשב את בטיחות הטיסה בהתאם למספר ההרוגים למיליון נוסעים במטוסים בעלי משקל המראה של 10 טון ומעלה, מדד שאינו מקובל במערב. מדד זה מראה, שבשנה שעברה הגיע המדד ל־4.3 לעומת 1 ב־1992, 1.26 ב־1991 ו־0.62 ב־1990. השיא הקודם היה ב־1985, כאשר המדד הגיע ל־3.60. על־פי המדד הרוסי, מצב הבטיחות ברוסיה גרוע פי עשרה מאשר במערב.

אשתקד נהרגו 348 אנשים ב־122 תאונות תעופתיות בחבר העמים. 17 מהן הוגדרו כ"אסון" ו־55 מטוסים נהרסו לחלוטין.

הסיבה העיקרית לתאונות היה הגורם האנושי, אומר מינהל התעופה הרוסי. לדבריו נבע הדבר מרצונם של המפעילים להשיג רווח מרבי באמצעות הטענה יתירה של מטוסים, טיסות ללא רזרבות דלק בנדרש וטיסות עם ליקויים שבגינם יש לקרקע את המטוס עד שיתוקן.

תקלות טכניות במטוסים הביאו להכפלת חלקן בגרימת תאונות מ־10 אחוזים ב־1992 ל־20 אחוז ב־1993.

לה נסיונל
חברה ישראלית
לבטוח בע"מ

MEMBER OF
THE SWISS
LIFE NETWORK

Swiss Life

הודעה לציבור המעסיקים והעובדים בישראל

חברת הביטוח "לה נסיונל" מכריזה בזה
על תכנית פנסיה מקיפה, המיועדת
לכלל השכירים בישראל ואשר עקרונותיה הינם כדלקמן:

1. הפרשות עובד ומעביד - 17.5% מהשכר, המבוססות על הפרשות עובד 5.5% על חשבון תגמולים, 6% הפרשת מעביד על חשבון תגמולים, ו־6% הפרשת מעביד על חשבון פיצויים.
2. עובד עד גיל 40, יקבל פנסית זיקנה בגובה 2% לכל שנת חברות. שיטת החישוב תהיה על פי שיטת ממוצעי השכר. לעובדים מעל גיל 40 אחוז הפנסיה יחושב אקטוארית ואישית.
3. עובד יהיה זכאי לפנסית נכות מלאה ו/או חלקית בגובה פנסית הזיקנה הצפויה, ללא צורך בתקופת אכשרה. הגדרת הנכות ליברלית, ולעובד ייצוג נאות בוועדה הרפואית לקביעת נכות.
4. אלמנת עובד או אלמן עובדת, יהיו זכאים לפנסיה בגובה 40% "מהשכר המבוטח" לכל ימי חייהם, ללא צורך בתקופת אכשרה. יתום של עובד כנ"ל יהיה זכאי לפנסיה בגובה 20% מהשכר המבוטח. מקסימום פנסית שאירים - 80% מהשכר המבוטח.
5. **במקרה מות עובד/ת יהיו זכאים היורשים למענק ביטוח חיים בגובה 25 משכורות חודשיות.**
6. רווקים יהנו מהפרשות מוגדלות לפנסית זיקנה עד מועד נישואיהם.
7. ניתן לרכוש ביטוח ימי מחלה וכיסויים נוספים בתעריף נמוך במיוחד.
8. התוכנית אינה ניתנת להרעה או לשינוי אלא במידה שאגרות החוב המונפקות לקרנות הפנסיה (אג"ח מיועדות) ישאו תשואה נמוכה מ־5.5% או במידה שרווחי ההשקעות של החברה ישאו תשואה רב שנתית נמוכה מ־2.5% לשנה.

* הודעה זו מיועדת גם לקבוצות עובדים שחל עליהם הסכם קיבוצי או צו הרחבה.

מעסיקים או וועדי עובדים או עובדים בודדים, מתבקשים להתקשר לטלפון 03-5176229 ולבקש את כרמלה.

هكذا من الاصل

"חוסיין קרא את ההקדשה על הצילום שנתתי לו והתרגש", סיפרה נציגת קיבוץ גשר

מאת שמעון וייס

"הרגע המרגש ביותר מבחינתי בוושינגטון היה כשאנחנו, תריסר המוזמנים של ראש הממשלה, קמנו לאחר שרבין הציג אותנו. זו היתה המחשה כיצד מלים הופכות לבשר ודם ומקבלות ממד אנושי מיוחד". כך סיפרה אתמול חנה ריבלין מקיבוץ גשר.

ריבלין הוסיפה: "לא יצא לי לדבר עם המלך, אבל כשרבין הציג אותי לחצתי את ידו. רבין תיאר אותי כבת כיתה שלו, ואני אמרתי: אני שכנה שלך מקיבוץ גשר. הבאתי צילום של שלושה גשרים על הירדן לפני פיצוצם בשנות הארבעים, עם הקדשה של משורר ערבי ישראלי. אחר כך אמרו לי שהמלך קרא את ההקדשה, התרגש והבטיח שיענה לי".

בקיבוץ גשר קיבלו שלשום בערב ואתמול בהתרגשות רבה את חברת המשק ששבה מוושינגטון. בכניסה לקיבוץ נתלתה כרזה "ברוכה השבה על כנפי השלום", וביתה של חנה ריבלין הוצף בפרחים, יין ועוגות. הערב מארגנים חברי המשק מסיבה לריבלין.

"מה שאני רוצה עכשיו זה לממש את פתיחת הגשרים ולפעול לחידוש תפקודם על ידי בנייתם מחדש, לא כמטאפורה לשלום אלא באמת כדי שיעברו שם האנשים, והחלומות יהפכו למציאות", סיכמה ריבלין. היא אמרה: "הרגשתי שאני יוצאת בשם גשר ותושבי העמק, וכשחזרתי הביתה נתנו לי להרגיש שאכן הייתי נציגה שלהם".

שמעון כהן "קאצ'ה", מקיבוץ נהוראים, איש הצנחנים הוותיק, חזר גם הוא במשלחת ראש הממשלה. הוא אמר אתמול: "צריך עוד לעכל את מה שעברנו, אך הארועים חיזקו בי את התחושה שהירדנים הם כמו שאנחנו מכירים אותם – עם בעל פוטנציאל לשלום, ועם שלא קרא תגר על קיומה של מדינת ישראל. לכן גם החלטתי לנסוע בלב שלם לוושינגטון, מה שלא הייתי עושה אילו רבין היה מזמין אותי לפגישה עם ערפאת. השיחות עם אנשיו של המלך וגישתם כלפינו חיזקו בי את התחושה שיש לנו פרטנר רציני ואמין לשלום".

קאצ'ה גילה כי במהלך הצגת חברי המשלחת בפני המלך לא הצליח ללחוץ את ידו, אבל "אני בטוח שאעשה זאת אם וכאשר אתארח בירכת עמון". גם את קאצ'ה קיבלו בקיבוצו בהתרגשות רבה. בחלון הראווה בחדר האוכל של המשק יוצגו היום תמונות וקטעי עיתונות לקראת הערב, שבו יתארח קאצ'ה בחדר האוכל ויספר לחברים על חוויותיו מהארועים ההיסטוריים בוושינגטון.

"המלך הוא בהחלט דמות מרשימה באצילות שנטל על עצמו ובגישתו החביבה כלפי ראש הממשלה והישראלים שנפגשו עמו", אמר קאצ'ה.

3600 בני נוער מ־12 מדינות התכנסו אמש בגן סאקר בירושלים לסיכום פרויקט "התחייה הישראליתי" של מחלקת הנוער והחלוץ. לאחר הטכס ענק צעד ברחובות ירושלים. בתצלום: נערים מאנגליה חוללים אבטיח (צילום: יצחק אלהרר/ "יסקס 80")

נעצרו 270 עובדים פלסטינים ששהו באיזור ת"א בלי אישור

מאת אלי ברנר

משטרת מחוז תל אביב עצרה בשבוע האחרון 270 תושבי השטחים, ששהו במחוז ללא אישורי שהייה חוקיים. המעצרים נעשו במהלך מבצע לאיתור עובדים כאלה, שנערך בכ־700 בתי עסק.

עשרות שוטרים פשטו על מקומות עבודה בשווקים, מסעדות ואתרי בנייה. הפועלים מהשטחים נעצרו, ולאחר שהייה בבית המעצר המחוזי באבו כביר הועברו לשלטונות צה"ל במקומות מגוריהם בשטחים. בחודש האחרון נעצרו בסך הכל 1,100 פועלים ששהו באיזור תל אביב ללא אישור חוקי.

כנגד חמישה מעסיקים נרשמו דוחו"ת בגין העסקת עובדי שטחים שלא כחוק. חלק מהפועלים לנו במקומות העבודה.

לפי החוק יש להטיל קנס בסך 2,500 ש"ח על מעסיק שעובר על החוק, ו־250 ש"ח על הפועל מהשטחים. נודע כי בשל המצב הקשה בשטחים, לא מקפידות הרשויות לקנוס את הפועלים שנעצרו.

ישראלי הותקף באבנים במרכז רמאללה – חולץ על־ידי מג"ב

(ע). – כוח של משמר הגבול חילץ אתמול בצהריים אזרח ישראלי שהותקף באבנים ומכוניתו הוצתה במרכז רמאללה.

האזרח תעה כנראה בדרכו והגיע לכיכר מנארה שבמרכז העיר. עשרות צעירים התנפלו על מכוניתו, יידו עליה אבנים וגרמו לעצירתה.

הישראלי הצליח להיחלץ מהרכב, נכנס לחנות סמוכה ומשם התקשר במכשיר פלאפון למשטרה. תוך דקות ספורות הגיע למקום כוח של משמר הגבול לחלצו. הכוח נתקל במיידי האבנים, ואחד מהשוטרים נפצע באורח קל ברגלו מפגיעת אבן.

מכוניתו של הישראלי הוצתה ונשרפה כליל. שוטרי מג"ב הטילו עוצר על איזור האירוע.

מעדויות ראשונות עולה, שבעל החנות, וכנראה תושבים נוספים, סייעו לישראלי להיחלץ מרכבו לחנות, ומנעו מהצעירים להיכנס אליה.

אירוע דומה קרה בשבוע שעבר, כאשר ישראלי תושב טלמון תעה בדרכו והותקף במרכז רמאללה. אז חולץ הישראלי על־ידי שני תושבים ערבים, והועבר לתחנת המשטרה.

מטען חבלה נתגלה ופורק סמוך לעמדת צה"ל בחברון

(ע). – מטען חבלה רב־עוצמה נתגלה ביום אתמול אחר הצהריים על ידי חיילי תצפית צה"ל בחברון. החיילים ערכו סריקה ליד עמדתם, גילו את המטען והזעיקו חבלן של משמר הגבול. הוא פירק את המטען בלא שנגרם כל נזק.

בחברון פועלת חוליית חמאס שבראשה עומדים אחמד קפישה וג'יהאד רולמה, הם האחראים למרבית הפיגועים שהיו בחודשים האחרונים בחברון. הם ביצעו בין היתר את פיגועי הירי הנמרצים שהיו בחודשים האחרונים נגד מתנחלים באזור. כן ביצעו כמה פיגועי ירי, ללא הצלחה, נגד חיילי צה"ל. גם הנחת המטען אתמול מיוחסת לחולייתם.

מינהל התעסוקה הפלסטיני פרסם הוראות לעובדים בישראל

מאת מיכל סלע

מינהל התעסוקה של הרשות הפלסטינית פרסם השבוע דף הוראות לפלסטינים העובדים בישראל המדגיש את הצורך לשמור על הסדר והשקט, הן במהלך הבדיקות במעברי הגבול והן במקומות העבודה בישראל. זאת, כדי למנוע משלטונות ישראל להפסיק את העבודה בישראל ולסגור את המעברים.

ההוראות כוללות בקשה לציית לשוטרים הפלסטינים. מבקשי עבודה מתבקשים להירשם בלשכות העבודה במקומות מגוריהם.

הממונה על מינהל התעסוקה מסר, כי ב־27 ביולי היו רשומים 22,800 פלסטינים לעבודה בישראל.

התקדמות בשיחות עם אש"ף בקהיר

(ע־י.אף.פ). – נציגי ישראל ואש"ף התקדמו במושב השלישי של המשא ומתן על העברת סמכויות בגדה המערבית, שהתקיים אתמול בקהיר. על כך מסרו שתי המשלחות.

ראש המשלחת הישראלית, אלוף דני רוטשילד, הגדיר מושב זה כ"טוב מאוד". במהלך הדיונים הגיעו שתי המשלחות להסכם לגבי "טיוטת מסמך על העברת הסמכויות בתחומי החינוך והבריאות". רוטשילד הוסיף במסיבת עיתונאים, כי "לאחר שיאושר על ידי ההנהגות של שני הצדדים, יהיה ההסכם מוכן לביצוע".

ראש המשלחת הפלסטינית, נביל שעת', אמר כי במושב הרביעי, האמור להתקיים בשבוע הבא, ידונו המשלחות ב"מסמך גלובלי" בדבר העברת הסמכויות בחמישה תחומים – חינוך, בריאות, מסים, תיירות ועניינים סוציאליים.

כריסטופר: ירדן לא תקבל מטוסי קרב לפני חתימת חוזה שלום מלא

מאת דורדה פרל, וושינגטון

מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, אמר אתמול כי הממשל פנה לקונגרס בבקשה למחוק 193 מיליון דולר מה־700 המיליון שחייבת ירדן לארה"ב עוד בשנת התקציב הנוכחית (המסתיימת בעוד חודשיים). השאר יישאר פתוח לדיונים בשנים הבאות, אמר. פקיד בכיר בממשל אמר שלשום כי בכוונת הממשל להגיע להסכם עם הקונגרס למחיקת כל החוב בשנתיים הבאות.

ביחס לאפשרות של העברת מטוסי אף־16 ואף־15 אמריקאיים לירדן אמר כריסטופר כי כעת לא נשקל כלל העניין. "אני מאמין שלא תישקל הענקת מטוסים אלה עד אשר יהיה שלום מלא בין ישראל לירדן", אמר. לדבריו, לא עומדת כל בקשה ירדנית ספציפית בפני הממשל מכיוון שירדן לא השלימה את תהליך בחינת צורכיה הצבאיים. הוא העריך שבשלב ראשון היא תבקש "כלי נשק קלים" וציוד צבאי אחר ממחסני עודפי הציוד האמריקאיים. ההחלטה על הענקתם לירדן תתקבל, כנדרש, בהתייעצויות עם הקונגרס.

בעניין הסורי אמר כריסטופר כי אינו צופה פריצת דרך מיידית, אך הוא משוכנע שיש עוד בהמשך השקעת מאמצים אמריקאיים. לשם כך, אמר, יגיע שוב לאזור – "כנראה במחצית הראשונה של אוגוסט".

רבין דיווח למובארק על המהלכים עם ירדן

מאת מוטי בסוק

ראש הממשלה, יצחק רבין, טלפן אתמול לפני ישיבת הממשלה לנשיא מצרים, חוסני מובארק, ועדכן אותו בפרטים הקשורים ב"הצהרת וושינגטון" והמשך המהלכים המדיניים במסלול הירדני־ישראלי. מובארק בירך את רבין על ההישג המדיני ואיחל לו הצלחה בהמשך התהליך המדיני.

פרס מבקר בקפריסין; הנשיא קלרידיס: נפתח דף חדש עם ישראל

מאת מוטי בסוק

קפריסין רוצה לפתוח דף חדש ביחסיה עם ישראל – אמר אתמול נשיא קפריסין, גלאפקוס קלרידיס, לשר החוץ שמעון פרס. הנשיא הקפריסאי נפגש אתמול, לבקשתו, עם חמשת אנשי העסקים הנלווים לביקורו של פרס באי השכן.

פרס הגיע אתמול בצהריים לקפריסין, לביקור שימשך שלושה ימים. זהו ביקור רשמי ראשון של שר חוץ ישראלי שם. מטרת הביקור היא לחזק בצורה משמעותית את היחסים הפוליטיים והכלכליים שבין קפריסין וישראל. נלווים לפרס חמישה אנשי עסקים: דן פרופר, אלפרד אקירוב, דן גילרמן, אפרת גוכמן, נמיקי פרכמן. אנשי העסקים ייפגשו באי השכן עם שרים וראשי לשכות המסחר.

פרס התקבל על ידי מארחיו בצורה חמה ביותר. קלרידיס אמר לשר החוץ כי קפריסין והוא אישית משתתפים בצערה של ישראל ויהדות ארגנטינה על קורבנות הפיגוע הרצחני בבואנוס איירס. הוא גם הביע צער על הפיגועים האחרונים בלונדון.

משלחת מהאיגודים המקצועיים באירופה – בביקור בארץ

לראשונה מבקרת בישראל משלחת רמת דרג מהאיגודים המקצועיים באירופה, בראשות נשיא הפדרציה העולמית של עובדי המתכת, קלאוס צביקל.

צביקל, שהוא גם נשיא ארגון עובדי המתכת בגרמניה המונה כ־3.5 מיליון עובדים, הוא אורח הסתדרות עובדי המתכת, החשמל והאלקטרוניקה ואורחו האישי של מזכ"ל ההסתדרות זו – שלום עורא. לאורח נערכו סיורים ופגישות בארץ, בין השאר עם יו"ר ההסתדרות חיים רמון.

בפגישות אלה, עמד האורח על ההתרחשויות סביב תהליך השלום ועל הצפוי כאן בתחומים הפוליטיים, הכלכליים וההסתדרותיים. בעת ביקורו התקיימו שיחות היכרות בין האיגודים מהארץ וגרמניה, במגמה להדק את היחסים.

בן־יאיר דחה הערעור על החלטתו שלא להעמיד לדין את ח"כ שאקי

מאת נתן רועי

היועץ המשפטי לממשלה, השופט מיכאל בן יאיר, דחה את בקשתו של אופיר פינס, ראש מטה מפלגת העבודה, לערער על ההחלטה שלא להעמיד לדין את ח"כ אבנר חי שאקי.

היועץ המשפטי כתב לפינס כי: "על פי החומר שבתיקו מר פינס הינו אחד המתלוננים בפרשיה שנחקרה בתיקים של שאקי. היועץ ביקש להודיע לך כי הואיל וההחלטה בתיקים נתקבלה על ידו ולא על ידי התביעה המשטרתית או פרקליטות המדינה, אין מקום, בין מבחינה הדיונית ובין מבחינה המהותית, לקיים הליך ערעור, שמשמעותו האמיתית הנה עיון נוסף בתיק. אי לכך דוחה היועץ המשפטי לממשלה את הבקשה לקיים ערעור".

אר־תמימי מחברון מונה לאחראי על תיק הפנים ברשות הפלסטינית

מאת מיכל סלע

אחמד סעיד ביוד אר־תמימי מחברון הוא הממונה על תיק הפנים ברשות הפלסטינית. אר־תמימי הוא יושב ראש אגודת האקדמאים בחברון המקימת בתי ספר בכל רמות הלימוד במסגרת אל־אפלנתית. הוא מנהל גם את אחד ממוסדות החינוך של משרד הווקף בירושלים ובתוקף זה הוא עובד מדינה ירדני.

אר־תמימי עומד לנסוע היום או מחר לירדן כדי לדון במינוי הזה עם הממונים במשרד הווקף בירדן. השבוע החלה לפעול מועצה חדשה בעיריית עזה, בראשות עאון אר־שווה, לאחר שפעילי פת"ח מנעו את המינוי המקורי של מנסור אר־שווה לתפקיד.

שרי הרשות הפלסטינית וקציני משטרה בכירים מרבים בימים אלה לבקר במקומות שונים, גם בערי הגדה, להיפגש עם הציבור ולהכיר מקרוב את האנשים והבעיות.

שר המשפטים הפלסטיני, פריח אבו מדיין, נפגש ביום שלישי עם שר המשפטים, דוד ליבאי, בכנסת בירושלים. אבו מדיין מסר ל"דבר" כי הוא מבקש ללמוד ממשרד המשפטים את דרכי העבודה והכללי המוסר של שר המשפטים. "השיטה של ישראל היא השיטה שעליה ליישם," אמר אבו מדיין. לדבריו, הנהלת שלטון החוק ברשות הפלסטינית הוא החלק הקשה ביותר בעבודתו מפני שהציבור רגיל עדיין לטובות הנאה ולמעשי תוהו, מעבר לחוק ובלעדיו. "לי, כשר משפטים, אסור להתערב בעבודת בית המשפט בשום פנים ואופן," אמר אבו מדיין בתגובה לבקשות של אנשים פרטיים הבאים אליו בבקשות תיווך.

הודעת שווא על פצצה הביאה לפינוי משרדי רשות העתיקות

מאת אורי נשרון ועתי"ם

(ע). – משרדי רשות העתיקות בירושלים פונו אתמול בבוקר, לאחר שבמשרדים התקבלה הודעה בדבר הנחת פצצה בבניין.

האלמוני שהתקשר לרשות העתיקות מסר הודעה קצרה: "מדברים מק.ש.ת.. שמנו פצצה בבניין. תוך חמש דקות היא תתפוצץ. ראו הוזהרתם". הבניין פונה, אולם בסריקה שביצע כוח משטרה ומג"ב לא נמצא דבר.

מרשות העתיקות נמסר, כי ההודעה נמסרה ככל הנראה על־ידי הארגון החרדי הקיצוני ק.ש.ת., בעקבות החפירות הארכיאולוגיות והעימותים בין חרדים וארכיאולוגים ביפו ובמודיעין.

החפירות הארכיאולוגיות בקיסריה העתיקה נמשכות זה יומיים ללא נוכחות חרדים. ביום שלישי באו עשרה חרדים לאתר, אך הסתלקו כאשר בא לשם כוח ממשטרת חדרה. מפקד הכוח, רפ"ק נביל עיסאוי, התרה בחרדים שאין להם מה לחפש באתר.

לפני כשבועיים התפרעו חרדים באתר החפירות בקיסריה, והמשטרה נאלצה להתערב ולהשליט סדר.

ראש משטרת הנשים הפלסטינית, שב־1967 ביצעה פיגוע בירושלים, הגיעה לעזה

(ע). – פאטמה בארנווי, בת 54, מארגון הפת"ח, נכנסה שלשום לתחום האוטונומיה. ב־1967 הניחה בארנווי פצצה בקולנוע "ציון" במרכז ירושלים, וכתוצאה מכך נהרגו שני ישראלים ונפצעו שניים. היא נלכדה ונשפטה לשני מאסרי עולם ולעשר שנות מאסר בפועל. כעבור עשר שנים שוחררה מבית הכלא וגורשה. היא שהתה עם הנהגת הפת"ח בלבנון ובתוניס, ולפני כחודשיים מונתה על־ידי ערפאת לראשות משטרת הנשים הפלסטינית.

שלשום נכנסה בארנווי לישראל, לאחר שאושרה כניסתה על־ידי גורמי ביטחון. אתמול נסעה לעזה, שם היא נפגשת עם ערפאת ועם בכירי המשטרה הפלסטינית שם.

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב
בני – דיזנגוף 174 – 5222386
בבלי – עוזיאל 1 פינת שולדון, בבלי – 6040552
ירושלים
ארזנה – לייב יפה 9 – 731901
חיפה
דרך הים – דרך הים 209 – 371472
פתח־תקוה
מינפארם – שפרינצק 20 – 9321067
רמת־גן
רמת־יצחק – שד' ירושלים 96 – 6777506
בת־ים
נוי בת־ים – הנביאים 3 – 5515671
רחובות
בללית – רמז 8 – 451321

ליום שבת 30.7.94

תל־אביב
שרה רב – האחור 3 תכנית ל' – 6992518
בס – פרישמן 66 – 5237326 מוצ"ש
שרה רב – האחור 3 תכנית ל' – 6992518 מוצ"ש
בס – פרישמן 66 – 5237326
סופרפארם – איינשטיין 40 רמת־אביב 6413738 (עד 24.00)
ירושלים
שטראוס א' – אביגדורי 3 – 706660
סנטר פארם – יד חרוצים 20 – 731475 – מוצ"ש
חיפה
חניתה – חניתה 22 – 231905
פתח־תקוה
רסל – רוטשילד 89 – 9311406
רמת־גן
רשי – רשי 13 – 7510971
בת־ים – חולון
גני בת־ים – הנביאים 3 בת־ים – 5515671
תקוה – כפר סמרונה חולון 5042428
רחובות
לאומית – השופטים 8 – 451321

ברכות לסופר שוק גרינברג

פרימה
ברכות חמות
לרשת סופר שוק גרינברג
לרגל פתיחת הסניף בשדרות
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

קרור בני
מערכות קרור, מקררים ומקפיאים
באר שבע טל. 07-280581
לרשת סופר שוק גרינברג
ברכות חמות
לרגל פתיחת הסניף בשדרות
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

דבש דבורים טהור
מכוורת נס ציונה
ברכות חמות
לרשת סופר שוק גרינברג
לרגל פתיחת הסניף בשדרות
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

ייצור דגים וסלטים
ברכות חמות
לרשת סופר שוק גרינברג
לרגל פתיחת הסניף בשדרות
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

תאסת את אצלן
שיוק מוצרי מכולת ומזון בע"מ
ברכות חמות
לרשת סופר שוק גרינברג
לרגל פתיחת הסניף בשדרות
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

מ.ל.א. שוק דגים בע"מ
ברכות חמות
לרשת סופר שוק גרינברג
לרגל פתיחת הסניף בשדרות
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

סיל מזון בע"מ
ברכות חמות
לרשת סופר שוק גרינברג
לרגל פתיחת הסניף בשדרות
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

פרי העמק בע"מ
ברכות חמות
לרשת סופר שוק גרינברג
לרגל פתיחת הסניף בשדרות
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

א.א. מראות בע"מ
אצ"ל 18 ראשון־לציון (א.ת. חדש)
טל 03-9618883 רב־קוי פקס 03-9618926
ברכות חמות
למר פיטר טרוגר
לרגל מינויו
למנכ"ל מלון הנסיכה באילת
עלה והצלח

סלומון יעקבוביץ
ברכות חמות
למר פיטר טרוגר
לרגל מינוייך
למנכ"ל מלון הנסיכה באילת
עלה והצלח

לפיטר טרוגר
משמר
מאחלים תקופת תוכניות מוצלחת
משמר שיוק יבוא, שיוק והפצת ציוד טכני (1986) בע"מ

תבל ציוד משרדי (יבוא)
רח' הסתת 19 חולון 03-5568014
יבואני מגרסות וגיליוטינות ונייר שרטוט לפלוטר
מברך את לוין
מחסני ציוד משרדי
לרגל הפתיחה בבאר שבע
שאו ברכה והצלחה

פלמינגו קמפינג בע"מ
תיקים, תרמילים, ילקוטים ותיקי פירסום
צרור ברכות
ליואב והצוות
לפתיחת המחסנים לציוד משרדי

שיווק בס"א
יבוא יצור ושיוק ציוד משרדי, מכשירי כתיבה וציוד היקפי למחשבים
ברכות חמות
ל מחסני ציוד משרדי
לרגל הפתיחה בבאר שבע
שאו ברכה והצלחה

ללוין מחסני ציוד משרדי
לרגל הפתיחה בבאר שבע
שאו ברכה והצלחה
קל נוח

נסיונות בין־לאומיים לשכנע את הפליטים הרואנדיים לשוב לבתיהם

מאמצי הסיוע במחנות הפליטים בזאיר מתמקדים בקרב נגד מגפת הכולרה; אלפי פליטים עדיין מתים בכל יום; ממשלת רואנדה מסכימה להעמדתם לדין של פושעי מלחמה ובכך אולי תאפשר את חזרתם של הפליטים

לונדון, מאירס וזאיר (סוכנויות הידיעות). – ממשלת בריטניה הודיעה אתמול, כי היא עומדת לשלוח כמה מאות חיילים לסייע לכוחות האו"ם השוהים ברואנדה.

בין החיילים ימנים מהנדסים, חשמלאים וצוותי רפואה, שינסו ליצור תנאים מתאימים לעידוד הפליטים בזאיר לשוב לבתיהם ברואנדה.

שר ההגנה מאלקולם ריפקינד אמר, כי גודל המשלחת הבריטית ייקבע בהתאם להמלצות קבוצת חלוץ שתגיע לרואנדה מחר.

"תפקידם יהיה לסייע לאו"ם במהירות האפשרית בתיקון מכוניות, גשרים, דרכים ומיתקנים חשמליים, ולהעניק סיוע רפואי רחב", הצהיר ריפקינד.

החיילים ישהו ברואנדה שלושה חודשים.

סיוע סומלי

גומה - שהמגפת הכולרה היא הבעיה החמורה ביותר המאיימת על 1.2 מיליון תושבי רואנדה שנמלטו לאזור גומא, פקידי האו"ם קראו לעזרתם את האנשים להם יש את הניסיון הגדול ביותר בתחום: הסומליים.

הקבוצה בת 11 בני האדם גיששה את דרכה לתוך הבית ששימש בעבר כבית יתומים וכיום מהווה מקום מפלט ל־3,000 ילדים.

סעיד אחמד בן ה־34, היה המום ממה שראו עיניו. ילדים כורעים על הרצפה ועושים את צרכיהם. אחרים שוכבים בתוך הזוהמה. אך, בניגוד לאחרים בקבוצתו, הוא גם ידע מה עליו לעשות.

"כולרה היא מאד מדבקת, כך שהצעד הראשון הוא לשפר את מצב המים," אמר בעודו עוזר לקבוצה אחרת להקים מערכת מים. "וסניטריה".

במקום אחר במחנה, רוכנת אודיל אזי עלי מעל תוכנית לארגון הילדים בקבוצות כדי לשפר את רמת הסיוע הניתנת להם.

ד"ר איברהים חסן יילו בודקת את מלאי התרופה היעילה ביותר במקרים כאלה: תערובת פשוטה של מלח וסוכר מעורבבת במים שמחזירה לגוף הנוזל לגרש את מלאי הנוזלים.

רופא אחר במשלחת, ד"ר מאסטורה, מנסה לעודד את עובדי ההצלה האחרים בעזרת נסיונו שנרכש בעזרה למליון וחצי כורדים שנמלטו להרים לאחר מלחמת המפרץ.

גישתו שהתבססה במשך שנים היא לעשות מה שהוא יכול בקנה מידה קטן כדי לבנות בטחון בעתיד בקרב הניצולים ובקרב אלו שעוזרים להם.

"אסור לך לאבד את הבסיס לתקווה", הסביר.

הוא אומר שעל עובדי הסיוע לשכנע את הרואנדים לשוב לבתיהם כדי להפחית את הלחץ על המחנות הארעיים שמתחילים לקבל צורה של קביעות. הוא מאמין בדוגמה הכורדית: בתחילה חוזרים המנהיגים ותקף הקהילה בלווי מצלמות וידאו. אם ההתנגדות בקרב המהגרים נמשכת, קבוצות גדולות יותר של בני אדם ומתמנים "לטייל".

"לאחר שהשמועות מתחילות לנוע, כולם בבהילות לחזור – אם יש לאן", הוסיף.

בית הדין הבין־לאומי לפשעי מלחמה

ממשלת רואנדה החדשה הסירה את התנגדותה להעמדתם לדין של האנשים, החשודים ברצחנים בפני בית משפט בין לאומי, מסר שלשום פקיד אמריקאי בכיר.

בראיין אטווד, שליחו המיוחד של הנשיא קלינטון לרואנדה, אמר כי הממשלה החדשה הבטיחה לפקידים אמריקאים שלא לעמוד עוד על כך שהנאשמים יועמדו לדין על פי מערכת המשפט של רואנדה.

אטווד האשים בלשון בוטה את הקיצונים מבני שבט ההוטו במשבר ברואנדה וקרא להעמיד לדין את האחראים, במהירות האפשרית.

השליח האמריקאי, העומד גם בראש הסוכנות האמריקאית לפיתוח בינלאומי, התייחס בדבריו למפקדי הצבא שתפסו את השלטון, לאחר הרצח ב־6 באפריל של נשיא רואנדה ג'ובנאל האביארימאנה.

מאות אלפים, רובם בני שבט טוטסי, נטבחו על ידי הרוב מבני שבט הוטו, והטבח הביא למשבר הפליטים בו 'טובעים' אירגוני הסיוע הבין־לאומי.

"לא יעלה על הדעת שאותם אנשים יתערבו עכשיו בגומא ובמקומות אחרים מחוץ לרואנדה ויקראו לפליטים שלא לשוב לארצם, רק כדי שיוכלו לאסוף את הכוחות הצבאים ולהמשיך במלחמתם", אמר אטווד.

אטווד הודה כי יהיה קשה להביא לדין את מנהיגי ההוטו, אולם ציין כי בכל מקרה, נחוץ לנסות.

"אנו חייבים להרתיע אחרים מלחזור על מעשים כאלה", הטעים.

התרומה הישראלית

הצוות הרפואי הישראלי טיפל מאז הגיעו לגומא לפני יומיים ב־300 פליטים רואנדים, מסר אתמול סגן אלוף שמואל שפירא.

"אנחנו עובדים עד קצה גבול כוחותינו, מעלות השחר ועד רדת הלילה", אמר שפירא לעיתונאים שהתלוו לצוות.

"300 חולים הם טיפה בים, אך עם זאת, אלה 300 אנשים שאנו מצילים", הוסיף.

במהלך היומיים האחרונים נולדו בבית החולים שני תינוקות, ושני ילדים אחרים מתו.

רוב החולים סובלים מכולירה ומדיזנטריה.

חוטפי האוטובוס ברוסיה שיחררו 7 בני ערובה

מוסקווה (עיר). – ארבעת החוטפים החמושים, שהשתלטו אתמול בדרום רוסיה על אוטובוס שבו היו 40 נוסעים, שחררו שבעה מבני הערובה, מסר המיניסטריון הרוסי למקרי חירום.

החוטפים שיחררו שתי נשים וחמישה גברים, מסר דובר המשרד.

"המו"מ עם החוטפים נמשך", הוסיף הדובר.

הנוסעים הנותרים עדיין יושבים באוטובוס, הנמצא על מסלול המראה בשדה התעופה של מינראלניה וודי.

שוטרים באפודי מגן הקיפו את האוטובוס מרגע שהחל המו"מ. לחוטפים נמסרו מזון ומים, ורופא הורשה לעלות לאוטובוס, מסרה תחנת הטלוויזיה אוסטאנקינו.

סגן שר הפנים הרוסי אנטולי קוליקוב, שהגיע במיוחד למינראלניה וודי כדי לפקח על פעולות המשטרה, אמר כי ברשות החוטפים יש 2־3 אקדחים ומספר רימוני יד.

שירות הריגול הנגדי ביקש מתחנות הרדיו והטלוויזיה לשדר [illegible] ככל אפשר על החטיפה, משום שהחוטפים מאזינים לשדורי הרדיו.

אחיו של רה"מ ברלוסקוני עשוי להסגיר את עצמו היום

מילאנו (ע"ד). – אחיו של ראש ממשלת איטליה, סילוויו ברלוסקוני, המבוקש בחשד למתן שוחד, עשוי להסגיר את עצמו עוד היום לידי השופטים, יותר מ־24 שעות לאחר שהוצאה נגדו פקודת מעצר, מסר אחד מפרקליטיו.

"אני סבור שנוכל לפתור את הבעיה היום", מסר עורך הדין ויטוריו וירגה לעיתונאים בבית המשפט המרכזי של מילאנו.

השופטים החוקרים במילאנו הורו לעצור את פאולו ברלוסקוני, בהקשר עם חקירה מסועפת על שוחד ועמלות ששילמו חברות למשטרה הפיננסית של איטליה, כדי שיעצמו עין במהלך ביקורות מטעם שירותי מס הכנסה.

מנהל בכיר בקבוצת התקשורת "פינינווסט" של חברת ברלוסקוני מסר לשופטים, כי פאולו נתן לו את הכסף כדי לשלם שוחד בסך 210,000 דולר.

השערוריה מסביב לאחיו של ראש הממשלה זיעזעה את הממשלה בת החודשיים, ועוררה חשש מפני משבר פוליטי חדש.

עת שלום: שלושה צוערים רוסים בעת הפוגה מלימודיהם בבסיס צבאי סמוך למוסקווה. שר ההגנה הרוסי מסר אתמול שכוחות רוסיים יערכו בפעם הראשונה תמרונים משותפים עם כוחות אמריקאיים על אדמה רוסית בספטמבר השנה (צילום: א.פ.)

התערבות ממשלתית בבורסת המניות הרוסית בעקבות התמוטטות קרן השקעות

מוסקווה (עיר־יו.פי.איי). – ממשלת רוסיה הודיעה אתמול כי תתערב כדי להכניס סדר לשוק ניירות הערך הרוסי, בשעה שנראה כי חברת השקעות גדולה עומדת על סף התמוטטות.

אלפי משקיעים התגודדו ברחובות ליד המשרד הראשי של קרן ההשקעות "ממם", כשהם מנסים נואשות למכור את מניותיהם שערכן צנח במהירות. כאשר נוסדה, הבטיחה להם חברת ההשקעות התעשרות מהירה.

ממשלת רוסיה הקימה קבוצת עבודה, בראשות שר האוצר בפועל סרגיי דוביניק, שתפקידה הראשי הוא לדאוג לאינטרסים של האנשים המחזיקים במניות של קרן "ממם".

מניות הקרן נסחרו שלשום אחה"צ ב־55,000 רובל (26.75 דולר). סוחרים ברחוב הציעו אתמול 30,000 רובל בלבד תמורת מניות שהקרן הבטיחה לשוב ולרכוש אותן ב־110,000 רובל.

תורים של אלפי משקיעים ניסו השבוע להיפטר מהמניות, לאחר שהקרן השעתה את הבטחתה לרכוש בחזרה את המניות – זאת לאחר שנפוצו שמועות על התמוטטות קרובה של הקרן.

הקרן מחזיקה 60 משרדים במוסקווה, אך רק במשרד המרכזי, שעליו צרים המשקיעים, הסכימו לרכוש בחזרה חלק מהמניות.

החלטת הממשלה לפעול ולגבש תקנות חדשות לסחר במניות, משקפת את חששותיה שמא התמוטטות החברה תערער את אמון הרוסים ברפורמה הכלכלית ובקפיטליזם.

הסרבים דחו את תוכנית השלום

פייל (א.פ.) – מנהיגי הסרבים בבוסניה פעלו אתמול בניגוד לעצת תומכיהם ברוסיה ובסרביה בדחותם את תוכנית השלום הבינלאומית. דחייה זו באה יום לאחר ההתקפה הסרבית על שיירת האו"ם בבוסניה, בה נהרג חייל בריטי. מאורעות אלו יגבירו את הלחץ על שרי החוץ של הקהילה האירופאית, הנפגשים בסוף השבוע בז'נבה, לנקוט באמצעים דרסטיים כנגד הסרבים. במכתב לבוריס ילצין, כתב אתמול מנהיג הפרלמנט הסרבי בבוסניה כי "קבלת תוכנית השלום תהיה כקבלת האי־נודע, והוא תחיל הסוף עבור העם הסרבי. אנו מצפים שתבין אותנו".

ארה"ב הודיעה בשבוע שעבר שתנקוט באמצעים חמורים באם ידחו הסרבים את התוכנית. אמצעים אלו יכללו כנראה את הרחבת הסנקציות נגד הסרבים, הקלת אמברגו הנשק על בוסניה בכדי לעזור למוסלמים להתחמש, והרחבת אזורי השליטה של האו"ם.

סיאול מטילה ספק בקיום ראשי חץ גרעיניים בצפון קוריאה

סיאול (עיר־א.פ.פ.). – דרום קוריאה הטילה אתמול ספק בהצהרה של שני עריקים צפון קוריאנים, שהבריזו כי לפיונגיאנג 5 פצצות אטום. סיאול הדגישה כי לא חל שינוי בהערכתה לגבי הכושר הגרעיני של צפון קוריאה.

מקור בכיר מלישכת הנשיא מסר כי "לממשלת דרום קוריאה אין כל הוכחה כדי לאשש הצהרה זו. כפי שחזר על זה מספר פעמים נשיא דרום קוריאה קים יונג־סאן, הממשלה מעריכה כי צפון קוריאה אכן מתכוונת לפתח נשק גרעיני, אך אין כל הוכחה שהיא כבר עשתה זאת".

קאנג מיונג־דו, 36, שהוצג שלשום במסיבת עיתונאים בסיאול כגיס של ראש ממשלת צפון קוריאה קאנג סונג־סאן, אמר כי שמע מפיו של מקור צפון קוריאני בכיר, כי לפיונגיאנג כבר יש 5 ראשי נפץ גרעיניים.

סולק מהכנסייה בגלל שאינו מאמין באלוהים

לונדון (עיר). – הכנסיה האנגליקנית סילקה משורותיה כומר שאינו מאמין באלוהים, בצעד שעורר אתמול מחאות רבות מצד עמיתיו, שאמרו כי על ראשי הכנסיה להיות סובלנים יותר.

הכומר אנתוני פרימן, בן 48, פוטר על ידי הבישוף המקומי, לאחר שכתב בספרו: "אין שם בחוץ שום דבר" ואם יש, אין אנו יכולים לדעת עליו".

ששים וחמישה אנשי כמורה מתחו ביקורת על החלטתו של הבישוף מצ'יצ'סטר, ד"ר אריק קמפ, וטענו כי צעדו מנוגד למסורת ארוכה בכנסיה של אנגליה, המגלה סובלנות כלפי מגוון רחב של דעות.

במכתב משותף ששיגרו למערכת העתון "אינדיפנדנט", אמרו הכמרים כי ההחלטה מעמידה בסכנה את חופש הביטוי בקרב אנשי הכמורה האנגליקנים.

לוי־שטראוס בן ה־85 אושפז בדיז'ון מסיבות לא ידועות

דיז'ון (א.פ.) – האנתרופולוג קלוד לוי־שטראוס אושפז אתמול בבית חולים מסיבות לא ידועות, נמסר מבית החולים.

לוי־שטראוס בן ה־85, נלקח שלשום מביתו בבורגון במזרח צרפת למחלקת טיפול נמרץ בדיז'ון הסמוכה.

בית החולים סרב למסור את סיבת האשפוז אך ציין כי אינה רצינית. הוא אמור לעבור היום למחלקה האורולוגית, בה ישהה מספר ימים.

לוי־שטראוס, המוכר כאבי תנועת הדה־קונסטרוקטיביזם, נחשב לאחד מהאינטלקטואלים החשובים ביותר במאה הנוכחית.

אני בעד דבר

אפרים אבא
פלורה אביטן
אבא אבן
אריה אבנרי
אלי אברהמי
יעקב אגמון
דוד ארמון
ד"ר יוסי אולמרט
שרה אורן
יוסי אורן
דודו אייל
אבנר אלדן
דודו אלהרר
חגי אלון
עוזיה אלון
אריה לובה אליאב
דן אלמגור
מישל אלמליח
ז'אק אמיר
אלכס אנסקי
בועז אפלבאום
יעל ארד
חנן ארז
יהודה ארז
יעקב אשכול
בינה באור
יוסי בוטבול
נגה בוטנסקי
ד"ר אריה ביאלוסטוצקי
ד"ר ברוך בליך
יחזקאל ברמאיר
אביהו ברונן
יצחק ברנר
פרופ' שלמה בן־עמי
אביגיל בר
אהרון ברג
יוסף ברזילאי
אהרון ברנע
שלמה בר־שביט
יפה גביש
חנה גוברמן
בנימין גונן
רחל ומשה גור
עו"ד שלמה גוראל
אודי גורדון
חיים גורי
ד"ר דינה גורן
אתקה ויצחק גורן
צבי גילת
ד"ר יאירה גינוסר
ד"ר מנוחה גלבוע
אלון גרבוז
ד"ר דן דאור
אהרון דגן

סגרן דוד
יצחק דויטש
בלומה דולינסקי
לוי יצחק הירושלמי
אלי הכהן
חיים הנגבי
יהודית הנדל
אהרון הגילמן
עו"ד מאיר הפלר
שרגא הרגיל
אילן הרטוב
ד"ר אסתר הרצוג
יהודה הלמן
שבח וייס
ליהמן וילצ'ק
יעקב ויסמונסקי
בועז ורסיג
אלדד זיו
עו"ד אמנון זכרוני
שלום חבשוש
יחזקאל חוק
מוסב'ח חלבי
שי חרמש
ד"ר צבי טאובר
בצלאל טביב
חיה טנא
שלמה טנאי
אהרון ידלין
עזרא יהלומי
ד"ר יוסי יונה
אמירה ינאי
גד יעקבי
בנימין כהן
ניסים כהן
פנחס כהן־גן
אליהוא כץ
יעל לוטן
לאה לוי
חיים לוסקי
גוסטה ומנשה ליבמן
רחל ואלימלך ליבנה
מיכה לימור
אמנון לין
שמואל ללקין
אפרים לפיד
אילנה לפידות
יחיאל לקט
ד"ר ענת מטר
עמוס מלר
צילה מלר
עמיר מקוב
מרה ויעקב מרגלית
שרה ושלמה מרקוביץ'
מיכל מרקדוזן

אליעזר נחמיאס
עדנה סולודר
רוני סומק
יוחנן סימון
עו"ד אורי סלונים
יזהר סמילנסקי
עמוס עוז
ד"ר גדעון עפרת
יוסי עוזרד
יעקב פוזננסקי
בן־עמי פינגולד
עו"ד שלמה פרומקין
יוסי פרוסט
פרופ' מנחם פרי
בקי פריישטט
פיטר פריישטט
זאב צחור
מוקי צור
דן צלקה
לאה צפרוני
מנשה קדישמן
שלמה קור
שלום קיטל
רבקה קליינמן
עמית קמה
ברוך קרושצ'בה
עזה רבון
דורון רובין
בנימין רוזנבלט
פרופ' משה רוזה
גדי רול
יעקב רותם
נחמן רז
משה ריבלין
דן שביט
שרה וצבי שוהם
מיכל שלום
פיני שומר
דן שומרון
זאב שור
עמירם שור
שרה שטרן
נחמן שי
זיוה שמיר
שלמה שמש
פרופ' עליזה שנהר
אילן שפירא
ד"ר ניצה שפירא ליבאי
גביה ומנחם ספר
פרופ' אלישע שקלרסקי
אברהם שרון
ד"ר דפנה שרפמן
אברהם תמיד
דב תמיד

גם אני בעד "דבר" *

צלצלו 5286141־03 והעיתון בביתכם כל בוקר

אל הנהלת "דבר" / אגף השווק רח' שינקין 45 ת"א, ת.ד. 199, מיקוד 61001

שם משפחה ______ שם פרטי ______
מקום העבודה ______ טלפון ______
את העתון יש לספק (כתובת פרסום) ______
רחוב ______ מס' ______ כניסה ______
מספר תיבת הדואר ______ טלפון ______
חתימה ______

* מבצע מיוחד

סולק מהכנסייה —

האחים יששכר
שרותים בע"מ
טל. 6394007
ברכות חמות
למר צבי אטלס
לרגל מינויו
למנכ"ל נגב קרמיקה
שא ברכה והצלחה

ברכות חמות
למר צבי אטלס
לרגל מינויו
למנכ"ל נגב קרמיקה
שא ברכה והצלחה
מר מוטי אנקורי
מנכ"ל אקוו־דוקס שיווק בע"מ
יצור אמבטיות עיסוי

ברכות חמות
לרב משה נחשוני שליט"א
לרגל הבחרו לראש מחלקת
הכשרות של הרבנות הראשית
שא ברכה והצלחה
האחים זגה

חותמות "אייל"
ברכות חמות
לרשת "אופיס דיפו"
לרגל פתיחת סניף מחסן מכר
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

ברכות חמות
למר דוד הררי
לרגל מינויו
למנכ"ל החברה
לפיתוח עכו העתיקה
עלה והצלח
זין נכסים בע"מ וקבלנות
איתי יואב זין

סוברו מכוניות אלנבי בע"מ
סוכנות ראשית לחיפה והצפון
אלנבי 3 חיפה טל. 04-669300
לחברת סובארו
לרגל הגיגות 25 שנות שיווק בישראל
הרבה הצלחה ושגשוג

מוסך סובארו
רוזנברג ובניו בע"מ
תיקוני סובארו, פיאט סיאט וכל סוגי רכב
בדיקות רכב לפני קניה, שרות מצברי שנפ
אזור תעשיה קרית ביאליק – רח' רינס מילר 7
טל פקס. 04-766196
ברכות חמות לחברת סובארו
לרגל הגיגות 25 שנות שיווק בישראל
הרבה הצלחה ושגשוג

מעוז שרותי רכב בע"מ
רח' טברסקי 13 ת"א טל. 5617663, 5618206
ברכות חמות
לחברת סובארו
לרגל הגיגות 25 שנות שיווק בישראל
הרבה הצלחה ושגשוג

מוסך ארתור את יצחק בע"מ
חלפיות ירושלים טל. 02-782422
ברכות חמות
לחברת סובארו
לרגל הגיגות 25 שנות שיווק בישראל
הרבה הצלחה ושגשוג

פרל אוטו ובנין בע"מ
יבואני ELEPHANT מנופי הרמה
SPANSET רצועות הרמה
ברכות חמות
למר רפי פלד
לרגל בחירתו למנכ"ל חברת חשמל
שא ברכה והצלחה

אפלי־קום אלבטי וטסק בע"מ
ברכות חמות
למר רפי פלד
לרגל בחירתו למנכ"ל חברת חשמל
שא ברכה והצלחה

י. ציגלר
הנדסת חשמל 1976 בע"מ SIEMENS
סוכנים בלעדיים לתחומי: אנרגיה, אוטומציה, מערכות ליצור חשמל, טרנספורמטורים, מערכות תקשורת, טלקומוניקציה
ברכות חמות
למר רפי פלד
לרגל בחירתו למנכ"ל חברת חשמל
שא ברכה והצלחה

עובדי "ח.ח. אלקטרוניקה" פתחו בשביתה עקב אי תשלום משכורות

מאת אמיר רוזנבלום

עשרות עובדי מפעל ת.ח. אלקטרוניקה באופקים, המייצר שנאים אלקטרוניים ומשנקים לנורות פלורוסצנטיות, השביתו השבוע את המפעל והתבצרו בו, זאת לאחר שמתחילת השבוע הם נקטו בסנקציות ושיבשו את עבודות הייצור. העובדים החליטו על השבתת המפעל בעקבות אי קבלת משכורות מזה כשלושה חודשים.

אריק נירנברג (43), המועסק במפעל מיום הקמתו כמהנדס פיתוח וייצור, סיפר: "זה לא המקרה הראשון שבו הנהלת המפעל מעכבת את משכורותינו, אולם מעולם לא אירע מקרה כה חמור שנמשך שלושה חודשים. כולנו נמצאים במינוסים גדולים. אני נקלעתי למינוס של כ־5,000 ש"ח וחשבוני הפך 'מוגבל'. לא מכבר פנינו למשה קדוקרו, אחד משני השותפים במפעל, וביקשנו ממנו שלפחות יתן לנו מכתבי פיטורים כדי שנוכל לקבל דמי אבטלה, אך הוא סירב לעשות זאת".

מזכיר האיגוד המקצועי במועצת פועלי אופקים, ג'ימי אבקסיס, המטפל במישרין בעניינם של העובדים, שיגר מכתב ליו"ר ועדת התעסוקה של ההסתדרות, עליזה תמיר, עם העתק ליו"ר ההסתדרות, חיים רמון, בו התריע על מצבם הקשה של העובדים. לטענתו, מאז הקמת המפעל, לפני כשלוש שנים, לא עמדה ההנהלה בהתחייבותיה כלפי העובדים.

המשבר האחרון פרץ בדצמבר 1993, אז השביתו העובדים את המפעל, בגיבוי ההסתדרות, במחאה על אי תשלום משכורות נובמבר 1993. לדברי אבקסיס, עד לאותו מועד, המפעל לא שילם במשך כשנתיים וחצי דמי הבראה לעובדים ולא העביר כספי ניכויים לקרן מבטחים. לדבריו, מאז מארס 93' צבר המפעל חובות גדולים בקרן זו, שבגינם הוגשה נגדו תביעה על ידי המחלקה המשפטית של הקרן. רק לאחר מאבקים ציבוריים הועברו התשלומים לעובדים.

עד למועד פירסום הידיעה לא ניתן היה לקבל את תגובת הנהלת המפעל.

"עידן־אלייטק" ו"דנקנר השקעות" זכו במכרז "שהם" של רשות הדואר

מאת הדס גייפמן

קבוצת עידן־אלייטק למתן שירותי תקשורת, זכתה יחד עם דנקנר השקעות במכרז "שהם" של רשות הדואר, להפעלה, פיתוח ושיווק מערך שירותי התקשורת של הרשות. שלוש קבוצות התמודדו על הזכיון להפעלת הפרויקט, ביניהן קבוצה המורכבת מתדיראן, אלביט וגילת.

"שהם" מפעילה שירותים בארבעה תחומים, ובכוונתה להרחיב את הפעילות הקיימת: שירותי פקס בארץ ובחו"ל; שירותי ערך מוסף קוליים ותקשורת מחשבים; שירותים רחבי סרט המשלבים נתונים, קול וידאו ושירותים נוספים בתחום תקשורת הנתונים.

על פי החוזה, תפעיל קבוצת עידן־אלייטק את "שהם" – שירותי התקשורת של רשות הדואר, לתקופה של עשר שנים. התחזית להיקף המכירות לשנת הפעילות הראשונה היא כשלושה מיליון דולר.

הרחבת השירותים במסגרת פרויקט שהם היא פרי החלטת רשות הדואר, לפתוח את תחום שירותי התקשורת לתחרות עסקית אשר תעזור בהגדלת פלח שוק זה.

דנקנר השקעות שותפה ב־25% בפרויקט, ותביא מנסיונה בתחום הטלוויזיה בכבלים, מתוך מטרה לשלב את תשתית הכבלים בישראל בשירותי "שהם". חברת מלמסי היא הקבלן הראשי של הקבוצה לנושאי שירותי ערך מוסף קוליים.

קבוצת עידן־אלייטק מחזיקה בחברת אריד (שירותי פקס ושירותי דיבור בינלאומיים), בחברת שירותית (שירותי מענה אלקטרוני וזימון) ובחברת אלייטק מערכות דיבור, בעלת רשיון נס"ר (טלפונים מפעלי מטבעות ושירותי טלפון בבתי חולים).

מניות עידן נסחרות בבורסת נסדא"ק, ניו יורק. היקף המכירות הינו כ־20 מיליון ש"ח בשנה.

חברת "אמקור" פיתחה דוד שמש שומר שבת, המיועד לציבור הדתי והחרדי. בדוד השמש התקן ברז מיוחד, המכונה "יהמודי", בעזרתו ניתן לנתק בערבי שבתות וחגים את אספקת המים החמים ולהזרים במקומם אויר. מחיר דגם בינוני – 2,490 ש"ח.

השרה אלוני לבג"ץ: בעוד שנה אשקול מחדש התרת שידורי פרסומת בכבלים

(עתים). שרת התקשורת והאמנויות, שולמית אלוני, הודיעה אתמול לבג"ץ, כי תשקול בעוד כשנה מחדש האם להתיר שידורי פרסומת בכבלים.

אלוני השיבה לעתירת ח"כ מאיר שטרית והתאחדות חברות הטלוויזיה בכבלים, המבקשים להתיר שידורי פרסומת בשירותים העצמיים של בעלי הזיכיון, המפעילים את הטלוויזיה בכבלים ברחבי הארץ.

אלוני טוענת בתשובתה, כי טרם הגיעה השעה להתיר שידורי פרסומת. עוד טוענת השרה, כי אין להבחין בין תשדירי חסות ושירות לבין שידורי פרסומת אחרים לעניין זה. אלוני מציינת בתצהיר כי תחום התקשורת הוא תחום דינמי, ואיש אינו יכול לדעת כיצד תיראה מפת התקשורת בישראל בעוד שנה או שנתיים. לפיכך החליטה, כי תשקול את הנושא מחדש בעוד כשנה, מועד שיאפשר קבלת החלטה אם להתיר שידורי פרסומת במלאת שנתיים לערוץ 2.

עוד נטען בתצהיר, כי נקודת המוצא של החוק היא כי שידורי הפרסומת בכבלים אסורה ואין לבעלי הזכיונות זכות קנויה או אף ציפייה סבירה, לכך שהפירסום יותר בטווח של חמש השנים הקרובות.

רינג: יבוא שימורי סרדינים עלול להביא לקריסת הענף

מאת הדס גייפמן

יבוא שימורי סרדינים לישראל עלול לגרום לקריסת ענף שימורי הדגים, ולפיטורי מאות עובדים במפעלים – מרביתם עולים חדשים. כמו כן עלול הדבר לפגוע בתעשיות גלוות, כמו ענף דגת ים כנרת, תעשיית השמן, תעשיית הפח ועוד. כך מזהיר דוד רינג, יו"ר ענף שימורי דגים בהתאחדות התעשיינים ומנכ"ל חברת יונה. זאת, לאור כוונת משרד התעשייה והמסחר לאפשר לראשונה יבוא של שימורי סרדינים לישראל.

שימורי הסרדינים הם מוצר תחליפי לשימורי הדגים האחרים, אומר רינג. לדבריו, הדבר יביא לירידה בביקושים למוצר המקומי ולכן לפיטורי עובדים רבים בענף. הוא ציין כי בשנתיים האחרונות בלבד, כבר צומצם כוח האדם במפעלי שימורי הדגים בכ־25%.

רינג מדגיש, כי הענף נתון בשנים האחרונות בתחרות קשה מול היבוא, ונוסף ליבוא הולך וגדל של שימורי הטונה בעיקר מהמזרח הרחוק, שם השכר החודשי לעובד מסתכם בכ־90־125 דולר.

היצרנים מתריעים, כי במידה וייפתח יבוא שימורי הסרדינים לישראל, הם לא יקלטו יותר את סרדיני הכנרת בשל הירידה בביקושים למוצרים מקומיים.

חברה צ'כית תייצר מזגנים על פי ידע של "אמקור"

מאת הדס גייפמן

חברת רוזמר מצ'כיה תייצר ותשווק השנה מזגנים מפוצלים, על פי הסכם ידע שנחתם אשתקד עם חברת אמקור. החברה הצ'כית נמנית עם היצרניות הגדולות למוצרי חשמל ביתיים במזרח אירופה.

מנהל היצוא של אמקור, דורי הרגיל, מסר כי בעקבות הסכם הידע, תייצר החברה הצ'כית מזגנים בעזרת רכיבים שתרכוש מאמקור עבור השוק המקומי ולמדינות השכנות. היקף העיסקה מוערך בכ־700 אלף דולר בשנה הראשונה, והוא מתבסס על הערכה כי הצ'כים ישווקו בתקופה זו כאלף מזגנים. הרגיל הדגיש כי בהסכם מתחייבים הצ'כים, שבעזרת הידע הישראלי הם יצליחו להגדיל את היקף היצור בכ־10% מדי שנה.

זהו הסכם שלישי למכירת ידע שעליו קבוצת אמקור חתמה באחרונה עם חברות בינלאומיות. בנובמבר השנה ייחנך בהודו מפעל לאנרגיה סולרית, על פי הסכם ידע בין הקונצרן ההודי באאין לבין אמקור. ההסכם מבטיח לאמקור תמלוגים ממכירות הדוד־שמש במדינות אסיה ובארצות מוסלמיות. הסכם ידע נוסף נחתם עם חברה מרוקנית, המקימה בקזבלנקה מפעל למערכות סולריות על פי ידע שנרכש באמקור.

קורס לניהול בסקטור הציבורי נפתח בבר־אילן

מאת כתבנו הכלכלי

קורס לניהול איכותי בסקטור הציבורי נפתח באוניברסיטת בר־אילן. מדובר בקורס קיץ לעובדי האוניברסיטאות, המקיים שנת פעילות בנושאי הדרכה והשתלמויות לעובדי האוניברסיטה בתחום הסקטור הציבורי.

בין השאר, הושמעה הרצאת אורח מפעם דיקן הפקולטה למדעי החברה, פרופ' בן ציון זילברפרב, בנושא: "הפרטת חברות ציבוריות במשק הישראלי". כן נדונו נושאים כמו חשיבה יצירתית וקבלת החלטות בניהול ויישומי מחשב למנהלים.

כלכלה מדינית / יורם נמרוד

שיפכו רק דם עינב / הסטוריה כלכלית של שלום הירדן

יהודים וערבים נפגשים על הירדן זה דורות רבים, ופעמיים לעת שיבת ציון: בימי הנשיא זרובבל ובימי הנשיא וייצמן הראשון. משתיהן שרד תיעוד היסטורי על התפלגות החברה היהודית ביחסה לתושבי הארץ והאיזור, והערבים במיוחד.

זרובבל דחה את יושבי הארץ שביקשו לשתף פעולה בבניין הבית, ואמר: לא לכם ולנו העבודה הזו. אולם הנביא חגי ביקר גישה כה צרת אופק לתוכנית השיקום. הוא קרא: חזק זרובבל, חזק ישוע בן יהוצדק וחזק עם־הארץ, אתם תבנו לי הבית. הלכה היתה כזרובבל ונחמיה אחריו, וזו בכייה לדורות.

להרצל, ולוויצמן אחריו, היתה משנה סדורה באשר לשיתוף עם־הארץ בבניין הבית השלישי. הרצל ביקש לא יותר מאוטונומיה במסגרת הממלכה העות'מנית (צ'רטר), והבטיח עזרה ציונית ברפורמה פיננסית שתשחרר את הממלכה מעול החובות לבנקים באירופה. בעוד הציונים האנטי־ציונים (נושי התורכים) מתקוממים על סעיפי הפרוגרמה של הרצל, קרסה האימפריה, והדרך סובבה במזרח התיכון: בריטניה ושר החוץ שלה, בלפור. עוזר של בלפור לענייני המזרח התיכון, מארק סייקס, שידך בין וייצמן לבני השושלת ההאשמית. סייקס, כבלפור, צידד במתכונת חדשה ליחסים של בריטניה עם האימפריה הישנה ועם שטחים שנכבשו: לא עוד שלטון קולוניאלי עושק, אלא שותפות של חבר עמים שווי זכויות ומאוחדים באמנות לכתר (קומונוולת'). התנועה הציונית היתה בשבילם מתת שמיים להגשמת תוכנית אנטי־קולוניאלית, מפני שתוכנית הרפורמה של הרצל בעשור הקודם נעשתה בתיאום עם בני תוגם.

סייקס אירגן מסע של וייצמן לחיג'אז, לפגישה עם האמיר פייצל, בכורו של השריף חוסיין, אבי סבו של חוסיין מלך ירדן. ההסכם בין השניים היה הסכם מדיני ראשון בין יהודים לערבים, ובכל זאת העולם, גם על מרשאת הבית הלבן, זוכר את הסב עבדאללה, אשר תימרן את הערבים למלחמה ב־1948 כדי לזכות בחצי המלכות (פרשה עקובה מדם, שיצרה איבת עולם בין עבדאללה לבין משה שרת וגולדה מאיר. תבל שההיסטוריוגרפיה האקדמית מתעלמת ממנה כמו בצו, והמספר אותו בעקש. פרשה זו שיחזרתי לפרטיה בספרו של יוסף נבו, "הערבים אל מול התנועה הציונית").

נאה, איפוא, בשבוע חגיגי ביחסי ישראל־ירדן, לחזור ולעיין במכתב סודי של וייצמן, המסביר את משמעות ההסכם ההוא. ביום 30 במאי 1918 כתב וייצמן לבלפור, ערב צאתו לפגישה במדבר: "בעיית יחסינו עם ערביי ארץ ישראל היא בעיה כלכלית, לא מדינית".

תילים של פרשנות כבר נתלו במכתב זה מאז יצא מגניזה, ואני מביא כאן מקצתו של מכתב בן ארבעה עמודים, המתמצת משנה סדורה. וייצמן, שהביע זילזול עמוק בערבים כציבור, נקי מאשמת גזענות שדבקה בו. הוא הבין שעם שינוי התנאים – פרי רפורמה אגררית ותוכניות פיתוח – ישתנה הטבע הערבי, ושינוי זה הוא אינטרס של התנועה הציונית. על כן צידד בתנועה לאומית ערבית מודרנית וחזקה, שחלקיה הגיאוגרפים הם יחידות כלכליות ללא פיצול שבטי מסורתי.

"מבחינה מדינית" – כתב וייצמן – "מרכז הכובד הערבי אינו ארץ ישראל אלא החיג'אז, ולמעשה המשולש מכה, דמשק ובגדאד. אני עומד לצאת לביקור אצל בנו של מלך חיג'אז. אני מתכוון לומר לו, שאם ברצונו להקים ממלכה ערבית חזקה ומשגשגת, אנו היהודים נוכל לעזור לו, ואנו בלבד. אנו יכולים להושיט לו את הסיוע הדרוש בכסף ובכשר אירגון. אנו נהיה שכניו, ושום סכנה לא נשקפת לו מצידנו, משום שאין אנו, ואף לא נהיה אף פעם מעצמה גדולה. אנו אנשי הביניים בין בריטניה הגדולה לבין החיג'אז".

תוכנית וייצמן זכתה לתמיכה בלתי מסויגת מצד בכירי התנועה הלאומית הערבית, בין שצידדו במלכותו של פייצל בדמשק ובין ששללו אותה. עד מהרה החלה תחרות בין מעצבי המדיניות הערבית – מי יזכה בתמיכת התנועה הציונית בוועידת השלום שהתכנסה בפאריס. ודאי, לא חסרו מתנגדים, וקולם הילך למרחוק, אולם לא היתה זו חלוקה בין פלשתינאים לערבים רחוקים, אלא בין מצדדי הפרוגרמה, למתנגדיה.

כבר הוזכר בטור זה, שהיסטוריונים חורשים כישנים סבורים שרק קול המתנגדים הוא אותנטי ונקי מאינטרס (כאילו אינטרס הוא דבר מזוהם, וכאילו תנאי הקיום טפלים לרגש הלאומי בעיצוב האומה). יירשם איפוא על לוח, שהסוברים כך אינם מקוריים.

דוד בן־גוריון שב מארצות הברית לארץ אחרי המלחמה, עם חיילי הגדוד העברי, ושינס מתניו למלחמה בקשר הנרקם בין וייצמן להאשמים, שייחים ואפנדים. סוציאליסט, חייב בסולידריות עם העם הערבי נגד משעבדיו. כך הוזל, ב־1919, מאבקו בוייצמן, ובעצמו הגיע בן־גוריון לתיאום סודי עם פלג האשמי אחר.

עברו שנתיים, ומתחרהו של בלפור בממשלת בריטניה, שומר חומות האימפריה הישנה, שר המושבות וינסטון צ'רצ'יל, הצליח לקנות, פשוטו כמשמעו, את שושלת ההאשמים. זו היתה אפשרות שוייצמן חזה אותה במכתבו. יש טענה שהתפתחות זו היא הוכחה כי מדיניותו של וייצמן, המבטאת תקווה לתמורות בטבע הערבי, היתה שגויה מלכתחילה, וההסכם שחתם עם פייצל לא היה שווה את הנייר עליו נכתב. פרשנים אלה רואים את הטבע כעניין קבוע מראש, ומסרבים לדון באלטרנטיבות. ממילא הם נקלעים למחנה המצדד באלטרנטיבה מדינית הנשענת על הנחשלות הערבית כסגולה להישרדותם של המעטים מול הרבים. אין זה מיעוט סרק חסר טעם, ואף היה למחנה זה ייצוג בשולי מרשאת הבית הלבן השבוע. תהא זו קלות ראש להתעלם מכובד האחריות שבשיקול הדעת ההוא, מול סכנות בהן היה נתון המפעל הציוני.

אולם איש אחד, כמעט יחיד בדורו – חיים ארלוזורוב – סבור היה גם מקץ 14 שנים, שהפיתרון הוויצמני ליחסים עם הערבים, על יסוד קידמה חברתית ותנועה לאומית ערבית חזקה – הוא הפיתרון הנאות. מיום שקיבל אחריות למחלקה המדינית בסוכנות חתר להסכם עם ידידי האמיר עבדאללה בעבר הירדן. בתיקים הסודיים של הלשכה לענייני ערבים גילה דוח, שהושג בדרך לא דרך, על התכנסות ראשי שבטים, שקבעו כי ההתנפלות על היהודים בשנת 1929 היתה משגה, ושיתוף עם היהודים יוצר סיכוי חד־פעמי, לדבריהם, לחלץ את הבדווים מנחשלותם על ידי מכירת עודפי קרקע תמורת סיוע להתיישבות ולמודרניזציה.

הבדווים, בהתייעצות באוהלו של שייח השייחים, האמיר מיתקאל מאיזור בית שאן, דיברו בהיגיון של כלכלנים מקצועיים, עם סילסול בדברי שבח לשלום בנוסח שירת ספרד: שיפכו רק דם עינב. הגותו המדינית של ארלוזורוב מוכרת לפי "יומן ירושלים", גירסה מוסווה ומעובדת של יומן העבודה שלו במחלקה המדינית. ביומן המקורי יש התייחסות לערבים האחרים, בעלי האינטרס הקיומי בשלום, כאלטרנטיבה. במכתב לוייצמן ביוני 1932, הידוע בזכות פיסקה אחת על מרד, נשכחת תמיד פיסקת הפתיחה, בה הוא מתפעל ממכתבו של וייצמן לבלפור, אשר צוטט לעיל. כמו וייצמן, חתר ארלוזורוב למדיניות פיתוח ארצית בשיתוף עם נושאי המטה משני עברי הירדן. כנראה שגם המסקנה כי הדבר מחייב דיכוי מתנגדיהם, לא הרתיעה אותו.

בעשור שלאחר רצח ארלוזורוב התפתח הקשר עם המשפחה ההאשמית בערוץ שונה, ובחמש השנים שקדמו למלחמת השחרור ב־1948, חתר עבדאללה באופן שיטתי לחלוקת הארץ במלחמה, ומבוקשו ניתן לו. ההשלכות היו מחירותו, ולאורן מהן יש היבטים אקטואליים מאוד: חלוקת המים באגן היקוות של הירדן. ועל כך, בשבוע הבא.

"איטלקם אילון" תספק מתקן לייצור מים מטוהרים ל־A.V.X

מאת כתבנו הכלכלי

חברת איטלקם אילון מקבוצת טמבור זכתה במכרז לאספקת מתקן לייצור מים בדרגת טיהור עילאית, למפעל A.V.X. באזור התעשייה הר חוצבים בירושלים.

חברת A.V.X. היא חברה בינלאומית גדולה, והמפעל בירושלים נמנה עם היצרנים המובילים בעולם בתחום הקבלים למוצרים מיקרו אלקטרונים. המתקן יספק מים בדרגת טיהור עליונה, הנדרשת בתעשיית המוליכים־למחצה בשילוב הטכנולוגיות של אוסמוזה־הפוכה, מחליפי יונים וחיטוי אולטרה סגול. עלות המתקן – 500 אלף ש"ח.

המתקן מהווה המשך לסידרת מתקנים שסופקו בשנים האחרונות ע"י איטלקם אילון לתעשייה ההיטק־אלקטרונית. בין "הקליינטים" שלה חברות וישיי בדימונה וקולסו בחיפה.

שערי מטבעות חוץ ביחס לשקל

28.07.94		בנק ישראל: שער יציג	השינוי	בנק הפועלים: העברות והמחאות קניה	מכירה	שטרות מכירה	בנק לאומי: העברות והמחאות קניה	מכירה	שטרות מכירה	בנק דיסקונט: העברות והמחאות קניה	מכירה	שטרות מכירה
ארצות הברית	1 דולר	3.0470	-0.0040	3.0218	3.0645	3.11	3.0268	3.0695	3.11	3.0260	3.0680	3.11
בריטניה	1 ליש"ט	4.6779	+0.0207	4.6385	4.7040	4.79	4.6446	4.7101	4.76	4.6350	4.6975	4.82
גרמניה	1 מרק	1.9390	+0.0090	1.9229	1.9501	1.99	1.9247	1.9519	1.98	1.9210	1.9477	2.00
צרפת	1 פרנק	0.5669	+0.0021	0.5618	0.5698	0.58	0.5629	0.5709	0.58	0.5634	0.5713	0.58
הולנד	1 גילדן	1.7275	+0.0083	1.7126	1.7368	1.76	1.7140	1.7382	1.76	1.7105	1.7444	1.79
שוויץ	1 פרנק	2.2893	+0.0158	2.2712	2.3033	2.34	2.2749	2.3070	2.34	2.2751	2.3068	2.37
שבדיה	1 כתר	0.3929	-0.0008	0.3897	0.3953	0.40	0.3908	0.3963	0.40	0.3907	0.3962	0.41
נורבגיה	1 כתר	0.4445	+0.0017	0.4408	0.4471	0.46	0.4412	0.4474	0.45	0.4407	0.4460	0.46
דנמרק	1 כתר	0.4931	+0.0019	0.4884	0.4954	0.50	0.4895	0.4964	0.50	0.4890	0.4967	0.51
פינלנד	1 מרק	0.5886	+0.0025	0.5828	0.5911	1.60	0.5847	0.5929	0.60	0.5833	0.5914	0.60
קנדה	1 דולר	2.2083	-0.0013	2.1870	2.2180	2.25	2.1903	2.2212	2.25	2.1933	2.2250	2.26
אוסטרליה	1 דולר	2.2443	-0.0127	2.2269	2.2583	2.31	2.2298	2.2613	2.29	2.2334	2.2645	2.30
דרום אפריקה	1 ראנד	0.8309	+0.0006	0.8248	0.8365	0.84	0.8258	0.8375	0.76	0.8277	0.8388	0.84
בלגיה	10 פרנק	0.9420	+0.0038	0.9337	0.9470	0.97	0.9356	0.9482	0.96	0.9364	0.9499	0.97
אוסטריה	10 שילינג	2.7560	+0.0124	2.7273	2.7658	2.81	2.7356	2.7742	2.81	2.7383	2.7714	2.85
איטליה	1,000 לירטות	1.9215	-0.0016	1.9077	1.9347	1.99	1.9091	1.9360	1.97	1.9110	1.9376	1.99
יפן	100 ין	3.0951	-0.0128	3.0661	3.1094	3.16	3.0726	3.1159	3.16	3.0748	3.1176	3.17
ספרד	100 פזטות	2.3511	+0.0081	2.3316	2.3646	2.46	2.3353	2.3683	2.42	2.3381	2.3708	2.43
ירדן	1 דינר	4.2810	-0.0057	-	-	4.31	-	-	4.54	-	-	-
מצרים	1 לירה	0.9903	-0.0100	-	-	0.92	-	-	0.92	-	-	-
אקיו/ECU		3.7013	+0.0140	3.6697	3.7215	-	3.6730	3.7248	-	3.6786	3.7298	-

קרנות נאמנות

נכון ליום 28.7.94

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אב	1343.20	1333.630	-10.82	-0.08%
אבוקה	1726.61	1693.65	-8.03	-0.47%
אביר	162.91	160.02	-0.22	-0.14%
אגוז	781.61	766.55	-2.47	-0.32%
אגם	311.91	307.95	0.44	0.14%
אודם	570.39	563.15	-2.45	-0.29%
אורורין	60.69	59.61	0.37	0.42%
אורורין שקלה	102.10	101.67	-0.01	-0.01%
אופיר	397.51	396.01	-0.20	-0.05%
אוצר אג מדינה	105.51	103.88	-0.14	-0.13%
אוצר גמישה	69.36	68.02	-0.02	-0.03%
אוצר מניות	78.42	77.02	-0.04	-0.05%
אור	[illegible]	792.15	-3.86	-0.48%
אורלי	939.21	933.02	-0.05	-0.01%
אוריון	162.60	159.37	-0.27	-0.17%
אורן	2851.98	2795.95	-1.68	-0.07%
אחריות אגח מד	301.50	297.08	-0.30	-0.10%
אחריות גמישה	443.11	434.67	-0.97	-0.22%
אחריות מניות	312.37	306.04	-1.36	-0.44%
אחריות נדלן	240.08	235.68	-0.72	-0.30%
אחריות נפטוטים	238.17	233.14	1.12	0.48%
אחריות	137.17	134.47	0.05	0.04%
אחריות מטח אגח	98.43	97.09	-0.19	-0.20%
אחריות תושב חוץ	71.32	69.56	0.06	0.09%
אטלס פקן	95.54	93.40	0.01	0.01%
איקן 5	155.33	155.33	-0.30	-0.19%
אילנות 90	176.32	173.51	-0.10	-0.06%
אילנות בטוחה	103.63	103.01	0.02	0.02%
אילנות לוגבס	[illegible]	[illegible]	-0.35	-0.44%
אילנות כרם	[illegible]	153.67	-0.24	-0.16%
אילנות מעוף	[illegible]	[illegible]	-0.72	-0.56%
אילנות פיננסים	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-0.43%
אילנות שוקים	[illegible]	60.22	-0.07	-0.11%
אילנות תקופתית	[illegible]	[illegible]	0.06	0.09%
אינפקס גמישה	[illegible]	101.68	-0.07	-0.07%
איתן	[illegible]	228.75	0.11	0.05%
אלין	[illegible]	[illegible]	-1.16	-0.08%
אליות ביניה	[illegible]	69.52	0.03	0.05%
אליעג	[illegible]	317.41	-0.06	-0.02%
אמיגה נדלן מניב	[illegible]	88.27	-0.20	-0.23%
אמיגה קרן טכנולוגית	[illegible]	91.37	-0.12	-0.13%
אנליסט אג חברות	[illegible]	203.61	-0.29	-0.14%
אנליסט אג מדינה	[illegible]	286.93	-0.50	-0.17%
אנליסט אירופה	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-0.38%
אנליסט גמישה	[illegible]	[illegible]	[illegible]	-0.33%
אנליסט מניות	[illegible]	[illegible]	-2.85	-0.37%
אנליסט תעשיות	[illegible]	[illegible]	-0.82	-0.33%
אסף	[illegible]	[illegible]	-0.20	-0.11%
אפיקים אגח	[illegible]	[illegible]	-	0.00%
אפיקים גמישה	[illegible]	[illegible]	0.32	0.22%
אפיקים חו"ל	[illegible]	[illegible]	[illegible]	0.38%
אפיקים מניות	[illegible]	[illegible]	1.96	0.81%
אפסילון 30	[illegible]	[illegible]	-0.22	-0.26%
אפסילון אג חברות	[illegible]	[illegible]	-0.03	-0.03%
אפסילון אג מד	[illegible]	[illegible]	0.02	0.01%
אפסילון מניות	[illegible]	[illegible]	-0.04	-0.02%
ארז	[illegible]	256.74	0.04	0.02%
אש	[illegible]	690.55	-0.34	-0.05%
אשל	[illegible]	509.37	-0.22	-0.04%
אתגר	[illegible]	112.79	-0.28	-0.25%
אתרוג	[illegible]	[illegible]	-0.17	-0.02%
בדולח	[illegible]	661.42	-0.21	-0.03%
בינה	[illegible]	[illegible]	-0.13	-0.10%
בורסן גמישה	[illegible]	[illegible]	-0.08	-0.11%
בטוחה 30 פלוס	[illegible]	[illegible]	-0.35	-0.26%
בטוחה אגח מדינה	[illegible]	1614.41	-1.23	-0.08%
בטוחה אגח	[illegible]	2151.92	-3.39	-0.16%
בטוחה גמישה	[illegible]	[illegible]	-5.35	-0.25%
בטוחה חו"ל	[illegible]	[illegible]	-0.05	-0.07%
בטוחה מניות	[illegible]	[illegible]	-6.20	-0.16%
[illegible]	[illegible]	[illegible]	-3.36	-1.92%
[illegible]	[illegible]	[illegible]	0.05	0.03%
[illegible]	[illegible]	[illegible]	-2.71	-0.12%
בריאות	[illegible]	[illegible]	-0.56	-0.98%
ברק	[illegible]	1910.40	-3.76	-0.20%
בשן	[illegible]	[illegible]	-11.17	-0.23%
גבע	[illegible]	[illegible]	-0.10	-0.03%
גזית	[illegible]	[illegible]	-0.99	-0.20%
גיא	[illegible]	[illegible]	-3.52	-0.73%
גל	[illegible]	52.45	-0.05	-0.10%
דובדבן	1905.25	1892.00	-0.02	-0.00%
דיבית שרב אגח	112.81	110.95	-0.10	-0.09%
דיבית שרב גמיש	[illegible]	119.28	-0.21	-0.18%
דיבית שרב מניות	[illegible]	73.15	-0.14	-0.19%
[illegible]	[illegible]	160.64	-0.02	-0.01%
[illegible]	[illegible]	664.96	-2.45	-0.37%
[illegible]	[illegible]	189.03	-0.16	-0.08%
[illegible]	[illegible]	675.93	0.30	0.04%
[illegible]	[illegible]	2105.14	-5.31	-0.25%
הדס	1865.93	1844.64	5.31	0.29%
הון פקן	75.32	74.14	-0.09	-0.12%
הזק	118.[illegible]	117.96	-0.41	-0.35%
היטק 92	207.85	206.05	-0.04	-0.02%
היכל	169.05	167.26	-0.10	-0.06%
הילה	[illegible]	354.95	0.52	0.15%
[illegible]	880.12	873.36	-2.44	-0.28%
[illegible]	177.55	170.70	-0.07	-0.04%
זהר	[illegible]	340.37	0.01	0.00%
זית	[illegible]	423.03	-0.57	-0.13%
זיו	[illegible]	373.94	-1.38	-0.37%
זלר אבלונ מטר	[illegible]	100.06	-0.10	-0.10%
חדר	[illegible]	192.51	-0.40	-0.21%
חלמיש	[illegible]	318.91	-0.41	-0.13%
חלבייט	[illegible]	347.82	-0.02	-0.01%
חן	[illegible]	358.55	-2.34	-0.09%
טופז	317.23	310.56	-0.37	-0.12%
טל	13260.71	13112.64	27.02	0.21%
טנדו	104.00	102.30	0.15	0.13%
טרסט 5	132.55	131.40	0.40	0.31%
יובל	503.13	493.80	-0.11	-0.02%
יהלום	593.05	576.59	-1.70	-0.19%
יוזמה	164.56	161.79	0.05	0.03%
יסודות	2341.48	2291.77	2.09	0.09%
יעד	169.05	167.36	-0.12	-0.06%
יעד גמישה	79.02	78.30	-0.04	-0.05%
יער	83.30	82.51	0.02	0.02%
יערה	392.[illegible]	365.18	-0.22	-0.06%
ישראל אמריקה	135.45	132.02	-0.06	-0.05%
כוכב	135.69	136.06	-0.26	-0.19%
כמוקדש פקן	[illegible]	75.17	0.18	0.23%
כללי אגח מד	[illegible]	338.06	-0.44	-0.13%
כללי איול 30	115.90	117.16	-0.34	-0.29%
כללי איול 25	151.71	150.36	-1.06	-0.69%
כללי איול אג	154.30	152.82	-0.04	-0.03%
כללי גמישה	1040.32	1038.37	1.51	0.15%
כללי זמינה	102.19	102.19	0.05	0.05%
להק אגיה	153.81	152.91	0.62	0.41%
להק אגנה	215.75	214.90	0.55	0.26%
להק אמקור 5	672.79	659.39	-0.28	-0.04%
להק זכות	574.01	563.56	-1.12	-0.20%
להק יבזר	661.99	659.79	-1.09	-0.17%
להק יהית	443.76	435.61	-2.30	-0.53%
להק יסעור	111.65	110.75	-0.15	-0.14%
להק כהנה	307.33	301.24	-0.33	-0.11%
להק סלעית	120.69	119.30	0.05	0.04%
להק סנונית	439.46	436.77	0.17	0.06%
להק עפרוני	404.56	397.16	-0.28	-0.07%
להק צופית	517.39	507.77	-1.44	-0.28%
להק קוסמוס	100.52	100.42	-0.05	-0.05%
להק רום	77.83	76.11	0.15	0.18%
להק שוויצרי	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
להק שותף	154.55	151.70	-0.13	-0.09%
להק שלג	177.13	174.51	-0.59	-0.34%
להק שקסי	158.22	155.37	-0.45	-0.29%
להק תור	303.38	301.54	0.77	0.26%
להק תיירות	62.68	61.53	-0.54	-0.87%
למשקיע	382.67	378.51	0.45	0.12%
לפיד	1473.14	1444.56	-19.30	-1.32%
לשם	1049.03	1037.34	-0.25	-0.02%
מבחר	384.90	381.43	-0.09	-0.01%
מבטח	1165.41	1154.36	0.04	0.00%
מבנה	304.52	301.67	-0.25	-0.08%
מבק	213.34	208.54	-0.11	-0.05%
מגד	692.64	686.10	-2.25	-0.33%
מגדל אגב מניות	62.44	61.12	0.25	0.41%
מגוון	1350.87	1338.04	0.56	0.04%
מגור פיננסי	77.00	76.25	-0.42	-0.55%
מד דיקלה	105.61	104.61	-0.12	-0.11%
מד מעוף	132.07	131.13	-0.76	-0.58%
מדיטל	118.56	117.02	-0.72	-0.61%
מור	1132.87	1121.95	-2.74	-0.24%
מוריה 5	127.15	125.13	-0.10	-0.08%
מזון	97.98	96.52	-0.64	-0.66%
מזרחי איל	85.67	85.14	-0.10	-0.12%
מזרחי איל אגח	81.48	81.00	-0.12	-0.15%
מטח	182.99	178.31	-0.06	-0.03%
מיטב אגח מד	3474.12	3443.04	-1.45	-0.04%
מיטב אופציות	66.18	64.87	-0.42	-0.65%
מיטב גמישה	1856.89	1840.88	-5.16	-0.28%
מיטב מטרה	225.93	223.99	-0.66	-0.29%
מיטב מניות	183.74	180.00	-0.74	-0.41%
מימד	306.27	303.46	-0.16	-0.05%
מירב	108.72	108.21	-0.18	-0.17%
מכלול	554.56	544.19	-1.15	-0.21%
מלכרית	206.70	204.37	-0.49	-0.24%
ממון	191.55	189.76	-0.06	-0.03%
מעוף	144.14	141.49	-0.24	-0.17%
מעגל	65.93	0.00	-	-
מעוף	2300.72	2279.32	-2.14	-0.09%
מעופים גמישה 50	110.65	108.71	-0.10	-0.09%
מעיין	1037.38	1027.58	-0.58	-0.06%
מעלה מעוף ערך	125.24	122.94	-0.68	-0.55%
מפתן	89.30	88.45	-0.06	-0.07%
מקסה	866.97	859.56	-0.14	-0.02%
מרווח	439.00	434.69	0.17	0.04%
מרום צק(ו)אגח	103.10	101.65	0.04	0.04%
מרום	4168.43	4128.70	-1.51	-0.04%
מרכזית אגח מדינה	96.54	95.73	-0.10	-0.10%
מרכזית מניות	70.88	70.28	-0.03	-0.04%
מרכזית מעוף	123.05	122.74	-0.57	-0.46%
מרץ	341.10	337.94	-0.53	-0.16%
משאבי טבע	76.23	74.76	0.47	0.64%
משתנים	244.29	243.47	-0.63	-0.26%
נגה	568.49	560.50	-0.82	-0.14%
נוף	320.48	317.92	-1.57	-0.49%
נטיף	1432.37	1416.26	0.64	0.05%
ניל	849.53	837.61	0.46	0.05%
נסיכה קונטיננטל	62.97	61.82	-0.07	-0.11%
נץ	216.73	215.84	-0.14	-0.06%
נשואה אגח חברות	125.60	124.68	-	0.00%
סגולה	257.90	253.11	-0.46	-0.18%
סיגמא גמישה	87.61	86.80	-	0.00%
סיון	171.50	169.08	1.08	0.64%
סימודן אגח	121.53	119.31	-0.28	-0.23%
סלע	966.23	957.89	-0.12	-0.01%
סער	142.75	141.10	-0.19	-0.13%
ספנות אגח ק	102.68	102.31	-0.02	-0.02%
ספנות קרן מניות	71.64	71.31	-0.35	-0.49%
עדיף	114.43	112.35	-0.12	-0.10%
עומר	158.52	155.68	0.03	0.02%
עידית	3103.26	3067.95	-5.10	-0.17%
עמדה 10	140.74	139.15	0.26	0.20%
עמדה אמריקאית	65.85	64.83	-0.26	-0.40%
עמדה יבוא	68.70	67.88	0.03	0.04%
עמדה כוללת	163.22	161.36	-0.11	-0.07%
עמדה מעוף	136.65	135.45	-0.79	-0.58%
עמדה משולבת	219.68	218.04	0.41	0.19%
עמיל אגח	98.50	97.72	-0.26	-0.27%
ענבל	133.01	132.74	-0.64	-0.48%
ענבר	141.56	138.89	-0.47	-0.34%
ערמון	154.96	152.01	-0.12	-0.08%
פאר	5639.49	5533.85	-14.60	-0.26%
פיא 2000	65.94	64.55	0.09	0.14%
פיא זינוק	61.73	60.56	0.12	0.20%
פיא מעוף	126.65	125.85	-0.70	-0.55%
פיא עולמית	74.05	72.32	-0.45	-0.62%
פיא פרחים	95.77	95.03	-0.01	-0.01%
פיוניר אג חו"ל	98.43	96.72	-0.26	-0.27%
פיל	219.98	217.23	0.01	0.00%
פנתר	463.06	459.17	-0.24	-0.05%
פסגות 50	208.56	206.12	-0.42	-0.20%
פסגות גמיש	416.25	413.54	-1.77	-0.43%
פסגות חו"ל	96.05	93.54	-0.15	-0.16%
פסגות יציב	413.79	411.19	-2.03	-0.49%
פסגות כל חודש	103.93	102.06	-0.10	-0.10%
פסגות כל רגע	135.86	135.86	-0.14	-0.10%
פסגות לימיטד	220.51	218.56	-0.64	-0.29%
פסגות מבט לשלום	89.85	98.16	-0.80	-0.90%
פסגות מדד	370.14	363.36	-0.16	-0.04%
פסגות מטרה	381.57	373.56	-1.73	-0.46%
פסגות מלכיר	316.45	313.77	-0.05	-0.02%
פסגות מניות	594.62	590.98	-2.71	-0.46%
פסגות משולבת	424.78	416.90	-1.23	-0.29%
פסגות עולם	120.16	117.47	-0.60	-0.51%
פסגות על קרן	65.22	63.85	-0.04	-0.06%
פסגות פוקוס	70.52	69.24	0.12	0.17%
פסגות האגידים	360.67	354.04	-0.31	-0.09%
צבר	230.77	226.40	-0.57	-0.25%
ציק	266.30	264.97	-0.16	-0.06%
צמיד	3201.47	3142.15	-1.95	-0.06%
צמיחה אגח מד	1387.91	1379.49	-2.52	-0.18%
צמיחה גמישה	2305.31	2291.33	-9.52	-0.41%
צמיחה יציא	184.75	183.55	-0.54	-0.29%
צמיחה מניות	463.28	460.69	-1.36	-0.29%
קלע	621.53	615.44	-1.73	-0.28%
קפיטל חו"ל	104.25	102.47	-0.05	-0.05%
קפיטל מניות	82.30	81.20	-0.09	-0.11%
קשת	313.74	307.92	-0.39	-0.13%
רוזן	137.39	134.68	0.06	0.04%
רימון	336.37	335.92	-0.27	-0.08%
רעים 90	299.23	292.97	-0.05	-0.02%
רשף	394.48	386.05	-1.11	-0.29%
שביט	472.11	466.83	0.34	0.07%
שחר	157.36	155.40	0.10	0.06%
שירה	1914.88	1901.25	-2.85	-0.15%
שמורה קס	102.39	0.00		
שמיר	1023.45	1005.46	-0.26	-0.03%
שסק	713.19	699.32	-0.86	-0.12%
שפע	161.26	152.53	-0.35	-0.19%
שקד	254.83	249.91	-0.04	-0.02%
תאנה	1104.98	1083.82	-0.19	-0.02%
תבל	900.32	956.87	-0.06	-0.01%
תדהר	2242.09	2230.45	-1.39	-0.06%
תוכנה ותקשורת	92.32	80.40	0.09	0.11%
תמוז	131.56	130.45	0.09	0.07%
תמריץ	77.35	77.83	-0.03	-0.04%
תנופה	275.13	270.17	0.20	0.07%
תפוז	741.12	726.88	-2.74	-0.38%
תפוח	496.04	492.56	-0.62	-0.13%
תרשיש	151.92	149.12	0.08	0.05%
תשרי	1354.75	1343.82	-4.71	-0.35%

לשכת קישור עסקית לירדן ומדינות המפרץ הוקמה בחיפה

מאת אורי שרון

לשכת קישור לפיתוח פעילות עסקית בין חיפה, ירדן ומדינות המפרץ הפרסי, תוקם בעיריית חיפה, במקביל לגוף דומה שכבר הקימה לשכת המסחר בעיר.

ראש העיר, עמרם מצנע, הציג אתמול מפה, שבה יותוו יתרוני הגישה בין חיפה לרבת עמון דרך בית שאן וארביד. מצנע תולה תקוות רבות בתיכנונה של חיפה, כמטרופולין הצפון, בעידן השלום. לדבריו, נמל חיפה ונמל התעופה הבינלאומי בעיר יוכלו לתרום רבות לתנועת אנשים בין חיפה לירדן, ומשם – למדינות המפרץ הפרסי.

לשכת הקישור בעירייה, שתתבסס על הלישכה לייזום וקידום עסקי הפועלת בה, תהווה כתובת למתן סיוע, הדרכה והכוונה למגזרים ממלכתיים ופרטיים, שיבקשו לבצע פעילות עסקית בירדן, ודרכה – במדינות ערב.

ראש לשכת המסחר בחיפה, שמואל גבע, מסר כי כבר מצויה אצלו רשימה של אנשי עסקים בארצות ערב, המעוניינים לפתח קשרים מסחריים עם ישראל. עוד מסר כי כבר החל בלשכתו במגעים עם גורמים מסחריים ערביים, וכי לשם כך הוקם צוות בו חברים מנהל נמל חיפה, מנהל המכס בעיר והוא עצמו.

סגן שר החוץ, יוסי ביילין, בירך על היוזמות החיפאיות. הוא גילה כי נפגש באחרונה עם שני נציגי מדינה מסוימת, שלישראל אין יחסים דיפלומטיים עימה, שביקשו לבדוק ביצוע קשרים מסחריים עימנו. "לישכה כזו בחיפה יכולה היתה להיות כתובת לנציגים אלה, בפעילות שקטה", אמר ביילין.

נעצר חשוד בפרשת הונאת קיבוצים בגליל

(עתים). בני ברכה (35) מעכו, החשוד העיקרי בפרשת הונאת תמיכה קיבוצים בגליל המערבי על ידי רכישת בקר באמצעות צ'קים פיקטיביים, נעצר אתמול לעשרה ימים בפקודת שופט בית משפט השלום בעכו, סארי סלה.

על פי החשד, הקים ברכה "חברות קש" ופתח חשבונות בבנק פיקטיביים. הוא קיבל פנקסי צ'קים באמצעותם רכש, על פי החשד, בקר ביחד עם שותפים נוספים מתמיכה קיבוצים בגליל המערבי, בסכום כולל של מחצי מיליון ש"ח, ומכר את הבקר לכפריים בגליל.

במשטרה נמסר, כי בחקירה נוטלות חלק כבה יחידות וצפויים מעצרים נוספים. עד כה נעצרו בפרשה זו חמישה חשודים, אשר שוחררו בתום חקירתם. ברכה הינו החשוד השישי שנעצר.

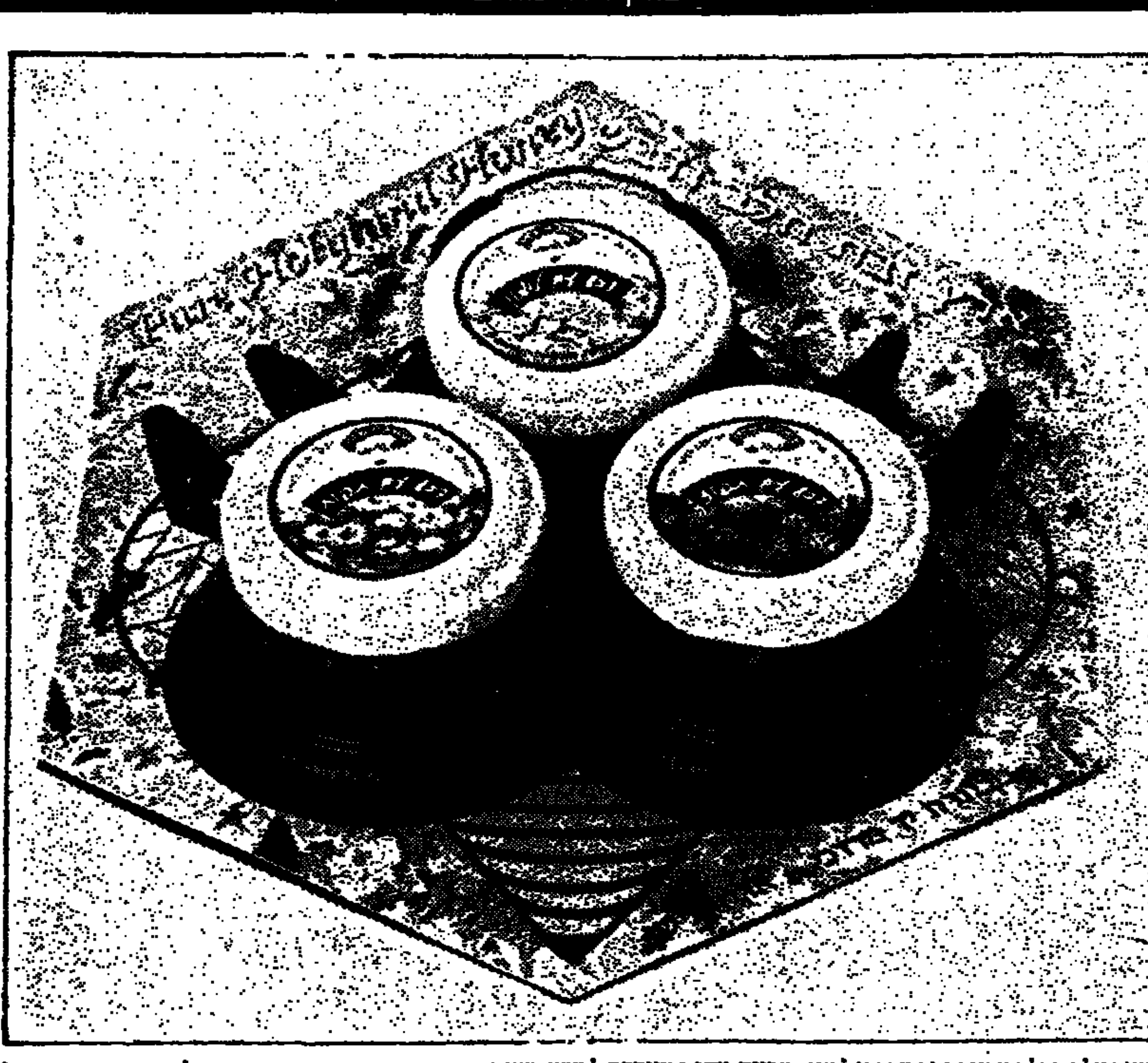

ברכות אלה הוכנו בכוורת יד מרדכי לשוק אריזות מתנה מיוחדות לראש השנה, המעוצבת בצורת דבורה, ובה שלוש צנצנות דבש של 50 גרם בטעמים: לימון, תפוז ותפוח. מחיר "דבורת הדבש" – 24 ש"ח.

קאול: "בזק" תפעל להפחתת עלויות הרכש ב־20 אחוז

מאת הדס נייפמן

"חברת בזק נוקטת במדיניות של הוזלת עלויות הרכש ב־20%", כך אמר מנכ"ל בזק, יצחק קאול, בסקירה שערך באגף כלכלה ולוגיסטיקה בחברה.

הוא הבהיר כי במסגרת תוכנית צעדי התייעלות של החברה, כחלק ממדיניות ההיערכות האסטרטגית לתנאי הדיגיון הכללי החדש, קבעה לעצמה ההנהלה לבחון מחדש את כל תהליכי הרכש, ההצטיידות, האחסנה והניפוק, הייצור והשירותים. זאת במטרה לקצר תהליכים ולחסוך בעלויות, תוך כדי מעבר למדידה של מוכרי רווח ומוכרי עלות. במסגרת זאת הוחלט על צמצום רוחב היקף במחסני החברה, במטרה להגיע לקיום מרכזי ארצי אחד. בשלב ראשון עומדת ההנהלה לסגור את המחסן בחיפה.

כן תדרוש בזק מספקיה לשמור על רמת מלאים, שתאפשר לה לקבל במהירות את הציוד הדרוש לפעילותה ישירות ליחידות או למחסן ההפצה המרכזי, בלי שבזק תיאלץ להחזיק ברשותה מלאים גדולים ויקרים.

בנוסף, דורשת בזק מהספקים לפעול במסגרת התקן הבינלאומי איזו־9000 החל בינואר 1997. לדברי קאול, ספק שלא יקבל את התקן יוצא מרשימת הספקים של בזק.

"פלסטין לפיתוח" תקים אתרי תיירות בעזה

(עתים). מקורות כלכליים ברבת עמון מסרו שחברת פלסטין לפיתוח והשקעות מתכננת להקים אתרי נופש לאורך חוף רצועת עזה.

העיתון הירדני "אלאסואק" מוסר, כי החברה מתכננת להקים אתרי תיירות גדולים, שאורכם יגיע ל־30 ק"מ, בעלות של 3 ו־20 מיליון דולר. כמו כן החברה מתכננת הקמת נמל שעשועים שיתחרה בנמלים האחרים.

החברה מתכוונת לממן כ־49 אחוז מערך הפרויקטים, כאשר שאר ההוצאות יכוסו על ידי השקעות פלסטיניות דרך חברות בניות ציבוריות.

"רובומטיקס טכנולוגיות" תרכוש 49% מ"דיספליי איספקשן סיסטמס"

מאת הדס נייפמן

קבוצת רובומטיקס טכנולוגיות הגיעה להסכם עקרוני לרכישת 49% מחברת דיספליי איספקשן סיסטמס האמריקאית, המפתחת מערכת ממוחשבת לבקורת איכות לתעשיית הצגים השטוחים. הרכישה, שתתבצע באמצעות חברה הבת, תקים את החטיבה העוסקת בבקורת איכות לתעשיית המקרואלקטרוניקה והצגים השטוחים.

קונסורציום הצגים השטוחים של ארה"ב – מיזם משותף לממשלה ולתעשיית האלקטרוניקה, שהוקם במגמה לשפר את כושר התחרות והייצור של צגים כלולריות שטוחות בארה"ב, הודיע על פרויקט משותף עם דיספליי איספקשן סיסטמס בהיקף של 1.4 מיליון דולר.

במסגרת הפרויקט יתמוך הקונסורציום ביישום טכנולוגית המדידה של רובומטיקס, באמצעות התאבכות אור, לפיתוח מערכת מהירה בעלת דיוק גבוה לבדיקה בזמן אמיתי של משטח זכוכית המשמשים בתעשיית הצגים השטוחים.

המערכת תהיה מסוגלת לבחון זכוכית חשופה, זכוכית מצופה באורח אחיד או זכוכית בעלת ציפוי במתווה מסויים. בנוסף, היא תאפשר הוזלה דרמטית של מחיר הצגים השטוחים, שכן השימוש בה יאפשר הוצאה מוקדמת מקו הייצור של מסכים בלתי תקינים, לפני השלמת ייצורם והבדיקה הסופית של תפקודם בפועל.

קונסורציום הצגים השטוחים בחר את הצעת דיספליי איספקשן סיסטמס מתוך שמונה הצעות של מתחרות אחרות. בנוסף על מענק, ביקשה החברה במכרז מעמד של ספק מיועד אצל כל חברי הקונסורציום.

קונסורציום הצגים הוא שותפות של ממשלת ארה"ב עם קיצות חברות בתעשיית האלקטרוניקה, המיועדת לבסס תקן ופלטפורמה משותפת ליצרנים, למפתחים ולמשתמשים בצגים כאלה.

הבעיה העיקרית המתעוררת ביישום בטכנולוגיות הקיימות לייצור מוליכים למחצה וצגי קריסטל נוזלי, היא חדירת גופים זרים בגודלים תת־מיקרוניים בתהליך הייצור. חלקיקים אלה עלולים לשבש את פעולתה התקינה של המערכת. הטכנולוגיה המפותחת על ידי דיספליי א.ס. מציעה אפשרות לאתר חלקיקים תת־מיקרוניים זרים.

התאחדות התעשיינים נערכת להסכם סחר אפשרי בין ישראל לבין ירדן. כך מסר יורם בליזובסקי, מנכ"ל התאחדות התעשיינים.

הוא ציין, כי בכוונתו לגבש את עמדת התעשייה לקראת דיונים אפשריים לחתימה על הסכם סחר בין ישראל לבין ירדן, התבקשו כ־1,200 מפעלים החברים בהתאחדות התעשיינים לענות על שאלון מיוחד בנושא זה.

בשאלון התבקשו מפעלי התעשייה להתייחס לאפשרויות היבוא מירדן לישראל והפוטנציאל היצוא של ישראל לממלכה האשמית. התעשיינים התבקשו גם להוות דעה לגבי הסכם בין שתי המדינות בכל הקשור לאיזור סחר חופשי, וכן בכל הנוגע ליצירת פעילות תעשייתית על צורותיה השונות.

הבנקים למשכנתאות שוקלים להעלות שוב את הריבית

מאת דן הלוי

בעקבות החלטת בנק ישראל והבנקים למסחר להעלות את ריבית החובה, שוקלים גם הבנקים למשכנתאות להעלות את הריבית, כך נמסר "מעריב".

כבר לפני כחודש, בעקבות החלטתו הקודמת של בנק ישראל להעלות את הריבית בסוף יוני, "עדכנה" הריבית בבנקים למשכנתאות בשיעורים שבין 0.25% ל־0.5% – ביוזמת בנק טפחות, שבעקבותיה הלכו גם הבנקים האחרים למשכנתאות. אולם מהבנקים הקטנים למשכנתאות, דוגמת בנק ברשל, גובים ריבית של 6% ויותר על משכנתאות ל־20 שנה – שיעור גבוה בהשוואה לריבית שגובים הבנקים למשכנתאות מקבוצות פועלים, לאומי והמזרחי.

כיום נעה הריבית הממוצעת על משכנתאות בין 4.5% לשנה בהלוואות לחמש שנים, ל־5.5% לשנה בהלוואות ל־20 שנה.

אם ימצאו הבנקים למשכנתאות כי בעקבות העלאת הריבית האחרונה ישחק מרווח האשראי שלהם, הם עלולים להחליט על העלאה נוספת בריבית שהם גובים. כיום משלמים הבנקים למשכנתאות לקופות הגמל ריבית של כ־4% לשנה על פקדונות צמודים למדד. שיעור זה גבוה בכ־0.25% מהריבית שהיתה נהוגה עד לפני כחודש. במקביל חלה עליה מסוימת גם בשיעורי התשואות בשוק האג"ח, וצפוי שהדבר ייקר את עלות גיוס ההון לטווח ארוך של הבנקים המסחריים.

כתב "דבר" לענייני הבנקים מוסיף: ייקור המשכנתאות מהווה אינדיקציה ראשונה לכך שהעלאות הריבית והתוספת של הריבית להון, שמעביר בנק ישראל לרשות הבנקים לטווח קצר – נותנות אותותיהן במחירי האשראי לטווח ארוך.

מומחים מעריכים, כי בעוד התייקרות האשראי לטווחים קצרים משפיעה בעיקר רק על רווחי הפירמות, הרי התייקרות האשראי לטווח ארוך עלולה להשפיע לרעה על היקף ההשקעות במשק, ולהפעיל בכך לחץ להאטת הפעילות גם לטווחים הבינוני והארוך.

למותר לציין את המובן מאליו: התייקרות המשכנתאות על מדד יוקר הדיור, שמקבל על הכל כי הוא הגורם המרכזי והישיר להתגבורות האינפלציה בחודשים האחרונים.

הריבית במכרזים המוניטריים עלתה מ־12 ל־12.5 אחוזים

מאת אמנון אמר

בנק ישראל התחיל אתמול ביישום העלאת הריבית, עליה הודיע ביום שלישי. במכרז המוניטרי היומי עלו ריבית הסגירה והריבית הממוצעת מ־12 אחוז ל־12.5 אחוז. בשיעור דומה עלתה גם הריבית במכרז על ההלוואה המוניטרית השבועית שמעביר בנק ישראל לבנקים המסחריים. סכום ההלוואה השבועית הסתכם בשישה מיליארד ש"ח, ושיעור הריבית הממוצע בה נקבע ברמה של 12.51 אחוז.

בניגוד לשינויים בשיעור הריבית, נותר אתמול שער החליפין של השקל ביחס לסל המטבעות כמעט ללא שינוי. שערו היציג של הסל עלה בשבע מאיות האחוז בלבד, ל־3.3623 ש"ח.

שינוי קל, של 0.13 אחוז, נרשם גם בשער הדולר, שירד ל־3.0416 ש"ח. שער המארק הגרמני, לעומת זאת, ירד בקרוב לחצי אחוז, ל־1.9390 ש"ח.

"ווינקר" – תוכנה ישראלית חדשה להתמודדות עם וירוסים

מאת הדס נייפמן

תוכנה ישראלית חדשה, "ווינקר", המהווה חלק אינטגרלי מתוכנת "די־קר", מאפשרת למשתמשי הפי.סי להתמודד עם וירוסים ישנים וחדשים ואף לנקות את המחשב מוירוסים בלתי מוכרים, וזאת ללא כל צורך לצאת מסביבת העבודה של "חלונות".

עד היום, אמצעי ההתגוננות הקיימים לא סיפקו הגנה נאותה למשתמשים בזמן הרצת חלונות. נתוני חברות המחשבים מצביעים על כ־4,000 וירוסים שאותרו. ממבדק שנערך ניתן לראות, כי 65% מבין משתמשי חלונות נתקלו בוירוס במהלך ששת חודשי העבודה הראשונים שלהם. הנזק שנגרם היה לעיתים כה מקיף, עד כי הצריך התקנה מחדש של "חלונות".

למעשה, התוכנה כוללת בתוכה כמעט את כל המרכיבים של חבילת "דיקר" בממשק משתמש, המקובל בסביבת חלונות. תוכנת ה"דיקר" מציבה סוף להקבצת אנשי המקינטוש (שעד היום נמצאו להם כ־20 וירוסים). הממשק הגרפי של התוכנה בנוי כך שאין צורך ללחוץ על המקשים כלל, וניתן לשלוט בתוכנה באמצעות העכבר. פונקציות למתקדמים ולמומחים זמינות אף הן בתוכנה הניתנת להפעלה באותה הקלות. בתוכנה מסכי עזרה המסבירים בפירוט את כל הפונקציות.

במקרה של איתור ממצא, התוכנה מציגה ומסבירה את מהות הממצא בביטויים פשוטים להבנה ובמינימום מילים. במקרים בהם יש צורך שהמשתמש יקבל החלטה ויבחר בדרך הפעולה הרצויה, התוכנה עוצרת ומציגה מסך שאלה מאויר, המציג את אופי הבעיה ואף מציע את מסלול הפעולה המומלץ. משתמש שאינו בקיא בפעולת התוכנה יכול תמיד לאשר את הפעולה, והתוכנה תפעל כנדרש.

הודעה ללקוחות

החל מה־1.8.94 תונהג עמלה חדשה בבנק לאומי.

שם העמלה	התעריף
טופס התחייבות והוראה לחיוב חשבון לרכישת אגייח ממשלתיות במכרז במישרין מבנק ישראל	0.35% מההזמנה

לפרטים נוספים נא לפנות לסניפים.

בנק לאומי

תוקם חברה מצרית־סורית לתובלה ימית

(עתים). המהנדס סליאמן מתולי, שר התחבורה והתקשורת המצרי, מסר כי במהלך ביקורו של מוסני מובארק בסוריה, הוסכם לסיים הנחיית תוכנית להקמת חברה מצרית־סורית משותפת לתובלה ימית, בסכום המוערך ב־20 מיליון דולר שימומן שווה בשווה בין שתי המדינות.

לחברה יהיה סניף ראשי בעיר טרטוס בסוריה וסניף נוסף בעיר אלכסנדריה. מתולי, שהצטרף למשלחת בראשות הנשיא מובארק, אמר כי בנוסף הוסכם להתחיל בפרויקט להגנות. בכל ימי של סיבים אופטיים, כדי להקל על התקשורת בין שתי המדינות. בכל ימי זה יקשר גם לטורקיה ולכמה מדינות ערביות ואירופאיות שכנות לה. הכבלים יכללו 7,500 אפיקים והם ימומנו על ידי המוסד האירופאי למימון בהיקף של 35 מיליון דולר.

בתחום התובלה הימית מכינים תוכנית להתוויית נתיב ימי מסודר שיעבור דרך לבנון וסוריה, במטרה להאיץ את הפעילות הכלכלית בין מצרים לבין מדינות אלה.

"אחוזת דניה" בחדרה

מאת אורי שרון

חברת בני בנימין לקרין מחדרה החלה להקים פרויקט מגורים גדול – שכונת "אחוזת דניה". השכונה, שעלות הקמתה נאמדת בכ־60 מיליון דולר, תשתרע על כ־150 דונמים, ובסיום הקמתה יהיו בה כ־550 יחידות דיור. היא תוקם בין מרכז העיר חדרה לשכונת בית אליעזר על קרקע פרטית חקלאית שהופשרה לבניית מגורים.

ב"אחוזת דניה" ייבנו דופלקסים ששטחם כ־133 מ"ר ובמחיר התחלתי של 140 אלף דולר, וכן קוטג'ים. בניית השלב הראשון של 150 יחידות דיור הוחלה, ומרביתן יימסרו לרוכשיהן בתחילת השנה הבאה. בשכונה ייבנו גם פארק ומרכז מסחרי.

בשבוע הבא ישיק ב"גלידה באר שבע" שני טעמים חדשים ויוצאי דופן – עגבניות וחצילים. בעבר הפתיעה הגלידה הדרומית בטעמים יוצאי דופן נוספים, כמו נענע, מנטה, פיצוחים ותפוז. גלידות העגבניות והחצילים מעלות את מניין הטעמים של "גלידה באר שבע" ל־107 טעמים יחודיים.

בנוסף לשלושת הסניפים הפועלים כיום בבאר שבע, תפתח החברה עד סוף השנה ארבעה סניפים, שניים מהם בחיפה ובאשדוד ואחד בירושלים. החברה מעסיקה כ־100 עובדים ומייצרת כ־60 טון גלידה בחודש. מחזור מכירותיה בשנת 1993 הסתכם בשלושה מיליון דולר.

סופשבוע של ירידות מתונות

שבוע המסחר בשוק המניות הסתיים במגמה של ירידות שערים מתונות. מדד הכשתנים ירד בכ־0.25%, לרמה של 174.17. מדד המעו"ף ירד בכ־0.6%, לרמה של 179.3. בסיכום שבועי ירד מדד המשתנים בכ־0.7%.

הסכם אי הלוחמה עם ירדן, העלאת הריבית ביום ג' בשיעור של 0.5% ויום המסחר האחרון שהיה אתמול באופציות על מדד המעו"ף לסוף יולי, לא השפיעו בצורה משמעותית על השוק.

אתמול נרשמה ירידה חדה בשיעור של 6.25% במניות מבטע, בתגובה לירידה במניות טבע בניו יורק לרמה של 27.2 דולר ביום רביעי בלילה. טבע נסגרה אתמול במשתנים במחיר של 27.3 דולר ל־0.1 ע"נ, ובשלב המרץ היא נסחרה במחיר של 27.2 דולר ל־0.1 ע"נ. בשלב המרץ הוזרם לטבע היצע התחלתי ענק בהיקף של כ־28 מיליון ש"ח, והיא אחן בירידה של 6.5% במחזור כספי של כ־5.8 מיליון ש"ח. במשתנים נעשו בטבע עיסקאות בהיקף של כ־9.5 מיליון ש"ח, כך שבסה"כ מחזור העיסקאות בטבע היה אתמול גבוה מ־15 מיליון ש"ח.

הירידה החדה במניות טבע בניו יורק הוסברה בהודעת חברת ביוג'ן האמריקאית כי היא תבקש אישור לתרופה נגד טרשת נפוצה.

כזכור, בראשית השבוע זינקו מניות טבע בניו יורק למחיר של כ־30 דולר, בעקבות הודעתה של טבע על כוונתה להגיש לאישור את תרופת הקופאקסון לטיפול בטרשת נפוצה בסוף 1994 או בראשית 1995. העלייה במניות באה בתגובה לציפיות לשיפור חד ברווחיות טבע החל בשנת 1996, במידה והתרופה תאושר. שלשום, כשנודע על החריגה נוספת שצפויה בתחום התרופות לטיפול בטרשת נפוצה, ירדו מניות טבע בניו יורק בחזקה, לרמה של 27 דולר.

מחזור עצום, של כ־16 מיליון ש"ח, נרשם אתמול בישראכרט. הקונים בישראכרט מצפים להתעוררות הנייר לאחר פקיעת האופציות.

מדד המשתנים ירד אתמול בתחילת המסחר לרמה של 178. אולם בסיומו הוא עלה לרמה של 179. ההוזלה בשוק בתחילת המסחר הוסברה בירידה הדרסטית במניות טבע.

מניות בזק נסחרו אתמול בירידה של 2.5%, כאשר ברקע הצבצוכים בכוח האדם בחברה.

ירידה של 3% נרשמה גם במניות חברת המזון אוסם. בבין המניות שעלו בלטה מניית אגיש בעלייה של עד 5%.

שרי האוצר והבינוי יסייעו בשיקום שכונות ביפו־תל־אביב

(עתים). שר האוצר, אברהם שוחט ושר הבינוי והשיכון, בנימין בן־אליעזר, הבטיחו אתמול במהלך סיור ביפו ובדרום תל־אביב, כי הם יסייעו בביצוע פרויקטים שהוכנו לשכונות אלו. השרים היו אורחי ראש עיריית תל־אביב־יפו, רוני מילוא, שסייר עימם ועם קבוצה של אישים המטפלים בשיקום שכונות ביפו ובדרום תל־אביב.

במהלך הסיור אמר השר שוחט, כי "היה זה סיור מסכם ובסך הכל הכוונה חיובית ואנו נסייע ביכולתנו". הוא ציין כי בעקבות הסיור יתקבלו החלטות שיזרזו את ביצוע הפרויקטים, אך הבהיר כי "סדר העדיפויות יוכתב על ידי אפשרויות הביצוע". לדבריו, תוכנית שיקום יפו היא בעדיפות עליונה, אך יש פרויקטים נוספים כיום לסייע בביצועם, כמו פרויקט דרום הקריה, שהוא בעיניו בסדר עדיפות גבוהה מאוד. השר בן־אליעזר הוסיף: "אני מבטיח כי בעקבות הסיור ניקום בסמכות לביצוע הפרויקטים השונים. באנו כדי להוביל על מנת שתוך זמן קצר אפשר יהיה להתחיל בעבודה".

במהלך הסיור ביקרו שני השרים, בלווית מנכ"ל חלמיש, יובל פרנקל, מנכ"ל עמידר, עמוס רודין ונציגי משרדי ממשלה שונים, בפרוייקטים הבאים: שכונת עזרא, מתחם נגה, המגרש הגדול, מתחם נס גויים, מגרש מכבי יפו, מתחם הבעל, מדרון יפו, וכן בשטחים פנויים בגבעת עליה, פרדס דקא ואבו־כביר. מקורות בעיריית תל אביב ציינו, כי בכל המקומות האלה יש תוכניות בנייה, תשתית ושיקום, שאושרו בוועדה לבנייה למגורים (ול"ל) עוד לפני שנתיים וחצי בעלות התחלתית של 200 מיליון דולר. לטענתם, תוכניות אלו לא מומשו בגלל חילוקי דעות בין משרד השיכון והעירייה למשרד האוצר, בקשר לתגמולים שיתקבלו ממכירת הקרקעות. הסיור הנוכחי נועד בחלקו לפתור את הבעיה ולהביא להחשת התוכניות.

מפגש בין מפם לנציגי האיגודים המקצועיים בעזה

מאת כתבנו הכלכלי

משלחת מפם ערכה ביקור בעזה ונפגשה עם נציגי האיגודים המקצועיים הפלסטיניים, בראשותו של המזכ"ל, באסם ביארי.

בפגישה הועלו הבעיות הכואבות שמטרידות את האיגודים, ובראשן המצוקה הגוברת ברעב שנובעת מאבטלה קשה ביותר. נציגי מפם הבטיחו לפעול בכנסת ובהסתדרות לפתרון הבעיות. כן סוכם להקים ועדת תיאום לקראת הכנסה עם הנהגת מפם, שתתקיים בקרוב בתל אביב.

במשלחת השתתפו חברי הוועדה המרכזית של ההסתדרות: מיכאל אלכליה ואמיר מפרע, חברי מזכירות המפלגה: מחמוד יונס ולסיף דורי.

אווירה חיובית בשווקים; שערו של הדולר עלה

בשוקי ההון של העולם שררה אתמול אווירה טובה, וערך הדולר וניירות הערך של ארה"ב עלה.

סוחרי המטבע בניו יורק היו מופתעים מהעלייה, מאחר שרובם העריך כי הדולר צפוי לעלות רק היום – עם פירסום נתוני התוצר הלאומי הגולמי של ארה"ב לרבעון השני של השנה. אך כאמור, הגיבו אתמול השווקים בצורה חיובית – ויש האומרים חיובית מדי – לנתוני התעסוקה השבועיים, אשר הצביעו על ירידה של כ־60 אלף איש במספר המובטלים בשבוע שהסתיים ב־20 ביולי.

הביקוש הרב למטבע האמריקאי העלה את שערו לשיא יומי של 1.5815 מארק, 1.340 פר"ש, 99.17 ין ו־5.4060 פר"צ. הליש"ט התחזקה אתמול וערכה עלה ל־1.5387 דולר.

על פי הערכות ימשיך הדולר להתחזק גם היום, זאת במידה ונתוני התל"ג לא יכזיבו. מומחים מוניטריים ביטאו אתמול אופטימיות ביחס לדולר, וטענו כי לא מן הנמנע שערו ימשיך לעלות גם בימים הבאים.

בשוקי המטבע של אירופה ירד שערו של המארק, לנוכח שהבנק המרכזי הגרמני לא הוריד את שערי הריבית בגרמניה. יש המסבירים מגמה זו בציפיית השווקים לכך שהבנק המרכזי יוריד את שערי הריבית.

בשוקי ניירות הערך התנהל המסחר בעצלתיים. לאחר כמה ימים של ירידות שערים בניו יורק הפיגו לפתע ביקושים, וגם שערי המניות הישראליות הושפעו מהמגמה החיובית של הדולר ושל שוק התעסוקה. אתמול בצהריים עלה מדד הדאו ג'ונס ל־3,735.04 נקודות – עלייה חצי יומית יפה, של 14.57 נקודות.

בשוקי המניות של מערב אירופה יש עדיין מגמה שלילית למדי, ובמיוחד במילאנו, שם שוררת דאגה מהמצב הפוליטי במדינה. גם בגרמניה ירדו שערי המניות, ומדד הדקס ירד בסוף המסחר ל־2,140.44 נקודות – ירידה יומית של 11.52 נקודות.

בשוקי הסחורות התחדשו אתמול הירידות לקפה, ומתברר כי העלייה במחיר שלשום היתה זמנית בלבד. המשקיעים הסוחרים ממשיכים למכור חוזים עתידיים של קפה, משום הקשר הצפוי למכור מגזרי קפה כשמחיר חומר הגלם הוא מעל ל־180 סנט לליברה. מחיר ליברת קפה ירד אתמול בניו יורק ל־205 סנט, ובלונדון ירד מחיר של טון קפה ל־3,445 דולר – ירידה של 48 דולר.

"צים" הזמינה 5 אוניות מכולה

מאת אורי שרון

מועצת המנהלים של צים אישרה הזמנתן של חמש אוניות מכולה חדשות, כל אחת בעלת כושר הובלה של כ־3,400 מכולות. ברשות החברה אופציה לבניית שלוש אוניות נוספות באותן מספנות. חמש האוניות ייבנו במספנה בגרמניה, בעלות של כ־250 מיליון דולר. הראשונה תימסר לצים באפריל '96, והאחרונה צפויה להימסר בפברואר '97.

מצים נמסר, כי הזמנת האוניות נעשתה במסגרת תוכנית לחידוש צי החברה. במסגרת התוכנית, רכשה צים בשנים האחרונות שבע אוניות מכולה חדישות שהאחרונה בהן, "צים ישראל", התקבלה באוגוסט '92.

חמש האוניות החדשות יופעלו בין נמלי ישראל, אירופה, ארה"ב והמזרח הרחוק.

הודעה בעניין חוק תכנון ובנייה

חוק התכנון והבניה התשכ"ה־1965 מרחב תכנון מקומי גב ציונה

הודעה בדבר הפקדת תכנית המתארית שינוי תכנית מתאר מקומי

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה־1965 כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ובניה, מחוז המרכז ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ובניה נס ציונה מופקדת תכנית המהווה שינוי לתכניות הבאות: נס/4/43. השטחים הכלולים בתכנית ומקומם: ישוב: נס ציונה גוש 3851 חל' 21, 23,22.

עיקרי הוראות התכנית: 1. שינוי זכויות בניה במגרש 6 ב. 2. שינוי יעוד במגרש 811 למשרדים, תעשיה עתירת מדע ושירותי מסחר לקרית המדע. 3. קביעת קווי בניה והוראות לבינוי.

כל מעוניין רשאי לעיין בתכנית, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל. כל מעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי התכנית, וכן כל הזכאי לכך על פי סעיף 100 לחוק, רשאי להגיש התנגדות תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, למשרדי הועדה המחוזית לתכנון ובניה, מחוז המרכז ושלוחות רח' הס 1 רמלה 72406 טל: 08-270170. המתנגד ימציא העתק התנגדותו למשרדי הועדה המקומית, נס ציונה, נס ציונה עירית נס ציונה טל: 08-404477.

התנגדות לתכנית לא תתקבל ולא תידון אלא אם כן הוגשה בכתב בפירוט הנמקות ובלווי תצהיר המאמת את העובדות שעליהן היא מסתמכת.

ד"ר אורון לוי, יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ובניה מחוז המרכז

משתנים נכון ליום 28.07.94

שם מניה	שער נק.	שינוי נק.	ש. אחוז	ע.ב.	ת.ב.
קרן השק 5	516	-8	-1.15	-5250.00	-27142.50
אגן	3860	94	2.25	3000.00	115054.40
מגן נפט 5	7318	18	0.02	60.00	4409.20
מבטח שמיר	1343	39	3.30	4920.00	65948.40
מלל	400	-6	-1.15	-800.00	-3200.00
מליבו 5	784	15	2.20	2500.00	19600.00
עזרא	4990	412	9.90	4690.00	230660.15
משוב	556	-26	-4.45	-5000.00	-27840.00
מחלת	7049	-35	-0.05	-0.00	-0.00
פריקלס	2761	41	1.15	1680.00	46264.20
כלכלית ים	1246	42	3.35	1140.00	141112.50
בולס שיש	255	-7	-2.27	-4900.00	-12593.00
פוסידון	185	13.5	8.90	2100.00	38670.00
קחי אשראי	174.5	5	3.30	3100.00	53955.00
כלל ביטוח	1662	-8	-0.05	-2070.00	-34498.80
מבני תעשיה	392	8	2.20	3090.00	118644.00
בזק	514	-13	-2.25	-13650.00	-706926.00
ישרמקו יהש	165	0.1	0.07	943200.00	155117.00
אקרשטון תעש	563	-19	-3.32	-1350.00	-76017.00
ממן	763	-20	-2.25	-1600.00	-12202.00
	365	0	0.00	0.00	0.00
חנל יהש	59	0.5	0.07	1350.00	8032.50
אבנק יהש	57	4	7.72	10500.00	60195.00
רב בריח	1665	0	0.00	0.00	0.00
יעד	764	8	1.10	1000.00	7710.00
פורמולה	1734	90	5.55	3500.00	56733.00
אורמת	812	20	[illegible]	9600.00	76916.00
אבשי יהש	113	-0.4	-3.32	-2400.00	-27360.00
נרות	548	0	0.00	3300.00	18084.00
כלל	208	[illegible]	[illegible]	10570.00	219506.00
כיתן	1155	0	0.00	1800.00	20790.00
אטם	1731	-44	-2.25	-1890.00	-32814.00
סנטפים	1504	15	1.10	4900.00	73286.00
אגיס	2418	115	5.50	4160.00	99082.40
טמבור	874	13	1.15	200.00	1790.00
אורטיקוהשק	2826	49	1.17	560.00	-15994.40
נשיול	2100	-37	-1.17	-2560.00	-53967.20
שקם	221	-1	-0.02	-4500.00	-9984.00
חבוהלישר 1	26200	-66	-0.02	-282.00	-73876.80
חבוהלישר 5	25370	-256	-1.10	-97.50	-24764.87
רוגוזין	3171	62	2.20	840.00	26619.60
מישור החוף	890	-7	-0.07	-1080.00	-9687.60
יואל	242	5	2.20	1690.00	40621.00
ארית	659	-31	-4.45	-1750.00	-11657.50
איטונג	842	10	1.12	1060.00	90292.60
ליסטר 1	295	13	4.45	540.00	15912.00
בילאומי 1	30661	748	2.25	195.00	59778.95
בילאומי 5	28934	266	1.10	214.50	61851.52
לאומי ארצ	1	0	0.00	0.00	0.00
לסטר	313	4	1.12	1250.00	36740.00
פת תעש מבכ	31839	-1155	-3.35	-60.00	-190993.0
כלל תעשיות	1388	-19	-1.10	-760.00	-14361.00
אפריקה 0.1	399368	8788	2.22	15.00	59626.94
אפריקה 1	379798	6532	1.17	15.50	58700.75
הכשרת ישוב	1355	-3	-0.02	-3480.00	-47119.20
קרור 5	2165	21	1.10	560.00	12323.20
טבע	83221	-5548	-6.62	-1180.00	-98045.64
ים המלח	1019	5	0.05	6150.00	62817.00
נייר חדרה	13074	-165	-1.12	-130.00	-15272.48
דלק	7992	195	2.25	1200.00	95383.60
דסקונט השק	21966	271	1.12	777.00	170198.28
נפטא	730	9	1.12	2750.00	20520.00
סיבון ייל	726	66	10.70	700.00	50027.40
כור	24207	0	0.00	2447.50	58164.93
פועלים	366	0	0.00	5340.00	195705.00
טפחות רג	187301	-7804	-4.40	-3.00	-56470.07
מהדרין	13656	-386	-2.27	-12.00	-1651.32
פריון	14122	510	3.37	298.00	40173.60
כבלים	1567	-16	-1.10	-500.00	-7687.00
אלקו	8620	-109	-1.12	-240.20	-20909.60
פועלים השק	10657	0	0.00	1140.00	121025.25
נכסים ובנין	22558	112	0.05	96.00	21673.66
איסיף	6561	-220	-2.25	-150.00	-12035.00
יצוא	1794	-41	-2.22	-500.00	-9203.00
כלל סחר	1006	-15	-1.12	-1950.00	-19941.20
אוזרים	4334	106	2.25	2040.00	80178.00
כללישראל 1	8606	-111	-1.12	-1270.00	-112721.04
אידיבי אחז	1098	3	0.00	10500.00	115110.50
עלית 5	1309	-13	-1.10	-4200.00	-51545.00
אלרון	9763	-74	-0.07	-460.00	-46689.25
תאם	895	32	3.37	4800.00	42766.00
פולגת ב	471	-8	-1.17	-300.00	-14370.0
פספורט	219	-3	-1.15	-700.00	-15330.00
פטרוכימיים	730	25	3.35	9000.00	65400.00
פיבי	42675	527	1.12	119.00	50613.12
אלביט	20459	401	2.20	992.00	221362.72
אורדן	423	10	2.25	1760.00	75132.00
ספנות בנק	2703	53	2.20	840.00	22713.60
שפרסל	5369	79	1.15	1120.00	58910.75
אידיבי פתח	61343	0	0.00	165.00	101129.65
ספר	13975	407	3.30	1570.00	23072.67
תאת 5	421	13	3.32	1200.00	50097.00
טמפו	1269	-23	-1.17	-360.00	-4460.40
כללאלקטרוניק	31465	-483	-1.15	-351.00	-111127.11
סרן פיתוח	680	-3	-0.05	-1250.00	-52075.50
דנבואר 5	2234	-51	-2.22	-950.00	-21251.50
ברעית אב	124	0	0.00	1920.00	23754.00
טקם בדקן 4	1405	0	0.00	0.00	0.00
יואל אג 2	91	0	0.00	1500.00	1360.00
טבע אגב	462	-39	-2.22	-5000.00	-36950.00

אזהרה לקוראים

מערכת "דבר" עושה כמיטב יכולתה לרכז ולעבד תוך זמן קצר את נתוני הבורסה והביאם לידיעת הקורא.
כל שימוש בנתונים המתפרסמים טעון בדיקה האימות. כל החלטה על ידי המשתמש במידע נעשית על אחריותו. אין המערכת אחראית במקרה של טעות בנתונים.
אין בפרסום הנתונים משום המלצה או חוות דעת למשקיע ויש לאמתם עם יועצי ההשקעות.

נמסר ע"י מבט לכלכלה ולחברה

בולים מאת אריה לינדנבאום

באוסטריה – "ירושלים – בירת ישראל הנצחית"

הכרזת ואשינגטון עברה ללא הנצחה בולאית וזה מבחינתנו לא בסדר. בישראל הסתפקו בחותמת אירוע שהוטבעה ב־18.7.94 בפתיחת השיחות בעין ערבה, אבל בירדן ובוואשינגטון לא היתה יחסה בולאית בכלל.

מי שנזעק לתהליכי השלום האחרונים הוא דווקא גורם חיצוני, שמצליח מדי פעם לנצל בבולי דואר סיסמאות פרו ישראליות מובהקות.

כתבנו כבר, שבאוסטריה פועל חוג ישעיהו הבול הישראלי, ומדי פעם מקבל היתר ממלכתי של דואר אוסטריה להדפיס בשובלי בולי אוסטריה מיני סיסמאות מאושרות.

הפריט האחרון, זו רביעיית בולים שבכל שובל הודפסו מילים רבי משמעות כמו "ירושלים – בירת ישראל הנצחית".

בהערת ליווי פרטית לבולים אלה ציין השולח, כי זו תגובת חברי החוג להתבטאותו של היו"ר ערפאת בנושא ירושלים.

ובכן, בסידרת בולים של מדינת אוסטריה, שובלים עם כתובת "ירושלים – בירת ישראל הנצחית".

לזכר הנחיתה

לזכר הנחיתה ההיסטורית על הירח ב־16 ביולי 1969, מופיעים עתה בולים זה אחר זה. המעניין, שרובם מתבססים על תמונות דומות שצולמו בשעתו על הירח והונצחו בכמה הזדמנויות בבולי דואר.

ההקדשה היא כמובן, לאפולו 11, עם שלושת האסטרונאוטים שנחתו על הירח: ניל ארמסטרונג, אדווין אולדרין ומייקל קולינס.

פה ושם מופיעים בולים עם תמונות פחות נדושות ויש אפילו קבוצת מדינות שבמבצע משותף הנפיקו מגה גרושה של בולים וגיליונות זיכרון שבס"ה יכבידו לא מעט על אספני בולי חלל.

בקבוצה ה"מאורגנת" 13 רשויות שהוציאו 19 גיליונות בהם 141 בולים ועוד 13 גיליונות זיכרון – גיליונית אחת לכל מדינה.

בקבוצת המדינות האלה: אנגווילה, אנטיגואה וברבודה, איי וירג'ין, דומיניקה, גמביה, גאנה, גרנדה, גרנדינים, מלדיב, מלאוי, סנט וינסנט, סיירה ליאונה.

שרה ברנהר – במונקו

שרה ברנהר, שמקובל לראותה כיהודיה, תופיע בבול זיכרון מיוחד בדואר מונקו. השחקנית המהוללה כבר הופיעה בבולי דואר, לראשונה בבולי דואר צרפת, אבל גם בעוד מדינות.

עתה, כאמור, יופיע בול דיוקן שלה ותמונה מתוך מחזה בסידרת בולי אמנות הבמה.

שרה ברנהר הנה ממוצא יהודי, אך התחנכה במנזר ולכן לא כל אספני יודאיקה משייכים את בוליה לנושא. שמה האמיתי היה רוזין ברנהר (1923־1884). היא נחשבת עד היום לאחת משחקניות הטרגדיה הגדולות ביותר בכל הדורות. עסקה גם בפיסול ובציור והציגה מיצירותיה. כתבה גם שני מחזות. בשנת 1916 הוכתרה באות לגיון הכבוד. בשנותיה האחרונות חלתה קשה ורגלה נקטעה אבל המשיכה בעבודתה עד יום מותה.

בולים אחרים בסידרה הוקדשו לפרנסואה וולטיר, דניאל דפו והצייר הנרי רוסו.

יהודית רזניק – האסטרונאוטית היהודיה

כאמור, יש גם בולים עם תמונות מגוונות יותר, לרבות אסטרונאוטים מחלליות אחרות וכן מדענים שנטלו חלק בפיתוח טיסות החלל.

בבולי גרנדה וגרנדה גרנדינים אפשר למצוא זיכרונות עגומים מאסון צ'לנג'ר ותמונות האסטרונאוטים מן הטיסה האומללה, בין השאר תמונתה של יהודית רזניק, האסטרונאוטית היהודיה הראשונה.

ילדים ציירו סיפורי תנ"ך

לקראת מועדים תשנ"ה צפויה סידרת שלושה בולים וגיליונית זכרון, פרי מכחולם של ילדים.

הבולים בסידרה זו מבוססים על ציורי ילדים מתערוכת "ילדים ונוער מציירים תנ"ך" שהתקיימה בתל־אביב בשנת 1990. הציורים, שמהם נבחרו הבולים, צוירו בידי תלמידי כיתות ו' בבית הספר ע"ש גולדה מאיר בחולון ועוצבו בידי המעצב דרור גוטליב.

ועדת השיפוט מטעם השרות הבולאי בחרה את ארבע ההצעות שמאוחר יותר עוצבו כבולים.

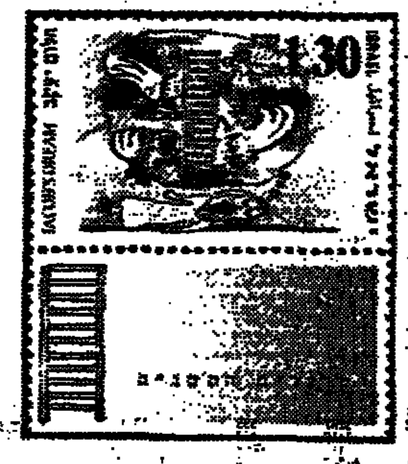

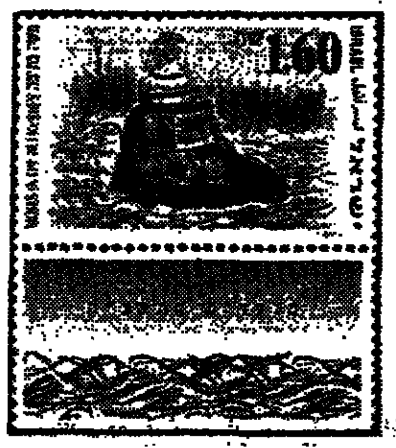

התחרות בביה"ס "גולדה" היתה בהנחיית המורה אריאלה ברנדר חייקי לוי.

ארבעת הילדים שציוריהם נבחרו הם: ברכית קרספי – "משה בתיבה"; איתי בתן – אדם וחוה; מורן שיינברג – חלום יעקב; אביטל קיסר – בקיעת ים סוף (הצעה זו עוצבה כגליונית זיכרון).

שרה כהן בתן, מפקחת על הוראת האמנות במשרד החינוך, מציינת, שהוראת האמנות בביה"ס מבוססת על הרעיון שהאמנות מאפשרת ביטוי מוסרי, חושי, קוגניטיבי ורגשי. רעיון עיצוב בולי תנ"ך נבע מהתאמת עקרונות ומושגים הקיימים הן בטקסט התנ"כי והן ביצירה האמנותית. בבול יש עקרונות כמו צמצום הרעיון, הסמלה, השמטת הטפל ועיסוק בעיקר וכמובן מתן סיגנון ברוח התקופה.

כאמור יופיעו 3 בולים בערכים של 85 אג', 1.30 ש"ח, 1.801 ש"ח. גליונית הזכרון תהיה בערך נקוב של 4 ש"ח. הבולים נועדו להופיע ב־23.8.94.

מכתבים למדור

קטלוג חותמות ישראל, חלק ג' אכן נמצא בהדפסה ויופיע כבר בשבועות הקרובים. הכוונה לקטלוג המשך מפרי עבודתם של י. נבטיגל וב. פיקסלר ז"ל. הקטלוג שיופיע בקרוב הוא פרי מחקריו של י. נבטיגל שממשיך במפעל החשוב של קיטלוג כל חותמות ישראל. הקטלוג יופיע בהוצאה רשמית של רשות הדואר־השירות הבולאי.

★

המעוניינים להצטרף לעמותת יודאיקה יפנו אל: דוד קראוס, רח' גלוסקין 32, רחובות, בצירוף המחאה על 20 ש"ח לשנת 1994. העמותה שולחת לחבריה עלון אינפורמטיבי עם רשימת בולים חדשים בכל העולם בנושא יודאיקה. נוסף לכך יש מפגשים דו־חודשיים.

ברידג' ארנונה שפאן

טוב, אולם לא מושלם!

ישנם אלה הטוענים שאין מושלם על פני כדור הארץ (זכרו את המורים שלא היו מעניקים ציון 10 לתלמידים בטענה שרק אלוהים מושלם, ולתלמיד המצטיין מגיע לכל היותר 9), ועלינו להסתפק בהיותנו טובים, ואילו ישנם אחרים שמשקיעים את כל מרצם בנסיון להיות מושלמים (ורק מעטים מאוד מצליחים, אם בכלל). היד הבאה שוחקה על ידי שחקן טוב, אולם הוא נכשל, משום שבברידג' אתה חייב להיות מושלם!

מערב	צפון / דרום	מזרח
	צפ: ♠KQ72 ♥AJ854 ♦3 ♣K105	
♠964 ♥6 ♦Q9742 ♣QJ72		♠853 ♥Q109 ♦KJ1065 ♣63
	דר: ♠AJ10 ♥K732 ♦A8 ♣A984	

מחלק: דרום
פגיעים: כולם
ההכרזה:

דרום	מערב	צפון	מזרח
1 בלי שליט	---	2 קלאב	---
2 הארט	---	4 קלאב	---
4 דיאמונד	---	6 הארט	---

מערב הוביל ב־4 דיאמונד (לשאלת הכרוז ענו המתנגדים שהם יוצאים "רביעי מלמעלה"), מלך ממזרח והכרוז זכה באלוף. במבט כללי נראה שעל הכרוז למסור לקיחה בהארט ולקיחה בקלאב. הכרוז המשיך במלך ואלוף הארט, ספייד לעבר העשירית, דיאמונד נחתך ברומס, אלוף ספייד וספייד נוסף (הסידרה מחולקת), ועתה המשיך בהארט, כשמזרח זוכה בלקיחה, והמצב כזה:

מערב	צפון / דרום	מזרח
	צפ: ♠Q ♥J ♦--- ♣K105	
♠--- ♥--- ♦Q ♣QJ72		♠--- ♥--- ♦J106 ♣63
	דר: ♠--- ♥7 ♦--- ♣A984	

מזרח שיחק קלאב (אם יחזור בדיאמונד יחתוך הכרוז בידו וישליך קלאב מהדומם) והכרוז זכה עם המלך, לאחר שמערב שיחק את הנסיך. הכרוז המשיך בקלאב מהדומם, כשהוא משחק את השמינית מידו, מערב זכה במלכה והחוזה הוכשל.

הכרוז שיחק יפה משום שאם התמונות בקלאב מחולקות הוא מבצע את החוזה. אולם במשחק "מושלם" החוזה מבוצע ב־100%.

מה יודע הכרוז עד כה?

הוא יודע שבידי מזרח 3 קלפים בסידרת הספייד (שוחק), שלושה קלפים בסידרת ההארט (שוחק), 5 קלפים לפחות בסידרת הדיאמונד (מערב הוביל ברביעית דיאמונד, כך שבידו לכל היותר 5 קלפים בסידרה זו – הוא יוצא בקלף רביעי מלמעלה – לכן יתכן שבידו לכל היותר חמישה דיאמונדים, משום שהשלישית דיאמונד ברומס, ורק ה־2 דיאמונד חסרה. מכיוון שבכל סידרה 13 קלפים, וכהם 5 – לכל היותר – בידי מערב, שלושה בידי הכרוז, מכאן שבידי מזרח לכל הפחות 5 קלפים בסידרה, לכן ביד מזרח לכל היותר 2 קלפים בסידרת הקלאב, ולכן על הכרוז לשחק לפני ההארט השלישי, את המלך והאלוף קלאב, כך שכאשר מזרח זוכה בלקיחה עם המלכה הארט, הוא נאלץ לחזור בדיאמונד, הכרוז חותך בידו, כשהוא משליך את הקלאב השלישי מהדומם, ומבצע את החוזה.

שחמט / אלון שולמן

שחמט בהתכתבות – דוארים קדימה

ב־1.1.95 תחל אליפות אירופה לאומות בשחמט בהתכתבות. התחרות תתקיים על 12 לוחות (כולל 4 ממלאי מקום) ומסתיים ב־1.1.98. המדינות יחולקו ל 3 בתים. בכל בית יהיו לא יותר מ־11 נבחרות. שחקנים בעלי מד־כושר בינלאומי בהתכתבות, ישחקו רק עם יריבים בעלי מד־כושר בינלאומי. כל המשחקים יתקיימו בהתאם לחוקה הבינלאומית. שחקנים המעוניינים להשתתף במפעל יוקרתי זה מתבקשים להירשם עד ה־1.9.94 ולציין את הלוח המועדף. כתובת להרשמה: מרכז "הפועל", עבור הח' אהרן איטרס, רח' הארבעה 8, ת"א 64739. נא למלא באנגלית את הפרטים הבאים: שם, שם משפחה, רחוב, מס', עיר, 46625, מס' פקס, מס' טלפון, מד־כושר, מד־כושר בהתכתבות (אם יש).

שחמט בהתכתבות ע"ש יונגרייס

להלן מידע על הנעשה בשחמט בהתכתבות.

גמר אליפות ישראל לשנת 86/7 (תחרות מס' 30)

התחרות נסתיימה לא מכבר ובה נטלו חלק 14 שחקנים ב־2 בתי־גמר. באליפות זכה ללא עוררין דני אלייקים שצבר 42.2 נק' במניין הכולל. (המניין הכולל הוא סך הנק' לפי המשקל – 1/2 גמר 1 נק', 3/4 גמר 1 נק' – 2.2, גמר – 1 נק' – 4) אלייקים סיים גם במקום השני עם 41.2 נק'. בשלב הגמר הוא צבר את מלוא 12 הנקודות וגבר על כל יריביו בשני בתי הגמר. שלישי סיים יואב רשף 30.4 נק'. רביעי פנחס אור 29.2 אשר דורג גם חמישי עם 29.1 נק'. שישי שמואל ליפשיץ 28.4, לפני בני לוין 27.8, רמי ליבנטל 26.4, ישראל צור 25.8, מיכאל עידן 23.9, עמיחי אריאלי 23, אלישע כספי 21.3, אילן גני 16.7, יעקב קום 14.4.

גמר אליפות ישראל '87/8

תחרות הגמר החלה בפברואר '92 בהשתתפות 11 שחקנים. לסיומה נותרו 2 משחקים בלבד. את המקום הראשון הבטיח למעשה איתמר אורן שסיים עם 48.7 בהקדימו את הראל אליוסף 44 (משחק לא גמור), ישראל צור 43.4.

גמר אליפות ישראל '88/9

גם תחרות זו החלה בפברואר '92, ובה נוטלים חלק 18 שחקנים ב־2 בתי־גמר. לסיומה נותרו רק 2 משחקים. על הבכורה נאבקים הראל אליוסף 42.5 נק' ומשחק לא גמור ועדן ססעק גם הוא עם 42.5 אך סיים את משחקיו. שלישי פנחס אור 40.9, לפני ד"ר גיורא פלאי 39.9 ואיתמר אורן 37.3.

גמר אליפות ישראל '89/'90

בימים אלה יצאה התחרות לדרך בהשתתפות 9 שחקנים. מצב הנקודות העדכני הוא: 1. פנחס אור 18.1 2. פנחס אור 16.6 3. בנימין שפי 15.5 4. איתמר אורן 13.9 5. מרדכי ליפשיץ 13.3 6. יצחק גייגר 12.7 7. הראל אליוסף 12.1 8. אשר שמיר 8.8 9. אבי זילברמן 8.8.

גמר אליפות ישראל '90/'91

גם תחרות זו נפתחה זה עתה בהשתתפות 7 שחקנים. מצב הנקודות העדכני: 1. איתמר אורן 18.2 2. פנחס אור 17.6 3. משה צ'פניצקי 16.7 4. אבי בתר 15.6 5. אלכס גינסברגר 14.8 6. שמואל ליפשיץ 12.8 7. ישראל שמידט 11.

3/4 גמר אליפות ישראל לשנת '91/'92

התחרות החלה בנובמבר '93 בהשתתפות 28 שחקנים המתחרים ב־4 בתים.

3/4 גמר אליפות ישראל לשנת '92/'93

התחרות נפתחה החודש בהשתתפות 21 שחקנים ב־3 בתים.

חצי גמר אליפות ישראל לשנת '93/'94

בתחילת השנה נפתחה התחרות בהשתתפות 47 שחקנים ב־7 בתים.

כל התחרויות על שמו של נתן יונגרייס אשר ניהל את השחמט בהתכתבות למעלה מ־30 שנה והפך את האירועים השנים למפעל חייו.

בזירה הבינלאומית

נבחרת ישראל בהרכב: אביר הר אבן, מיכאל גרנסקי, ברוך קפרמן, פנחס אור, דניאל אלייקים, איתמר אורן, מתמודדת באולימפיאדה ה־12 בבית 4 בשלב חצי הגמר. כל שחקן מתמודד עם 11 יריבים שונים מ־11 מדינות. עד עתה צברה ישראל 8.5 מ־11. בשלב זה מצטיין בנבחרתנו השחקן דני אלייקים שניצח 3 יריבים ממלטה.

ישראל – אנגליה	17.5 : 15.5
ישראל – אוקראינה	12 : 14
ישראל – אוסטרליה	12.5 : 14.5
ישראל – הולנד	8 : 17
ישראל – שבדיה	15 : 16
ישראל – אוסטרליה	12.5 : 14.5

בימים אלה פורסם מד הכושר הבינלאומי לשנת 1994, המתעדכן כל שנה בחודש יוני. בין הגברים מדורגים 4 ישראלים מבין 220 הראשונים. לישראל רב־אמן אחד, דיוזי גודס ו־5 אמנים בינלאומיים. הישראלי הבכיר ביותר מדורג במקום ה־60. בין הנשים מדורגת האמנית הבינלאומית לובה קריסטול במקום החמישי בעולם. (זכתה בעבר באליפות העולם).

שחמטאים המעוניינים לקחת חלק בתחרויות (מקומיות ובינלאומיות) יפנו לאהרן איטרס לפי הכתובת הנ"ל. לפי הסכם שהשיג איטרס עם הנבק מוסטרט, נשיא האיגוד הבינלאומי לשחמט בהתכתבות – 5 שחמטאים ישראלים יוכלו להשתתף בתחרויות בינלאומיות ללא תשלום דמי השתתפות. בתחילת 1995 יפתח שלב חצי הגמר לשנת '94/'95 וכן צפויים אנו להתחיל דו קרב ידידותי חדש עם אנגליה על 20 לוחות.

סיבוב 1

ניקוליץ' – ויז'מנבין	1 : 2
אראמס – מאלאניוק	0 : 2
קספארוב – קאמסקי	0 : 2
אנאנד – סמירין	1 : 2
איבאנצ'וק – טיביאקוב	0.5 : 1.5
קורצ'נוי – וייסר	0.5 : 1.5
י. פולגאר – שורט	0 : 2
קראמניק – בנג'מין	0 : 2
רבע גמר	
ניקוליץ' – אראמס	1.5 : 1.5
קספארוב – אנאנד	0.5 : 1.5
איבאנצ'וק – קורצ'נוי	0.5 : 1.5
קראמניק – פולגאר	0 : 2
חצי גמר	
קספארוב – ניקוליץ'	0 : 2
קראמניק – איבאנצ'וק	1 : 2
גמר	
קראמניק – קספארוב	0.5 : 1.5

היה זה נצחונו השלישי השנה של קראמניק על קספארוב. נצחונותיו הקודמים הושגו במוסקבה ובלינארס. לאחר שהמשחק הראשון נסתיים בתיקו נערך המשחק השני המכריע. קראמניק היטיב לממש את יתרונו בסיום.

קראמניק – קספארוב ניו יורק '94

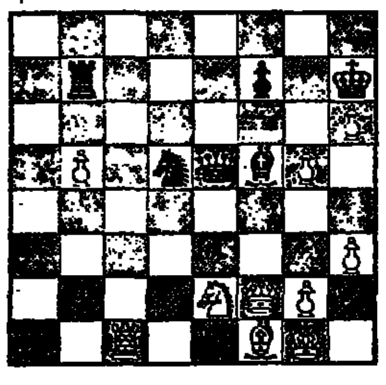

43. צ"ג5 ר"ה6 44. פ"ד4 מ"ד4 45. מה"ו4 פה"ו6 מה"ו2+ 46. מ"ו2 וה"ה6 47. ר"ג4 פ"ג7 48. מ"ה3 מ"ו7 49. מ"ד4 מ"ו6 50. 41 מ"ה7 51. מ"ה5 מ"ד7 52. מ"ו6 צ"ג6 53. מ"ו7 מ"ד6 54. צ"ג6+ צ"ג6 55. ב"ג6 מ"ג6 56. מ"ח6 מ"ד6 57. מ"ז5 מ"ה7 58. מ"ו6 פ"ה8 59. ח"ה4 פ"ו6 60. ר"ב3 פ"ד7 61. 5ו פ"ה5+ 62. מ"ו3 מ"ו6 63. מ"ה5 מ"ד7 64. מ"ו4 פ"ה5+ 65. מ"ו4 פ"ו6+ 66. מ"ו3 פ"ה7 67. ח"ה5 פ"ה5+ 68. מ"ו4 פ"ד4 69. ר"ג4 פ"ו5 70. מ"ה5 פ"ו3 71. ר"ה6+ מ"ח7 72. ר"ו4 פ"ו3 73. ח"ו6 מ"ח7 74. ר"ו5+ שחור נכנע.

שורצמן – קומארוב מין '94

1. 42 ג"ו6 2. ד4 ה7 3. פ"ג3 ה6 4. ה"ה4 5. פה"ה ר"ב4+ 6. ר"ד2 מה"ד4 7. ה"ב4 מה"ה4+ 8. פ"ה2 פ"א6 9. ר"ו8 ר"ד7 10. מה"ד6 0־0־0 11. ה"ו7 ר"ה8 12. מה"ד3 צ"ד3 13. ב"ג5 14. 31 מה"ד4+ 15. פ"ד231 מה"ו5 16. ר"ג3 מה"ו71

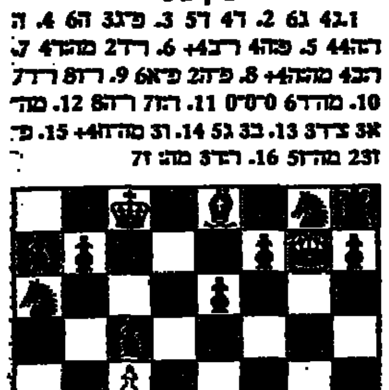

17. 0־0־0 מה"ד4+ 18. מ"ז1 מה"ג3 19. צ"א"ד1 מה"ו6 20. מה"א5 פ"ג7 21. מ"ב2 ד"ב 22. 63 מה"ד8+ 23. מ"ב7 פה"ה4 פ"ו8 24. פ"ד6+ מ"ג6 25. מה"ג5 צ"ו8 26. מה"ב7 מ"ד7 27. פ"ד5 x

מדליות / א. לינדנבאום

עקידת יצחק של רמברנד במטבע ישראלי

לראשונה בתולדותיו מטביע בנק ישראל מטבע זכרון עם יצירת אמנות בעלת שם עולמי. כבר השנה יונפק מטבע בן 10 ש"ח זהב, על־פי יצירה תנכ"ית של רמברנדט "עקידת יצחק" (1634), מגאוני הציור בכל הזמנים.

"עקידת יצחק", תשנ"ה יהיה המטבע הראשון בסידרת מטבעות ישראליים חדשים עם תמונות מן התנך. מדי שנה יונפק מטבע עם יצירה אחרת מפורסמת, כמו "משפט שלמה", מרים והנשים וכדומה.

המטבעות יוטבעו בזהב בקוטר 30 מ"מ, וכן בכסף קשוט וכסף רגיל, במהדורות מוגבלות.

מטבע הזהב הוא במשקל 17.28 גרם, במהדורה מירבית של 4,500 יחידות.

מטבע כסף הרגיל הוא במשקל 14.4 גרם, בקוטר 30 מ"מ ובמהדורה של 10 אלף יחידות.

מטבע כסף הקשוט הוא בקוטר 38.7 מ"מ ובמשקל 28.8 גרם כסף, במהדורה בת 10 אלף יחידות.

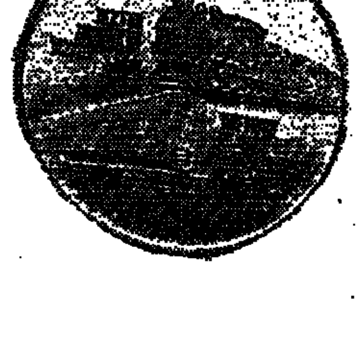

מדליית ארד, 70 מ"מ, 140 גרם ארד טומבה – 80 ש"ח.

מדליות רכבת במכירה חופשית

מדליות מאה שנות רכבת ישראל, נמכרות עתה במכירה חופשית, עד לגמר המלאי.

מדליית זהב, 24 מ"מ, 18 קראט, במשקל 10.36 גרם זהב – 750־609 ש"ח;

מדליית כסף, 37 מ"מ, במשקל 26 גרם, 104 ש"ח;

המלכה והדולפין

שני מטבעות זהב חדשים הוטבעו באחרונה באי טורקס וקייקוס, טריטוריה בחבר העמים הבריטיים.

בכל מטבע דיוקן המלכה אליזבת השניה ובצידם השני – חסידה ודולפינים... הזהב הוא בתכולה מלאה של 999.

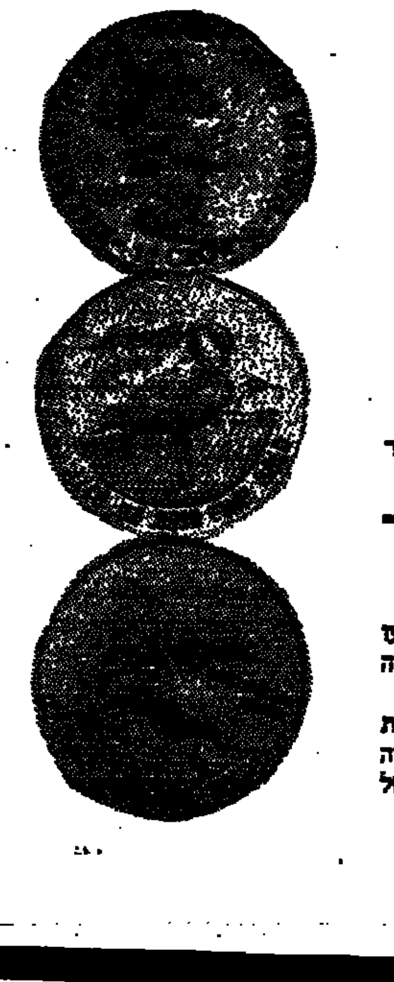

תשובות

מקום המפגש של אספני מטבעות ואמצעי תשלום, לרבות מדליות ו"שלקרטים" הוא ברח' הס 16 בתל־אביב. הפגישות מתקיימות בימי חמישי בשבוע, בין השעות 19.00־16.00.

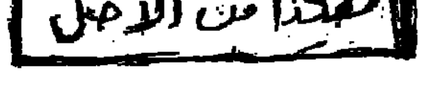

صكنا من الاصل

מונאקו מאיימת על העליונות של פ.ס.ז

הערב תצא הליגה הצרפתית לדרך ● מארסיי, ממעמקי הליגה השניה, תשחק אמנם בגביע אופ"א, אך אור הזרקורים יופנה לאלופה פאריס סן־ז'רמן (עם המאמן לואיס פרננדז), שתנסה להגן על תוארה ● מונאקו התחזקה בפגרה, ובראש רשימת הרכש ניצב כוכב העתיד של ברזיל אנדרסון דה־סילבה ● כמה מכוכבי המונדיאל כמו השוודי קנת אנדרסון והמרוקאי דאודי, קיבלו חוזים טובים

הליגה הצרפתית
מאת שמואל טל

עוד בטרם נדמו הדי המונדיאל בארה"ב, תחל הערב עונת הכדורגל באירופה. הליגה הראשונה אשר תחזור מחופשת הקיץ היא הליגה הצרפתית, ששחקניה לא השתתפו במשחקי גביע העולם (זוכרים בגלל מי?) אבל בוודאי למדו את לקחיו.

הליגה הצרפתית ספגה זעזוע קשה, בעיקר בגלל הורדתה של אולימפיק מארסיי לליגה השניה, עקב עונש שהוטל עליה ע"י ההתאחדות הצרפתית.

● מארסיי, חרף השתתפותה במשחקי הליגה השניה, תשחק בגביע אופ"א ותזכה לסיקור נרחב בעיתונות המקומית.

אגב, הקבוצה מעיר הנמל הדרומית שזכתה חמש שנים ברציפות בכתר האליפות ואף זכתה פעם בגביע אירופה לאלופות, שחררה את מרבית כוכביה, כולל הברזילאים, אנדרסון דה־סילבה ואריקר מגו (שעברו למונאקו) ז'וסלין אנגלומה (לטורינו), אלן בוקסיאן (לנאפולי) ודידיה שדמפ (ליובנטוס).

במקומם היא רכשה שחקנים אפורים כמו בלמה בן ה־36 של אנדרלכט הבלגית, מישל דהרולף והלוחץ של צ'לסי, טוני קסקרינו בן ה־31. אולם, קברניטי הקבוצה בטוחים שזה יספיק להם כדי לשוב כבר תום העונה לליגה הראשונה.

● בהעדרה של מארסיי, תמשיך האלופה פאריס סן ז'רמן להיות מועמדת לשמור על כתרה. את הקבוצה עזב המאמן הפורטוגזי, ארתור ג'ורג' שחזר לליסבון כדי לאמן את בנפיקה. את מקומו תפס מאמן קאן, לואיס פרננדס, שימשיך לבסס את משחק קבוצתו על צמד הברזילאים, ואלדו וריקרדו גומז.

השלישי בחבורה הברזילאית, ראי, עוזב ובמקומו יבוא קרוב לוודאי חלוץ. גם הכוכב הצרפתי, דויד ז'ינולה, טרם הבטיח את הישארותו. לקבוצה הצטרף פסקל נועמה שחום העור שחזר מהשאלה בקאן.

● המועמדת לאיים על עליונותה של האלופה היא נציגת הנסיכות הקטנה, מונאקו, שהתחזקה מאוד במהלך הקיץ עם רכישתו של הברזילאי, אנדרסון דה סילבה, שאשתקד לבש את מדי מארסיי.

מונאקו החתימה אותו לחמש שנים. את ההגנה חיזקה הקבוצה עם דימאקו (ממארסיי) ומיכאל מאדר (מקאן).

הרכש החדש ישתף פעולה עם הבלגי הוותיק, אנצו שיפו, ויקטור איקפבה הניגרי ודז'ורקף. את הקבוצה עזבו השוער אטורי שפרש מכדורגל ויורגן קלינסמן שעובר לגנואה האיטלקית וכן פאסי סימבה ופרז.

● מאמן פורטוגזי אחר עזב וחזר הביתה ואחר הגיע במקומו לליגה הצרפתית. מדובר בטוני, מאמנה של בנפיקה ליסבון שיאמן את בורדו. לקבוצה חזרו הברזילאי, ולדאיר שהיה מושאל לסן פאולו ושני שחקנים שהיו מושאלים למארסיי, רניאל דיטיאל וויליאם פורנייה. את הקבוצה עזבו פכרי (למארסיי) ופאיי (לליון).

באנט שרשמה אשתקד עונה טובה תנסה לשחזר אותה תוך התבססות על כוכביה, אודק, אנדרדום וקרמבו. את הקבוצה עזב הבלם המרוקאי, נייבאט שנדד לספורטינג ליסבון.

● גי רו הוותיק ימשיך לנהל את אוקסר שתתבסס כדרגלה על תוצרת בית ומאידך, ביצעה שטרסבורג, אחת מהמועמדות להאבק בצמרת, רכש מאסיבי הכולל את המאמן השווייצרי, ז'נדרופה (שאימן בעבר את נבחרת ארצו) ואת הכדורגלנים, פרנק סוזה שחזר לצרפת מאטלנטה האיטלקית, קסאבייה גרבלין מסן ז'רמן ושוער נבחרת סלובניה, אלכסנדר ונדל שנרכש מסלובן ברטיסלבה. את הקבוצה עזב האוסטרלי, פרנק פארינה, שעבר לליל.

● קאן, בשורותיה שיחק אשתקד טל בנין (שחזר הביתה להפועל חיפה) איבדה את מאמנה, פרננדז, לטובת האלופה, פאריס סן ז'רמן וקיבלה במקומו את הסרבי, סאפט סוסיץ'. את הקבוצה נטשו ביחד עם בנין גם הבלם ההונגרי, מורסון ומיכאל מאדר. רכש משמעותי עדיין לא בוצע, למרות שכמה מועמדים זרים מצויים על הכוונת של קאן.

לעומת זאת, ביצעה קן, שנאבקה אשתקד בחלק התחתון של הטבלה (סיימה במקום ה־16) שינויים משמעותיים בהרכבה. זה התחיל עם החלפת מאמנים, כאשר במקומו של ז'נדרופה השווייצרי הובא פייר מנקובסקי מליל.

● אחר כך נרכש חלוץ נבחרת שוודיה, הענק קנת אנדרסון, אף הוא מליל ועימו הובאו אטמה, מאותה קבוצה וסימבה ממונאקו. המגן ההולנדי, והייגנג נרכש מאיינדהובן וכעת מדברים בקבוצה על התבססות בצמרת. את הקבוצה עזבו הרוסי, מאסטבוי שחזר לבנפיקה ליסבון והטוניסאי, ראאיסי שעבר לליגה הסעודית.

שינויים רבים התחוללו גם בליל אשר החליטה לוותר על מאמנה וכמה מכוכביה ובמקומם היא רכשה את פארינה ופרז ממונאקו. את ליון (מאמן ז'אן טיגאנה) עזב הגנאי, עבדי פלה שעבר לטורינו האיטלקית ואת מונפלייה עזב הקרואטי אלישה אסנוביץ'.

● ניס רכשה את הבלם גאנה אנטוני בפואה וראן, העולה החדשה, צירפה לשורותיה את השווייצרי, כריסטוף אודל. בהגנתה בולט הבולגרי, ניקי אלייב, שעל־פי השמועות לא נטל חלק במשחקיה החשובים של נבחרתו במונדיאל בגלל סכסוך אישי עם הריסטו סטויצ'קוב.

● חוזרת נוספת לליגה הראשונה היא באסטיה נציגת האי קורסיקה, שצירפה לשורותיה את החלוץ ממונטנגרו, אנטוני דוביאק מהכוכב האדום בלגראד.

סושו רכשה את הבין לאומי ניאקו ממונאקו ואת אטיין מגרי מסט. אטיין. עוד מופיעים בשורותיה, ההולנדי, האנק וזס ויפולני שפצ'יק. לאנס רכשה את ג'ואל טייה מחוף השנהב ואת פו הקמרוני שישחק לצידו של פרנסואה ביאיק.

● סט. אטיין שהרכש מאשתקד לא סייע לה, עברה השנה לשיטת החיסכון. היא רכשה רק את המרוקאי, ראשיד דאודי, אך מאידך, ויתרה על ג'וף אנטואן־בל, שוער קמרון שהחליט לפרוש ואטיין מגרי לסושו.

בקבוצה ימשיכו לשחק הפולני, שבייז'צבסקי, הגרמני, וולפרת והסלובני, מורבצ'יק. מרטיג שנותרה בליגה בגלל הורדת מארסיי ביצעה שינויים רציניים בהרכבה והחליטה למנות מאמן חדש.

● במחזור המשחקים הראשון, שיחול הערב, ישחקו:
מונפלייה – מרטיג, סט. אטיין – ראן, לה האבר – סן ז'רמן, לאנס – ליל, סושו – קן, שטרסבורג – אוקסר, באנט – ליון, מונאקו – מץ, קאן – באסטיה.

השוודי קנת אנדרסון בקבוצת קאן

המרוקאי ראשידי דאודי בסט. אטיין

מנסדורף לשמינית הגמר תודות לפציעת מארטין

טוריר פורונמו

הישראלי עמוס מנסדורף עלה אמש לשמינית הגמר בתחרות הטניס בטורונטו שבקנדה, על פרסים ב־2.2 מיליון דולר.

יריבו בסיבוב השני, האמריקאי טוד מארטין, מדורג 8, נפצע במיפשעה ונאלץ לנטוש את המשחק לאחר שניצח במערכה הראשונה 6:7 (47), ואילו מנסדורף, המדורג במקום ה־80 בעולם, ניצח במערכה השניה 3:6.

יחד עם מנסדורף העפילו לסיבוב השלישי גם מייקל צ'אנג (3), שגבר על ג'רמי בייטס 1:6, 3:6; סרג'י ברוגרה (1) שניצח את ג'ים גראב 1:6, 3:6; ג'ים קורייר – ניקולאס פריירה 6:7, 4:6; תומס אנקוויסט – פטר קורדה (5) 4:6, 3:6; ויין פריירה (6) – סטיב בריאן 6:3, 1:6, 4:6; מרק רוסט (7) – סול לאריפו 4:6, 4:6; אנדרה אגאסי (8) – יעקוב הלאשק 1:6, 1:6; איוון לנדל (12) – וולי מאסור 0:6, 0:6; צ'ק אדמס – ארון קריקשטיין (13) 4:6, 4:6.

בשמינית הגמר יפגשו עמוס מנסדורף את ריצ'י רנברג שגבר על האיטלקי פסקוסולידו 4:6, 4:6.

● **ברבע גמר** טורניר הטניס בהילברסום, הולנד: מרסלו ריוס (צ'ילה) גי פורז'ה 3:6, 3:6; קרל נובאצ'ק – גילברט שאלר 1:6, 5:7.

● **בליגה העולמית** בכדורעף: איטליה – הולנד 2:3; בולגריה – רוסיה 0:3; ברזיל – קובה 0:3.

עוד כוכב רוסי לספרד

כוכב הכדורגל הרוסי ויקטור אונופקו בן ה־25 עשוי לשחק בשורות הקבוצה הספרדית אובידו, על כך נמסר ממוסקווה.

הקפטן של קבוצת ספארטאק מוסקווה יחליט על כך סופית בסוף השבוע. בינתיים נמסר כי כמעט בטוח שהכדורגלן ישחק בעונה הקרובה בליגה הספרדית. הוא יהיה, איפוא, השחקן הרביעי שיחתום עם קבוצה זרה. קודם לכן עשו זאת מאותה קבוצה ולאדימיר בשהאסטניך שחתם עם ורדר ברמן, הקשר ואלרי קארפין ואיגור לדייאחוב, שאף הם ישחקו בספרד בשורות הקבוצה סוסיאדאד וספורטינג גיחון.

אונופקו נבחר ככדורגלן השנה ברוסיה בשנים 1992 ו־1993.

פורמולה 1

היתר השתתפות לשומאכר

הנהג הגרמני מיכאל שומאכר, המוביל בסיכום הכללי של סבב הגרנד פרי, במכוניות פורמולה 1, ישתתף בסוף השבוע בתחרות על המסלול בהוקנהיים, גרמניה, לאחר שהותר לו לערער על עונש ההרחקה לשני מרוצים שהוטל עליו.

לשומאכר שערעור שלו נדחה ע"י ההתאחדות המכוניות הבינלאומית, באמצע השבוע, נאמר כי יוכל ליטול חלק בתחרות אם יחליט על הגשת ערעור נוסף.

מחר: לראשונה בישראל טורניר "אלוף האלופים"

אורן סמדג'ה יפתח בהכנות הרשמיות לקראת משחקי אטלנטה 96', כשיתמודד נגד ג'ודאים אורחים מחו"ל, במשקלים כבדים ממנו ● הטורניר במסגרת משחקי הפועל ה־15, ייערך בהרצליה

ג'ודו

לראשונה בישראל, ייערך מחר טורניר "אלוף האלופים" בג'ודו. בטורניר יקחו חלק 20 ג'ודאים מהטובים בארץ שיתחרו בשני משקלים בלבד עד 71 ק"ג ומ־71 עד 95 ק"ג.

הטורניר ייערך באולם הספורט העירוני בהרצליה. בשעה 12:00 יחלו התחרויות המוקדמות ובשעה 17:00 תחרויות חצי הגמר והגמר.

יש לציין שהטורניר הנ"ל נערך בחצי הדרך בין אולימפיאדת ברצלונה לאולימפיאדת אטלנטה.

תחרות זו מהווה ציון דרך לאורן סמדג'ה, המדליסט מאולמפיאדת ברצלונה. הוא מהתחרות הוא אמור להיכנס למשטר אימונים קפדני עד לאולימפיאדת אטלנטה.

מכיוון שלסמדג'ה אין יריבים בארץ, הוא יתחרה בטורניר נגד ג'ודאים כבדים ממנו כדי לבחון את יכולתו.

טורניר אלוף האלופים מאורגן ע"י מרכז הפועל במסגרת שנת משחקי הפועל ה־15.

סמדג'ה: הדרך והמדליה האולימפית

יתכן משחק בין זאמאלק למכבי חיפה בסוף אוגוסט

עיתון מצרי, היוצא בקהיר, פרסם ידיעה לפיה קיים סיכוי סביר, כי קבוצת הכדורגל המצרית המפורסמת, זאמאלק קהיר, תתמודד במשחק רעים בסוף אוגוסט נגד אלופת ישראל, מכבי חיפה.

שר התיירות המצרי הביע הסכמתו לקיום העימות בין קבוצה מצרית לישראלית, ועתה מחכים בזאמאלק לאישור משרד החוץ.

משחקי הרצון הטוב

ארה"ב נקמה ברוסיה

נבחרת הכדורסל של ארה"ב למשחקי הרצון הטוב זכתה במדלית הארד לאחר נצחון 71:80 על נבחרתה של רוסיה המאוחדת. במהלך המשחק, במצב של 41:51 לאמריקאים, הטביע האמריקאי מייקל פינלי ושבר את הטבעת.

המשחק הופסק ל־45 דקות עד להחלפת הטבעת בחדשה.

במשחק על המקום החמישי: ארגנטינה – ברזיל 53:63.

נתניה ובית"ר ים בסכנה והפועל כפ"ס בכוננות

קבוצות הכדורגל של מכבי נתניה ובית"ר ירושלים מצויות ברשימת חמשת קבוצות הליגה הלאומית, שטרם הגישו את הצפי התקציבי שלהן לעונה הקרובה לאישור המשרד לבקרה תקציבית של ההתאחדות לכדורגל, בראשות רו"ח רבינוביץ'.

אלא שמצבן הכספי של שתי אגודות אלה קשה יותר, מאשר הפועל חיפה, לדוגמא, שצפויה להגיש את הדו"ח שלה בימים הקרובים.

אי לכך העמדה הפועל כפר סבא, שירדה לליגה הארצית, במצב הכן, לקראת האפשרות שתחזור לשחק בליגה הלאומית, במקרה שאחת מהלאומיות לא תקבל אישור לפתוח את העונה.

● **פיטר קרגיל** הועבר אתמול ממכבי נתניה למכבי פ"ת, כוח חדש של הקבוצה, במקום הבלם רן בן־שמעון, הסובל מפציעה קשה וייעדר תקופה מסויימת.

"התקוה" בברלין

ספורט נכים
מאת אברהם תשובה

האתלט הישראלי נחמן וולף זכה השבוע להישג ספורטיבי מצוין, כשקבע שיא עולמי חדש בזריקת דיסקוס, במסגרת אליפות העולם באתלטיקה קלה, שנערכה בברלין.

וולף שיפר את שיאו ב־18 ס"מ, כשזרק את הדיסקוס למרחק 44.98 מטר. במקום השני דורג ספורטאי ממצרים, שהיה בעל מדלית זהב במשחקים האלימפיים בברצלונה.

האירוע המרגש והמשמעותי היה בעת חלוקת המדליות, כאשר הדגל הישראלי התנוסס בגובה הגבוה ביותר, וההמנון הישראלי "התקוה" נישא באוויר האיצטדיון.

בתום האירוע התעלף האתלט המצרי והוצא על גבי אלונקה. הטקס זכה לסקירה נרחבת באמצעי התקשורת בברלין.

בתחרות נוספת במסגרת האליפות, סיים וולף במקום הרביעי בהטלת כידון.

לציון מיוחד ראוי וולף נוכח העובדה שהוא המשתתף המבוגר ביותר באליפות. וולף מבוגר ב־17 שנה מהמתחרה הבא בגילה.

מאזנו האישי של וולף: 1 זהב ו־1 ארד.

קוחטין מחפש קבוצה ומכבי ת"א מתחזקת

כדורעף
מאת מיכאל אמקין

כוכב הפועל מטה־אשר בשנתיים האחרונות, הזר הרוסי סרגיי קוחטין, נשאר ערב פתיחת העונה ללא קבוצה.

האלופה מטה־אשר לא חידשה את החוזה עימו וקוחטין ייאלץ לחפש קבוצה בליגה הלאומית, אחרת יחזור לארצו.

טלי כהן מהעמקים עבר למכבי ת"א, וביחד עם האחים מקרית־אתא, אבישי וירון שרייבר ושני זרים מצויינים מרוסיה, יעלו את הקבוצה לעבודה מצויינת במאבק על כתר האליפות וגביע המדינה.

הערוץ ה־1 ישדר את מכבי חיפה בגביע אירופה

רשות השידור ומכבי חיפה חתמו השבוע על הסכם שידורי הקבוצה במסגרת משחקי גביע אירופה לאלופות.

ב־10 וב־21 באוגוסט יעביר הערוץ ה־1 את המפגש הכפול המסקרן בסיבוב הראשון של גביע אירופה, בין מכבי חיפה לקאזינו זלצבורג האוסטרית.

הקבוצה שתגבר בסיכום שני המשחקים תתמודד בשלב הבא נגד אלופת אירופה מילאן האיטלקית ואלופת אירופה לשעבר, אייאקס אמסטרדם ההולנדית.

אם חיפה תעלה לשלב הבא צפויה לצופי הערוץ ה־1 חוויה גדולה.

סוד כמוס ישן נתגלה

שוער נבחרת הונגריה בכדורגל בגמר גביע העולם ב־1938, אנטאל סאבו, שהוא כיום כבן 85, גילה סוד כמוס לאחר 56 שנים.

סאבו פירסם ידיעה שלא ידעו עליה עד כה, וכך כתב: "אני מצטער על שספגתי ארבעה שערים במשחק גמר הגביע העולמי שבו הפסדנו לאיטליה 4:2 בגמר. בכך הצלתי מבלי שאדע את חיי 11 הכדורגלנים האיטלקים, שנפגשו עימנו במשחק".

סאבו התכוון למברק ששיגר הדיקטטור בניטו מוסוליני ובו כתב לראש המשלחת: "אתם חייבים להביא את הגביע העולמי הביתה, אחרת תוצאו להורג".

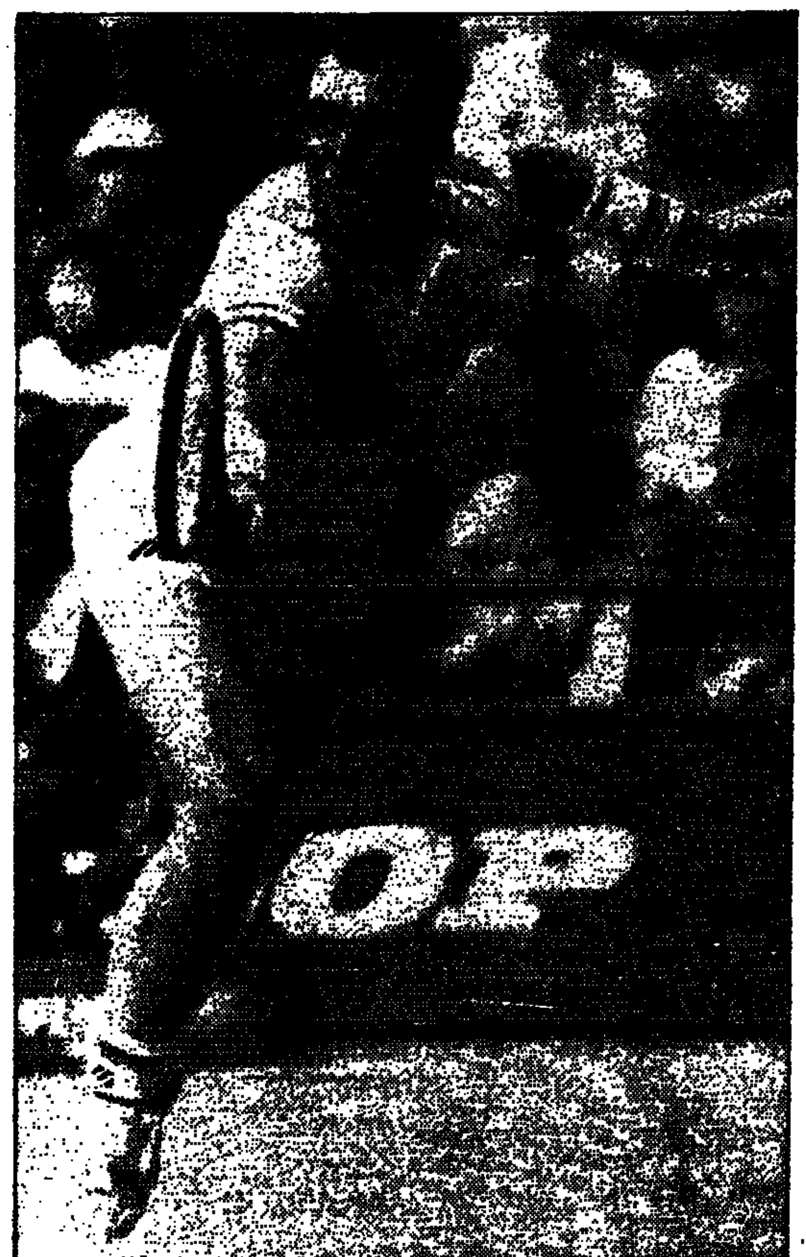
כוכב העבר הגדול של צ'כיה, איוון לנדל, שהוגר לארה"ב

צ'כיה משלמת את מחיר החופש

נפילת המשטר הקומוניסטי הביאה עימה הזדמנויות חדשות לרפובליקה הצ'כית ולאזרחיה, אבל כאחת מהמדינות המובילות בטניס העולמי, היא למדה במהירות כי לחופש ולליברליות יש מחיר.

"לדמוקרטיה בספורט יש, בין היתר, גם נקודות שליליות. הטניס הצ'כי יצטרך כעת לעבוד לפסים יותר עסקיים", ציין הראנטישק ולסאק, יו"ר התאחדות הטניס של צ'כיה.

הוא הדגיש, כי השיטה שננקטה בצ'כיה עד לנפילת המשטר הקומוניסטי היתה טובה, אבל השינויים שהתחוללו במדינה שיצאה לעצמאות פוליטית יגרמו גם לשינויים בשיטה: "הבעיה היא שאין לנו כסף לשינויים הללו", הוא הודה בצער.

ולסאק השמיע את דבריו השבוע בשעה שפראג מארחת את מפגש שמונה מהגדולות של הטניס העולמי, כולל אלופת ספרד, אראנצ'ה סאנצ'ז ואלופת וימבלדון, קונצ'יטה מרטינז.

קו הייצור של הטניס הצ'כי הוציא מתוכו במהלך 25 השנים האחרונות טניסאים מהדרג העולמי העליון ודי אם נזכיר כוכבים נוצצים כמו איוון לנדל, מרטינה נברטילובה, הלנה סוקובה, האנה מנדליקובה ויאנה נובוטנה.

ולסאק טוען, כי לצ'כיה יש עדיין פוטנציאל לבנות טניסאים טובים ואפילו למעלה מזה, אבל הם עוזבים את האימונים מוקדם מידי לפני שהם הספיקו להשלים את כל המערך הדרוש.

בצ'כיה הקומוניסטית היתה הנפקת הדרכונים והוצאת רשיונות העבודה בחו"ל נתונה לשליטתם המוחלטת של השלטונות ואלה ניווטו כרצונם את השחקנים ומאמניהם.

יותר מזה, בעבר הכתיב השלטון כמה מאמנים יורשו לצאת ולעבוד מחוץ לגבולות צ'כיה ואילו כעת יכול כל אחד לעזוב את המדינה ולהרוויח דולרים בכל רחבי העולם.

וכך, בשעה שמאמני הצמרת הצ'כים, תומאס שמידט, יאן קודש ומאמנה לשעבר של שטפי גראף, פאבל סלוזיל, חוזרים הביתה לצ'כיה, עושים דרכם בכיוון ההפוך מאמנים מוכשרים ובעלי עתיד והנפגעים העיקריים מכך הם שחקני הדור הצעיר וכבר בעתיד הקרוב עלול הטניס הצ'כי לסבול מנסיגה משמעותית.

הכוכב הצ'כי הנבחר, פיטר קורדה, בינתיים נשאר בבית

כדור בינים / ברוך שיינברג

דור ההמשך לאן?

מיעוט הצופים מקרב בני הנוער במשחקי אליפות אירופה שנערכו בהיכל הספורט ביד אליהו ומיקומה העשירי הנמוך והמאכזב של הנבחרת הישראלית בדירוג הסופי, מוכיחים בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי מצבו של דור ההמשך בכדורסל הלאומי שלנו מעורר דאגה רבה.

על כך שממוצע הגובה של כדורסלני הנוער שלנו היה נחות לעומת מרבית הנבחרות שהשתתפו באליפות אין עוררין וזה מה יש. זה שהוסטם הגופני של נערינו נופל מזה של יריביהם, גם על זה אין עוררין וזו המציאות שאיתה עלינו להתמודד.

אבל העדר יסודות כדורסל בקרב מספר בלתי מבוטל של נערים, ירידות תלולות ביכולת וברמה האישית והקבוצתית כאחד ובנוסף לכל אלה חוסר מוטיבאציה עד כדי אדישות תיתנה בקל על אפשרות של מאבקים שקולים, הביאו להופעה הכושלת והמביכה של הנערים שלנו באליפות אירופה ה־16.

***

היתרון הביתי לא בא לידי ביטוי במשחקים, כיוון שהצופים המעטים שהטריחו את עצמם להיכל הספורט ביד אליהו כלל לא נשמעו ונדמה היה כי חלקם הצטער על עצם בואו, למרות שהכניסה היתה תופשית, שכן האכזבה היתה גדולה מנשוא.

נכון, היו מספר נבחרות משכמן ומעלה לעומת הישראלים, אך גם היו נבחרות שהפסד להן לא היה מתחייב המציאות. כבר אמרנו כי בגובה ובחוסן היו הישראלים נחותים, אך לאן נעלמו רוח הלחימה וההקרבה ובעיקר השאפתנות, שהם היו אמורים לחפות על הנתונים הטבעיים הירודים של הנערים הישראלים.

דומני, כי בשנים האחרונות חלה נסיגה גדולה בכדורסל, ענף הספורט השני בפופולריות לו בישראל והנוער אינו נמשך אליו יותר פי שהיה בעבר. לכך יש סיבות רבות, אך לדעתי הבולטת ביניהן נובעת מהעובדה שהדרך לקליטתם של הבוגרים שעלו מקרב בני הנוער חסומה ע"י שחקני חיזוק זרים ובכאלה שהחליפו קבוצות.

לא מכבר קלטתי שיחה בין מספר שחקנים מסגל העתודה שהתלוננו, כי את מרבית העונה שעברה הם בילו על ספסל המחליפים במשחקי קבוצותיהם במסגרת הליגה. הם טענו, בין היתר, כי לדעתם אם אכן מצב כזה ימשך גם בעונה העומדת בפתח, הם עלולים לתלות את נעליהם ולהפסיק כל פעילות בכדורסל.

***

דור ההמשך של הכדורסל הישראלי חייב לקבל טלטלה רצינית בעצם הגישה אליו והטיפול בו ע"י רשות הספורט, במסגרת בתי הספר בקבוצות ובאיגוד, שכן ללא שינוי קיצוני בתפיסה, בארגון ובביצוע, עלולה הנבחרת הלאומית שלנו להיקלע ביום מן הימים להידרדרות קשה בזירה הבין לאומית, כפי שאירע בשנים האחרונות לנבחרות הלאומיות שבעבר נמנו על צמרת הכדורסל האירופי.

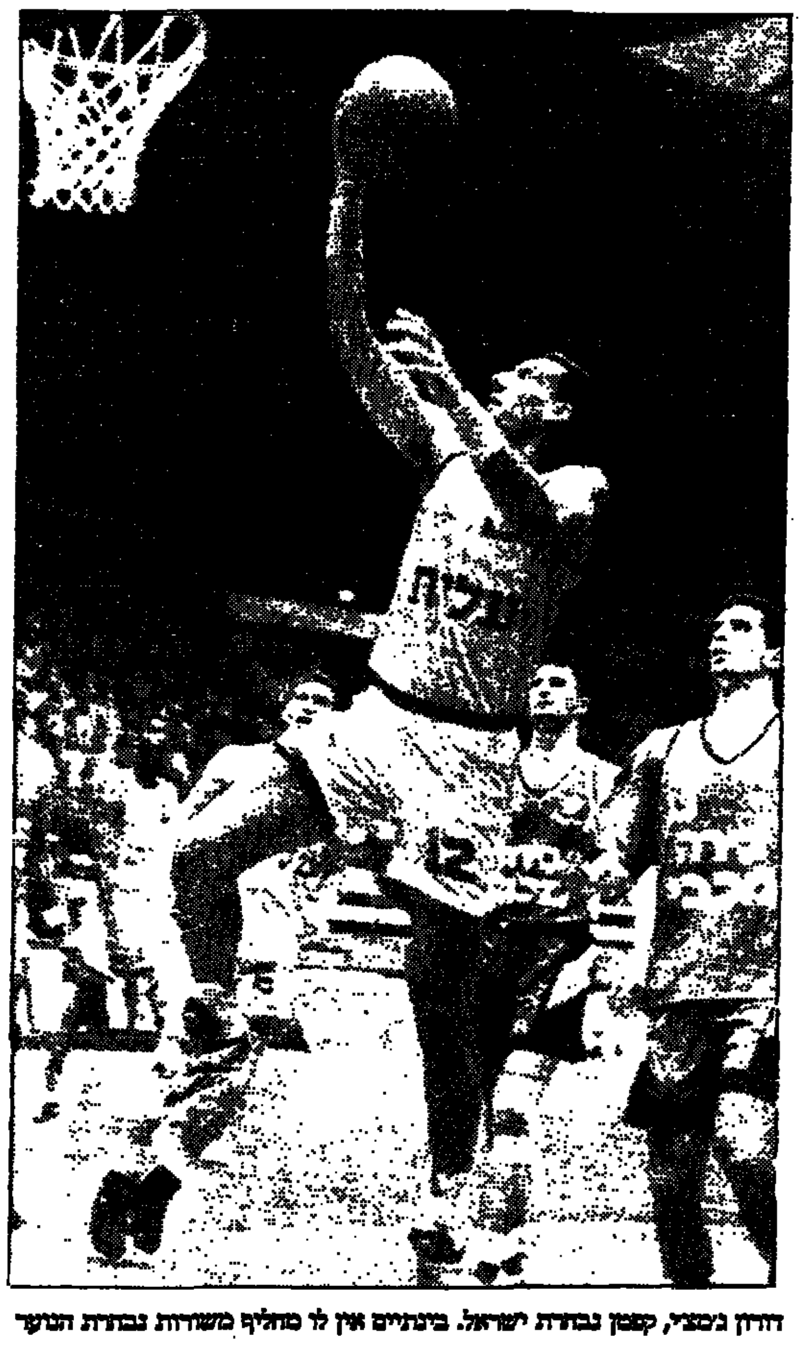

דורון ג'מצ'י, קפטן נבחרת ישראל. בינתיים אין לו מחליף משורות נבחרת הנוער

יעל ארד כמשל והטורטנים כנמשל

אורי אפק עומד לסיים יותר מעשר שנים מוצלחות במשרת מנכ"ל הועד האולימפי ● איש ספורט ותיק, שמילא קשת רחבה של תפקידים במוסדות השונים, כולל ראש המשלחת האולימפית ● בראיון מיוחד ל"דבר ספורט" מעריך אפק כי משלחת אטלנטה תמנה 20–25 ספורטאים, בגלל הקריטריונים הנוקשים ● בזכרונו חרוטים שני רגעי ספורט בלתי נשכחים. הטוב: הזכיות של ארד וסמדג'ה במדליות בברצלונה. הרע: פרשת יום כיפור בסיאול ● אין צורך ב־48 ענפים מקבלי סיוע ● יש לשנות את הגישה הבסיסית בספורט הישראלי ולתת עדיפות למועדונים כמקובל בעולם

ראיון עם אורי אפק

מאת ברוך דגון

המשרה היוקרתית של מנכ"ל הועד האולימפי תאוייש מראשית השנה הבאה בדמות חדשה. המנכ"ל הוותיק, אורי אפק, מפנה את הכסא מרצונו לאחר יותר מעשר שנים ופונה לפעילות התנדבותית ואקדמאית במסגרת הספורט.

לא סוד הוא, כי אפק ביקש לעזוב כבר אחרי משחקי ברצלונה, אולם הוא נענה לפניות וזוחה שוב ושוב את פרישתו במשך יותר משנתיים. "אי־אפשר להוסיף כל העת לרוטציה בספורט מבלי לתת דוגמא אישית. בכל תפקיד יש להורים רם צעיר. במהלך הקריירה שלי לא עשיתי תפקיד יותר מעשר שנים ואני סבור, כי זהו פרק הזמן הנבון לעשות ולעזוב", הוא מסביר.

אפק הוא איש ספורט ותיק – ספורטאי, שופט בינלאומי ומאמן נבחרות לאומיות בכדורעף – שמילא קשת רחבה של תפקידים במוסדות הספורט השונים. בשתי האולימפיאדות האחרונות היה מנהל המשלחות הישראליות ובלוס אנג'לס היה חבר הצוות הניהולי. יש לו, איפוא, רקורד אולימפי עשיר ומעורבות רחבה במישור הארגוני והמקצועי של ההכנות למשחקים האולימפיים.

אפק סבור, כי המשלחת למשחקי אטלנטה 1996 "לא תהיה גדולה במיוחד". הוא מעריך, כי 20–25 ספורטאים יגיעו לאטלנטה "מאחר שהקריטריונים הם ברמה גבוהה מאד והמסלול האירופי מקשה עלינו לעבור את המשוכות המוקדמות בענפים רבים".

לדבריו, הרכב כזה של המשלחת, הדומה לגודל המשלחות באולימפיאדות האחרונות, תואם את היכולת, הפוטנציאל והציפיות ההישגיות של הספורט הישראלי. "קו הזינוק שלנו לאחר ברצלונה הוא גבוה מאד במיוחד לאחר הזכיה בשתי המדליות האולימפיות. הקריטריונים, הנקבעים ע"י ההתאחדויות הבינלאומיות, הם נוקשים ובמקצועות מסויימים אנו אף מחמירים אותם כדי להבטיח הופעה איכותית.

אנחנו מקפידים על קוצו של יוד בכל הקשר לאיכויות של הספורטאים האולימפיים מאחר שבחלון הראווה העולמי חייבים להופיע עם הספורטאים האיכותיים ביותר, ורק עם אלה שיש להם סיכויים להצליח".

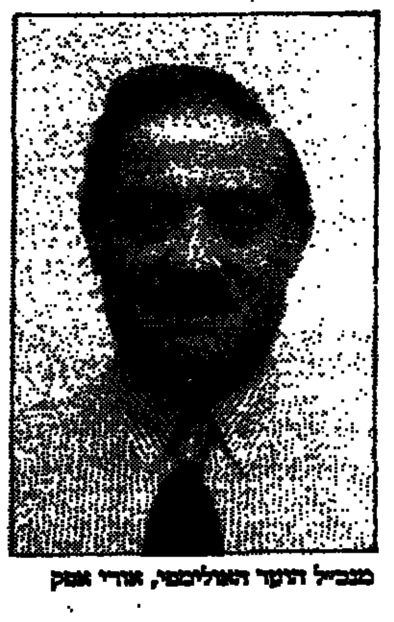

מנכ"ל הועד האולימפי, אורי אפק

הוא רואה סיכוי לשיט, ג'ודו וקליעה להצליח במשחקים האולימפיים ובאליפויות העולם ואירופה.

מתוך הדריה האולימפית הרחבה הוא מבקש להציג שני רגעים, השונים בצורה קיצונית. מצד אחד, רגעי התרוממות הרוח בעת הזכיה במדליות בג'ודו במשחקי ברצלונה ("יעל ארד היתה מועמדת למדליה לאור הישגיה בשנתיים שקדמו לברצלונה. אורן סמדג'ה היווה הפתעה נעימה") ומצד שני פרשת יום הכיפורים במשחקי סיאול.

"אני עדיין מצפה, שהאחים השייטים טורטן יבואו יום אחד ויודו, שהם שטו ביום כיפור. אף שהפרשה תמה מאמן, נותר בלבי משקע עמוק. חשוב לי, שהשניים יסבירו את העניין כאקט מיטבי לספורטאים אחרים, שלא ניתן לעבור עבירה חמורה כלכך".

בהיבט מקצועי יש לאפק תחושת החמצה משולשת: פעם אחת עם השייטים ברוקמן ופרידלנדר, שהיו מועמדים למדליות בלוס אנג'לס, ובדוקו לאחור; יואל סלע ואלדד אמיר, שהחמיצו ארד בסיאול בגלל אישיות ביום כיפור, והגולש עמית ענבר בברצלונה, ש"היה השייט מספר אחד בענף שלו ומסיבות שונות לא עלה על הרוכב".

אכזבה נוספת היוותה לו מקבוצת הספורטאים העולים, 11 במספר, "שרובם לא היו מוכנים למעמד הזה. למרנו שוב, כי ספורט איננו רק יכולת אישית אלא שילוב של אלמנטים סביבתיים רבים, המשפיעים על סיכויי ההצלחה"

השינוי באקלים הפוליטי יצר, לדברי אפק, מציאות חדשה בכל הקשור למעמד הספורט הישראלי בזירה העולמית. בנובמבר ישלם תהליך ארוך עם קבלת הועד האולימפי הישראלי לאוזר האירופי ובעקבות זאת יפתחו שערים נוספים בפני הספורטאים הישראלים.

"אני מאמין, כי ב־1997 נתחרה במשחקי הים התיכון בבארי, ונקבל זירת התמודדות קרובה, נוחה וטובה. נתחיל ליטול חלק באליפות הנוער של אירופה ב־1995 ונוכל להשתלב גם במשחקי המכבאות", מדגיש אפק.

אפק סבור, כי יש לשנות את הגישה הבסיסית בספורט הישראלי ולתת עדיפות למועדון. "אנחנו חייבים לבנות מועדונים, כמקובל בעולם, שבאים אליהם לא רק כדי לעסוק בספורט אלא גם לצרכים חברתיים". הוא מצדד בהענקת עצמאות מלאה לכל הענפים ("בלעדיה אין סיכוי לקידום הספורט הישגי. ראה מה קרה לכדורסל ולטניס בהשוואה לענפים אחרים") ותומך בקביעת עדיפויות בספורט הישראלי.

"במדינה קטנה כשלנו, אני בספק אם יש צורך ב־48 ענפים, המקבלים סיוע מתקציבים שונים. עדיף להתרכז במספר ענפים מקובל, שיש להם תשתית, מסורת וסיכוי".

התכניות של אורי אפק הן לפעול כמתנדב עתיר ניסיון במוסדות ספורט שונים ("אני פתוח להצעות") ולהקדיש זמן רב יותר לעיסוקים אקדמאיים. יש חיים גם לאחר הפרישה.

ההטבעות של שמואל יעקבסון

נבחרת הנוער: איזו אכזבה

הצלף הישראלי אלון שטיין זוכה לבריכות

אחרי אליפות אירופה

אליפות אירופה ה־16 לנוער בכדורסל הסתיימה בהיכל הספורט ביד־אליהו. הופעת הנבחרת הישראלית גרמה למפח נפש ואכזבה לאוהדי הכדורסל, הקברניטים ובעלי המקצוע.

הצטערנו לחזות בנבחרת ישראלית חלשה, חסרת מעוף, נעדרת יכולת אתלטית ורחוקה מהמשחק החכם שבמשך דורות איפיין את כדורסלני העבר. אולם, הבעיה העיקרית של הנבחרת נבעה מעדר חוט שדרה ולמעשה, היא לא נלחמה ושיחקה ללא נשמה.

קינאתי בנבחרות הזרות, במבנה האתלטי של השחקנים וביכולתם הפיזית והופתעתי מיכולת הקליעה של מרבית הקבוצות. בדרך כלל ראינו בנבחרות האורחות כדורסלנים בעלי עתיד מבטיח שללא ספק ידברו כבר בשנים הקרובות.

ההבדל העיקרי בין הכדורסלנים הישראלים והאירופיים מתבטא בעיקר בגובה, במבנה האתלטי, בחוסן הגופני, ביכולת הניתור ובמהירות הזינוק.

אפילו אוקראינה, מגרורותיה של ברה"מ הגדולה, הציגה על המגרש כדורסלנים צעירים ומוכשרים היודעים פרק במשחק הכדורסל, אבל הבעיה שלהם נבעה מגאיוריות.

צערנו לאחור ואם אלה שהופיעו בשם ישראל בהיכל הספורט ביד־אליהו הם ה־12 הטובים ביותר, אנחנו בצרות והעתיד נראה שחור.

הרגיזו אותי כבעל מקצועי שאימן בעבר נבחרות ישראליות, חוסר השאפתנות, העדר האגרסיביות והוותרנות היתרה של שחקני הכחול־לבן.

בעבר, כאשר היינו מחוסרי גובה ונחותים בכושר הגופני, חיפינו על כך בחוכמה ותבונה, בטאקטיקה ובשאפתנות ובעיקר בהכנה מנטאלית ופסיכולוגית.

תמיד ידענו להתגבר על החסרונות המגרעות. אלברט חמו ורלף קליין בהגנות לחוצות שונות, שמעון שלח ואריה רווידסקי ידעו לנצל היטב את התומר שהועמד לרשותם וצביקה שרף מצליח בזוה להפיק את המקסימום. לדעתי, בחירת המאמנים היא אחת מהסיבות לחוסר ההצלחה שלנו.

הם אומנם ניצחו מספר משחקים, אבל ההופעה הכלית היתה גרועה ביותר. ניכר חוסר מאמץ וראינו משחק שבלתי כאשר מרבית השחקנים לא נוצלו.

ויקי רווח שבכדורסל המודרני יוכל לשחק כפורוארד, משחק כסנטר עם הגב אל הסל, כמו בשנות ה־60. אלון שטיין שיש בו כשרון שיחק כקלעי, למרות שעתידו הוא רק כרכז משחק בגלל מגבלותיו הגופניות.

המסקנה הראשונה היא שצריך לבחור את המאמנים המתאימים שישכילו לבחור ולהכין את השחקנים המתאימים.

יש לזכור שנבחרת הנוער היא התממה המכינה לנבחרת הלאומית הבוגרת.

בעבר, מרבית הכוכבים, ממיקי ברקוביץ ועד לדורון שפר, עברו דרך התממה זו.

הכל שגם באגודות אין מתייחסים ברצינות לגידול שחקנים מתאימים.

המאמנים הצעירים מלמדים את הילדים הקטנים בעלי יכולת השליטה בכדור היודעים לרוץ לעבר הסל כיצד לנצח במשחקי הקט־סל.

אין אצלנו תשומת לב לפיתוח הגוף והיכולת האתלטית בגילאי 15־17, לאחר שהשחקנים רכשו את המיומנות, שליטה בכדור וטכניקה אישית.

תנו למאמנים הטובים ביותר לאמן את הצעירים. על איגוד הכדורסל צריך להתוות קו עבודה, ע"י תוכנית חומש כדי להחזיר את הכדורסל לימיו הטובים.

אין פלא שהמצב לא טוב, כאשר אני רואה על המגרשים מאמנים צעירים ומוכשרים שמסוגלים לתרום לצעירים, קופצים מול מצלמות הטלוויזיה בתפקידיהם כעוזרי מאמנים ואפילו כמאמנים בליגות הבכירות.

בהולט יתכן שהמאמנים הצעירים לא עוברים את כור ההיתוך והשלבים החשובים באימון והם קופצים מהר מידי על העגלה ודי אם נביט ברשימת המאמנים הבכירים כדי לגלות שמרביתם צעירים שלא השתפשפו מספיק עם צעירים.

כדאי לזכור שגם תינוק לא מסוגל מייד ללכת ויש שבים בדרכי התפתחותו.

הרשות לפיתוח ירושלים

מכרז פומבי

למיון מוקדם של מציעים לתכנון ביצוע וכריה של מנהרה שתכרה בין אגן רפאים לבין אגן שורק (להלן־"המנהרה").

הרשות לפיתוח ירושלים (להלן -"הרשות") בתיאום עם עיריית ירושלים, מזמינה קבלנים מעונינים, הרשומים בהתאם לחוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות, תשכ"ט - 1969 בסיווג בלתי מוגבל (ג'5) באחד לפחות מן הענפים: בניה למגורים (סוג 100), כבישים ותשתית (סוג 200) או גשרים (סוג 300), לגשת למיון מוקדם של מציעים לתכנון ביצוע וכריה של המנהרה ומאסף ביוב.

המנהרה תכרה בדרום ירושלים בין אגן רפאים לבין אגן שורק ותחצה את רכס אורה. המנהרה מיועדת להעביר קו ביוב גרביטציוני בקוטר 1 מ' שיונח על קרקעית המנהרה ולאפשר מעבר רכב קל לאורך קו הביוב לצורך ביקורת ותחזוקה.

על הפונים לעמוד במספר דרישות סף וביניהן ידע ונסיון מעשי בביצוע מנהרות. מועמד העומד בכל דרישות הסף למעט לענין הידע והנסיון בביצוע מנהרות, יכול למלא תנאי זה על ידי התקשרות עם גורם נוסף שלו הידע והנסיון הנדרשים.

רק משתתפים שייבחרו לרשימה המצומצמת במסגרת תהליך המיון המוקדם יהיו זכאים להגיש הצעתם במכרז. הרשות החליטה כי היא שומרת לעצמה את הזכות לנהל משא ומתן עם המתמודדים שהצעותיהם תימצאנה מתאימות. מכל מקום, אין באמור לעיל בכדי להגביל את זכותה של הרשות לנהל את המכרז בכל דרך חוקית אחרת, או את זכותה של הרשות לדחות איזו מן ההצעות, או את כולן.

הודעה בכתב זו בלבד, ולא שום מידע או מסמך אחר, תחשב כפניה תקפה לקבלת פניות למיון המוקדם.

את מסמכי המיון המוקדם ניתן יהיה לקבל **במשרדי הרשות, בכיכר ספרא, ירושלים, החל מהשעה 10:00 בבוקר ב-1.8.94**, תמורת סך של 1,500 ש"ח. מסמכי המיון המוקדם יישלחו למעוניינים בכך בדואר מהיר בתמורה לתשלום הסך הנקוב לעיל.

מידע נוסף בדבר קבלת מסמכי המיון המוקדם ניתן לקבל באמצעות פנייה בפקסימיליה לרשות. מספר הפקסימיליה של הרשות הוא: **02-250875.**

את מסמכי המיון המוקדם יש להגיש לרשות עד ליום 11.9.94 בשעה 14:00.

המציעים ייבחנו בהתאם למפורט במסמכי המיון המוקדם.

החלטת הרשות תהיה סופית.

תיאטרון הכורסא — אהרן להב

אם הטיפול בנוער ימשך כך בעתיד תשאף הנבחרת הלאומית לבינוניות

נפרדנו מהשידורים הנפלאים של המונדיאל חשבנו, כי הנה הנה מגיעה הפגרה ואפשר לוותר על שעות צפיה בפיתויות, שהמקצוע מחייב, לתפרף בין הערוצים אחרי סרט מתח טוב, אפילו שהוא מוקרן בפעם המי יודע כמה – נפלה עלינו אליפות אירופה לנוער בכדורסל, כאן בבית, בהיכל של יד־אליהו.

חזרנו לשעות מסך. לא בערוץ 9, אלא בערוץ 5 המקומי. בהתחלה להצנו בשמחה על הכפתורים בשלט, הנה תחונה עינינו בכדורסל כחול־לבן. תוצרת עצמית של הדור הבא. לא זרים, לא שומים, לא סרבים ולא סלובקים. חבר'ה שלנו.

שמענו עליהם טובות בטורניר שווייצר בגרמניה ועל כך שגרפו מקום שני מכובד במשחקי הכנה בבולגריה. הכותרות במדיה הבטיחו גדולות ונצורות. בפגישות עם כלי התקשורת דיברו מקצועני האיגוד על מקום מכובד והבטיחו מקום חמישי. בפועל יצא מקום עשירי משפיל!

■■■

ככל שנקפו ימי האליפות, התחלנו להבין, כי כדורסל ישראלי/נוער אין לנו. כלומר העתיד יראה פחות טוב מההווה. שנים שלושה שחקנים יגיעו אולי למדרגה של כוכבים מינוס והרוב המכריע, אם ימשיך לקבל את הטיפול של היום, ירכיב נבחרת לאומית בינונית למרות העובדה שרף הגובה, מתת הטבע, קצת התרומם, אך לא כל מי שראשו מגיע לשמים מסוגל להטמיע בתנוכו את רזי המשחק.

ראינו את המשחק נגד היוונים והסכמנו בינינו לבין עצמנו, כי יום ולש יכול לפקוד כל קבוצה, אבל אחרי הסלובקים נדרשנו לאבחנה קשה. צער בעלי חיים ממש. מול שאלוהים הצטרף אלינו נגד הגרמנים. חשבנו שהוא ישאר עימנו עד הסוף. אולם המנה האחרונה היתה קרה, מחרידה. התורכים הצעירים השכיבו את כדורסל העתידי שלנו על הקרשים, דרכו ודרכו עד שבאה שריקת הסיום הגואלת.

מסתבר שחלון הראווה של הכדורסל הישראלי, אינו מבריק אמת על מה שנעשה בתוככי הספורטריקט של הענף הזה. בחלון מסתובב קומץ של כוכבים ישראלים, שאריות של פעם, שגידלו בחממות הנוער כאשר הורים עוד היו מעטים. אולם מהרגע שזרים וותיקים הפכו להיות מתאזרחים וזרים חדשים מילאו את השורות, צריך אלה שההידרדר מפני היום שהפוטנציאל הישראלי ישאר בגודל של רמת קארטים.

■■■

המאמן הוותיק יהושע רוזין התראיין ב"זווית", תכנית החדשות של ערוצי "תבל", והתריע על העובדה ששום נוער לא מקבל באגודתו צ'אנס לשחק עם הגדולים. אין לו מקום אפילו לא על ספסל המילואים.

ואנחנו יושבים מול המסך ולא מאמינים למראה עיניים. אחרי כל ההבטחות – שיממון. ובטלוויזיה, אמנם לא תלת ממדי, אמנם בלי אווירה, אמנם בלי להרגיש במתח אבל בשביל נבחרת הנוער הישראלית המימד השטוח שיוצר מולנו הספיק כדי להורין משפט. המערך האחורי שכל כך מקפידים עליו בכדורסל המודרני ה"דייעבס" דומה למסננת ענקית דרכו זורם בקלות כל מי שידע אצל היריבות ללכת עם כדור בצורה קצת מתוחכמת.

סגירות ריבאונד היו בהילוך איטי, משחק רוחב לבלימה בכלל לא התקיים. אישית אף שחקן לא "קרע את התחת" להאבק על כדור או להציל כדור מיציאה לחוץ. הכל התנהל במעברים סטריליים כאילו חששו להיפגע, רצו לחזור הביתה בשלום. שמירות הלחץ, כאשר ניתנה ההוראה לבצע, היו כמו לחיצות על בלון. בצד אחד לחצו מצד אחר התרופפו והציפור תורנית חדרה פנימה.

ההתקפות היו מאד מקריות. תרגילים מוצהרים הסתיימו אחרי שתיים שלוש מסירות וכל אחד המשיך לשחק כאילו הוא לבד בשטח. בקושי רב ספרנו שתיים אולי שלוש התקפות מיני מתפרצות, אבל לא מתוך מדיניות משחק סבירה, שמתפרצות כאלה חייבות להיות סם החיים, המתכן של המשחק, אם יש כוונה מוצהרת שלכל משחק עולים בשביל לנצח. רוב ההתקפות התנהלו בצורה הגוטה, אף אחד לא לקח אחריות צוות, אלה שהוכשרו כקלעים ניסו מולם מהרבה מצבים עם זריקות שליליות. איש מהמחברים לא סייע בחסימות או ביצירת מצבים. במילים אחרות: ברוב ההתמודדויות המשחק הקבוצתי שאף לאפס.

■■■

אילו קרו כל הדברים הללו לאותה נבחרת, הכל בטורניר אחד גדול וקובע בחו"ל, לא היו עוברים על כך לסדר היום על אותו כמה וכמה שהטורניר היה כאן בבית, במגרש ביתי עם קהל נטו ישראלי, שבא ורצה לעודד אבל ברוב המשחקים לא ניתנה הזדמנות. קראנו בתיקשורת שמאמן הנבחרת, אריק שיבק, שיתוף הנבחרת, כי יש לנו שחקנים שלוקים ביסודות הכדורסל. זאת הצהרה מקצועית קשה ביותר. פירושה שהתשתית הפריפרית לא מסוגלת להצמיח דור שחקנים ראוי. מאמן לאומי, לא חשוב באיזה גיל של נבחרת לאומית, צריך לקבל שחקנים שיסודות המשחק הוטמעו בהם במידה הנדרשת משחקני סגל נבחרת.

הבעת דעה כזאת מצד המאמן על שחקנים, שהוא בחר לסגל הלאומי, מלמדת שבארץ לא משקיעים די בסגלים הצעירים. יו"ר ההסתדרות החדש, חיים רמון, בעצמו שחקן עבר בנוער והובב מושבע של הכדורסל, הצהיר באוזני דירקטוריון מרכז הפועל, כי אין לו ענין בקבוצות הייצוג אבל בהחלט ענין רב בטיפוח הנוער. כל טיפת כסף מצוי היה משקיע, למשל, בבית־ספר (מעין קליניקה) לכדורסל. ואלה שיצמחו בקבוצות הנוער ויבשילו לשחק בקבוצות בוגרות יירכשו על־ידי בעלי אותם קבוצות ואת הכסף שיתקבל ימחזרו מחדש להקמת הדור הבא.

■■■

עוד חזון רב למועד האידילי של חיים רמון. בינתיים עצוב לקרוא מפי המאמן בראיון לתיקשורת, כי הוא סבור שמנבחרת הנוער הזאת ייצאו לפחות שני שחקנים לסגל הלאומי. בניח שאפילו ייצאו שלושה – להנהלה החדשה של איגוד הכדורסל יהיה הרבה חומר למחשבה, מה יש לעשות "בשביל מדינה".

הפורץ התמהוני חיכה שהילד יתעורר – ואז חבט בראשו במוט

(ע).- שלושה צעירים בני משפחה אחת במושב אביעזר נפצעו אתמול בבוקר, כאשר הותקפו בידי פורץ תמהוני שחדר לביתם. בתחילה סברה המשטרה כי מדובר בפורץ ערבי שפעל ממניעים לאומניים, אך התברר שמדובר בתקיפה פלילית.

סמוך לשעה 7 בבוקר התפרץ האיש לבית המשפחה, במושב אביעזר הסמוך לבית שמש, דרך חלון חדר המגורים. לאחר שנכנס, הוא התיישב על מיטתו של ילד כבן 10, ומשזה התעורר משנתו, היכה אותו הפורץ באמצעות מוט עץ עם מסמר בקצהו, אשר היה בחדר. הילד נחבל בצוואר ומצבו הוגדר כקל עד בינוני.

אחד מאחיו הבוגרים של הילד ניסה לעזור לו, אך הוכה על ידי הפורץ באמצעות מקל של מטאטא ונחבל.

אחותם של השניים, נערה בת 14.5, נחבלה במהלך מהומה שהתפתחה בבית ונפצעה קל.

לבית הגיעו כוחות גדולים של משטרה ומד"א, והפצועים פונו לבית החולים הדסה עין כרם בירושלים.

במשטרה היו הערכות שונות לגבי זהות הפורץ. בתחילה סברו כי הוא יהודי, אך לאחר שנחקר הילד שנחבל, ולאחר שבסריקה שנערכה בבית נמצא ספר קוראן, סברו כי מדובר בפורץ ערבי, שפעל ממניעים פליליים.

מבית החולים הדסה עין־כרם בירושלים נמסר לכתב עתי"ם, כי הנער הבוגר והקטינה ישוחררו עוד ביום ה' בערב לביתם, ואילו הילד הפצוע יישאר להשגחה במשך הלילה.

במשטרה הדגישו כי, ככל הנראה מדובר בנסיון התפרצות או בסטייה מינית, ולא באירוע על רקע לאומני.

5 מקרי כלבת באיזור ירושלים

מאת עזרא חן

לשכת הבריאות במחוז ירושלים קוראת לתושבי העיר והאיזור לדווח מיד על כל מקרה של נשיכה או שריטה על־ידי בעלי חיים, ובמיוחד מי שננשך על־ידי גור כלבים בשכונת גילה החל מ־10 ביולי.

מאז סוף יוני עד שלשום דווח ללשכת הבריאות על חמישה בעלי חיים נגועים בכלבת בירושלים וסביבתה: שועל ביישוב אלעזר, תן בצלפון, שועל בשכונת רמות ג' בירושלים, ותמיה בגבעון. כל בעלי החיים נתפסו והומתו.

שלשום דווח ללשכת הבריאות על גור כלבים בשכונת גילה, שתקף את בעליו ואנשים נוספים, ומת בתחנת ההסגר של השירות הווטרינרי העירוני. בבדיקה התברר, כי היה נגוע בכלבת.

לשכת הבריאות מבקשת מהורים להדריך את ילדיהם להימנע ממגע עם בעלי חיים משוטטים. במקרה של נשיכה יש לשטוף מיד את הפצע במים זורמים ובסבון ולפנות לטיפול רפואי.

יום חיף נערך אתמול לחיילות בפארק הנופש של האגודה למען החייל באשקלון. החיילות בילו בבריכה, קיבלו טיפולים קוסמטיים וצפו בתצוגת אופנה (צילום: דריא)

בעקבות העתירה

שופט מחוזי יבדוק תנאי הכליאה של חסידי עוזי משולם באבו כביר

החסידים, שרוצים לעבור לכלא השרון ולהיות עם משולם, טוענים שבית הכנסת באבו כביר נמצא ליד בית־שימוש וספרי התורה פגומים

מאת אלי בדנר

שופט בית המשפט המחוזי בתל־אביב, אריה אבן־ארי, יבקר בבית המעצר המחוזי באבו־כביר כדי לבחון את התנאים בהם כלואים 11 מחסידיו של עוזי משולם, העצורים עד תום ההליכים נגדם.

אתמול התנהל דיון בבקשת החסידים העצירים להעבירם למעצר בבית הכלא השרון, שם עצור משולם. הדיון התקיים באולם מיוחד בכלא איילון ברמלה, לשם בא השופט אבן־ארי. העצירים ישבו באולם תחת משמר כבד של סוהרים ואנשי מג"ב – לקח מהתנהגותם בדיונים קודמים בבית משפט המחוזי בתל־אביב. החסידים התפללו רוב זמן הדיון מספרי קודש שהיו בידם.

בא־כוח העצירים העותרים, עו"ד דוד מקרין, טען כי מדובר באנשים חרדים המקיימים כל מצוות הדת, ולפני שנעצרו היו מגיעים לאחר יום עבודה ללימוד תורה בביתו של הרב משולם ביהוד. בעתירה נאמר, כי בספרי התורה שבבית הכנסת באבו־כביר יש אותיות מחוקות ובית הכנסת נמצא בקרבת בית שימוש – שהוא דבר שבטומאה.

את המדינה ייצגה מגן בכיר לפרקליט המחוז, שטענה כי ניתן לעצירים להגיע לבית הכנסת מדי יום וכי לא ניתן להעביר אותם לשרון בשל מצוקת דיור בבתי הכלא. העציר אבנר אורן אמר, כי הוא וחבריו יסכימו לישון על החול תחת כיפת השמים ובלבד שיעבירו אותם לכלא השרון ליד הרב משולם.

השופט אבן־ארי הורה בצו ביניים לאפשר לעצירים להתפלל פעמיים ביום ולחבר בין תפילות מנחה ומעריב. כאמור, השופט יבקר באבו כביר לפני שיחליט בעניין העתירה.

נער נדקר בבי"ס ביפו בידי חברו

מאת אלי בדנר

נער בן 17 נדקר ונפצע קשה אתמול במהלך קטטה שפרצה בינו לבין נער אחר בחצר בית ספר ביפו.

סמוך ל־7 בערב שיחקה חבורת נערים בחצר בית ספר ברחוב שדר 57. שני נערים התחילו להתקוטט ואחד מהם, שזהותו ידועה למשטרה, שלף סכין, דקר את חברו ונמלט. הנדקר פונה לבית החולים וולפסון בחולון.

אגמי מאשים המזכיר החדש זלץ בהפצת שמועות על גרעון מנופח

מאת אורי שרון

אורי אגמי, מזכירה היוצא של ההסתדרות במרחב חיפה, תוקף את המזכיר החדש ברוך זלץ ואת הגזבר הוותיק משה נס, ומבקש את התערבותו של מבקר ההסתדרות, נפתלי בלומנכל.

לדברי אגמי, הופצו בחיפה שמועות על גרעון מצטבר של 14 מיליון ש"ח שהוא הותיר אחריו, אך יש לו מסמכים שקיבל מהגזברות טרם עזיבתו, המצביעים על גרעון מתחילת '90 (מועד כניסת אגמי לתפקיד) בסך כ־7.5 מיליון ש"ח, כאשר ההכנסות הצפויות קוזזות על 2,2 מיליון.

במכתב חריף ששיגר לגזבר נס, מאשים אותו אגמי בפרסום נתונים לא מלאים ולא מדויקים.

בתגובה אמר הגזבר משה נס: "אין תופסים אדם בצערו. אגמי יודע היטב מהי האמת. דו"ח ביניים של מבקר ההסתדרות מצביע על גרעון של יותר מתשעה מיליון שקלים. על הגרעון של 7,5 מיליון שקלים שהוא מצטט, יש להוסיף גרעון של 600 אלף שקלים ריבית הצמדה בגין אי תשלום מסים במועד. בנוסף, ישנם גרעונות חוזרים בכמה מיליוני שקלים של 'הפועל'".

18 חודשי מאסר ושלילה ל־12 שנה לנהג שהורשע בגרימת מוות

מאת רוני ברזילי

18 חודשי מאסר, מהם תשעה בפועל ושלילת רשיון ל־12 שנה נגזרו על יצחק פרץ מסדרות, שהורשע לפני מספר ימים בבית משפט השלום באשקלון בגרימת מוות ברשלנות בתאונה בה נהרגו שלושה בני אדם.

מכתב האישום עולה, כי בינואר '92 נסע פרץ (30) במכונית מיצובישי מסחרית בכביש שדרות־נתיבות. סמוך לצומת הפנייה לקיבוץ אור הנר, עקף שני כלי רכב שנסעו לפניו והיו בעצירה מוחלטת לפני פנייה שמאלה. במהלך העקיפה התנגש פרץ חזיתית במכונית סובארו שנסעה בנתיב הנגדי. שלושה מנוסעי הסובארו נהרגו, ופרץ עצמו נפצע.

שופט השלום באשקלון, דן מור, הרשיע את פרץ באחריות מתוך רשלנות לתוצאות התאונה, וקבע כי העונש במקרה זה חייב להיות ממשי ומכאיב.

קופ"ח הכללית לבג"ץ: הנחת המחזור שניתנה לנו – אינה מהווה אפליה

(ע).- קופת החולים הכללית השיבה אתמול לעתירת קופות החולים מכבי והמאוחדת, כנגד הנחת המחזור שניתנה לכללית כחלק מהסכם הבריאה.

מנכ"ל קופת החולים, אביגדור קפלן, טוען בתצהיר התשובה כי אין מקום לטענת האפליה של קופות החולים שלא קיבלו את ההנחה, מכיוון שקיים ביניהן שוני מהותי. בתצהיר התשובה נטען, כי אפליה יכולה להיות ביחס לשווים, אך במקרה זה אין שוויון בין קופות החולים. זאת בגלל הפער בין כמות החברים וכמות הצריכה של שירותים רפואיים הנובע מכך שמבוטחי קופ"ח הכללית מבוגרים ממבוטחי הקופות האחרות.

עוד נטען בעניין זה, כי הרכב הסוציו־אקונומי של חברי הכללית שונה מהרכב הממוצע של חברי הקופות האחרות, וכי הכללית מבטחת מובטלים ועולים חדשים בשיעור גבוה בהרבה מזה של הקופות האחרות. לכן, הכנסת הכללית מהמס המקביל נמוכה בממוצע מזו של הקופות האחרות. זאת, כאשר השירות המסופק למבוטחים הוא אותו שירות.

קפלן טוען, כי הנחת המחזור שניתנה לכללית אינה גורמת נזק כלשהו לקופות החולים האחרות. בעניין זה נטען עוד, כי גם אם תוגדר הנחת המחזור כתמיכה ממשלתית, הרי שקופ"ח הכללית עומדת במבחנים למתן תמיכה ואילו קופות החולים האחרות לא הוכיחו שהן עומדות באותם המבחנים לקבלת תמיכה.

אפי אושעיה נבחר למזכיר ההסתדרות במרחב נתניה

מאת חנה פאר

בוועידת ההסתדרות במרחב נתניה נבחר אפי אושעיה לקדנציה נוספת כמזכיר ההסתדרות במרחב זה, הכולל על 29 מושבים, חמישה קיבוצים והיישוב הערבי קלנסואה – בנוסף לעיר נתניה.

בנתניה חתמה סיעת אמת בהסתדרות על הסכם עם סיעת הליכוד. עם זאת אמר בוועידה אריה מוסקוביץ, ראש סיעת רם בהסתדרות, כי למרות שסיעת רם לא תתמוך עדיין הסכם עם סיעת אמת והליכוד, הוא מביע תמיכה באפי אושעיה כמזכיר ההסתדרות. סיעתו הצביעה בעד בחירתו של אושעיה.

בוועידה השתתפו יותר מ־160 צירים. אושעיה אמר, כי בהסתדרות במרחב נתניה מומשו הקיצוצים באופן מעשי בנושא כוח אדם: לא התקבלו עובדים חדשים במקום אלה שפרשו. הוא ציין, כי לעומת זאת הוגדל כוח האדם של ההסתדרות בקלנסואה, מכיוון שבתחילת הקדנציה לא היה אף עובד הסתדרות אחד בקלנסואה; כיום פועלים שם חמישה עובדים.

בהתייחסו למצב התעסוקה והכלכלה בנתניה, אמר המזכיר כי המצב הכלכלי בעיר קשה ביותר. בשירותי הרווחה מטופלות כ־11 אלף משפחות, "ולא סתם קבע הביטוח הלאומי שנתניה נמצאת במקום השלישי בעוני מבין ערי הארץ".

אושעיה הדגיש כי ההסתדרות בנתניה פעלה רבות לסילוק העובדים הזרים והכנסת עובדים ישראלים במקומם. הוא ציין כי בנתניה יש סך הכל ארבעה מקומות עבודה גדולים, כשרוב הפרנסה של תושבי העיר היא משירותים ומסחר.

בימים אלה נבנה בניין ההסתדרות של נתניה על המגרש שעליו היה "בית רמר". לדברי המזכיר, על פי הסדרים עם החברה הבונה את המבנה, הוא לא יעלה פרוטה להסתדרות ו־42% משטח הבנייה יהיו שייכים לה.

אונ' בן־גוריון תסייע לפיתוח אזורים מדבריים בארגנטינה

מאת אמיר רוזנבליט

ביוזמת נשיא ארגנטינה, קרלוס מנם, נחתם בימים אלה הסכם יוצא דופן בין אוניברסיטת בן גוריון בנגב לבין ממשלת ארגנטינה.

במסגרת ההסכם יוקם צוות מדעי, בראשות מומחים מהאוניברסיטה, לפיתוח האיזור המדברי לה ריוג'ה בארגנטינה, שבו נולד מנם. נשיא אוניברסיטת בן גוריון, ד"ר אבישי ברוורמן, הוזמן אישית על ידי מנם ללשכתו, שם נחתם החוזה. במהלך הביקור הוענק לברוורמן תואר כבוד מאוניברסיטת בואנוס איירס.

קדם לכך הסכם שנחתם לפני חודשים אחדים בין אוניברסיטת בן גוריון לבין המרכז הלטינו־אמריקאי ללימודים סוציאליים בארגנטינה. ראש המרכז, ד"ר אנטוניו ארמן גונזלס, המכהן כחבר הקונגרס מטעם איזור לה ריוג'ה ולשעבר שר וחבר הקבינט הארגנטיני, למד על התרומה של אוניברסיטת בן גוריון לחקר המדבר ואזורים צחיחים מפי ד"ר אוסבלדו שוורצר, נשיא אגודת השוחרים של האוניברסיטה בארגנטינה, והתרשם מאוד.

אוניברסיטת בן גוריון והמכון הארגנטיני מתכננים שיתוף פעולה לקידום החינוך, התרבות, הכלכלה, הסוציולוגיה והמדע.

האב הכניס את ראש בנו לאסלה

(ע).- שופטת בית משפט השלום בתל־אביב האריכה אתמול את מעצרו של תושב חולון בן 41, החשוד כי התעלל בילדיו.

לטענת המשטרה, האב נהג להכניס את בנו לאמבטיית מים קרים, ובמקרה אחר הכניס את ראשו של בנו לאסלת השירותים, בגלל שהפיל כוס שתייה של אביו. לדברי נציג המשטרה, ביצע האב מעשים דומים בילדיו גם לפני כשנה, ולעיתים תכופות הוא תוקף פיזית ונפשית את אשתו וילדיו.

הסניגור ביקש מבית המשפט להרחיק את החשוד מהבית אך לא לעוצרו. לדבריו, תלונת הילד נבעה מהסתת אמו נגד אביו.

השופטת ברכה אופיר ציינה בהחלטתה, כי מהחקירה עולה תמונה קשה, והאריכה את מעצר האב האלים בשישה ימים לצורך השלמת החקירה.

הרב ש"ך עבר ניתוח שבר בבי"ח פרטי

מאת נח זבולוני

הרב אליעזר מנחם ש"ך, מנהיג היהדות החרדית הליטאית, נותח שלשום בבית החולים החרדי הפרטי "מעייני הישועה" בבני ברק.

את ניתוח השבר ביצע פרופ' בורמן מבית חולים רמב"ם בחיפה, ואת ההרדמה ביצע רופאו האישי של הרב, פרופ' בנק. הרב ש"ך כבר יצא מבית החולים ומצבו מוגדר טוב. מסיבה זו לא יכול היה הרב לבוא להלווייתה של הרבנית מרגלית יוסף, אתמול בירושלים.

יש לציין כי בנה של הרבנית, הרב דוד יוסף השוהה באנגליה, ביקש לדחות את הלוויה עד שיוכל להגיע, אך אביו, הרב עובדיה יוסף, לא הסכים לדחייה בטענה ש"אין מלינים מתים בירושלים".

בית ההסתדרות בחיפה יהיה סגור בספטמבר

מאת אורי שרון

בית ההסתדרות במרחב חיפה ייסגר בספטמבר לחודש ימים, כדי לחסוך בהוצאות. הסיבה: בגלל החגים, ימי החופשה וימי הגשר למיניהם, ייעשו בפועל 11 ימי עבודה בלבד. עובדי בית ההסתדרות יהיו, איפוא, בחופשה.

לאחר גל הפיטורים הראשון, בו פוטרו 23 עובדים־בעלי ותק של עד שנתיים, נותרו כיום 180 עובדים בבית ההסתדרות בחיפה.

אבנים על מס־הכנסה

(ע).- פקחי מס ההכנסה, שהציבו אתמול בבוקר מחסום ביקורת ביציאה מבאר שבע, נרגמו באבנים. איש לא נפגע, ומשליכי האבנים לא נתפסו. הפקחים שהותקפו תפסו מחסה בתוך כלי רכב. שוטרים הוזעקו למקום וסרקו את האיזור, אך טרם נתפסו חשודים.

ב"ה
זמני הדלקת נרות
כ"ב באב תשנ"ד
פרשת עקב

ערש"ק	מוצש"ק
ירושלים – 7.02	ירושלים – 8.19
תל־אביב – 7.28	תל־אביב – 8.16
חיפה – 7.14	חיפה – 8.22

ברכות לפרופ' אדריכל אברהם יסקי

האחים פררו בע"מ
טל: 9222546
ברכות חמות
לפרופ' אדריכל אברהם יסקי
לרגל זכיתו בפרס פלס
עלה והצלח

מליבו ישראל
ברכות חמות
לפרופ' אדריכל אברהם יסקי
לרגל זכיתו בפרס פלס
עלה והצלח

עוז חברה להשקעות בע"מ
ברכות חמות
לפרופ' אדריכל אברהם יסקי
לרגל זכיתו בפרס פלס
עלה והצלח

ארגון נכי צה"ל (בית הלוחם)
ברכות חמות
לפרופ' אדריכל אברהם יסקי
לרגל זכיתו בפרס פלס
עלה והצלח

עצמון מצדיעה לאדריכלות
ומברכת
את אדריכל אברהם יסקי
לרגל זכיתו בפרס פלס
עצמון

ש. בן־אברהם מהנדסים בע"מ
אינג' ש. בן אברהם - אינג' מ. כהן
ברכות חמות
לפרופ' אדריכל אברהם יסקי
לרגל זכיתו בפרס פלס
עלה והצלח

הפנר בני בע"מ
א.ד
א.פ
א.י
סוכנויות לביטוח
ברכות חמות
לפרופ' אדריכל אברהם יסקי
לרגל זכיתו בפרס פלס
עלה והצלח

לפרופ'
אדריכל אברהם יסקי
בר ברכות
לרגל זכייתך בפרס פלס
המשך הצלחה ושגשוג
גרנד סנטר
חברה לפיתוח והשקעות ברחוב דיזנגוף בע"מ
דרך השלום 4 ת"א טל. 03-6960116

מקבוצת האחים קחטן

שפירא האן מהנדסים יועצים
ברכות חמות
לפרופ' אדריכל אברהם יסקי
לרגל זכיתו בפרס פלס
עלה והצלח

ברכות חמות
ל
לרגל פתיחת החנות החדשה
ברח' ביאליק רמת־גן
שאו ברכה להצלחה ושגשוג
מאהלים
סברינה שוהק בע"מ.

פאונדישנס בע"מ
קבוץ גלויות 73 תל־אביב 66536
ת.ד. 949 מיקוד 61008
ברכות חמות
ל
לרגל פתיחת החנות החדשה
ברח' ביאליק רמת־גן
שאו ברכה להצלחה ושגשוג

משמר
להנהלת רשת מלונות ישרוטל
עם פתיחתו של מלון
רויאל ביץ' אילת
והצטרפותו לרשת
שאו ברכה להתרחבותכם

אריגי אילת
ברכות חמות
לרשת מלונות ישרוטל
לרגל פתיחת
מלון רויאל ביץ' באילת
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

חברה להובלה בע"מ
ברכות חמות
לרשת מלונות ישרוטל
לרגל פתיחת
מלון רויאל ביץ' באילת
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

ICMS
ברכות חמות
לרשת מלונות
ישרוטל
לרגל פתיחת מלון רויאל ביץ' באילת
FIDELIO I.C.M.S MICROS
בהצלחה !!!

הפוליטיקה של השאול

מעבר למגפת הכולירה, גומה עתה היא עיר למודת פחד ואלימות. הרעב, הצמא, החולי, היאוש והמוות, מתירים לקורבנותיהם לעשות ככל העולה על רוחם. חייל ישראלי נזף בעיתונאי זר שהוציא פחית קולה מתיקו בעת שחלף בעיר במכוניתו. החייל הסביר לעיתונאי שפחית קולה כזאת היתה עלולה לעלות לו בחייו

טוביה מנדלסון, גומה

עכשיו אנחנו יודעים שלגיהנום – ובגומה הגיהנום אינו מטאפורה, לא משל ולא נמשל – יש את כללי הפוליטיקה הברוטליים שלו.

שלושה חודשים נמשכה המלחמה ברואנדה בין "החזית הלאומית הפטריוטית" (טוטסי) לבין אנשי ההוטו, שמנהיגיהם היו שליטי רואנדה עד שהובסו ועד שהשליטה בקיגאלי הבירה עברה לחזית הפטריוטית. מנהיגים נאורים ומנוסים בעולם המערבי ידעו היטב מה עלול להתרחש, דווקא באפריקה, כשיש יותר מחצי מיליון הרוגים ומי יודע כמה מיליוני פליטים. חשבו, התלבטו, היססו, איימו – ולא החליטו שום דבר.

העולם נזעק לעזור למיליוני הפליטים רק כשהתגברה עוצמת האפקט המצטבר של הדיווחים המצולמים מגומה. כולירה ומוות מצטלמים כך שכל מנהיג מערבי המכבד את עמו, ובעיקר את עצמו, לא היה יכול לתת לארצו להמשיך ולהתעלם ממה שקורה ברואנדה ובגבולותיה עם זאיר, בורונדי וטנזניה (מה שעדיין לא מסביר מדוע וכיצד רק לישראל נוכחות רפואית כל־כך מסיבית, ים ממש בטיפה שמגיעה מהעולם כולו).

אבל זהו כבר הסיפור הישן. הסיפור החדש, שעלול להיות לא פחות טראגי וקטלני, מתחיל להתהוות בשעות האלה ממש והפוליטיקה של השאול, כפי שהיא מוכרת בחבל ארץ נגוע זה של העולם, עלולה לגרום לכך ששוב יהיה מאוחר מדי להציל משהו.

במה דברים אמורים? המציאות בגומה מכתיבה שימוש בקלישאות – כל דבר אחר נשמע פתאום בומבסטי ומליצי – ולכן אפשר לומר שגומה אינה מוקפת רק בהרי געש מרשימים בגובהם (שאחד מהם, אומרים, אף מאיים להתפרץ בעתיד הקרוב), אלא שהיא יושבת על חבית של חומר נפץ.

עיתונאים, שאפריקה היא מקצועם, ומשקיפים אחרים מעריכים שזאת רק שאלה של זמן עד שהרגיעה היחסית ברואנדה והאפטיה הפתולוגית השורה על פליטיה במחנות, יתפרקו לאלימות שתגמד את מה שידע האיזור בחודשים האחרונים.

השר יוסי שריד אמר אתמול, דקות אחרות לפני שעלה על מטוס חיל האוויר שהחזירו לישראל: "יש לי תחושה שהדברים יגיעו לאלימות, אם לא יתחילו לפרוק מיד את המתחים שיצרו הפליטים והמגיפה המכה בהם – יתכן שפרץ של אלימות מחודשת הוא בלתי נמנע". מקור צבאי בכיר אישר את הערכתו של שריד, והשתמש אף בביטויים בוטים יותר.

ארה"ב שבה ומבהירה שמצב הפליטים בגומה לא ישתפר עד שהם לא ישובו לרואנדה. האם יכול להיות שדוברי המימשל בוושינגטון אינם יודעים שחיילים אנשי ההוטו חמושים מונעים מבני עמם לחזור לקיגאלי ולכפרים שנטשו, ובכך להשלים עם שלטון "החזית הלאומית הפטריוטית"? אלה הם אותם חיילים המפריעים לסיוע ההומניטארי להגיע ליעדו, כלומר לאחיהם הפליטים.

הסכנה אינה רק ברואנדה. הסכנה עכשיו היא גם בזאיר. גומה, שהיתה עד לפני שבוע וחצי עיר שמנתה 200 אלף תושבים, קורסת ומתמוטטת תחת הנטל הכבד שנוצר עם "כיבושה" של העיר וסביבותיה על־ידי יותר ממיליון פליטים. בגומה כמעט שאי־אפשר להבחין בין תושבי העיר לבין הפליטים שהגיעו אליה. השירותים העירוניים, אם היו כאלה, אינם מתפקדים יותר. מעבר למגפת הכולירה, גומה עתה היא עיר למודת פחד ואלימות. מעשי זוועה מתרחשים ברחובותיה עם רדת החשיכה, עד כדי כך שאפילו חיילים צרפתים ואחרים נמנעים מלנוע ברחובותיה בלילות. הרעב, הצמא, החולי, היאוש והמוות, מתירים לקורבנותיהם לעשות ככל העולה על רוחם. חייל ישראלי נזף בעיתונאי זר שהוציא פחית קולה מתיקו בעת שחלף בעיר במכוניתו. החייל הסביר לעיתונאי שפחית קולה כזאת היתה עלולה לעלות לו בחייו.

מכאן, בין השאר, הערכות שלא רחוק הרגע שבו יחליטו שלטונות זאיר לפנות את גומה מהפליטים שהקיפו אותה וחדרו לתוכה. כנראה שכבר התקבלה החלטה לרכז את חיילי ההוטו החמושים והאלימים באיזור נפרד, כדי לפרוק אותם מנשקם וכדי שיפסיקו לרדות באחיהם. קשה לדעת מה יקרה אם וכאשר תנסה ממשלת זאיר לממש את כוונותיה. לא ברור גם מה יהיה כרוך בביצוע החלטות כמו סילוק הפליטים מהעיר או ריכוז חיילי ההוטו באיזור נפרד.

הצוות הרפואי הישראלי בגומה. ים בטיפה צילום: אי.פי

העזרה הרפואית חשובה והכרחית והמאמץ לבלום את התפשטות הכולירה ופריצתן של מגיפות חדשות הוא חיוני, אף שהמצב בשטח הולך ומחמיר, וההרגשה היא שהרפואה מנהלת בגומה את אחד הקרבות האבודים בתולדותיה.

במקביל לסיוע הזה, המגיע עתה בתכיפות רבה יותר – ושוב: בינתיים לא נראה שיש מי שעושה זאת ביעילות כמו הישראלים – אין דבר חשוב יותר מאשר לפעול בוושינגטון, בלונדון, בפאריס, בקינשאסה ואולי אפילו בירושלים כדי לעצור את השעון המתקתק בליבה של פצצת הזמן שגומה יושבת עליה ממש בשעות אלה. ■

העורף הרחוק יותר

"לא ניתן למנוע לגמרי פיגוע מסוג זה רק באמצעי התגוננות, אבל המלצתי בפני ראשי הקהילה בארגנטינה להשקיע יותר, למשל, בשיפור הביטחון מסביב למבנים לאחר שביקרתי שם במרכז קהילתי גדול המוקף בגדר שאפשר להתוך אותה במספריים". מפקד פיקוד העורף, אלוף זאב לבנה

און לוי

כ־22 שעות טיסה מפרידות בין ישראל וארגנטינה, אך המרחק הרב אינו מונע מזרועו הארוכה של הטרור האנטי־ישראלי לפגוע באתרים בעלי הקשר היהודי־ישראלי. לנוכח פיגועי השבועות האחרונים מסתמנת דווקא הגולה כבטן הרכה של ישראל. בימים שבהם חתמה מדינת ישראל על הסכם אי־לוחמה עם שכנתה ממזרח, ביצעו מחבלים פונדמנטליסטים ארבעה פיגועים ברחבי העולם, ובמקומות רבים אחרים התקבלו התראות על כוונתם להגביר את פעילותם.

"העולם צריך להתעורר, המלחמה נגד הטרור הפונדמנטליסטי חייבת להיעשות במאמץ בינ־לאומי", אמר השבוע תת־אלוף יגאל פרסלר, יועץ ראש הממשלה לטרור. לדבריו, משרדו העביר מידע למדינות שונות והוא מצפה עתה לשיתוף פעולה. הפעלת מכונית תופת היא דבר פשוט יחסית אבל הכנתה, קניית חומר הנפץ, הרכבתו והפעלתו מחייבת מיומנות ופעולות הכנה רבות. בפעילות מודיעינית מאומצת לא ניתן לסכל כל נסיון אבל ניתן להצר את צעדיהם של הטרוריסטים.

יחידת ההצלה של פיקוד העורף שבה ביום רביעי השבוע מפעולת חילוץ בארגנטינה. הצוות הישראלי שהגיע לארגנטינה כ־48 שעות לאחר הפיצוץ סייע בחילוץ גופותיהם של הנספים. בראש הצוות הישראלי, שזכה לשבחים רבים על פעולתו, עמד מפקד פיקוד העורף, אלוף זאב לבנה.

איך אתה מסכם את מבצע החילוץ בארגנטינה?

התייחסנו אל המבצע משלוש בחינות: סיוע בינ־לאומי, שבמסגרתו סייעה ישראל לממשלת ארגנטינה לטפל באירוע טרור; מהבחינה הלאומית – מימוש הערבות בין מדינת ישראל לעם היהודי; ומהבחינה ההומאנית, שאינה קשורה דווקא לקהילה היהודית. לצערנו הרב, לנו יש היכולת, הידע והניסיון להגיש סיוע בתחום זה.

כוח החילוץ פעל למופת והביא כבוד רב למדינת ישראל, לצה"ל ולפיקוד העורף. הכוח כלל 43 חיילים, קצינים וחיילות ושני כלבי הצלה, וכ־15 טון ציוד.

הגענו לארגנטינה אחרי 22 שעות של טיסה ותידלוקים בדרך, והתחלנו מיד בעבודה, שנמשכה 24 שעות רצוף. אחר־כך עבדנו 16 שעות כל יום, בתנאים קשים, בגשם ובקור מקפיא.

לאור ההערכה והכרת התודה שהכוח זכה להן מארגוני החירום המקומיים, מהקהילה היהודית ומנשיא ארגנטינה, שאיתו נפגשתי יום לפני שחזרנו, אפשר לסכם את פעילותו כטובה מאוד. היינו שמחים מאוד, כמובן, אם היינו מצליחים להוציא ניצולים חיים, אבל ידוע לנו היום שכנראה כמעט כל מי שנלכד מתחת להריסות נהרג כתוצאה מהפיצוץ או מהתמוטטות המבנה עוד לפני שהגענו.

האם ידוע היום מה היה הגורם לפיצוץ?

לדעתי, מדובר במכונית תופת, שהופעלה על־ידי מחבל מתאבד. להערכתי, במכונית היו מאות ק"ג של חומר נפץ – את הערכה זו אני מבסס על העובדה שמצאנו מכתש גדול מאוד מול מה שהיה הכניסה לבניין, חלקו על הכביש וחלקו על המדרכה.

כיצד הצליחה מכונית תופת אחת לגרום נזק כה גדול?

בשני־שלישים של הבניין שקרסו התקיימה הפעילות המרכזית, של קבלת קהל וכו'. היו שם תורים ארוכים לחיפוש עבודה. הבניין גם ישן ובנוי חלש. צורת הבנייה גרמה לזה שלא היו ניצולים, כי לא היו יסודות גדולים של בטון שהיו יכולים ליצור תאים שבהם נלכדים אנשים ניצולים. הבניין התפורר ללבנים, לאבק ולחול וכל מי שלא נהרג מהפיצוץ או נמחץ, מת מחנק.

איך אתם יודעים את השעה המדוייקת של הפיצוץ?

מצאנו בין ההריסות שעון שנפגע מהפיצוץ. הוא נעצר בדיוק על השעה המשוערת דקות לעשר על־פי שעון ארגנטינה.

האם אתה מעריך שהמחבלים התכוננו זמן רב לפיגוע, והאם הוא היה מתוכנן ומתוזמן היטב?

פיגוע מהסוג הזה מחייב התכוננות ארוכה, תשתית ושיתוף־פעולה בתוך ארגנטינה. זה לא פשוט לאסוף מאות ק"ג של חומר נפץ, להתקין אותם ולהכינם להפעלה. הוא חייב מודיעין על פעילות בבניין הקהילה. אין לי ספק שהכינו אותו הרבה זמן.

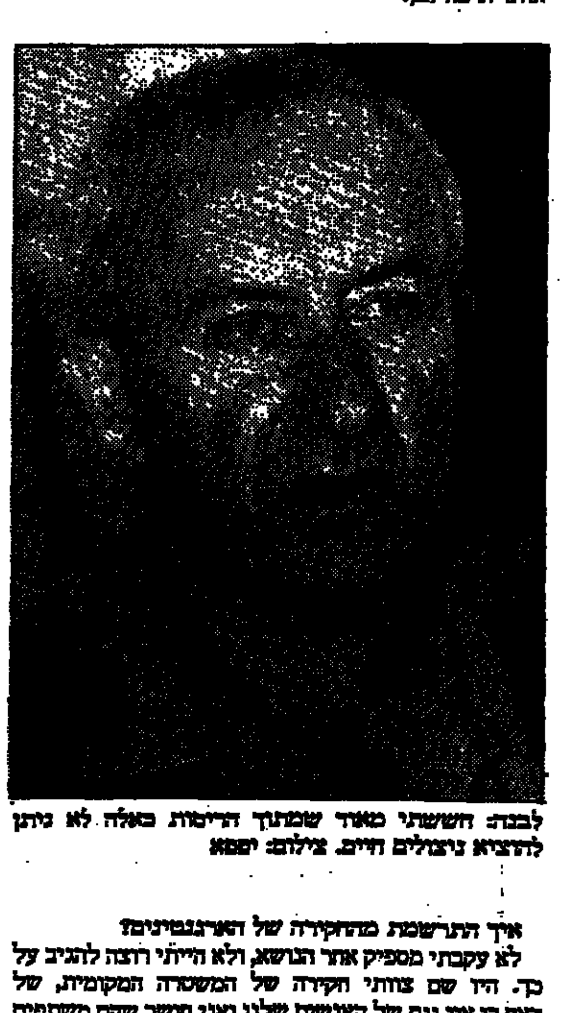

לבנה: חששתי מאוד שמתוך הריסות כאלה לא ניתן להוציא ניצולים חיים. צילום: יוספא

איך התרשמת מהתפקוד של הארגנטינים?

לא עקבתי מספיק אחר הנושא, ולא הייתי רוצה להגיב על כך. היו שם צוותי חקירה של המשטרה המקומית, של האף־בי־איי וגם של האנשים שלנו ואני חושב שהם משתפים פעולה ביניהם.

התרשמת שהם מעוניינים לחשוף את מבצעי הפיגוע?

מהתרשמותי מפגישתי עם נשיא ארגנטינה, קרלוס מנם, הוא חרד מאוד בגלל מה שקרה ועוד עלול לקרות. הוא הציע ליצור ארגון בינ־לאומי בחסות האו"ם לטיפול בנושא הטרור. הם היו רוצים למצוא פתרון ובוודאי את מבצעי העניין.

האם מדובר בארגון שביצע את הפיגוע בשגרירות?

לא הייתי בשגרירות, אבל ממה ששמעתי זה נראה די דומה. בהחלט ייתכן שזה בוצע בידי אותם מתכננים.

כיצד התרשמת מהמפגש עם היהודים המקומיים?

המפגש עם הקהילה היהודית היה מיוחד במינו. פגשנו קהילה בלתי רגילה, יוצאת דופן בגיבוש שלה. כמעט כולם שם יודעים עברית. מאות נערים מהקהילה היו חלק מכוח העזר שלנו ועבדו מסביב לשעון. כשהסתובבת ביניהם ושמעת את העברית, חשבת שאתה נמצא בישראל, בתל־אביב. נראה שלמרות המכה הקשה שספגה הקהילה היא תתאושש.

(המשך בעמוד 18)

גיהינום של מטה

דוד פרהצור

העולם רגיל לשתוק ומצפונו מאחר להתעורר. העולם מתרגל למראות של סבל אנושי, ששפת אנוש דלה מלתאר אותם. מתחנה לתחנה, בנתיב היסורים והמוות של פליטי חרב ורעב, מתאפש ומתאטם העולם השבע. אחרי ביאפרה, בנגלהדש, קמבודיה, אתיופיה, אנגולה, טימור, סודאן וסומאליה, מתרגלים גם לזוועות רואנדה.

עם הסדר העולמי הישן הלכה לעולמה גם שארית הסולידריות הבינלאומית. באי־הסדר העולמי החדש אין תקווה ואין מגן לחלשים. רק בזכות הטלוויזיה, ולא בכוח תחושה של אחווה ושל אחדות גורל, מותר לתאר את העולם כמושבה גלובלית. אנשים יודעים, אומר ואצלב האוול, שהם יכולים להינצל רק בזכות רגש חדש של אחריות גלובלית, אך אין מי שיעמוס על שכמו את האחריות הזאת. נשיא צ'כיה מבקר את כשלונן של אירופה וארה"ב להתערב להגנת ערכי הציוויליזציה שנרמסו על־ידי הסרבים בבוסניה, ואומר שעתידו של המערב מוכרע בסרייבו ובמוסטר, בבנגלהדש ובסומאליה. גם ברואנדה.

שלושה חודשים של מלחמת אזרחים רצחנית ברואנדה לא עוררו לפעולה את "הקהילה הבינלאומית", גם לא לפעולה הומניטרית. גם השכנות האפריקאיות עמדו מנגד, הדיווחים משדות הקטל נדחו אל העמודים הפנימיים ונטמעו בתפריט התבלים הטלוויזיוני. מה שלא עשה הזמן עשה מראה העינים מן הגיהינום של גומה.

רק בשבוע האחרון, ועל אף הרתיעה הגוברת מסיכון חיי חייליה, נרתמה ארה"ב למבצע הצלה, מאוחר מדי לרבים מדי. גם הישראלים היו יכולים להקדים לבוא. את המשימה הבלתי אפשרית נטלו על עצמם ארגונים לא־ממשלתיים. כושר התגובה האנושית של מדינות אירופה, שלא עמד במבחן למראה הזוועות שחוללו הסרבים בבוסניה, כשל גם הפעם.

היו שתיארו את המאה ה־19 כמאה של האינדיבידואליזם. אוגוסט קונט, הפילוסוף והסוציולוג הצרפתי בן המאה הקודמת, הגדיר את האינדיבידואליזם כ"מחלה של העולם המערבי". אחרים תלו באינדיבידואליזם את האחריות להחלשת המצפון הקולקטיבי ולאטומיזציה של הסדר החברתי. הרדיקליזם – הכלכלי, המדיני והפוליטי – נתפס כאישור מדעי לאידיאולוגיה האינדיבידואליסטית.

שיוויון הנפש שבו מתייחס העולם יותר ויותר לסבל אנושי, יהיו סיבותיו וגורמיו אשר יהיו, הוא מסימניו של אינדיבידואליזם בין־לאומי חסר מצפון ומוסר. את עקבותיו לא קשה לגלות גם אצלנו, בנטיה האנוכית הגוברת להתפרק מכל סולידריות חברתית

אלקסיס דה־טוקוויל צפה כבר לפני כ־150 שנה, ש"האינדיבידואליזם הורס בראשונה רק את רגש האזרחות, אבל סופו שיקפח גם את כל שאר המידות הטובות וייבלע באנוכיות". עם זאת, ולפני שתי מלחמות העולם ולפני מלחמת המפרץ, הבחין טוקוויל כ"עד ראיה" בתכונת־אופי אמריקאית: "תכופות מביאים האמריקאים קורבנות מוחשיים לטובת הכלל ומאה פעמים ראיתי כי בעת צורך הם כמעט תמיד משען נאמן זה לזה... כל אמריקאי למד להקריב קצת מענייניו הפרטיים כדי להציל את השאר... ההכרח לשרת את החברה נעשה הרגל־מצווה".

המוטציה השניה של המאה הזאת מתאפיינת באינדיבידואליזם פרוע, שלא פסח על ארה"ב. אבל, כפי שהוכח בסומאליה ועכשיו ברואנדה, נותרה ארה"ב המשענת ההומניטארית בעולם המתפרק מאחריות הדדית. מבין "שבע העשירות" ארה"ב לבדה רואה עצמה אחראית לא רק לגורל אזרחיה אלא לגורל שאר יושבי כדור הארץ. אלטרואיזם אמריקאי, הגובר לרוב על נטיות בדלניות מסורתיות, לעומת אנוכיות קדושה, לפי מיטב המסורת האירופית.

הטרגדיה של רואנדה היא הטרגדיה של יבשת אפריקה כולה. טכנולוגיית רצח מערבית אומצה על־ידי תרבות שבטית במאבקים אתניים וכיד־גזעיים. "האם יצרו האפריקאים בני זמננו תוהו ובוהו במבניהם החברתיים והפוליטיים במידה כזו שהמקום ראוי לקיום תרבותם עוד פחות משהיה כשהאירופאים חיבלו בו?", שאל לפני 15 שנה עלי מזרואי, יליד קניה ופרופ' למדע המדינה.

בסידרת הרצאות בבי.בי.סי תיאר מזרואי את "שקיעת גן העדן האפריקאי" ומנה שישה פרדוקסים יסודיים החורצים את הגורל האפריקאי:

"פרדוקס המקוריות". אפריקה היא מקום מגוריו הראשון של האדם, אבל במובן מסויים היא הפחות ראויה כיום למגורים.

"פרדוקס השפלות". האפריקאים אינם בהכרח הקורבנות הגדולים ביותר של האכזריות, אך אין ספק שהם המושפלים ביותר בהיסטוריה המודרנית.

"פרדוקס ההתבטלות התרבותית". תהליך ההתמערבות המהיר ביותר בעולם, לטוב ולרע ולרוב לרע.

"פרדוקס הפיצול". אפריקה אינה הקטנה ביבשות, אבל מפוצלת ביותר מבחינה פוליטית ואתנית.

"פרדוקס העושר". אפריקה אינה העניה ביבשות, אבל פרט לאנטארקטיקה היא כנראה המפגרת ביותר והפחות מפותחת.

"פרדוקס המיקום". אפריקה עומדת במרכז כדור הארץ מבחינה פיזית, אבל היא שולית מבחינה צבאית ופוליטית.

אחדים מן הפרדוקסים מקופלים בטרגדיה של רואנדה, שתושביה הם שהמיטו אותה על עצמם. אבל שיוויון הנפש שבו מתייחס העולם יותר ויותר לסבל אנושי, יהיו סיבותיו וגורמיו אשר יהיו, הוא מסימניו של אינדיבידואליזם בין־לאומי חסר מצפון ומוסר. את עקבותיו לא קשה לגלות גם אצלנו, בנטיה האנוכית הגוברת להתפרק מכל סולידריות חברתית ולהעניק את הבכורה לצרכי היחיד על פני צרכי הכלל.

כחמישים שנה לאחר סיום מלחמת העולם השניה ועשרים וחמש שנים לנחיתתו של אדם על הירח, מתקשה האנושות, כדברי בובר, "לנהל בצוותא את משק הכוכב הזה ולעשותו ארץ אמיתית של האדם". לא גיהינום של מטה. ■

סטטיסטיקה של מוות מיותר

פזית רבינא

במסווה של סימפטיה וקביעות מוסריות מובנות מאליהן הולכת לאיבוד המשמעות האמיתית של היחס לחיי אדם ולאחריות הנגזרת מתופעה של מוות המוני

במשואה הידועה בין הטובים לרעים, בואו נהיה לרגע רעים. בואו נתעקש לדעת כמה אנשים מתו עד היום ממגיפת הכולירה ברואנדה. נכון לאתמול, נאמד מספרם בדיווחים הרשמיים ב־14 אלף איש. נורא, לא כך? העניין הוא בכך, שאינטואיטיבית יוצרות תמונות הזוועה רושם שמדובר בהרבה יותר.

האם זה אכן כך? ובכלל, האם יש טעם בכלל לאמוד כמה אנשים מתו מוות מיותר? האין זה קטנוני? הרי כל נפש משולה לעולם מלא. ובכן, התשובה היא לא רבתי. לא דומה מוות של אחד לזה של אלף ולסטטיסטיקה היבשה של המוות יש חשיבות עליונה. חייבים להתעקש על הנתונים ולא להסתפק במראות קשים. זו חובתה של העיתונות הכתובה במקום שבו התקשורת האלקטרונית מספקת רק את תמונות הזוועה. אנשים חייבים לא רק להתרשם מן הזוועה אלא גם לנסות ולהבין אותה. זו התובנה לה זכאי הקורא וחובתו של העיתונאי לספק אותה. האמפאתיה, עם כל הכבוד, אינה מספיקה. כי בדיוק ברווח הזה שבין אי־הידיעה לבין הדיווח האימפרסיוניסטי מתחילות חגיגות האופורטוניזם התקשורתי. זו הנקודה המטמאת, שבה מתחיל לשגשג הצירוף בין סנטימנטליות לבורות. וכך, במסווה של סימפטיה וקביעות מוסריות מובנות מאליהן הולכת לאיבוד המשמעות האמיתית של היחס לחיי אדם ולאחריות הנגזרת מתופעה של מוות המוני.

זו בדיוק הסיבה שהיחס המודגש מן הטרגדיה של רואנדה כל־כך מרגיז. זה חלק בלתי־נפרד מן ה"ניו־ספיק" הפוליטיקה של הצביעות. אבל עוד יותר מזה מרגיזה תופעת ההתבטאויות הגורפות. למשל, אותה התבטאות של שר אחד בממשלת ישראל, שאמר בראשית השבוע כי לא היתה שואה כזו מאז השואה מלפני 50 שנה. ובכן, זה בדיוק מה שנאמר לפני שנתיים על בוסניה ולפני שנה על סומליה. אז מה? האם אנו דנים בעת בשואות אנושיות במרווחים של שישה חודשים עד שנה?

חוסר האחריות המילולי הזה הוא בסיס פוטנציאלי לזילות חיי אדם. אם כל תופעה היא שואה, מתי יספיקו לטפל באסונות מן היישוב? הרי למגיפת הכולירה ברואנדה מתייחסים כאילו היתה אסון טבע ולא תוצאה של מלחמה מעשה ידי אדם. אבל כולירה, עם כל הכבוד לאסוציאציות ההיסטוריות ולמיתולוגיות, היא מגיפה שניתנת להדברה.

הזעזוע מן המראות של רואנדה היא הזדמנות טובה לעשות בדק־בית ביחס התקשורת לאסונות, מגפות ושואות. התופעה הבולטת ביותר בטרגדיה הרואנדית היא כמות הגופות המוטלות בצדי הדרכים או מושלכות לקברי אחים. המסקנה היא, שכאשר אנשים מתים בהמוניהם רואים את זה.

בנקודה זו, השאלה שצריך לשאול עצמו אדם בעל יושר אינטלקטואלי מינימלי היא, היכן אם כן הגופות מבחינת הריכה מן השואה של בוסניה? האם ראינו אותם? הרושם הוא, שיהיה צורך לאמץ מאוד את תאי הזיכרון כדי להשיב תשובה חיובית. בבוסניה עד היום ראינו הרס ומצור, שיירות פליטים, צבא בתנועה וכפרים בוערים. ראינו טבח פה ושם ואפילו 70 הרוגים בפצצה במרכז השוק. וזה היה השיא. אבל עשרות אלפי גופות? בכל האחריות אפשר לומר שלא ראינו.

אז מה המסקנה? האם שואה באירופה נמדדת בקנה מידה אחר מזה של אפריקה או שזו התוצאה הבלתי־נמנעת הבלתי־נסבלת של דיווח אנטי־אינטלקטואלי ופרו־סנטימנטלי. דיווח שנותן לצפות את ליטרת הבשר, אך בו בזמן בודק את עצמו ומודיע: אנחנו עדיין בסדר כי הודענו ולא חשוב כל־כך אם גם העבר מידע אמיתי בזמן אמיתי. על המגמה הזו עתידים רבים לשלם וביוקר רב. כי כשמתייחסים רק לסימפטום, או במקרה זה לתמונה, הפתרון הולך ומתרחק. זה בדיוק מה שקרה בסומליה, כאשר במקום לרדוף את הכנופיות שיצרו רעב מלאכותי צילמו את המתים ברעב. אמנם דיווח תקשורתי שכזה קשה יותר, אבל אסור שדיווח אימפרסיוניסטי יבוא על חשבון החיפוש אחרי שורש האמת. ובסופו של דבר האמת הלא נעימה היא, שגם למראות כאלו כנראה אפשר להתרגל, במיוחד אם הם מגיעים בתדירות קבועה במשך חודשים אל מסכי הטלוויזיה. ■

صكنا من الاهل

דרוש שולחן משולש

מיכל סלע

ישראל וירדן ממשיכות לשחק ביניהן מעל ראשיהם ומאחורי גבם של הפלסטינים, כאילו אין כבר מו"מ בין הפלסטינים לירדן. הפלסטינים עוקבים בערנות ובחרדה ומעדיפים לבחור לעצמם את סדר העדיפויות בתגובותיהם

מאז ניתן הצו המלכותי הבריטי, בספטמבר 1922, שקבע באורח מילולי את הגבול בין ממלכת עבר הירדן לבין פלסטינה-ארץ ישראל, חלו שינויים, לא רק במהלך נהר הירדן, אלא גם במערכת המדינית הפוליטית שלשתי גדות הנהר.

נהר הירדן באזור אשדות יעקב נדד מערבה ולפי נוסח הצו המלכותי נדד איתו גם הגבול והותיר שטחי חקלאות פוריים בידי ממלכת ירדן. במישור המדיני הגיעו שני העמים שממערב לירדן, שהיו אז חסרי ישות מדינית, לכדי הכרה הדדית בצורך להתחלק בצורה הוגנת בחבל הארץ שעליו טוענים השניים בעלות מלאה.

ישראל מצדה מעדיפה לא להציג לפי שעה עמדה ברורה לגבי הסדר הקבע עם הפלסטינים, אך גם עתה, במצע מפלגת העבודה, בהצהרת העקרונות ובהצהרות של ראשי המדינה מכירה ישראל בזכותם של הפלסטינים לישות מדינית ומצפה כי זו תהיה בעלת קשר מדיני מסוים עם ממלכת ירדן.

האם רשאית איפוא ישראל לדון עם ממלכת ירדן על סימון הגבול בין השתיים, שעה שלגבול הזה יש שותף שלישי? שהרי קטע הירדן שבין התעלות מחולה לבין צפון הירדן, הוא הגבול המזרחי של "הגדה המערבית".

"השאלה הזאת ראויה לתשומת לב ומחשבה", אומרת פרופ' רות לפידות, מומחית במשפט בינלאומי ושותפה לדיונים מדיניים רבים עוד מימי שיחות השלום עם המצרים. "אך אינני מאמינה שיעסקו בזאת", מעריכה לפידות, בהתחשב בהתחייבות של ישראל לדחות לפי שעה כל דיון הקשור בהסדרי הקבע בין ישראל לפלסטינים.

רמז לגישה הזאת מוצאת לפידות כבר בהסכמה לסדר יום בין ירדן לישראל מה-14 בספטמבר שנה שעברה. סימון הגבול ייעשה "בהתייחסות לצו המנדטורי", נאמר בהסכמה הזאת. הנוסח הזה מאפשר פתרון גמיש בשטחים השנויים במחלוקת בערבה ובצפון עמק הירדן. הם מאפשרים עם זאת, גמישות גם בקטע שבו שותפים הפלסטינים, סבורה לפידות, שסדרה מתפשת מיד דרך לפתרון כל בעיה, ולו גם עיונית.

ישראל יושבת אמנם על גדות הירדן והמימשל הצבאי של ישראל הוא הריבון מזה 27 שנים בכל הגדה המערבית עד נהר הירדן, אך היא מעולם לא סיפחה את השטח אל מדינת ישראל ובכך יש משום הכרה בכך שהשטח אינו "שייך" לה. גם לו סיפחה את הגדה המערבית למדינת ישראל באורח חד-צדדי, לא היה בכך משום הוכחה לחזקה מלאה והיה אפשר לבטלה, כשם שבוטל סיפוח אותו שטח לירדן בראשית שנות ה-50.

פלסטינים בגדה המערבית הביעו השבוע חששות ראשונים מפני משמעות סימון הגבול כגבול בין ישראל לירדן. המצב השורר היום קשה לפלסטינים, שקשריהם בין שתי גדות הירדן הם עניין יום-יומי בכל תחומי החיים. משה דיין כשר הביטחון הכריז זמן קצר לאחר מלחמת ששת הימים על מדיניות הגשרים הפתוחים, אבל שני הגשרים על הירדן פתוחים בערבון מוגבל מאוד. כל אדם, ויהיו צרכיו אשר יהיו, המבקש לעבור מהשטחים לירדן, חייב באישור מיוחד (עם הליך ביורוקרטי ותשלום של מאות שקלים לכל בקשה) משלטונות הממשל הצבאי והאישורים ניתנים במשורה. המעבר עצמו מייגע מאוד בשל הבדיקות הביטחוניות. מעבר לאי-נעימות אישית מרובה הכרוכה בכך אין הן מאפשרות כל פעילות כלכלית רצינית.

"אם בהסדרים בין ישראל לירדן יוקל המעבר וייפתח לגמרי, כפי שהיה בעבר הרחוק, תהיה בכך ברכה", אמר ל"דבר" מנהל מפעל השמנים בשכם, מהדי אל-מצרי. במישור הכלכלי הוא מגדולי היצואנים לירדן – 20 אלף טון סמנה (מעין מרגרינה משמן דקלים) בשנה – ללא יצוא לירדן המפעל מתמוטט. אל-מצרי חושש שמא הסדרים דו-צדדיים רק יגבירו את ההגבלות ובינתיים הוא צופה מן הצד.

"ישראל וירדן ממשיכות לשחק ביניהן מעל ראשיהם ומאחורי גבם של הפלסטינים, כאילו אין כבר משא ומתן מדיני בין ישראל לפלסטינים, בין הפלסטינים לירדן. כך זה בכל הדיונים לפתוח סניפי בנקים ירדניים בגדה, או בתוכנית ששת הכבישים הבינלאומיים שפורסמה במהלך השבוע.

הפלסטינים מעדיפים, לפי שעה, לשתוק. אולי מתוך חוסר אונים, אולי מתוך שיקול מחושב. שהרי ככלות הכל, גבול מסומן באורח חוקי ומשפטי, וכביש רב-מסלולי שייבנה על חשבון אחרים ישרתו בעתיד גם את הפלסטינים. אך הם עוקבים בערנות ובחרדה ומעדיפים לבחור לעצמם את סדר העדיפויות בתגובותיהם לעניינים שבהם פועלות ישראל וירדן על חשבונם.

ירושלים היא בראש סולם העדיפויות ומלחמת ההכרזות וההכרזות-הנגד עליה תלויה עוד לפני פסטיבל ההגיגות עם ירדן. ברוח זו יש לראות את דברי ערפאת שהודיע כי לו ורק לו יש הזכות להזמין את המלך חוסיין להתפלל במסגד אל-אקצא.

ערפאת מתבטא לעתים קרובות בצורה פרובוקטיבית ומהירה מאוד. אך עמדת הפלסטינים בעניין ירושלים היא אותה עמדה, מראשית ימי הסכסוך לפני יותר מ-70 שנה, דרך כל תקופת שלטון ירדן בירושלים ועד היום. ירושלים, חלקה הפלסטיני של ירושלים, היא בירת הפלסטינים. המלך חוסיין הכיר את העמדה הזאת במשך 19 שנות שלטון ארצו בירושלים, שהיתה מוקד המתיחות העדינה בינו לבין הפלסטינים בארצו. חוסיין "החזיק קצר" את הפלסטינים בעניין הזה. מצד אחד העניק לירושלים מעמד מיוחד, מצד שני – במדרגה אחת פחות מעמאן הבירה.

אחרי מלחמת ששת הימים שיתפו ירדן וממשלות ישראל פעולה בעניין הזה מתוך רצון להחליש את הפלסטינים. גם אחרי שירדן הפסיקה לשלם את משכורות עובדי המדינה ב-1988 היא המשיכה להחזיק בידיה, בהסכמת ישראל, את כל מוסדות הדת הרשמיים הקשורים במשרד הדתות הפלסטיני, כולל מימון לחידוש ציפוי הזהב של מסגד כיפת הסלע.

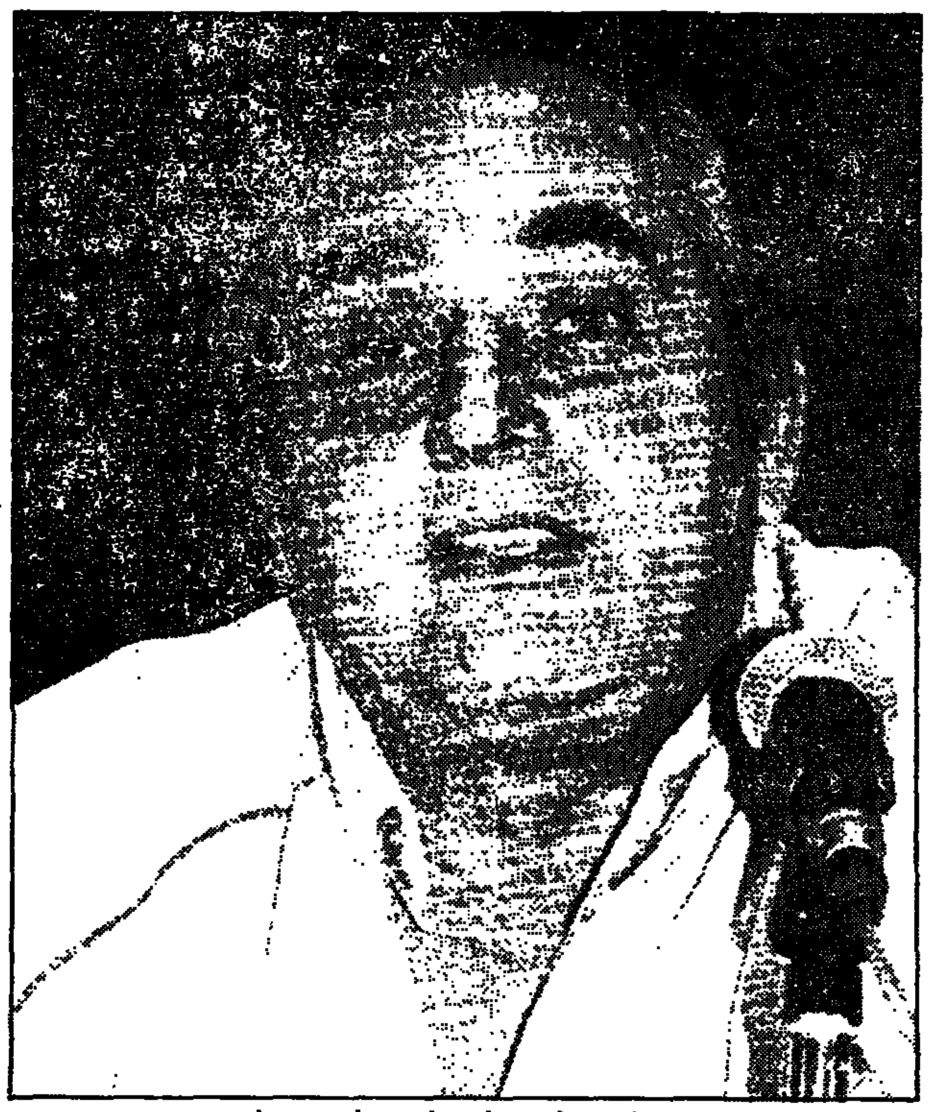
חוסייני. מייצג את הקשר הפוליטי הפלסטיני לירושלים. צילום: ישראל סאן

ישראל ממשיכה להפריח באוויר את סיסמת ירושלים המאוחדת וזכתה בעניין הזה לגיבוי בית המשפט העליון. תמהתני כמה מאזרחי מדינת ישראל יודעים מהם גבולותיה העירוניים של ירושלים, מה זה בית חנינא ואום טובה. הרבה פלסטינים נולדו בקטמון, בקעה, אבו טור וטלביה, שכונות היוקרה של ירושלים הישראלית.

הסיסמא הזאת וגם החוק שמבקשת הממשלה להעביר, שיאסור על הפלסטינים לפעול בירושלים אינם מפחידים את מדינות העולם. שר החוץ של קורה הדריע זה לא מכבר כי ימשיך להפגש עם הפלסטינים בירושלים ונציג האיחוד האירופי לפלסטינים אמר לאחרונה ל"דבר" כי נציגותו אינה יכולה לפעול אלא מירושלים.

פייסל אל-חוסייני ביטא את העמדה הפלסטינית השבוע בצורה שקולה וברורה מאוד: המלך חוסיין מממן עתה את פעולות המועצה המוסלמית העליונה בירושלים ואין לפלסטינים התנגדות להשאיר את המצב הקיים בשנתיים הקרובות. "אך משיחלו הדיונים על הסדר הקבע באיזור יהיה זה עניינם של הפלסטינים לקבוע אם יהיה למלך ירדן מעמד מיוחד בהר הבית. לא ישראל".

ואם יש אנשים המייצגים את הקשר הפוליטי הפלסטיני לירושלים הם אל-חוסייני ויועצו האישי של המלך חוסיין, העיתונאי נאצר אדין אנשאשיבי, המרבה להופיע לאחרונה באמצעי התקשורת הישראלים כסניגור המלך. גם חוסיין יודע זאת ובוויכוח בין הישראלים לפלסטינים על חלוקת ירושלים הוא, כמלך ערבי מוסלמי, לא יעמוד לצד ישראל.

למרבה המזל, בקטע הירדן שלאורך "הגדה המערבית" אין חילוקי דעות גיאוגרפיים ולפיכך ועדת-הגבול המשותפת לירדן ולישראל אינה דנה בו. ייתכן שכבוא העת תידרוש ישראל להבחין במטרות שונות של הגבול, אופציה שעליה מצביעה פרופ' לפידות: להבחין בין גבול לצרכי ביטחון לבין גבול לצרכים אחרים.

למרבה המזל מוכנים הפלסטינים לדחות לשנתיים את הדיון המעשי על ירושלים. אולי בני מזל אנחנו שההסדרים לשיתוף פעולה בין ירדן לפלסטינים אינם מגובשים עדיין. אך בינתיים אסור לישראל לנהוג כאלו הבעיות אינן קיימות, להוליך את הציבור הישראלי שולל, כאילו יש נושאים שאין לפלסטינים כל זכות וכל אפשרות לדון בהם ולדרוש שותפות בהם.

את הצעד הקשה ביותר של הכרה באש"ף ומשא ומתן ישיר עם יאסר ערפאת עשינו כבר. מוטב כי מכאן ואילך נהיה ערים לצורך לדון בכמה וכמה נושאים סביב שולחן משולש, ולא רק בחבילות לתיירים מאמריקה. ■

איחוי השבר

עליזה ולך

לשלום עם ירדן, שלא כמו השלום עם אש"ף, הולך קלף משגע עוד לפני שנחתם. האירועים בוושינגטון השבוע היו ביטוי מוחשי לכך. השלום עם אש"ף בא לפתור קודם כל את הבעיה המצפונית הכי רגישה של האיזור, ואילו השלום עם ירדן נועד לנרמל את מעמדה הגיאו-פוליטי של ישראל. לא ייפלא איפוא, שעוד בטרם שלום מלא עם ירדן התקדם המו"מ בין ישראל לירדן כברת דרך מעשית לא מבוטלת, ואילו השלום בין אש"ף לישראל, שכבר נהנה מאוטונומיה מוגבלת, עדיין צולע.

ב"ועידת "מלון ים המלח" בירדן, בשבוע שעבר, אירוע היסטורי כשלעצמו, הניף שר החוץ, שמעון פרס, ביד זקופה חוברת עבת כרס, שאותה הגדיר, פחות או יותר, כתוכנית-עבודה שהכינה ישראל לשיתוף-פעולה כלכלי עם ירדן. אם מדברים על התערבותו של המזל הטוב בעשיית-השלום עם ירדן יש לציין את התזמון המוצלח, שהביא עבודה של שמונה חודשים בהכנת החוברת לסיומה בדיוק בתחילת יולי ואז עדיין לא היה ידוע, שפחות משבועיים אחרי-כן יבוא פרס לירדן. ה"הסכם הכלכלי בין ישראל לאש"ף", מטעם איגוד לשכות המסחר, למשל, נחתם בפאריס ב-29 באפריל 1994, חתום עליו, בנוסחו המתורגם לעברית, אבו-אללה (במקום אבו-עלא, כמובן), ובערוץ הזה עדיין לא זז כלום.

התוכנית לשיתוף-פעולה כלכלי בין ירדן לישראל הקדימה את ההצהרה על סיום מצב המלחמה. "עמק השלום", שהגה שמעון פרס, היה לתוכנית לפרוייקטים קונקרטיים והדינמיקה שהניעה "הצהרת וושינגטון" תגשים חלק מהם מוקדם ממה שחלמו

החוברת, שכותרתה "תוכניות אפשריות לשיתוף-פעולה בעמק השבר" (הסורי-אפריקני), היא במידה רבה תוכניות גשמיות לחזונו של שמעון פרס, שאותו פרש לפני כמה שנים תחת הכותרת "עמק השלום". זה קובץ של אופציות לפרוייקטים מגוונים מאוד, מטעם ממשלת ישראל, שכמה מהם, אגב, כבר כלולים ב"הצהרת וושינגטון", כצעדים בוני אמון סמליים (למשל, "קשרי טלפון ישירים ייפתחו בין ירדן לישראל; רשתות החשמל של ירדן וישראל יחוברו כחלק מתפיסה אזורית"). כלומר, אפשר לגשת לעבודה. אם כי יש לציין, כי מדובר בעמוד שדרה של תוכנית הדורשים לה עדיין השלמות ועיבודים ובדיקות נוספות. גם לירדנים יש רעיונות, והם אפילו הכינו טיוטה משלהם לפני הישראלים, ועל האמריקאים למזג את הרעיונות של ישראל ושל ירדן לתוכנית-אב אחת.

סיכות הצעת הפרוייקטים הישראלית היא תולדה של הקמת הוועדה התלת-צדדית בעקבות פגישת נסיך הכתר הירדני, חסן, עם שר החוץ, שמעון פרס, בבית הלבן באוקטובר 1993. לאחר אותה פגישה החליטו פרס ושר האוצר, בייגה שוחט, על הקמת צוות, שיעסוק באיתור פרוייקטים אזוריים מתאימים לשיתוף-פעולה ב"עמק השלום", כמודל לשיתוף-פעולה עתידי בין ירדן לישראל. במסגרת הוועדה התלת-צדדית, שאותה הנהיגו אליקים רובינשטיין ואורי סביר, הוקמה ועדת הפרוייקטים וד"ר יוסי ורדי ורפי בנבנישתי התבקשו לאתר נושאים לשיתוף-הפעולה הרצוי.

ליוסי ורדי ניסיון רב ביוזמות עסקיות, ולא פחות מכך ביוזמות ממשלתיות גדולי היקף. בגיל 27, כשהיה מנכ"ל משרד הפיתוח, בימי חיים גבתי (1970-1974), היה שותף להקמת כימיקלים לישראל ובמקביל לתפקיד המנכ"ל שימש גם כיו"ר מועצת המנהלים של כי"ל. ב-1977-1979 היה מנכ"ל משרד האנרגיה, בימי יצחק מודעי כשר האנרגיה, ויו"ר חברת הנפט הלאומית ובתוקף תפקידו השתתף במו"מ עם המצרים ב-1978 על הסדרי הנפט בסואץ. רפי בנבנישתי הוא יו"ר מטה המעקב של משרד האוצר ויועץ השר לענייני פרוייקטים. בעבר היה מנהל רשות ההשקעות באוצר ועבד הרבה שנים בבנק העולמי ובחברת המימון הבינלאומית של הבנק העולמי, ויש לו ניסיון רב בהגדרת פרוייקטים ובמימון פרוייקטים.

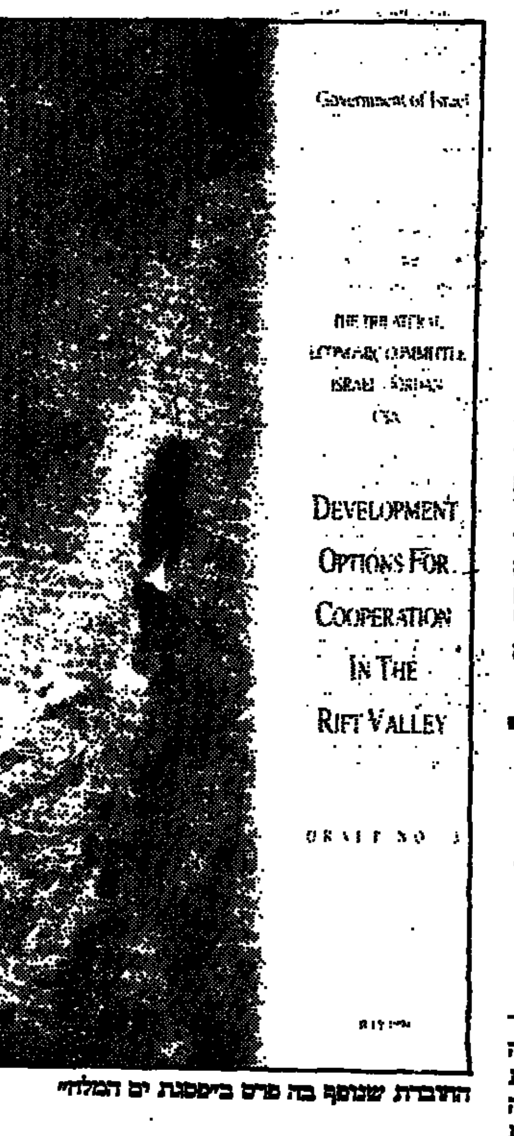

החוברת שנופף בה פרס בפיסגת ים המלח

בתחילת העבודה, במפגש התלת-צדדי עם נציגי ירדן וארה"ב בפאריס, בנובמבר 1993, אומר יוסי ורדי, כל העניין נראה כחזון אחרית הימים ועתה, הוא מעריך, שבתוך מכלול הנושאים יש כמה שיהיה אפשר לממש בטווח של חודשים, כי הם יבשילו מהר יותר משחשבו. "אני מוכרח להודות, שעד התחלת החודש הזה המעורבות שלי נראתה לי כתרגיל שהמימד האינטלקטואלי שלו יותר גדול מאשר המימד המציאותי, והנה לפני עשרה ימים, ביום רביעי שעבר, נסענו מרחק של 15 דקות, במסוק, והתחוור, שהמציאות חזקה מכל דמיון".

אחרי המפגש בנובמבר נרתמו משרדי הממשלה השונים לנושא, וכל משרד גיבש בתחום הפעילות שלו מחשבות לשיתוף-פעולה. "התהליך היה מאוד מעניין", משחזר ורדי. "הרגשנו כאילו התרומם פתאום מסך מעל השבר הסורי-אפריקני ומה שהיה בעינינו עד אז סימטה ללא-מוצא, סוף הדרך, נהפך בתהליך החשיבה והדיונים לזיהוי של עשרות נימים וחוטים, היכולים לקשר את הצד הזה של עמק הירדן עם הצד השני. כמו תוך שמגליד. את החוברת הזאת אפשר לדמות לניעור אבק ממפת פעילויות אפשריות, שנמצאה שם. כמו ארכיאולוגים שמנקים את החול והאבק מאיזה חרס, היה עלינו לנקות את האבק ולקרוא את המציאות". אנחנו היינו אומרים איחוי השבר.

★

החוברת של ממשלת ישראל כוללת כ-150 עמודים ובהם סקירות, תרשימים ומפות. בהצהרת הכוונות שלה נאמר: "המטרה של מסמך זה, בשלב הראשוני, לנסח מצג של אופציות לשיתוף-פעולה בפיתוח כלכלי בעמק השבר, בערבה ובמפרץ עקבה-אילת, באמצעות הצגת המאפיינים העיקריים שלהן בשביל צוות המו"מ בשיחות השלום עם ירדן.

"שלוש קטגוריות להזדמנויות לשיתוף-פעולה באיזור:

"1. אופציות לפיתוח אזורי בשיתוף-פעולה בין ישראל לירדן, בעיקר בתחומי תשתית, המחייבות מעורבות ממשלתית, כדי להקל על השקעות של יזמים פרטיים.

"2. שיתוף-פעולה במחקר ובפיתוח במקומות שהמאמץ המשולב של שני הצדדים ישרת הפחתת עלויות וישפר את סיכויי ההצלחה.

"3. תחומים אחרים לשיתוף-פעולה בין מדינות, או ארגונים ציבוריים, שיגבו הזדמנויות עסקיות למיגזר הפרטי".

החוברת מציעה, כאמור, פרוייקטים פרטניים, גם אם לא מפורטים, אלא בכותרות, במיגזרים שונים.

תיירות

1. "הפארק הנמוך ביותר בעולם": מרכזי בריאות וריפוי; מרכז טוקסיקולוגי; מרכזי תצוגות: מסלולים ונקודות תצפית; בתי-מלון ואתרי הארחה.

2. עמק הערבה – פיתוח דרכים: דרך הניווט והריפוי; דרך הטבע; תיירות מדבר וספארי; כדורים פורחים; טיסות.

3. מפרץ עקבה-אילת – הריביירה של הים האדום: תכנון כללי; מלונות ואתרי הארחה ואכסון אחרים; מרינות ו"מוניות מים"; חופי רחצה ובריכות; מתקני ועידות; מערכת תעלות; פארק לאומי; בתי-קיט לאורך החוף.

תחבורה

1. פרוייקטים לתחבורה יבשתית – כבישים:
- חיפה-גשר שייח חוסין-אירביד
- נתניה-גשר דמיה-עמאן
- אשדוד-גשר עבדאללה-עמאן
- באר-שבע-מעבר צאפי-קאראק
- מעבר ניצנה-עקבה
- מעבר עין-נטפים-עקבה

2. פרוייקטים לתחבורה יבשתית – מסילות רכבת: חידוש מסילת הברזל החיג'אזית.

חלופות:
א. חיפה-אל חמה-מאפראק
ב. חיפה-בית שאן-דרוקה
- חיבור בין הים האדום לים התיכון:
אשדוד-זהר צין-אילת
אילת-עקבה
עזה-אשקלון-אשדוד
- חיבור בין מפעלי ים המלח – הצבה-סדום

3. פרוייקטים לתעבורה אווירית – שדות-תעופה באילת-עקבה.

חלופות:
- מרחב פתוח – טרמינל ופיקוח אווירי משותף
- מסלולי המראה משותפים – מעבר בינלאומי בין הטרמינלים
- מסלולי המראה נפרדים – קשר בין שדות-התעופה של עין עברונה לעקבה

4. פרוייקטים לתעבורה ימית – מפרץ עקבה-אילת: נמל תעלות בין אילת לעקבה; מרינות ורציפי מוניות-מים; מחקר סביבתי ופיקוח על פעילות הנמל.

מים

ניצול מי שטפונות לאורך נהר הירדן ובערבה; הגברת גשם; מחזור שפכים עירוניים; אגירת מים במערכות עירוניות; מפעלי התפלת מים; הכשרת כחות מקצועיים.

חקלאות

אזורי סחר, ייצור, תובלה ושירותים חקלאיים חופשיים; חוות הכשרה; הגנת מטעים; מדעים וטרינריים; "קו חם" משותף לפרוייקטים של מחקר ופיתוח; מאבק במדבור; המצות ליבולים מרובי-עונתיים; שיתוף-פעולה במחקר ופיתוח לחקלאות ימית; ייצור פירות-ים.

תעשייה

1. שיתוף-פעולה בפיתוח המינרלים של ים המלח ומרבצי הפוספטים באיזור ים המלח וייצור הכימיקאלים הנגזרים שלהם

2. תשלובות אגרו-תעשייתיות

אנרגיה

שילוב רשתות החשמל; הובלת דלק; פרוייקטים של אנרגיה סולארית; מקורות לאנרגיה חלופית מתקדמת.

תקשורת

טלקומוניקציה; שידורי רדיו וטלוויזיה; מרכזי מידע אזוריים; הסכמים בנושא זכיונות ותקנות.

לוגיסטיקה וסחר

1. הקלות במעבר הגבולות הבינלאומיים
2. מרכזי לוגיסטיקה לאורך גבול ירדן-ישראל

סביבה

שיקום נהר הירדן

ורדי: "השלום מחזיר אותנו לתפקיד ההיסטורי הטבעי של האיזור הזה". צילום: אלון רון/ישראל סאן

★

יוסי ורדי מציין, שגורמים רבים היו שותפים בהכנת המסמך ובכל זאת היתה לו הזדמנות להטביע חותם אישי על אחת ההצעות: "הפארק הנמוך ביותר בעולם" – פארק סביב ים המלח. "מדובר בפארק, שיביא לידי ביטוי את העושר המופלא של התכונות המיוחדות של ים המלח בכמה וכמה ממדים", הוא אומר. "לפני ארבע שנים הועלתה הצעה לגבש תוכנית, הכוללת בצורה נבונה את כל המגוון האדיר הזה של התכונות. כשנקרתה עכשיו ההזדמנות, קפצתי עליה כמוצא שלל רב והצעה החדשה היתה להפוך את הפארק של ים המלח לפארק דו-לאומי. הרעיון הזה אכן נקלט על-ידי כל הגורמים ואני מקווה שהוא ייצא לפועל בזמן הקרוב".

במבט ראשון מתקבל הרושם, שהתוכנית המוצעת היא מנוף לפעילות ממשלתית בלבד, אלא שהמבט הראשון מטעה. "יש כאן מקום להרבה יוזמה פרטית", מדגיש ורדי ומפנה את תשומת-הלב אל הפרק השני בחוברת, שבו מאמר שכתב שר האוצר, בייגה שוחט, על תפקידו של הסקטור הפרטי בכל התהליך הזה. "תהיה פה תנועת מספריים: של ממשלות ושל יזמים. היזמים כבר מסתובבים בארץ ומי שייכנס ללובי של כמה מלונות תל-אביביים יוכל לפגוש שם כל מיני אנשים מאוד מעניינים מכל מיני מקומות, כפי שמדווחים לי".

לסיכום מבליט ורדי את הרווח שיהיה לישראל משיתוף-הפעולה עם ירדן. "חלק מהפרוייקטים האלה תורמים לנורמליזציה, יותר מאשר לכלכלה, כי הם לא יקבעו אישוהם שיאים חדשים בתל"ג הישראלי. התרומה העיקרית של השלום היא, שעד כה היתה ישראל תופעה גיאומטרית שאין כמותה בעולם – סימטה ללא-מוצא על פנים של כדור. על פני כדור אתה יכול, לכאורה, לנוע לכל כיוון שאתה רוצה, אבל אנחנו היינו סימטה ללא-מוצא. היה אפשר להגיע אלינו ממערב ובקושי מהדרום, וזהו. השלום מחזיר אותנו לתפקיד ההיסטורי הטבעי של האיזור הזה. אנחנו יושבים על נתיב המסחר הכי חשוב כיום בעולם, נתיב

"הרגשנו כאילו התרומם פתאום מסך מעל השבר הסורי-אפריקני ומה שהיה בעינינו עד אז סימטה ללא-מוצא, סוף הדרך, נהפך בתהליך החשיבה והדיונים לזיהוי של עשרות נימים וחוטים, היכולים לקשר את הצד הזה של עמק הירדן עם הצד השני. כמו תוך שמגליד" – ד"ר יוסי ורדי

המסחר אל המזרח הרחוק ומהמזרח הרחוק. הדחיפה העיקרית בכלכלה המודרנית נמצאת באזורים האלה. סין, הודו, יפאן, הונג-קונג, סינגפור קוריאה וטייוואן מייצאות ומייבאות הרבה מאוד לארה"ב ומארה"ב, לאירופה ומאירופה, אבל גם לכיוון שלנו, ואנחנו יושבים על דרך המסחר מהמזרח הרחוק לאגן הים התיכון המזרחי (אירופה הדרומית והמאגרב) ולאזורים של הרפובליקות האסיאתיות של ברה"מ-לשעבר ולכל הבלקן. הסחר של כל האזורים האלה עם המזרח הרחוק היה צריך לעבור באופן טבעי כאן. ובסחר אני מתכוון לא רק לתנועה של מכולות, אלא גם למרכזים לוגיסטיים, למרכזים פיננסיים ולאפשרויות שירות. אם חברה מערבית רוצה לבוא ולהתיישב באיזור רבתי אנחנו יכולים להציע מקום יוצא מן הכלל לשבת. אנחנו צריכים למלא את התפקיד שסינגפור ממלאת כשער למזרח הרחוק והולנד כשער לאירופה הצפונית".

ירדן, מן הסתם, גם תפיק את הרווח שלה משיתוף-הפעולה הזה. "כמו שאצלנו בצד המזרחי היה 'קיר', לירדן היה 'קיר' בצד המערבי שלה," אומר ורדי. "כעת היא מקבלת שוק מאוד חשוב ויותר מכך. כשדיברנו על תוכנית הפארק הנמוך ביותר בעולם שאל אותי אחד הירדנים, מדוע אנחנו מוכנים לשיתוף-פעולה איתם בנושא ומה נותן לנו הצד שלהם, שאין לנו. סיפרתי לו את הסיפור על הפועל הרוסי שהיה יוצא מהמפעל עם מריצה מלאה בחול. השומר, שחיפש בכל יום בתוך החול ולא מצא כלום, אמר לו יום אחד 'אני לא אעשה לך כלום, אבל אני יודע שיש פה איזה טריק ואתה מוכרח לספר לי מה אתה מוציא מהמפעל?' 'אני מוציא את המריצות', השיב הפועל. על אותו משקל, אמרתי לירדני: מה שיוצא לנו משיתוף-הפעולה זה שיתוף-הפעולה." ■

هكذا من الأصل

סוד הקסם

הרגישות והפתיחות לבני אדם, התשוקה לשוחח עימם ולהבינם, היותו גשר בין האינטליגנציה והציבור הרחב, התאווה לחנך את הדור הצעיר, ומעל הכל הרצון לעצב חברה חדשה – הם חלק מקסמו של ברל כצנלסון, שנפטר השבוע לפני 50 שנה

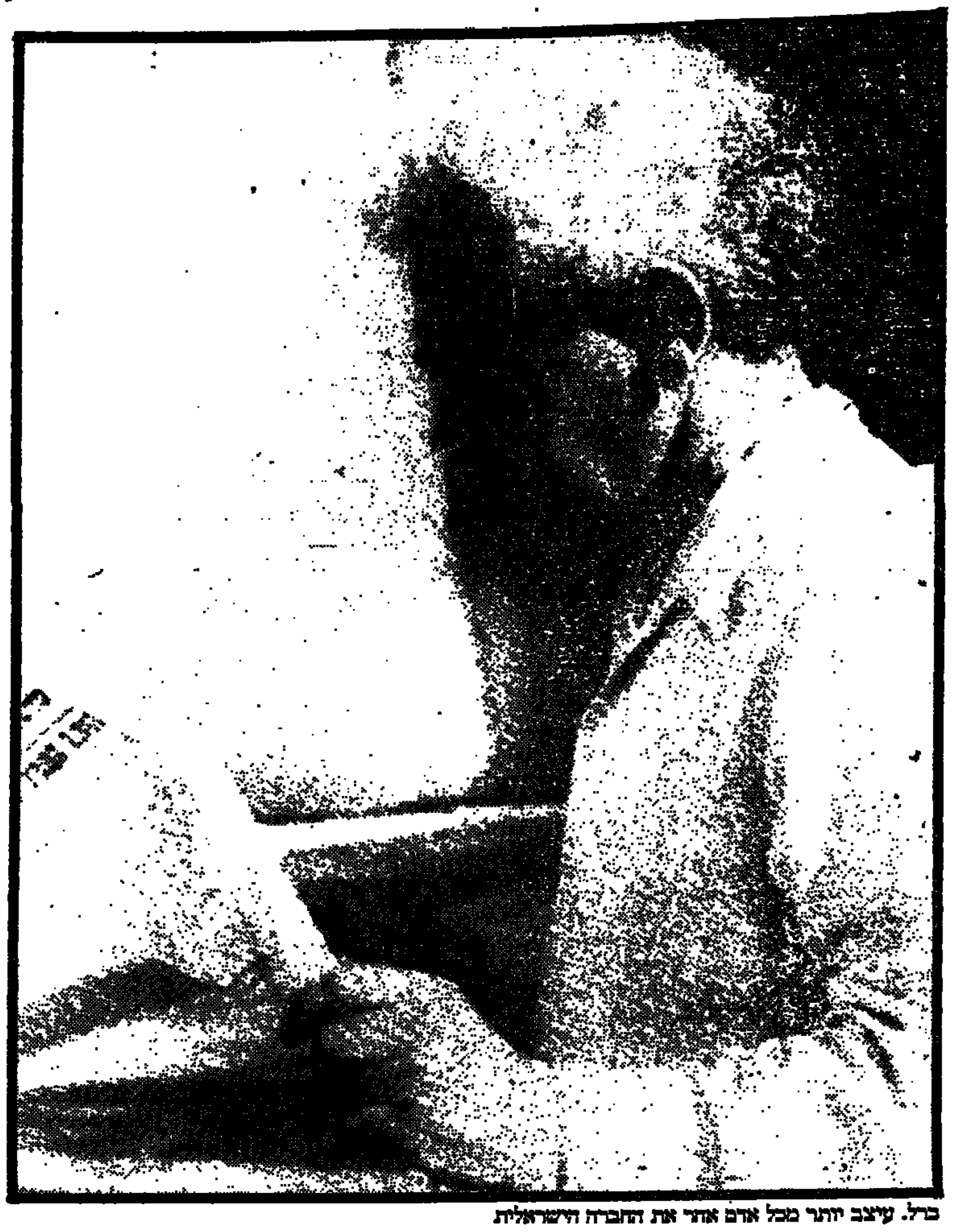
ברל. עיצב יותר מכל אדם אחר את החברה הישראלית

יורם פרי

שבעה ימים לאחר מותו כתב עליו אחד מיריביו הפוליטיים המושבעים: "מה היה בו שגרם לנו, יריביו, לכבוש את ראשינו באדמה בדיוק כמו חסידיו? את התשובה לא אדע, אבל לבי שבור". ושנים לאחר מכן כתב סופר אחד על מסע ההלוויה שלו "היתה זו ההלוויה האחרונה, שאנשים הצטערו בה באמת". השבוע, לפני 50 שנה הלך לעולמו ברל כצנלסון.

בניגוד לטבנקין, שנשאר רבי של חצר קטנה ומתפוגגת, ובן-גוריון שדמותו העצימה לדרגת האב הקדמון של עם-ישראל, דבק בברל עם-השנים דימוי ארכאי, מיובש, ירחמיאל-משהו. ברל מתקשר עם הסאטירה של שייקה אופיר על פוליטיקאי מגוחך, מיושן, או עם דמותו של יצק של הקומיקאי בר-אבא. ספק רב אם אחד מתוך עשרה בני-נוער מכירים היום את השם, ואילמלי היתה אניטה שפירא כותבת עליו ספר מוצלח כל-כך היו גם אלה שהכירוהו מתביישים לספר על כך.

זה אבסורד. כי האיש הזה לא היה רק מנהיג של מחנה פוליטי אחד בציונות, תנועת העבודה הישראלית, אלא מי שעיצב יותר מכל אדם אחר את החברה הישראלית. לא להבין אותו פירושו להתעלם מהקוד הגנטי שלפיו אנו בנויים. לא להכיר אותו זה כמו להתכחש לאחד ההורים.

או בלשונה של שפירא: "מאז מותו של ברל לא היה איש מגדולי האומה, שיוכל להעמיד במרכז חייו את השאלות הגדולות של איכות החברה ומנהיגותה. בן-גוריון ניסה למלא את מקומו בסיסמות שהיה זורק מדי פעם לאווירה של המדינה הצעירה, כגון 'עם סגולה' או 'יישוב הנגב'. אולם הוא חסר את הקשב לחוש את המתרחש בליבות האנשים, מתחת לפני השטח. וכמוהו גם האחרים. הכל היו עסוקים בבניינה של המדינה, ביצירה, בקליטת העליה ובשאר טרדות של יום-יום. כשרונו של ברל שלא להיסחף בשיגרת היומיום הדוחקת, אלא לעמוד מן הצד ולבחון את שקוי האנשים והמאורעות החולפים על פניו, ולחשוב ולהתבונן בביצוע תוכניות קטנות, המתלכדות יחד לכדי תוכנית גדולה – כשרון זה לא נמצא לו יורש".

מה עשה אותו למנהיג? מה גרם לאנשים ללכת אחריו? מה היה סוד קסמו? התשובה המקובלת היא כריזמה, אבל זו תשובה בנאלית. מה שייחד את ברל לעומת מנהיגים פוליטיים אחרים, הוא מקבץ של תכונות שהיום אין להם כל שריד אצל מנהיגים פוליטיים. ואולי משום כך סגנון מנהיגותו נראה כה אחר, שונה.

ראשית, השורשים התרבותיים, היחס למילה, לספר, לאידיאות. מנהיגינו היום, ח"כינו ושרינו מצוטטים בעיתונים חוזרים לבתינו מדי שעה על גלי "הגל המתוח". אבל כמה מהם אומרים דברים שכדאי לשמוע אותם? כמה מהם מביעים רעיונות מקוריים, דברי טעמה והרצאותיו, שיחותיו, נאומיו של ברל היו שתולים על מעיינות של תרבות אירופית עשירה, ינקו ממקורות יהודיים, משולבים במחשבה מקורית, מוגשים בכשרון רטורי או מסאגנגים ברמה לשונית גבוהה. איפה זה ואיפה הלשון העילגת, רדידות המחשבה, הקמצון התרבותי והדלילות האסוציאטיבית של רוב רובם של אנשי הציבור שלנו היום.

שנית, וזה קשור לדבר הראשון, ברל היווה גשר בין האינטליגנציה, הפוליטיקאים המקצוענים ומה שנקרא בלשון הימים ההם הפועלים, קרי הציבור הרחב. כשם שהיה בן בית אצל עגנון או גרשום שלום ושוחח עימם על ענייני רוח כך חש נינוחות באסיפה של עובדי כפיים או פועלים מובטלים.

יותר מזה היה ברל פתוח ורגיש לנוער ולחינוך. הוא השקיע זמן רב ומרץ רב בקשר עם נוער, בטיפוח מדריכי נוער, בחינוך הנוער. מישהו יכול לתאר לעצמו את יצחק רבין מארגן היום "יום עיון" דוגמת הירח שארגן ברל למדריכים שבין צעירי ההסתדרות ב-1941? או אולי את ביבי נתניהו מזמן דרך קבע לביתו צעירים לשיחות נפש ומסעות אינטלקטואליים? ההבנה שמנהיגות של עם אין פירושה עיסוק בפוליטיקה כוחנית ויחסי ציבור אלא גם, ואולי בעיקר, טיפוח שכבה של צעירים מוכשרים ובעלי חזון חברתי ומדיני. כמה רחוק הדבר מעולם המושגים של פוליטיקאי בישראל של היום.

"אדריכל החברה הסוציאליסטית הארצישראלית היה ברל", כותבת שפירא בסיום ספרה. "אמנם לא היה זה מפעלו של יחיד, ולו גם נישא-מעם כברל, אלא מפעל קולקטיבי... ובכל זאת דומה, שיותר מכל אדם אחר זכאי ברל לתואר האדריכל. חברו אצלו כמה תכונות, שייחדוהו מחבריו: התפיסה הרחבה והכל-מקפת של תהליכים חברתיים; הכשרון להבחין בזרעים קטנים את העץ שיצמח מקרבם; היכולת לחשוב ולהתבונן לטווח רחוק. ברל לא התעניין בהיבטים קונסטיטוציוניים, והמושג "מדינה", הגם שהיה יקר לליבו כערובה לעצמאות יהודית, לא נסך עליו אותו קסם, שאין לעמוד בפניו, שהיה לו לגבי בן-גוריון.

דרך החשיבה של בן-גוריון, שהיתה פורמלית משפטית במידה רבה, חתרה להגדרת דברים בחוק מוכר, במסגרות פוליטיות. היא הציבה לפניו מטרה ברורה, חד משמעית ובלתי מסובכת: הקמת המדינה היהודית העצמאית. ברל חתר למטרה הרבה יותר מסובכת, רב-משמעית וקשה להגדרה: הוא ביקש לעצב את דמות החברה היהודית בארץ ישראל בכוח האידיאלים הסוציאליסטיים שספגו מבוריה, אנשי המהפיכה הראשונה. אל מטרה זו חתר באלף ואחת דרכים: בפעולתו הציבורית, בשיחותיו עם פשוטי-העם, בהקמת "דבר" ו"עם עובד", במאבקו לאיחוד התנועה הקיבוצית, בחלומו לחנך את הנוער. מחשבתו לא נצטמצמה במבנים פורמליים, אלא חיפשה תשובות לשאלות מהותיות, כגון אורחות חיים ואיכות חיים, דפוסי התנהגות, סולם ערכים, האיכות האנושית של התנועה ושל מנהיגיה, ויכולתו של העם להתפקד כגוף מלוכד, בעל מטרה אחת".

ואולי דווקא עתה, כשעם בוא השלום עומד להסתיים הפרק המדיני של הקמת המדינה, יש יותר צורך באנשים מסוגו, כדי לעבור לשלב הבא – לבנות חברה חדשה. נשמע אנכרוניסטי? ההיפך, דווקא עתידני. ■

מעמידים את ההורים בפינה

יעל פישביין

במסיבת עיתונאים שהתקיימה בתחילת השבוע נשאל יו"ר הקואליציה, ח"כ אלי דיין, מה דעתו על החרם הכלכלי שהטיל מנכ"ל משרד החינוך, ד"ר שמשון שושני, על ארגון ההורים הארצי. דיין לא האמין למשמע אוזניו. "חרם כלכלי? אתם בטוחים במה שאתם אומרים?" שאל את העיתונאים. יו"ר ארגון ההורים הארצי, שי לחמן, אישר את הדברים: "זה נכון", אמר. "משרד החינוך העניש את ההורים על מאבקם להפחתת הנטל הכספי של מימון החינוך המוטל עליהם ואינו מעביר את התקציבים המגיעים לארגון שלהם כחוק".

דיין הגיב בזעם: "זה צעד חמור ביותר, זו עבירה על חוק תקציב המדינה, מאבק מלוכלך שיש לסלק מהחיים הדמוקרטיים שלנו. מעשה מכוער. איך שר חינוך שאני מעריך את דעותיו הליברליות נותן יד לדבר כזה?" הוא איים, ש"אם החרם לא יבוטל הנהלת הקואליציה לא תתמוך בהצעות חוק של משרד החינוך".

זמן קצר לאחר שהמסיבה הסתיימה קיבלו העיתונאים את תגובת לשכת השר אמנון רובינשטיין, שמלבד הערה פוגעת ומתנשאת כלפי דיין, יש בה כדי להעלות תמיהות ושאלות קשות בדבר אמינות השר ולשכתו. הלשכה מסרה, כי רק ביום חמישי, שלושה ימים לפני מסיבת העיתונאים, נודע לשר רובינשטיין על דבר החרם של משרדו נגד ההורים ומיד כשנודע לו הדבר הורה לבטל את החרם, ומה חבל שח"כ דיין לא טרח לברר לפני שמסר את תגובתו לעיתונות.

תגובה מכובדת, אמנם מתנשאת ונחפזית, אבל ראויה לשר שדימויו הציבורי הוא של אביר המינהל הציבורי התקין. אלא שיש שתי "צרות" מהותיות עם התגובה הזאת. ראשית, אביר המינהל התקין לא אמר אף מלת גינוי אחת על עצם התופעה האלימה והפסולה מכל היבט חוקי וציבורי, של הטלת חרם מצד המשרד שהוא עומד בראשו על ארגון ציבורי וולונטרי הנבחר המייצג מיליוני הורים. שנית, יש בתגובת לשכת השר דברים חמורים ביותר הגובלים בשקר ובהטעיית הציבור. לפי המסמכים הנמצאים בידי כל כתבי החינוך, לשכת השר והשר עצמו אמורים היו לדעת על החרם לפני יום חמישי, שכן ב-12.7.94, 12 יום לפני מסיבת העיתונאים, שלח יו"ר ארגון ההורים הארצי, שי לחמן, מכתב לשר רובינשטיין שבו ביקש להפסיק את "עצירת הכספים לארגון ההורים הארצי".

החלטת משרד החינוך לעכב את התקציבים לארגון ההורים הארצי היא צעד מגונה המבוסס על תפיסה דמוקרטית מעוותת שאומרת, כי מותר "להעניש" ארגון וולונטרי יציג על-ידי חרם כלכלי

אם רובינשטיין ראה את המכתב, הוא ידע על החרם הרבה לפני יום חמישי. אם לא ראה את המכתב, ודאי קרא בעיתונים על החרם. ואם לא קרא בעיתונים, או מישהו מטעמו ודאי קרא בשבילו וידע מהעיתונים שיש חרם. אם זה כך, הרי שהשר מכחיש ביודעין באומרו שנודע לו על החרם רק שלושה ימים לפני מסיבת העיתונאים עם אלי דיין. ואם רובינשטיין לא ראה את המכתב ולא קרא את העיתונים, כי או מישהו בלשכתו מעל בתפקידו והעלים מידע חשוב ביותר מהשר.

ויותר מזה. אם אמנם רק ביום חמישי נודע לשר על החרם והוא הורה להסירו – מדוע לא פורסם הדבר ברבים? הרי דבר הטלת החרם פורסם גם פורסם. האם מדובר פה במתן בסתר, או בהליך ציבורי גלוי ובעניין זה מתעורר חשד קל שהשר הסיר את החרם רק בגלל דבר אחד: יומיים לפני מסיבת העיתונאים הוא קיבל התראה מעורך הדין של ארגון ההורים, שאם החרם לא יבוטל יפנה הארגון לבג"ץ.

מכל מקום, מינהל ציבורי תקין אין כאן, לא ללשכת השר שהתעלמה מהחרם ולא למנכ"ל שהטיל את החרם. ופרט קטן: למרות ההודעות הנחרצות של השר שהורה להפסיק את החרם לא קיבל ארגון ההורים הארצי, עד לרגע כתיבת כתבה זו, שום הודעה על החזרת תקציביו.

השיטה של צמרת משרד החינוך, לשכת המנכ"ל ולשכת השר כאחד היא לתקוף את מבקריהם. העיתונות שמבקרת אותם היא "נבזית" ולוקה ב"שקרנות". חברי כנסת שמבקרים אותם מוצגים כאווילים. השר אביר המינהל התקין לא סובל ביקורת ובמקום לבדוק את עצמו הוא תוקף. המותקפים מגיבים בתדהמה מפני שרובינשטיין נראה כאיש נחמד ולא תוקפני כלל, לפחות כך הוא מצטלם בטלוויזיה, אבל מאחורי הקלעים הוא תוקפני ועוד איך. ההתפרצות המתנשאת כלפי ח"כ דיין, המבוססת על דברים הגובלים בשקר ובהטעיה, היא רק קצה הקרחון של רוח אנטי-דמוקרטית רעה המנשבת בצמרת החינוכית שלנו.

קו ההגנה של הצמרת הזאת על החרם שהטילה על ההורים הוא שהיוזמה להטלת החרם יצאה לא ממשרד החינוך, אלא מוועדת החינוך של הכנסת. ואכן, לפני כחודש פנה יו"ר ועדת החינוך של הכנסת, ח"כ אברהם בורג, אל מנכ"ל משרד החינוך ד"ר שמשון שושני, בבקשה לעצור את הכספים המגיעים כחוק לארגון ההורים הארצי, כ"עונש" על המאבק של הארגון נגד השוק הפרוע של טיולי בתי הספר.

צעדו של בורג הוא צעד מגונה המבוסס על תפיסה דמוקרטית מעוותת שאומרת, כי מותר "להעניש" ארגון וולונטרי יציג על-ידי חרם כלכלי. אבל תליית האשם בבורג היא התחמקות. בורג רשאי להיות לא דמוקרטי ככל שירצה ומי שבחר בו צריך לדעת שכך הוא פעל, אבל בורג אינו חלק מהרשות המבצעת ובמדינה דמוקרטית צריכה להיות הפרדת רשויות. לא כל מה שבורג מבקש הוא יכול לקבל. נניח שבורג יבקש מחר מהמשטרה לעצור את כל כתבי החינוך מפני שהם אינם נותנים לו את הכבוד המגיע לו – האם שחל ייענה לבקשה? ואם ייעתר, מה יגיד רובינשטיין?

העולם הרוחני שממנו יצא החרם מדאיג יותר מהחרם עצמו. בעולם הרוחני הזה מותר לפגוע בארגון וולונטרי הנתמך על-ידי השלטון באמצעות הפסקת התמיכה. בעולם הרוחני הזה ארגון וולונטרי אינו נתפס כחלק חיוני של חברה דמוקרטית, אלא כצעצוע חסר חשיבות שהשלטון, במהלך משחקי הכוח שלו, יכול למעוך ולשבור אותו כרצונו. מהעולם הרוחני הזה, שהוא עולמו של משרד החינוך, לא צריך ללכת רחוק כדי להפוך את ישראל לרפובליקת בננות. ■

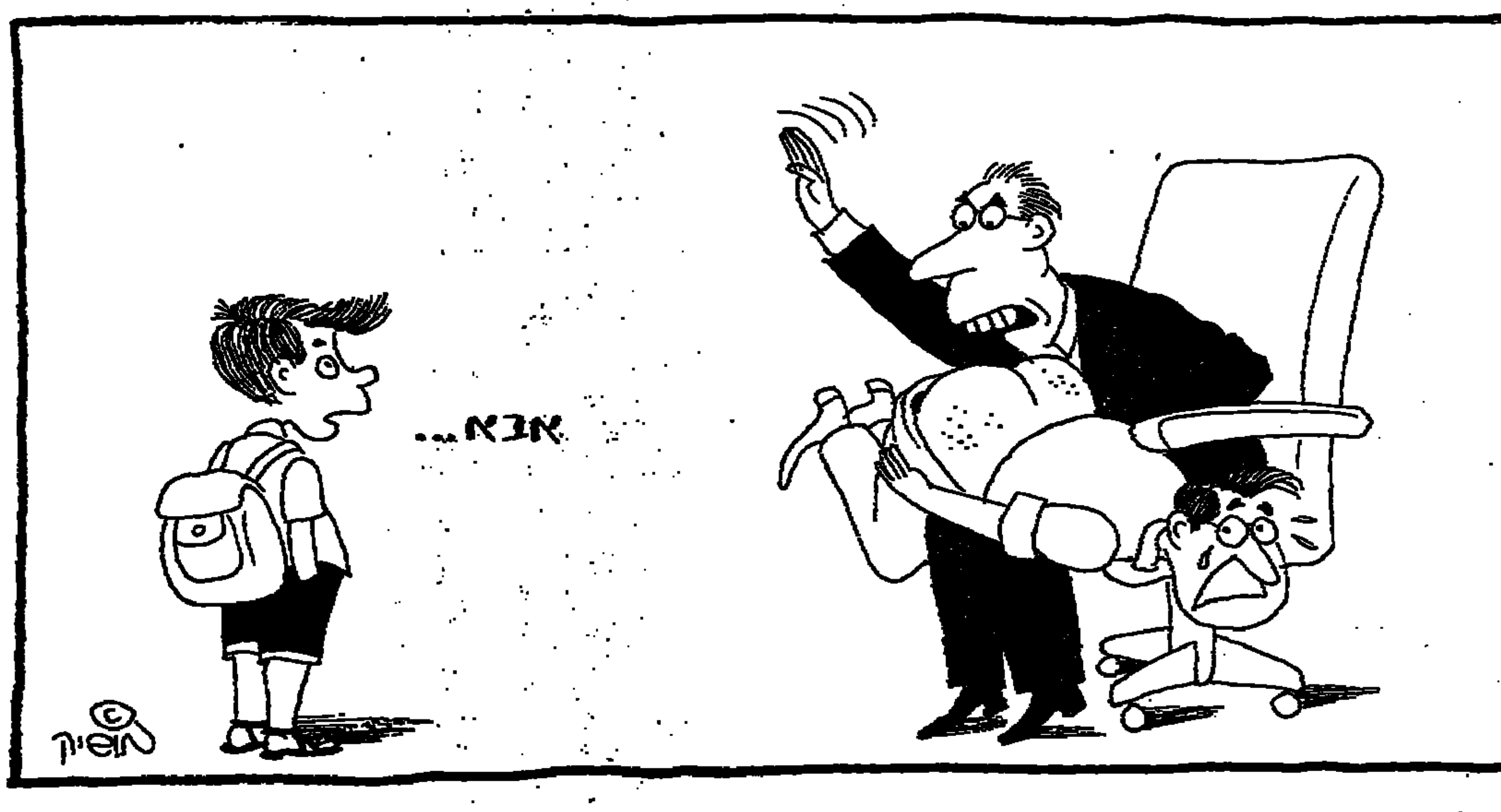

ריח אורנים ונצח

דימיטרי ונטשה פרוקופייב הם מתגעגעים מאושרים, ולו רק מן הטעם שכאן, בישראל, מצאו הד לגעגועיהם; את עקבות החלום הרוסי לפני שנשחת והושחת, את "הריח הזה של ארץ השלגים על שפת הים התיכון", שרגלו של בולשוויק לא דרכה בה

מירי פז

בגל הריגשה המסחרר אותנו עכשיו, כשהמלך חוסיין הפך לאליל מקומי, בעלי טורים בעיתונות, אנשים ציניים ברוב ימות השנה, מוכנים לאמצו כ"מלכנו" ונשינו מתחילות לסמן אותו כסמל מין עתידי, מה כבר נותר לעשות חוץ מלהתערסל בעוד קצת אהבה שמציפה אותנו ממקורות לא צפויים? בתזמון האופורי הזה קראתי את ספרו של דימיטרי פרוקופייב "קול ממוסקווה" (הוצאת רוליניק/הקיבוץ המאוחד, 335 עמ'), ואני מודה שלא רותקתי אל הפרקים הרבים על התמורות המסעירות והמדהימות המתחוללות במדינות חבר העמים. אני מודה שהפיתוי הגדול ביותר היה בקריאת הפרק המוקדש לאהבתו המטורפת של המחבר אלינו.

דימיטרי פרוקופייב זימן לי סיור בארץ לא נודעת, יפהפיה ופורחת, נקיה ובטוחה, ואני בכלל לא ידעתי שזו ארצי.

נחשו, למשל, לאיזו עיר מתכוון דימיטרי פרוקופייב בתיאור הבא:

"קול ממוסקווה". אהבה מטורפת לארץ-ישראל

"מטופלת להפליא...החוויה המרגשת הראשונה חיכתה לנו בכיכר המרכזית. במרכזה – ערוגת פרחים ענקית, משתוללות של צבעים. כשמתקרבים רואים צינור פלסטיק מנוקב שמתפתל בין הפרחים ומשקה כל צמח בטיפת מים משלו. שיטה פשוטה...אבל מלאה דאגה לצמחו לכל פרח קטן...האהבה הזאת לכל גבעול ממש משגעת אותנו. והיא מטביעה את חותמה גם על אופי האנשים...כאילו משיבים חיוך לפרחים המושקים" (עמ' 76).

לוצרן? ז'נווה? ניצה? אנטיב? איפה? כולה, נתניה-סיר-מר. תל-אביב, בעיניו המשתאות של פרוקופייב, היא עיר נופש שיצאה מתוך סיפוריהם של בונין וצ'כוב "ולאורך הטיילת מתהלכות להן נשים מעודנות, דקות גיזרה בשמלות משי ארוכות, חובשות כובעי לבד בהירים, על ידיהן כפפות תחרה עד למרפק" (עמ' 74).

הקיבוץ הוא בעיניו ובעיני אשתו החוויה המרגשת ביותר מבחינה חינוכית, "אולי יותר מכל ההישגים של ישראל המודרנית, המסודרת והמטופחת" (86), התגשמות אידיאל השיתוף שהגה לב טולסטוי. כבר בנחיתתם הראשונה בארץ, הם מרגישים כי "יצאנו לתוך החלום. האוויר מריח מאורנים ומנצח . ואני... מחבק את הדקל הראשון שנקרה בדרכי ביציאה מנמל התעופה בן-גוריון ומנשק את קליפתו החמימה" (עמ' 70).

התיאורים הנרגשים של דימיטרי קצת זרים למה שאנחנו קוראים ושומעים מעדויותיהם של המכורים באוהבינו. אני קוראת אותם בתדהמה מהולה, אולי בגלל עוצמת הרגש הסוחף, שדימיטרי לא מנסה אפילו לחסום את מקצתו בכתב. ההתפעמות המשוחררת הזאת, הרגשנית כל כך, שיש בה משהו מהתלהבותו הראשונית של ילד, מזכירה לי פגישות עם גולים רוסים בפאריס. לא פגשתי ציבור אחוז געגועים עזים כל-כך למולדתו; לא פגשתי אומללים מהם בשל אותם געגועים. אנרי טרויה, הביוגרף של גדולי הספרות הרוסית, אישר את רשמי. "ראית פעם אנשים מכורסמי געגועים, מאושרים?", שאל רטורית בראיון שערכתי עימו לפני כמה שנים.

נדמה לי שדימיטרי ונטשה פרוקופייב הם מתגעגעים מאושרים, ולו רק מן הטעם שכאן, בישראל, מצאו הד לגעגועיהם. הם מצאו כאן את עקבות החלום הרוסי לפני שנשחת והושחת. נתניה היא העיר הרוסית ביותר בעיניו, "רוסית ממנה לא ראיתי גם ברוסיה...כזו שרגלו של בולשוויק לא דרכה בה מעולם", ותל-אביב, שבה הוא מרגיש את "הריח הזה של ארץ השלגים על שפת הים התיכון", מזכירה לו בבנייניה, בארכיטקטורה שלה את הפראקטיקה האדריכלית הרוסית. הוא טוען שמדינת היהודים נבנתה על-פי הדגם של רוסיה האידיאלית כפי שהיא מצטיירת בספרות הרוסית הגדולה, ביצירותיהם של טורגנייב, טולסטוי וצ'רנישבסקי. בוניה הושפעו מסגנון ערי המולדת הישנה וכך בנו את זו החדשה, על תלי זכרונותיהם. המפגש עם ישראל הוא, לגבי דידו, נגיעה בזיכרון שאבד. "מצאתי בדיוק מה שחיפשתי בארץ הזאת. את 'האי קרים', את 'רוסיה שאיבדנו'" (עמ' 71), הוא מודה.

חצי האי קרים היה המעוז האחרון של הגווארדיה הלבנה, שהבולשוויקים השתלטו עליו אך בקושי. ברומן "האי קרים", מגולל הסופר הרוסי הגולה ואסילי אקסיונוב, את סיפורה של מדינה דמיונית, אוטופיה רוסית בדרומה של המדינה, באיזור משוחרר כביכול מפגעי הקומוניזם. מדינת קרים של אקסיונוב היא מדינת רווחה משגשגת ומתפתחת בקצב מואץ, "מין קוץ מערבי חד בבשרו השמן של הדוב הקומוניסטי הענקי המגושם". כך, בערך, טוען פרוקופייב, רואים אינטלקטואלים ברוסיה את ישראל, "קוץ מערבי" בבשר המזרח-התיכון, שהיה נתון להשפעת האימפריה של ברה"מ.

"רוסיה שאיבדנו" הוא סרט של הבמאי סטניסלב גובורוחין שבו ניסה להוכיח באמצעות קטעי תיעוד מראשית שהאימפריה הרוסית לא היתה כה נוראה כפי שתיארוה הבולשוויקים. להיפך: הבולשוויקים הם שהרסוה.

בשביל בני הזוג פרוקופייב ישראל היא מראה נוקבת של האוטופיה שרוסיה יכלה להיות ולא היתה. מין חלום מועתק של ארץ שלגים לחופי הים התיכון. כאן הם מדמים למצוא גם את האדם הרוסי הטוב, בטרם נשחק בגלגלי המהפכה. "הידידותיות של הישראלים מדהימה: היא כל כך דומה לזו הרוסית שכה הרבה קראנו עליה בספרות, ושכה מעט נשאר ממנה אחרי 75 שנים של האימפריה הקומוניסטית".

אני מאמינה לפרוקופייב: אין חוויה מסעירה יותר מלגעת בחלום שנדמה כי אבד. למזלו, לא פגעו בו כאן אותם מפגעים בולשוויקים שהרסו, לטענתו, את ארץ חלומו. ■

صكنا من الاصل

זמן אמריקאי צהוב

מרים פוקס, ניו־יורק

אופנת הטלוויזיה הצהובה מביאה לציבור דרמות מהחיים שאפילו סוחרי החלומות ואבירי הדמיון של הוליווד לא יכלו להמציא במותן; פרשת סימפסון העלתה על סדר היום הציבורי בארה"ב את שאלת טשטוש הגבולות בין העיתונות הצהובה לרצינית

סימפסון ועוזריו אולמן, קרדשיאן ושפירו. כיסוי כמו למלחמת המפרץ. צילום: אי.פי

בשבוע הראשון של פרשת הרצח שבו חשוד כוכב הפוטבול או.ג'יי סימפסון עסקה אמריקה בסוגיית הנשים המוכות. לאחר מכן החלה לעסוק בהרחבה בסוגיית האפליה הגזעית במערכת המשפט האמריקאית ואילו עתה עוסקים כלי התקשורת בסוגיית טשטוש הגבולות בין דיווחי החדשות ה"מכובדים" לבין הפרסומים הסנסציוניים בעיתונות הצהובה.

מאז הרצח הכפול של ניקול סימפסון־בראון וידידה רון גולדברג בליל ה־12 ביוני לא פגה לרגע סקרנות הציבור בכל פרט מפרטי הפרשה. הזמן והמקום שמקדישים כלי התקשורת לדיווח על פרשת סימפסון זהים כבר עתה, עוד לפני שהחל המשפט, לאלה שהוקדשו לדיווחים על מלחמת המפרץ.

חוליי החברה האמריקאית, הזוכים לפתע למקום של כבוד בכלי התקשורת ומובאים לתשומת לב הציבור במנות גדושות, משיקים להתפתחויות ולנפתולים של פרשת סימפסון. הקלטת אשר הותרה לפרסום לפני כחודש שבה קוראת ניקול לעזרה כשברקע נשמע קולו הזועם של בעלה, העלתה לסדר היום הציבורי את סוגיית הנשים המוכות. פעילי הארגונים למען נשים מוכות מוזמנים לאולפנים שבתוכניות הטלוויזיה וממצאי הסטטיסטיקה המזעזעת, שבאמריקה מסתתרות זעקות 1,500 הנשים שמתות מדי שנה בארה"ב עקב אלימות של בני זוגן, פורסמו בהבלטה. לרגע נדמה היה שקול זעקותיה של ניקול יביא לדיון ציבורי מעמיק ונוקב בסוגיית הנשים המוכות, אך לא עברו שבועיים וההתעניינות בנושא דעכה באותה מהירות שהיא צפה ועלתה בכותרות.

לפני כשבועיים רמז אחד מסניגוריו של סימפסון לכתב השבועון "ניו יורקר" שעדותו של הבלש פורמן – מי שגילה כפפה ספוגת דם בחצר ביתו של סימפסון התואמת לכפפה שנמצאה במקום הרצח – מוטלת בספק. כתב השבועון חיפש ומצא שפורמן, צעיר נאה ולבן, ביקש לפני כעשר שנים לשחררו מהשירות במשטרה בטענה שעקב לחץ העבודה הוא סבל מהפרעות נפשיות. פורמן, שעבר בשכונות המצוקה והפשע בלוס אנג'לס, הביע בעבר את תסכולו בביטויים שאפשר לפרשם כגזעניים, גילה השבועון.

למחרת הפרסום זעקו הכותרות: "ההגנה עומדת להתרכז בנושא האפליה הגזעית". ההגנה עומדת לטעון שמטעמים גזעניים שתל פורמן את הכפפה המוכתמת בדם בביתו של סימפסון כדי להעליל עליו עלילת רצח, אמרו הפרשנים.

כשעלתה על הפרק האפשרות שהסוגיה השלטת במשפט תהיה הגזענות הסתערו סוקרי דעת הקהל בקליפורניה על הציבור. תוצאות הסקרים מלמדות שקצת פחות משני שלישים (62 אחוז) מהנסקרים הלבנים מאמינים שסימפסון יימצא אשם ברצח הכפול בעוד שבין הנסקרים השחורים רק קצת יותר משליש (38 אחוז) מאמינים באשמתו. רק קצת יותר משליש (35 אחוז) מהנסקרים השחורים מאמינים שייעשה לסימפסון משפט צדק בעוד שיותר ממחצית הנסקרים הלבנים מאמינים במשפט צודק לסימפסון.

איש בלוס אנג'לס לא הופתע מתוצאות הסקרים. בעיר שתושביה עדיין זוכרים את המהומות שהתלקחו בעקבות פרשת רודני קינג ושהמתחים החברתיים בה עדיין לא שככו, אי־אפשר להחזיר לבקבוק את ממצאי הסקרים. ממצאים אלו מעוררים חלחלה בקרב מנהיגי התנועה לזכויות האזרח אשר העריכו שמשפטו של סימפסון עלול לעורר מהומות חוזרות בעיר היושבת על חבית אבק שריפה, ופנו לתביעה ולהגנה להימנע מניצול המתח בין הגזעים במשפט. החרדה לא שככה גם לאחר שצוות ההגנה של סימפסון הדגיש שאין בכוונתו להשתמש בנושא האפליה הגזעית כקו הגנה. אך צירופו של עורך־הדין השחור ג'וני קוקרן – אשר ייצג את מייקל ג'קסון בפרשה שבה האשימו אותו בניצול מיני של ילדים – מגבירה את החשש שנושא האפליה הגזעית אכן ישמש קו הגנה מרכזי במשפטו של סימפסון.

נראה שנושא זה לא יעלה ולא יפול עם משפטו של סימפסון, כפי שאמר קוראמה ריצ'י מאן, קרימינולוג מאוניברסיטת אינדיאנה, לשבועון "יו. אס. ניוז אנד וורלד רפורט": "האפליה פשטה במערכת המשפט הפלילי", ושום משפט של סלבריטי או חקיקה בודדת לא ישנו עובדה זו.

בעבר היתה חלוקה ברורה בין הוליווד לבין העיתונות. הוליווד סיפקה את הדרמה, הדמיון והבידור, בעוד שהעיתונות סיפקה את החדשות והתוכניות הדוקומנטריות על אירועי היום. בשנים האחרונות פשטה אופנת הטלוויזיה הצהובה אשר מביאה לציבור דרמות מהחיים שאפילו סוחרי החלומות ואבירי הדמיון של הוליווד לא יכלו להמציא במותן: המשולש הרומנטי של איימי פישר, הלוליטה מלונג איילנד, וג'ואי בטפוקו ואשתו סיפק חומר לתוכניות טלוויזיה צהובה כמו "הרד קופי" או "קארנט אפייר" במשך שבועות ארוכים. אפילו תסריטאי הוליווד מצאו שקשה להמציא דרמה עסיסית יותר מזו שהתרחשה במציאות בלונג איילנד והסריטו על פרשה זו שלושה סרטי טלוויזיה.

פרשת הקנאה של טוניה הארדינג בננסי קריגן, שתי אלופות בהחלקה על קרח, שהביאה לפגיעה בננסי כדי לפנות את משטח הקרח לטוניה, זכתה לכיסוי אדיר בכלי התקשורת והאפילה על אירועי אולימפיאדת החורף בלילהאמר. פרשת לורנה בוביט, שחתכה את איבר המין של בעלה לאחר שהתעלל בה, פרשת האחים מננדז שרצחו את הוריהם, פרשת מייקל ג'קסון, ביבי ג'סיקה ועתה פרשת סימפסון – כל הדרמות האלו, המצאות על גבול החדשות והבידור, משודרות מדי ערב מיד אחרי מהדורות החדשות במסגרת תוכניות המכונות "טאבלואיד טי.וי". תוכניות אלו מושכות קהל הצופים אדיר ומהוות תחרות למהדורות החדשות והתוכניות הדוקומנטריות.

לאחרונה נראה יותר ויותר שמחלקות החדשות ברשתות הטלוויזיה הגדולות אינן עומדות בפיתוי של צימאון הציבור לדרמות אלו ולריגושים מהמציאות. בהתחלה מצאו אלו את מקומן במסגרת תוכניות מגזיניות כמו "20 20" ו"פריים טיים לייב" ברשת הטלוויזיה איי.בי.סי. עתה מוגשות תוכניות אלו על־ידי שדרי הצמרת של הרשתות, כמו ברברה וולטרס, דייאן סויאר, סם דונאלדסון, קוני צ'אנג, תום ברוקאו וקייטי קוריק, המזוהים בציבור עם העיתונות ה"טובה". כמגישי חדשות או מנחי תוכניות הם מעוררים אמינות בקרב ציבור המאזינים, אך הנושאים שהם מביאים בתוכניותיהם המגזיניות וצורת ההגשה שלהם אינם שונים בהרבה מאלו המשודרים בתוכניות הטלוויזיה הצהובה.

בעקבות העניין שמעוררת פרשת סימפסון הצטרפו לחגיגה גם מהדורות החדשות, אשר לא פעם מפסיקות את שידוריהן כדי לשדר שידור ישיר מבית המשפט על מהלך משפטו של סימפסון.

לאור טשטוש הגבולות הבולט בין הדיווח הניתן לפרשת סימפסון בתוכניות המכונות צהובות לבין זה הניתן בתוכניות הטלוויזיה ה"רציניות" עלו על סדר היום הציבורי שאלות המטרידות מזה דורות את אלו העוסקים בתקשורת. בצד סוגיות מסורתיות, כמו האם על התקשורת לחנך או לבדר, ומתי זכות הציבור לדעת הופכת לפלישה לתחום הפרט, צצו סוגיות חדשות, כמו האם זה לגיטימי לשלם למקורות מידע, מה הגבול בין חדשות לבין דיווח שמטרתו בידור, והאם הדיווח הסנסציוני המקובל בעיתונות הצהובה פשט גם לעיתונות ה"טובה". לאחרונה הקדיש טד קופל שעה וחצי לבירור נושאים אלו בתוכניתו "נייט ליין", ואילו השבועון "יו.אס. ניוז אנד וורלד רפורט" הקדיש לכך כתבת שער.

נראה שנושא זה ימשיך להטריד את אנשי התקשורת ויערכו עליו עוד דיונים רבים, אך כבר עתה ברור שדיונים אלו יפגרו אחר המציאות בשטח, שכן אפילו טד קופל, השודר המקצועי אשר מקפיד לעסוק בתוכניתו בנושאים שברומו של עולם, אינו יכול להרשות לעצמו להתעלם מפרשת סימפסון.

משפטו של סימפסון ייפתח כפי הנראה בעוד חודשיים וימשיך להעסיק את הציבור עוד חודשים רבים. מעניין יהיה לראות איזה סוגיות נוספות יועלו על סדר היום הלאומי ומי ומתי ימצא את הקשר בין פרשת סימפסון והרפורמה במערכת הבריאות, או את השפעת הפרשה על מדיניות החוץ של הנשיא קלינטון, ויהפוך נושאים אלו מסם מרדים לדיווחים עסיסיים.

עלי להודות שגם אני נסחפתי בדרמות של נפתולי החיים ובהתמכרותי לפרשת סימפסון עליתי סוף סוף על נקודת המגע שלה עם ישראל. הרי לפניכם הרכילות האחרונה שנלקטה מהשבועון "נשיונאל אינקוואירר", מלך הטבלואידים הנמכרים במיליוני עותקים.

הרכילות האחרונה מתייחסת למרשה קלרק, התובעת במשפטו של סימפסון. בכתבה שמופיעה תחת הכותרת "סודות חייה הטראגיים של התובעת של או.ג'יי סימפסון" מסופר, כי בשנות השבעים, בהיותה סטודנטית למשפטים, נדלקה מרשה על מהמר שש־בש ישראלי בשם גבי הורוביץ ונישאה לו.

הורוביץ היה ידוע ככוכב בקרב מהמרי השש־בש. שמו יצא לפניו כמהמר נועז ורמאי מצליח. על פי השבועון הוא נהג לסדר שחקני קולנוע כמו ג'ון ויין ולוסיל בול ולהרוויח מהם כסף רב. ברווחי השש־בש מימן גבי את לימודיה של מרשה בבית הספר למשפטים.

כאשר סיימה מרשה את לימודיה התגרשו השניים. מרשה נישאה שנית לאחד מראשי כת הסאינטולוגיה שממנו התגרשה לאחרונה, ואילו לגבי אירעה תאונה לפני כחמש שנים כאשר נפגע מכדור שנפלט מאקדחו של ידידו ונשאר נכה ומרותק לכיסא גלגלים.

כיום חי גבי הורוביץ עם אמו קלרה המטפלת בו באהבה בישראל, בעוד מרשה הפכה לגיבורה מרכזית במשפט שמסעיר את אמריקה. ■

מוסר לא אנושי

שמשון ארד

האינטלקטואל הבריטי פול ג'ונסון סבור שיש להרחיק את האינטלקטואלים מכל עמדה של כוח ורצוי להתייחס לעצותיהם בחשדנות. העריצות הגרועה ביותר, לטענתו, היא זו של "רעיונות לב־האבן", האוטופיניים להוגים רבים שיצרו תורות מוסר, שהם עצמם מעולם לא נהגו על־פיהן

פול ג'ונסון, האינטלקטואל הבריטי, עשה דרך ארוכה מעריכת השבועון הסוציאליסטי "ניו סטייטסמן" לקצה השמרני־רדיקלי של הקשת האידיאולוגית. למרות כשרונו הרב בכתיבה, לא כל חיבוריו ראויים לשבח. כך, למשל, נדרשת מידה לא זניחה של הערצה עיוורת, ואולי של רפיון שיקול הדעת, כדי למצוא די מלים בשפה האנגלית שיעניקו לספרו האחרון של בנימין נתניהו את הציונים הגבוהים שג'ונסון נתן לו.

ג'ונסון פרסם כתריסר ספרים, ביניהם "קורות היהודים", היסטוריה של העולם בין 1920 ושנות ה־90, ו"תולדות הנצרות". ספרו "אינטלקטואלים" יצא לאור לפני שנים אחדות בניו־יורק ובלונדון. עיון מדוקדק בו שופך אור חדש על רעיונותיו. הספר מורכב מ־13 מסות, על רוסו, מרקס, איבסן, טולסטוי, המינגוויי, ברכט, סארטר ואחרים. אצל אלה – כמו אצל שלי, ליליאן הלמן ואדמונד וילסון – מנסה ג'ונסון לחשוף את הצדדים המכוערים והאפלים, הן בהגותם והן בחייהם. המסקנות שג'ונסון מגיע אליהן בסופו של הספר צמחו אולי בראשיתו, ומושפעות מן המעבר האידיאולוגי החד שידע ב־20 השנה האחרונות. ייתכן שהעדויות על שפלותם המוסרית של כמעט כל גיבוריו

ראסל. מדוע נמצאו אנשים כה רבים שהקשיבו לו?

המינגווי. גדול השקרנים מאז הברון מינכהאוזן

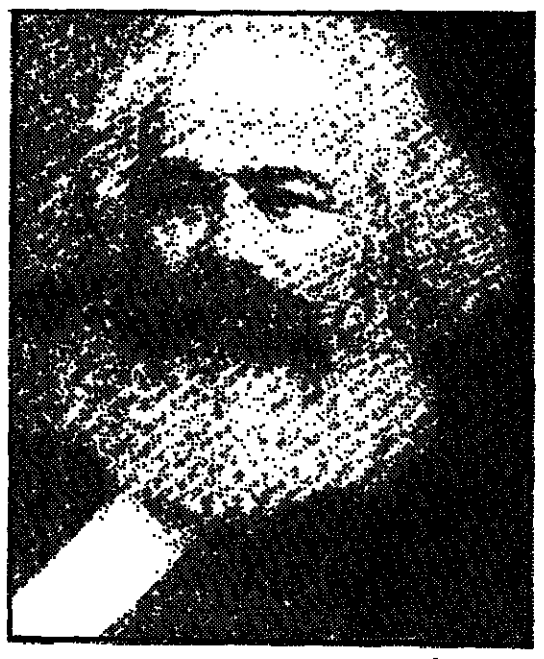
מרקס. סילוף מודע

האינטלקטואלים רק באו לאשש משפט שנחרץ בדעתו עוד לפני כן. ואולם, גם אם אין נלהבים משיפוטיו, אין סיבה לחשוד ביושרו כחוקר.

ג'ונסון מזמין את קוראיו להסיק את מסקנותיהם, אבל גם מגרב לנו את אלה שגיבש. לפי תורתו, יש להרחיק את האינטלקטואלים מכל עמדה של כוח ורצוי להתייחס בחשדנות להצעותיהם. העריצות הגרועה ביותר, לטענתו, היא זו של "רעיונות לב־האבן".

אצל רוסו מתגלה הצד המוסרי האפל, בעיני ג'ונסון, בנטישת חמשת הילדים שהוליד לאחת מן הנשים הרבות שהיו לו בחייו. ילדים אלה לא זכו לשם או לרחמי־אב. לרוסו היה כשרון גאוני כסופר, טוען ג'ונסון, אבל הן בדעותיו והן בחייו האישיים היה מעורער לחלוטין.

קרל מרקס מספק לג'ונסון תחמושת רבה לביסוס התזה שלו על תרומתם הקלוקלת של האינטלקטואלים לאנושות. את "הקפיטל", אומר ג'ונסון, יש לראות לא כמחקר מדעי של התהליכים הכלכליים, אלא כדרשת מטיף. בראשית דרכו תכנן מרקס עבודת מחקר בת שישה כרכים, אבל לא היו לו הסבלנות והמשמעת הפנימית לביצוע עבודה כזאת. מרקס לוקח כמעט את כל הנתונים הכלכליים, לטענת ג'ונסון, משנות ה־60 של המאה שעברה, ונמנע מלהתייחס להתפתחויות החדשות שאירעו שנים אחדות לאחר מכן מתוך עצלות או מחשש מערעור הבניין הרופף שהקים. הסילוף המודע של נתונים כלכליים הפך אצל מרקס לשיטה. פרק נכבד בכתב האשמה של ג'ונסון נגד מרקס מוקדש להתבטאויותיו האנטישמיות המודקרות לאורך תקופה ארוכה והמעידות על "נשמתו המעוותת" של אבי הסוציאליזם המודרני. ג'ונסון אינו מטיל ספק בשאיפתו הלוהטת של מרקס ליצור עולם טוב יותר, אבל טוען, כי כמו רבים אחרים בהיסטוריה סבר גם מרקס שהעקרונות המוסריים צריכים לחול על הזולת, לא על התנהגותו שלו. הדבר מתבטא ביחסו לנשים האחרות בחייו ובהתנכרותו לילדים שהוליד להן.

בסיפור חייו של טולסטוי מוצא ג'ונסון דוגמה נוספת לסבל שיכולה להביא התאווה למימוש רעיונות מופשטים. טולסטוי הרס את משפחתו ו"הרג עצמו בנסותו לחולל תמורה מוסרית", שהוא ראה אותה כחיונית. בכל תולדות המין האנושי לא קם אולי סופר מוכשר יותר, אבל היומרנות המוסרית של טולסטוי מעוררת בג'ונסון חלחלה ומיאוס.

התגלית המזעזעת בחייו של ארנסט המינגווי היא שנאתו התהומית לאמו והשיגעון לבדות כזבים על עצמו, אפילו כשלא היה לכאורה כל צורך בכך. אוסף השקרים הגדול שלו התגלה כבר במלחמת העולם הראשונה, אבל הדחף להמציא דברים הקשורים ב"מעלליו הצבאיים" לא נרגע גם במלחמות האחרות בספרד. המינגווי הפיץ את הסיפור שהוא התנדב לצבא, אלא שנפסל בגלל ראייתו הלקויה. בארכיון הצבאי לא נמצאה כל עדות לכך. האמת היא שהמינגווי התנדב מלכתחילה ליחידה לא קרבית – מבחירה חופשית ולא כאילוץ. בהזדמנויות שונות, כולל בראיונות לעיתונות, הפיץ המינגווי את הסיפור על שירותו בגדוד 69 של חיל הרגלים האיטלקי ועל השתתפותו בשלושה קרבות גדולים. הסיפור כולו בדיה. מרתה גלהורן, שהיתה אחת הנשים בחייו, אמרה עליו שהיה "גדול השקרנים מאז הברון מינכהאוזן".

המינגווי מרד בבית הוריו והיה נחוש לנתץ את כל האמונות שהיו מקודשות בעיניהם. במקומן בנה כנסייה פרטית, שעיקריה התבססו על כבוד, אמת ונאמנות. אלא שהוא נכשל בקיום כל אחד מעקרונות אלה.

ברטולד ברכט היה דמות מסתורית בעיני ג'ונסון. גם ברכט נקט יחס בלתי־סלחני כלפי אמו ובני משפחתו. הוא לא שירת בצבא במלחמת העולם הראשונה בטענה שיש לו לב חלש. מתברר, שרק באוקטובר 1918 חוייל לצבא הגרמני, אבל בתאריך מאוחר זה עיקר קרבות הדמים כבר הסתיימו. היו לברכט סיפורים מסיפורים שונים איך הצטרף להתקוממות הקומוניסטית בבוואריה ב־1918. מכל הסיפורים משתקפת עלילה הירואית, אלא שבמציאות לא היה שום קטע בחייו של ברכט שהגבורה אפיינה אותו. אנשי "אסכולת פרנקפורט", שעמה נימנו, בין השאר, אדורנו, מרקוזה והורקהיימר, ראו בברכט "מרקסיסט וולגרי". אדורנו סיפר כי ברכט היה מבזבז שעות כדי לזהם את ציפורניו, כדי שיחשבו שהוא שייך לשכבת העמלים. תומס מאן תעב את ברכט וראה בו איש מפלגה מוכשר מאוד, אבל "מפלצת".

לאחר הפגנות המחאה במזרח־ברלין, ביוני 1953, נחלץ ברכט לעזרת המפלגה ויצא במסע הסברה שנועד להצדיק את פלישת הטנקים הסובייטיים לעיר. הוא ידע שהפגנות אלה לא אורגנו על־ידי "אלמנטים פשיסטיים", אלא היו ביטוי למרירות ולמחאה של המוני עובדים שקופחו. יומניו מאותה תקופה מעידים שידע את האמת, אבל זה לא הפריע לו לכתוב בהתאם לציפיות המפלגה. ג'ונסון מעיד שעשה מאמץ למצוא גם צדדים חיוביים בברכט, אבל מלבד העובדה ששלח חבילות מזון לתושבי אירופה בזמן מלחמת העולם השנייה, לא הצליח לגלות דבר לזכותו.

גם ברטרנד ראסל, מגדולי הפילוסופים של המאה, לא יוצא זכאי אצל ג'ונסון. לא היה עוד אינטלקטואל אחד בהיסטוריה שהציע את עצמו למין האנושי תקופה כה ארוכה כמו ראסל. מדוע, שואל ג'ונסון, הרגיש הלורד ראסל שהוא כשיר להציע עצות כל־כך רבות ומדוע נמצאו אנשים כה רבים שהקשיבו לו? התשובה לשאלה הראשונה אינה ברורה. ייתכן, אומר ג'ונסון, שהסיבה העיקרית לכך היא העובדה שהכתיבה באה לראסל בקלות וגם התשלום עליה היה נדיב. לפני יותר מ־70 שנה כתב ראסל שמלחמת העולם הראשונה אילצה אותו לשנות את השקפתו על טבע האדם: "עד אז חשבתי שזה טבעי להורים לאהוב את ילדיהם, אבל המלחמה שכנעה אותי שאהבת ילדים היא תופעה נדירה". ראסל ידע להבחין אצל הזולת במגרעות שהיו גם מגרעותיו, לטענת ג'ונסון. ב־1920 ביקר ברוסיה ופגש את לנין. "התרשמתי", כתב אחר־כך ראסל, "שלנין בז לעם והוא אריסטוקרט אינטלקטואלי". ראסל גרס שזה מה שמנע ממנו לנהוג בתבונה. "אלמלא ידע מיהו לנין, היה חושב שהוא איזה פרופסור דעתני", כתב ראסל.

בהוספתו לאידיאליזם ההומניסטי, העלה ראסל על נס את הצורך להאדיר את האמת מעל הכל. אבל כשהדברים נגעו לו, ובעיקר כשמישהו עורר את זעמו, העלה קורבן קודם כל את האמת. בשנים הראשונות שלאחר מלחמת העולם השנייה קרא ראסל יותר מפעם לשימוש בנשק גרעיני למלחמת־מנע נגד ברית־המועצות. המשטר הסובייטי מעולם לא עורר את התפעלותו. אבל במרוצת שנות ה־50 שינה את טעמו, התכחש לכל התבטאויותיו בעניין זה וקרא לפירוק חד־צדדי של הנשק הגרעיני, בעיקר של ארה"ב. משהגיע למסקנה זו, הפכו התבטאויותיו להיסטריות. באפריל 1961, למשל, אמר שמבחינה סטטיסטית טהורה מקמילן וקנדי הם מרושעים פי 50 מהיטלר. "נהגנו לחשוב", טען ראסל, "שהיטלר היה נבל מכיוון שרצה להשמיד את כל היהודים. אבל קנדי ומקמילן לא רק שרוצים להרוג את כל היהודים, אלא את כולנו. הם מנוולים הרבה יותר גדולים מהיטלר". לאחר שפלשו הסובייטים ב־1968 לצ'כוסלובקיה סירב ראסל להצטרף למכתב מחאה של סופרים ואינטלקטואלים, אבל כשהתברר לו ששמו מופיע בראש הרשימה שהתפרסמה ב"טיימס" הלונדוני, טלפן לג'ונסון כדי למחות על כך.

סארטר, כמובן, אינו גיבורו של ג'ונסון. מה שבנה את סארטר היה מלחמת העולם השנייה, טוען ג'ונסון. לצרפת היתה המלחמה אסון; לידידים שונים של סארטר משמעותה היתה מוות. בעוד שאנדרה מאלרו ניצב בפני הגסטאפו, סארטר זכה לראות את מחזותיו מוצגים באישור הצנזור הגרמני בפאריס. הוא אמנם כתב ונאם בגנות הכיבוש הנאצי, אבל לתנועת המרי הצטרף רק לקראת שחרור פאריס. סארטר גם לא נקף אצבע להצלת יהודים, טוען ג'ונסון. כל מה שעשה היה לרומם ולטפח את הקריירה האישית שלו. ג'ונסון לא סלח לסארטר על השתעבדותו הגמורה לסטאלין. הסיבה שאזרחי ברית־המועצות אינם יוצאים את גבולותיה היא לא מפני שמישהו מונע זאת מהם, טען סארטר, אלא מפני שאין להם כל רצון לעזוב את "ארצם הנפלאה". על קובה של קסטרו אמר הפילוסוף הצרפתי שהיא דמוקרטיה. ג'ונסון תוקף את סארטר גם על יחסיו המביכים עם נשים. ככל שנעשה קשיש יותר, נעשו "קורבנותיו" צעירות יותר, הוא כותב.

הדברים שליקט פול ג'ונסון על אדמונד וילסון, ליליאן הלמן וויקטור קולנץ אינם חורגים מרוח ביקורתו הקטלנית על האינטלקטואלים שהוזכרו כאן. השקר, ניצול כל העקרונות המוסריים ורדיפת הבצע, אלה התכונות שהאינטלקטואל האנגלי הזועם מייחס לגלריה הנבחרה של הסופרים והאינטלקטואלים, שאת שמם הטוב ביקש לערער, ובמידה רבה גם הצליח. ■

העורף הרחוק יותר

(המשך מעמוד 15)

מה היתה החוויה הקשה ביותר בארגנטינה?

כל האירוע היה חוויה קשה מאוד. הרגע הקשה ביותר היה כשהגענו וראינו את היקף הנזק. היום אני יכול לומר שכשראיתי את זה היה לי חשש גדול מאוד שמתוך ההריסות האלה לא ניתן יהיה להוציא ניצולים חיים, על־אף שפעלנו מתוך הנחה שיש ניצולים חיים.

האם קיבלתם פנייה להכשיר כוחות חילוץ בארגנטינה?

הנושא הזה עלה בשני מפגשים – עם הנשיא ועם ראש ההגנה האזרחית הארגנטינית. הם מאוד רוצים שנסייע להם לבנות יחידת הצלה. אמרתי להם, שעקרונית מדינת ישראל לבטח תתייחס לכך בחיוב.

מהן המסקנות שלך מהאירוע, לגבי מיגון עורף?

בארגנטינה קיבלנו אישור פעם נוספת ששיטת הפעלה והמבנה של הכוח נכונים. בנייה מוגנת, כמו זו שבישראל, עשויה למנוע נזקים גדולים כל־כך ממכונית תופת. בנייה עם המרחבים המוגנים מעניקה חיזוק למבנים ויכולה למנוע או להקטין במידה רבה את היקף הנזק אם יתמוטטו.

ניתן למגן טוב יותר גם את הקהילות היהודיות בחו"ל. המלצתי בפני ראשי הקהילה בארגנטינה להשקיע יותר בשיפור הביטחון מסביב למבנים. ביקרתי שם במרכז קהילתי גדול המוקף בגדר, שאפשר להתיך אותה במספריים ולהיכנס. גדר אלקטרונית סביב הבניין עם מרכז בקרה היו משפרים משמעותית את הביטחון. אפילו הנחת אדניות פרחים גדולות מבטון על שפת המדרכה בסמוך למבנים רגישים יכולה למנוע ממכונית תופת להתקרב ולהיצמד לבניין. לא ניתן למנוע לחלוטין פיגוע מהסוג הזה רק באמצעי התגוננות, בטרור צריך לטפל על־ידי תשתית מודיעינית והתראתית, אבל יש מה לעשות גם ברמת הקהילה.

האם תמליץ על כך ליועץ ראש הממשלה לטרור ולמשרד החוץ?

נחבר דו"ח מקיף על כל המבצע הזה, אני מניח שהוא יכלול גם פרק של המלצות.

האם אנחנו נמצאים עתה בגל של טרור בין־לאומי?

די אם נחבר את הפיגוע בארגנטינה, בפנאמה, שני האירועים בלונדון, ההתראות בארה"ב וההתראות נוספות בארגנטינה, כדי לקבוע שאנחנו בעיצומו של גל טרור, שאינני יודע מתי הוא ייבלם.

אתה צופה התגברות בטרור?

זה לא תפקידי להעריך זאת, אבל אני סבור שההצלחה דווקא מדרבנת להמשך פעילות מהסוג הזה.

האם יחידת החילוץ וההצלה תהיה בכוננות גבוהה יותר בשל האירועים?

היחידה נמצאת בכוננות כל הזמן. הכוח שחזר שלשום הוא בערך שליש מהיחידה, יתרת היחידה בכוננות כבר עכשיו.

האם יש בדעתך לקרב את ציוד ההצלה לשדה התעופה כדי לחסוך בזמן התארגנות?

אנחנו שוקלים את זה. כבר במטוס דיברנו על אפשרות שסט ציוד כמו זה שיצא לארגנטינה יהיה במארזים מוכנים להעמסה, על־אף שהניסיון מראה שעד שחיל האוויר מכין מטוס אנחנו פחות או יותר גם ערוכים עם כל הציוד.

אתה מסיים בשבועות הקרובים את תפקידך, כיצד אתה מסכם את התקופה?

הנחנו יסודות איתנים לפיקוד חדש. הצלחנו להביא אליו אנשים טובים מאוד, גם ברמת הפיקוד גם ברמת המטה גם ברמת החיילים. עדיין לא הסתיימה המלאכה אבל אני חושב שאנחנו בכיוון מאוד נכון.

כשהסתכלתי על הטקס בוושינגטון השבוע, היתה לי תחושה של גאווה להיות בן לעם ואזרח מדינה שחותמת על הסכם אי־לוחמה עם מדינה שכנה אחרי עשרות שנים של עוינות, מסייעת לחילוץ לכודים בקהילה יהודית שנפגעה מאירוע טרור בקצה אחר של העולם ומסייעת לקורבנות אלימות ומגיפות ברואנדה. ■

هكذا من الأصل

הזמן הצהוב

שמונה שעות ניסחו צוותים מישראל ומירדן את לחיצת היד בין רבין לבין חוסיין...
ק״א בעמ׳ 8

שאלת השבוע:
איך זה שרבין הבין מה חוסיין אומר, אם החוט שיצא לו מהאוזן זה הצינור שאמור לנקז את שאריות השתן מהראש?

MOTHER BOOZE

פוזה ושמה

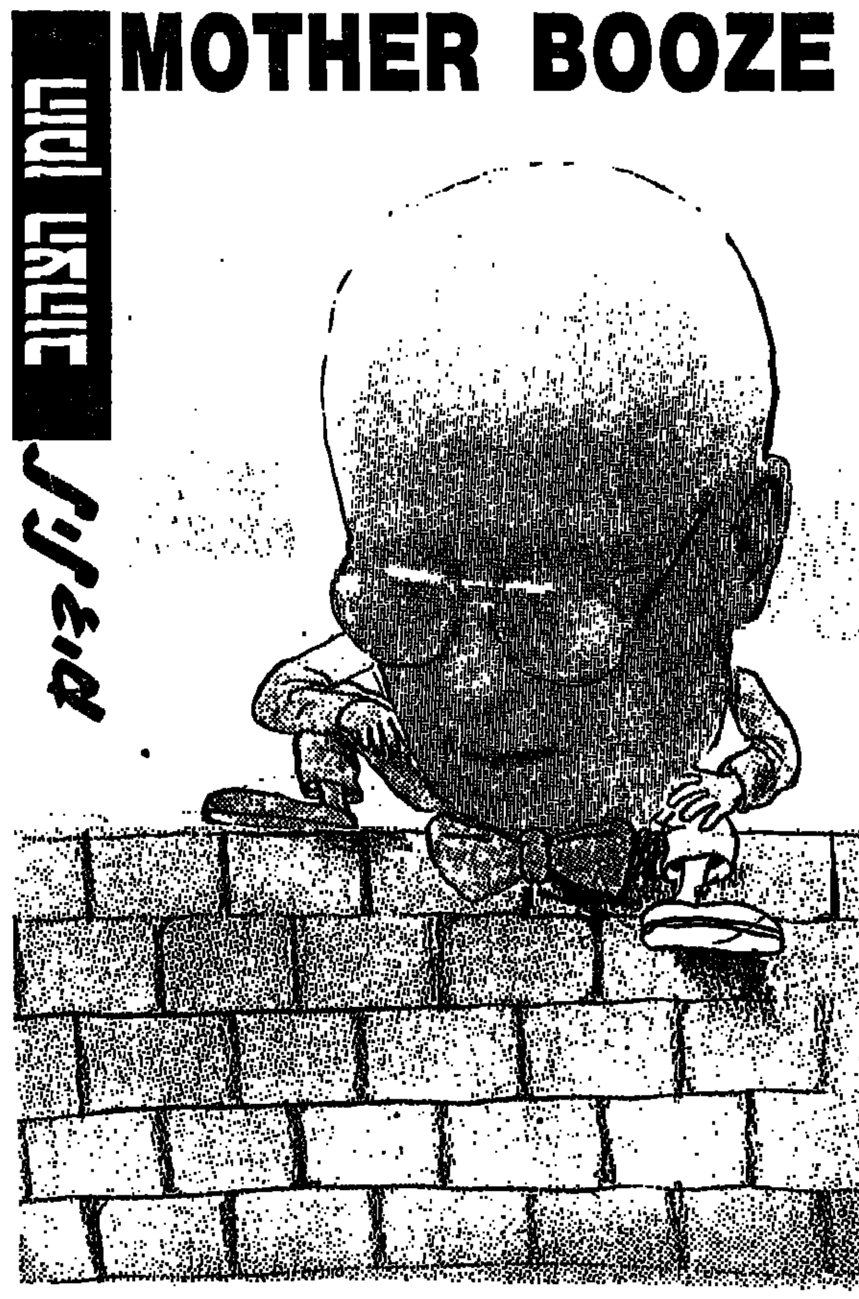

המלך רבין תפס שיגעון
המלך רבין התעלל בשמעון,
כל יועצי מלך וכל שומרי הראש
לא הצליחו להוריד למלך את השתן מהראש.

עשה שלום בעצמך

מיוחד לקוראי הזמן הצהוב

זהו תצלום של ידו הימנית של המלך חוסיין. גזור את היד, לחץ אותה בחום, ועשה שלום בעצמך.

הזמן הצהוב מסכם
אליפות וושינגטון בשפתגוף

★ רבין הוא לא שתקן גדול, אבל הגוף שלו הוא פטפטן בלתי נלאה.

★ הגוף של פרס לא הפסיק לדבר אפילו בזמן גניבת ההמנונים.

★ מה שחוסיין אמר לרבין היה רק מן הגוף ולחוץ.

★ הילרי קלינטון: אני מאוד אוהבת מה שלאה רבין אומרת בשפת הגוף שלה, רק חבל שאני לא מבינה עברית.

★ על אף עשרת השיעורים שקיבל לפני הפגישה עם חוסיין, רבין עדיין מדבר שפת גוף בשגיאות

★ שפת הגוף של פרס היא כל כך גרועה, עד כי כאשר הוא מחא כפיים לרבין, הידיים שלו לא יצאו מהכיסים.

עוללות סופרדוס — הסרכב האלוקי

פרשת השבוע (ל״ג): ספרדוס וחוליך מחקרית דיפלומטית מביכה

תקציר הפרקים הקודמים: ספרדוס העלמות בוטה מתהליך השלום

פרשת השבוע הבא:

"ראשי המשרדים" "דבר-אחר" בקואליציה:

מעולם לא הביאו רבים כל-כך
סיוע גדול כל-כך
למתים רבים כל-כך

אחרי
סימנים ראשונים לכך שהרב עובדיה יוסף מתחיל להמרות את פיו של הרב אריה דרעי

הרגע
מיניויו של רפי אדרי לשר בלי תיק, מתעכב עד שרבין יחליט בלי איזה תיק

האחרון
אם הסכם עזה ויריחו תחילה ייכשל, תכבוש ישראל את עזה תחילה ורק אחר-כך את יריחו

בית המשפט העליון התחמק מלדון בחמש השאלות הקשות שעמדו בפניו

כתב "דבר-אחר" לענייני משפט, שניתח את פסיקת בית המשפט בעניין "שורשי צומת" שהיו מועמדים לשרים, קובע כי בית המשפט העליון התחמק מלענות על חמש השאלות הקשות ביותר שהועמדו בפניו.

השאלות הן:
1. האם הח"כ רונן שגב יכול להיות שר?
2. האם הח"כ רונן שגב צריך להיות שר?
3. האם הח"כ רונן שגב ראוי להיות שר?
4. האם הח"כ רונן שגב עלול להיות שר?

במקום תשובות קבע בית המשפט שהיא גונן שגב לא יהיה שר.

חיים חדשים לממשלה

מנכ"ל ההסתדרות, חיים רמון, הביע סיפוק רב מהעובדה שרוצא השר ישראל קיסר נבחר להחליף את ראש הממשלה יצחק רבין שנסע לוושינגטון.

חיים רמון אמר לכתבנו, כי הנסיון מלמד שאת ישראל קיסר מחליף חיים הברפלד ואחרי חיים הברפלד בא, כידוע, חיים רמון. כך, שבעצם, חיים רמון עשה השבוע צעד נוסף ומשמעותי לכיוון כסא ראש הממשלה.

הודעה חשובה לנוהגים ברכב בכלל ולנהגי האופנועים בפרט:
גם אחרי השלום המלא, ניתן יהיה לראות את פטרה ולמות

מסביב לעולם בקופסאונקה

שלום קולגות, "מאמה" (סתם).

משהו עם עין* הרע, (להגיע פעם אחת בבקר ופעם אחת בלילה):

אני מקיצה, אני מתעטף ורועד בכל גופי ומזיע וחושש ירא וחושב ומהסס מאד מאד ומלא ספקות ונבהל מן המחשבה וחלחלה עוברת בכל גופי ו...ו... ויש לי חלומות בלהה ואני מרגיש מאוים וצלה קרה מכסה את פני, וחיל, כן, חיל ורעדה אוחזים אותי ורגלי ממש רוטטות וכבד לי מאד על הנשמה וליבי משתפך ואני נהיה חיור כמו קיר ואוי ואוי ואני דואג כל היום ועצוב ומדוכא ו... ו... וסרוב והלב נשבר, ממש, ממש נשבר ושנתי נודדת ואני מפחד פחד מות שהנה, הנה, יבוא השלום - הללויה.

אחלמה מה.

שלכם אב, שגרירת ישראל

*(ראה למעלה מימין)

טורישי

– אמא, אמא'לה שלי.
– כן, ילדון אהוב שלי.
– אמא'לה, אני מת?
– לא חמודון. עוד לא. אתה רק גוסס. אל תבכה מתוקון. הכל יעבור בקרוב.
– מתי אני אמות, אמא?
– די. ששש תחשוב על משהו אחר. אולי אפילו ניצל.
– אבל יש לי חולירע.
– כן, ילדי.
– וגם דיזנטריה, ואנחנו זרוקים פה בשדה, בלי מים ואוכל ותרופות.
– כן, חמודון שלי, אבל כבר מגיע סיוע.
– והוא יציל אותנו?
– אני לא יודעת, אהובי. אבל יוסי שריד פה ויש תקווה.
– מי זה יוסי שריד, אמא?
– ששש עוד ישמעו אותך וילעגו לנו.
– אמא'לה שלי. לא איכפת לי שאני רעב וצמא וגוסס, אבל לפני שאני מת אני חייב לדעת מי זה יוסי שריד, כדי שאוכל למות עם חיוך על השפתיים. גלי לי, אמא. בבקשה.
– שקט, חמודון שלי. אל תשכח שאוזניים לכותל. אם ישמעו אותך, ימיינו אותנו בתור לא ראויים לעזרה.
– אמא, יוסי שריד הוא אלוהים?
– אה... לא ממש, מתוקון שלי.
– הוא טוטסי?
– הוא פוצי. פוצי־מוצי.
– והוא יציל אותנו?
– כן אהובון שלי. רק שלא יהיה לו שם משבר עם ש"ס, כי אז הוא יצטרך לחזור, וכולנו נישאר יתומים.
– אני לא כבר יתום, אמא?
– רק פיגורטיבית.
– ולאן יוסי שריד יחזור?
– לארץ שלו, ארץ זבת חלב ודבש.
– אמא.
– כן, ילדון שלי.
– חלב ודבש זה טוב לחולירע.
– כן, גוססון שלי. עובדה שיש שם הרבה חולירות, והם חיים מצויין.

אליהו שרייבר (התולי)

صكنا من الاهل

המערכת: שלמה ניצן, יאיר גרבוז, דני קרמן, אביב אלחסיד, תומר קרמן, אורי קרמן, אליהו שרייבר (חתולי), טל לזר, תרזה איזנברג ואבנר כץ – אלא מה.
סדר־צילום:
אברהם רנסו

פועלי כל העולם:
שיהודי ירים גבה
על יהודי?

כתב "דבר"־אחר" סיכן את חייו ולא נסע לפטרה
קרא ראיון בעמוד 7

המוסף הסאטירי של "דבר" • גליון 548 • 29 ביולי 1994 • כ"א באב תשנ"ד • לכבוד קלינטון, שהתייעץ עם אסד האם לקיים את הפגישה רבין־חוסיין שנועדה לזרז את הפגישה רבין־אסד.

הליכוד מבטיח: אם נעלה לשלטון, לא רק שנחזיר את החיילים לעזה, אלא נהרוס גם את כל הכבישים שממשלת ישראל בונה מהכסף שהיה אמור ללכת להתנחלויות

ממשלת ישראל מכריזה:
ירושלים תישאר בירת ישראל לנצח נצחים!!!
התאריך המדויק ייקבע במשא ומתן בין הצדדים.

החל השלב הראשון של החזרת הגולן

בשלב הראשון כל היישובים יישארו במקומם, צה"ל לא ייסוג משום מקום והאנשים עוד לא יידעו שזה השלב הראשון. בשלב השני כל היישובים יורדו, צה"ל ייסוג מכל הרמה והאנשים כבר יידעו שמה שהיה מקודם זה היה השלב הראשון.

אם הסכם עזה יריחו תחילה ייכשל, תכבוש ישראל את עזה תחילה ורק אחר כך את יריחו.

דעת יחיד
יש לי רעיון

כל פעם שמנסים להחזיר את ש"ס לממשלה יוצא מכל העניין "תרגיל מסריח". אז יש לי רעיון. אולי זה לא התרגיל שמסריח. אולי זה דווקא הרעיון שמסריח.

ד. יחיד

הרבה יותר אזרחים יאלצו לתמוך בשלום כאשר תצורף ש"ס לקואליציה

אחרי חתימת הסכם השלום הם לא יצטרכו להילחם יותר

יותר נשים תישארנה עגונות למען השלום!
יותר ילדים יוכרזו כממזרים למען השלום!
יותר ישראלים ימנעו מאכילת חזיר למען השלום!
יותר נשים תאסרנה לבעליהן ולבועליהן למען השלום!
יותר אנשים לא יסעו בשבת למען השלום!
יותר תלמידי ישיבה לא ישרתו בצבא למען השלום!
יותר נשים תהלכנה בלבוש צנוע למען השלום!
יותר תקציבים יופנו ללימודי היידיש למען הספרדים ולמען השלום!
יותר עדים ישכחו את עדותם הקודמת במשפט דרעי למען השלום!
יותר רופאים ימליצו על שחרור מוקדם של יאיר לוי למען השלום!
יותר כספים ציבוריים יעלמו למען השם!
ועל כל אלה כבר נאמר במקורותינו:
בקש שלום ורודפהו.

תוצאות פגישת חוסיין־רבין יבוטלו לאחר שבבדיקת שתן התגלה, שחוסיין לקח סמי מרץ ואז צחוק, ואילו רבין לא שתה.

פגישת חוסיין־רבין פגעה פגיעה קשה בקנאים המוסלמים

גורמים בכירים לאללה בירושלים מעריכים כי ערפאת ואסאד, ואולי אפילו פאהד וחסן, נורא נעלבו מכך שהיחסים האינטימיים בין ישראל לבין ירדן התהדקו וניתן להם פומבי.

המלכה נור ולאה רבין ייפתחו חשבון משותף בבנק בוושינגטון

המחתרת האירית נטלה על עצמה את האחריות לכך שלא היא ביצעה את הפיגועים האחרונים בלונדון

דעת יחיד
הזמן עושה את שלו

רבים מהישראלים מבקשים להמעיט בערך הכמעט־שלום עם ירדן, בטענה שמדובר בלא יותר מאשר אשרור המצב הקיים. לטענתם, הצודקת כשלעצמה, כבר שנים רבות שחוסיין מלך ירדן נפגש עם מנהיגים ישראלים, ולמעשה שיתוף פעולה הדוק למדי מתקיים בין ירדן לבין ישראל. אך גם ממעיטים אלה מתקשים לענות על השאלה: אם הכל כל כך טוב אז מדוע בחר המלך חוסיין לחתום על הסכם עם ישראל, דווקא עכשיו ורק עכשיו!

כרגיל רוב התשובות הטובות טמונות עמוק בתוך רוב השאלות הטובות.

צאו וראו! מן העיתונים אנו למדים שחוסיין פגש בעבר את ראש הממשלה לשעבר יצחק שמיר לפחות שלוש פעמים. אז אין כל פלא שרק עכשיו הוא הצליח להירגע, להתאושש ולהפשיר מהפגישות הללו. לכותב שורות אלה זה היה לוקח הרבה יותר. כך שלמעשה ניתן לומר, שהמלך חתם על חוזה כמעט שלום עם ישראל, מוקדם מהמצופה. לשאלתכם: מה הניע את חוסיין לפגוש את שמיר בפעם השניה והשלישית אחרי שטעם את טעמה של הפגישה הראשונה? התשובה היא פשוטה עוד יותר. באותה תקופה הוא עוד היה תחת רושם פגישותיו עם גולדה מאיר. תשאלו בוודאי: אז למה השלום הוא חלקי בלבד? לכך אין לנו תשובה מוסמכת, אלא השערה רכילותית בלבד: יכול להיות שהמלך נפגש גם עם בנימין נתניהו. במחשבה שניה, אם המלך מוכן לשכוח את העבר, אין סיבה שגם אנחנו לא נשכח את העבר.

ד. יחיד

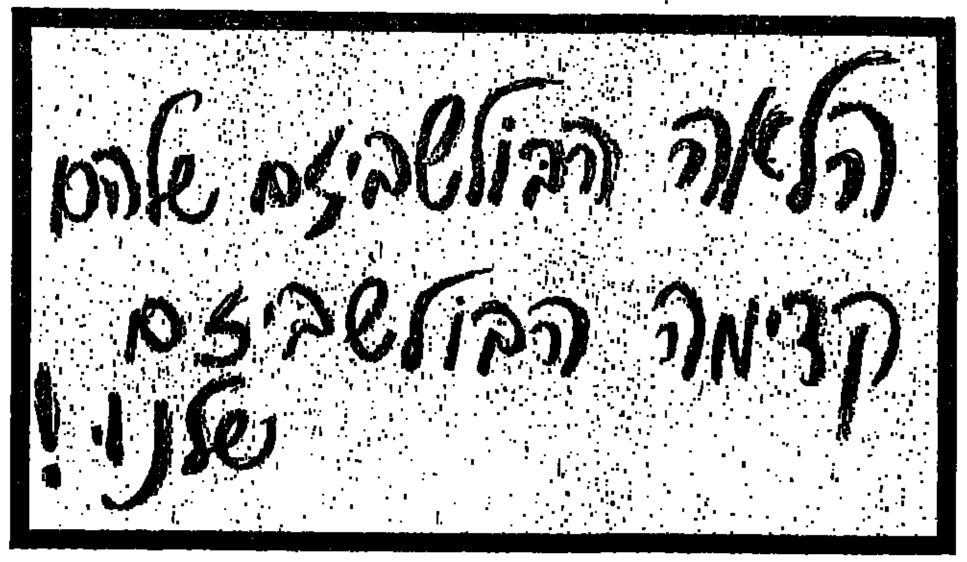

מצוות למחלף
ממחלף למבוך
ממבוך לאמבה

אמש שינתה צומת את שמה שלוש פעמים: מצומת למחלף, ממחלף למבוך, ממבוך לאמבה.

מתארגנת קבוצה של אנשי שמאל לנסיעה ללונדון להופעה של ואנסה רדגרייב

ייאסר על ברוך ג'מילי לנסוע לפטרה

ע"פ הוראת יו"ר ההסתדרות ובמסגרת השינויים הקונספטואלים שעוברים כעת על ההסתדרות אנו מגישים את טבלת שינויי התארים המעודכנת:

אל נא תאמר:	אמור:
מזכ"ל ההסתדרות	יו"ר ההסתדרות
בניין הוועד הפועל	בית נבחרי ההסתדרות
מחלקת התה	מחלקת הקפה־נמס מגורען בהקפאה יבשה
ארטור ישראלוביץ'	חיים אורון
העברת כספים לש"ס	העברת כספים לש"ס

על החתום
חיים הברפלד | חיים רמון

אלף בית

א: בשביל להיבחר ביורם אריהו צריך אינטליגנציה גבוהה. מה צריך בשביל להיבחר בשרייה?
ב: להיבחר ביורם אריהו.

●

א: תגיד שמעת שח"כ אלכס גולדפרב אמר שהשופט מאיר שמגר לא היה צריך לעשות עצמו מקוזון?
ב: שטעית, כל אחד והיעוד שלו.

●

א: תגיד, למה רבין לא לקח איתו לוושינגטון את רבאלה וייס, מתאמת הפעולות בשטחים?
ב: למה הוא היה צריך לקחת אותה איתו?
א: כי הוא לקח כל מיני אנשים שלחמו באזור.
ב: אז אותה הוא כנראה יקח לטקס החתימה על פינוי ההתנחלויות.

●

א: שמעת שושלמית אלוני, מנהיגת מרצ, אמרה שאי אפשר להגיד לתנועה פוליטית: התאבדות
ב: אי אפשר היה להגיד.

א' ב' יהודי

א: תגיד, למה אלוהים ברא את השואה ברואורה?
ב: כדי לתרגל אותנו בלהיהרג.

כוח משטרה פשט על כפר בלבנון וחטף סוחר סמים. מי נשאר?

* ע"פי הוראת יו"ר ההסתדרות ובמסגרת השינויים הקונספטואליים שעוברים כעת על ההסתדרות, לא ייכתב יותר בעיתוננו "פועלי כל העולם...". במקום זה יהיה כתוב: "גבירותי ורבותי...". הפעם, כמו שניתן להבחין, שכחנו לדאוג לשוויון ההזדמנויות. (ראה טבלה בעמ' 4)

ברל כצנלסון אדריכל ההגמוניה של תנועת העבודה בארץ, בדרך להקמת המדינה

אלכסנדר מנור

כשם שדוד בן־גוריון הוכתר כאדריכל המדינה, כך מן הראוי להגדיר את ברל מורה ורבה של תנועת העבודה בארץ כאדריכל ההגמוניה של תנועת הפועלים בארץ בדרך למדינה.

כיבוש ההגמוניה בציונות וביישוב על־ידי תנועת העבודה, הוא מפעל חייו של ברל וגולת הכותרת בפעולתו. ברל הוא שהציב ללא ליאות לפני תנועת העבודה בארץ משימה זו כתפקיד אקטואלי והוא שהתייצב יחד עם חברים מרכזיים אחרים במפלגת פועלי א"י בראש המערכה להגשמתה.

הוא שורק להלל עולמו של הפועל העברי בארץ את הסיסמה: "לכבוש את התנועה הציונית"; והוא שלחם בחירוף נפש על הגשמתה.

ברל הוא שקרא לפועל העברי להתייצב בראש המהפכה הלאומית, בהרגישו ובהיווכחו לדעת, שאו שתנועת העבודה, היינו הציונות הסוציאליסטית תגשים את המטרה הציונית, או שהגשמתה תועמד הלילה בסימן־שאלה.

חוסר המעש, כשלונה ושפלותה של ההסתדרות הציונית והנהגתה, לא נתנו דמי לו. הוא ראה כיצד ספינת המהפכה הלאומית הולכת ונטרפת ממש לנגד עיניו. ובפרוס הקונגרס הציוני הי"ג (1923) הוא ממשיל על התנועה הציונית את האגדה האליגורית של הסופר העברי בוקי בן־יגלי: "קבורת נשמות": מעשה בגביר עם הארץ, ששלח לכל קצות תבל לאסוף את ספרי החכמה שבכל הדורות ומכל הארצות ותרב השמחה בכל תפוצות הגולה, כי קם גואל ומקבץ לחכמת ישראל. אולם המכנס, אשר נתפרסם בינתיים, היתל מרה בתקוות החכמים. הוא בחר וליקט וקיבץ את כל הספרים וכתבי־השם הנשכחים והנידחים למען בער אותם מן העולם ולמסור אותם לקבורה – "קבורת נשמות". "למהתלה אשר כזאת בחר הגורל בהסתדרות הציונית. ניתן לה הכוח לעורר בעם את תרשיו המדיניים, את כוסף הגאולה והקוממיות, והיא עוררה וטיפחה וריכזה והדליקה את כל אלה". (כתבי ב. כצנלסון כרך ב' עמ' 48־49).

ועל כך הוא זועק בקונגרס הציוני הי"ג בקרלסבאד (1923) את זעקתו: "אם תרצו בהגשמת הציונות לא תמצאו את הדרך מבלעדי הפועל העברי" (כתבי ב.כ. כרך ב' עמ' 58). רק הפועל העברי מסוגל לבנות את הארץ "כי בונה אחר לארץ אין". ורק אם ההשפעה על גורל התנועה והפעולה היישובית תהיה לתנועת העבודה בארץ "תיעשה העבודה". משמע, התנועה הציונית תצא למרחב, רק אם בראשה תעמוד תנועת העבודה העברית.

רעיון זה לא נתן לברל מנוח והוא חתר להלבישו עור וגידים.

לקראת הקונגרס הציוני הט"ו (1927) הוא פונה לתנועת העבודה בארץ שתתחיל להיות "צד" בציונות ותשאף "להיות המרכז". סוף סוף צריך להיות בנו "האומץ להגיד, כי אנו רוצים להיות אחראים לכול. הסתפקנו בעמדה אופוזיציונית, בעבודה חלקית, ולא הגענו למדרגת ההכרה, שאנו בינינו תנועה עממית הגה... עלינו להילחם בעד זה שנהיה בכל צורות הפעולה הציונית המכריעים בגורל כל התנועה". (כרך ג', עמ' 152).

גלגלי ההסתדרות הציונית עמדו מלכת ודרוש כוח עצום כדי להניעם והכוח הזה יוכל להיות רק תנועת העבודה העברית. ברל יודע, שלא קל יהיה להחדיר לתנועת העבודה העברית הצעירה את רעיון האחריות לתנועה הציונית ולגורל האומה כולה, אך לדעתו אין כוח אחר בעם שיהיה מסוגל לעשות זאת, משמע להציל את העם והתנועה כאחת. ובקונגרס הציוני הט"ו (1927) מכריז ברל: "הפועלים בארץ־ישראל רואים את עצמם כנושאי שליחות גדולה – לא למעמדם בלבד אלא לאומה כולה". (כרך ג' עמ' 160). ופירושה של שליחות זו הוא: "לכבוש את התנועה הציונית. אין דרך לציונות מאשר להיכבש על־ידי תנועת הפועלים, ואין דרך אחרת לפועל מלכבוש את התנועה במאת אחוזיה, ולהשליט בה את רוחו במשק ובתרבות", (שם, עמ' 127) – הכריז ברל מיד לאחר הקונגרס הציוני.

הציונות האזרחית נכשלה, הכניסה את התנועה למבוא סתום – הגיעה איפוא שעתה של תנועת הפועלים לעלות על במת המהפכה הלאומית, לחלץ את הציונות, מהמיצר, ולהובילה לקראת מטרתה, כשבראש המחנה הפועלי הנקרא להסתערות ולכיבוש צועד הקברניט והאידיאולוג – ב. כצנלסון.

כדי להבין את גודל המשימה, האחריות וההעזה שלקח ברל על עצמו ועל התנועה עלינו לזכור, כי מאז עלייתה של הציונות המדינית מימי הרצל ואילך, היתה הנהגת התנועה הציונית בידי יהודי המערב. יהדות המערב היא שסיגלה לעצמה את כל גינוני האמנסיפציה ו'תרבות המערב' והסתכלה על יהדות המזרח מגבוה, כעל יהודי־גיטו, נכבעים ומתרפסים, נטולי רגש כבוד ושאין להם דריסת רגל בקרב החברה השלטת והחוגים הפוליטיים הגבוהים. וליהודי ארץ־ישראל התייחסה יהדות המערב כליצורים בעלי דרגה נמוכה עוד יותר כל"בייטיבס", טיפוסים קולוניאליים, ומשום כך היו בטוחים שאין כוח שיוכל להוציא את ההנהגה מידיהם, האיל ורק הם למדו לצאת ולבוא בין הגויים ורק אליהם יתייחסו הגויים בכבוד וברצינות. והנה בא ברל והטיל על תנועת העבודה את התפקיד להתמודד ולרשת את מקומה של הציונות־האזרחית־המערבית בהנהגת הציונות ובבניין הארץ. ברל הוא שהיפנה בפעם הראשונה את פני תנועת העבודה העברית אל העם על מנת לעמוד בראשו, ולאחר מכן את פני העם אל תנועת העבודה כמגשימה את חזון הדורות. ברל הוא שאחז בציצית ראשה של תנועת העבודה העברית וכפה עליה את המלחמה להגמוניה בתנועה הציונית בדרך למדינה יהודית־ציונית. אף יתר עם זאת היפנה ברל את כל כוחו להכשיר את תנועת העבודה להנהגת התנועה הציונית ולהגמוניה בציונות.

הדרך להגשמת המטרה

המערכה שהתחיל בה ברל לא היתה קלה כלל. היה עליו לזקוף קודם־כול את קומתה של תנועת העבודה העברית, להחדיר בה את ההכרה, כי לגדולות נוצרה, לשחרר אותה מהלך־רוח של נחיתות שליווה אותה לפני כן, של הסתפקות בחיי כת וקבוצה קטנה בלבד. ברל ידע, כי לא קל יהיה המעבר, מקבוצה שעמדה מן הצד בציונות למרכז התנועה הציונית ולאחראית לכול. על כן החל ברל במלחמה על גיבושו של המעמד העובד כדי שיוכל למלא את משימת הדור ולהרים בחזרה את הדגל שהושמט. וכתנאי ראשון לכך ראה את ליכוד תנועת העבודה היהודית בארץ. ובהעלותו את הסיסמה: "לכבוש את התנועה הציונית" ראה כבר בעיני רוחו את האיחוד הפוליטי של מפלגות הפועלים בארץ ("אחדות העבודה" ו"הפועל הצעיר") כערובה לכיבוש התנועה הציונית. "אלמלא איחוד זה, ודאי לא היינו מגיעים למה שהגענו בהשפעתנו על העם, על הנהגת התנועה הציונית וכל התוצאות המעשיות הנובעות מזה". (כרך ח' עמ' 102).

ברל ראה איפוא את מלחמתו לאיחוד תנועת העבודה ולהגמוניה בעם, כשני צדדים של מטבע אחד, כשני תאומי־סיאם, שאין לאחד זכות קיום בלעדי השני. והתגשמות שאיפתו זו הלכה למעשה היא גם שסללה את הדרך להוצאת התנועה הציונית לדרך המלך. ב־1931 הובקע הקרח לראשונה עם כיבושו של חיים ארלוזורוב לתנועת העבודה ולהנהלה הציונית. ברם, בכך הובקע רק המבצר הראשון, והאיל והציונות האזרחית לא נאותה עדיין לוותר בקלות על ההגמוניה שלה בתנועה הציונית וההבקעה הראשונה של חומת הציונות האזרחית שפשטה את הרגל לא נעמה לה כלל וכלל. מחנה הציונות האזרחית הוכה בתדהמה בהרגישו, כי הנה מתמוטטת הקרקע מתחת לרגליו ושתנועת העבודה לא רק באה דורשת אלא גם נאה מקיימת. ואכן, המערכה המכרעת של תנועת העבודה על ההגמוניה הציונית פרצה והחלה בכל עוזה לקראת הקונגרס הציוני הי"ח (תרצ"ג). המערכה היתה נטושה בכל עוזה ובה נפל גם חיים ארלוזורוב. ובקונגרס הציוני הי"ח (אלול תרצ"ג) נבחרה הנהלה ציונית מאגף העבודה ומאנשי הציונות הפרוגרסיבית (ציונים כלליים – א'). ותנועת העבודה בעמדה על־יד הגה ההנהלה הציונית, המדיניאות העברית והמפעל היישובי, ככוח קובע ומכריע. הוקם הגשר בין תנועת הפועלים הסוציאליסטית־הציונית לבין העם. או לפי דברי ברל: המוני העם הכירו בתנועת העבודה את הביטוי הנאמן למכאובם, את הלב הפועם עם העם בסבלותיו ואת המעמד המנהיג מבלי להתנשא.

וכך המדיניות הציונית־סוציאליסטית, שמצאה את ביטויה והדרכתה במשנתו של ברל כצנלסון, היא שהעלתה את הציונות כולה על דרך המלך והביאה אותה להגשמת מטרתה הסופית – הקמת מדינה עברית ציונית.

רעיון המדינה היהודית כבסיס למדיניות ההסתדרות הציונית

במועצת מפלגת פועלי ארץ־ישראל שהתקיימה באפריל 1939 הכריז ברל כצנלסון: "מדינת היהודים איננה קיימת עדיין וצריך להקימה: במה נקים אותה? בריבויינו, בבניינו, בהגברת כוחנו". (כתבי ב.כ. כרך ט' עמ' 41).

ואת תביעתו זו שהשמיע באפריל 1939 הוא ביסס בהרחבה בשנת 1940 במאמרו "מה לפנינו" שפירסם במאסף "בכור" (הוצאת חוג "אבביים", 1940 עמ' 164): "האם לא מוטב שנחזור אל העיקר, למאבראם של התנ"ך, לשיגעון ההיסטורי של אומה, שאינו ניתן לעקידה... עלינו להרים את הדגל של פתרון שאלת היהודים, של מדינה יהודית... לאחר מה שעבר עלינו בשנים האחרונות יכולנו להיווכח, כי בתקופה זו אין משטר אשר יבטיח לנו זאת, בלתי אם מדינה יהודית. המדינה יותר משהיא מטרה, היא מכשיר הכרחי להשגת דברים עיקריים בחיי העם. מעולם לא היה חלקנו עם אלה הסבורים, כי מדינה יהודית היא 'מושג ריאקציוני' ולא מפני שהם שוללים את המדינה בכלל, אלא שהם מתירים אותה לכל העמים ולא לנו. אולם, אנחנו סברנו, כי היש' אשר איתנו לא נגר עדיין בשביל מדינה, חששנו להפסד שיש בהוצאת סיסמא זו לפני זמנה".

"אם בשעה שכל הבעיות העולמיות נגולות מחדש, תתביא הציונות את רעיון המדינה במגירה, תוא לדבר הסברה אחת משתיים: או שמוסר אומץ ואמיתיות משותקת התנועה הציונית במחבואים, ומסתירה את כוונותיה האמיתיות, או שהיא מסתלקת באמת מכל אספירציות לעצמאות, והיא משלימה עם היות היהודים מיעוט לאומי בתוך המדינה הערבית הפלשתינאית".

סביב רעיון זה שביל כצנלסון ולאחריו דוד בן־גוריון הסיפו לו ולחמו למענו היו בירורים רבים. בן־גוריון הביא רעיון זה לחוגי הציונות באמריקה, שם נתקבלה תוכנית זו בוועידת הסתדרות "הדסה" ובוועידת הציונים הכלליים.

במאי 1942 נתכנסה ועידה של כל ציוני אמריקה בניו־יורק במלון "בילטמור" בהשתתפות פרופ' חיים וייצמן ובן־גוריון ושם נתקבלה תוכנית זו פה אחד.

בנובמבר 1942 אושרה תוכנית זו על־ידי הוועד הפועל הציוני בירושלים, כבסיס למדיניות ההסתדרות הציונית.

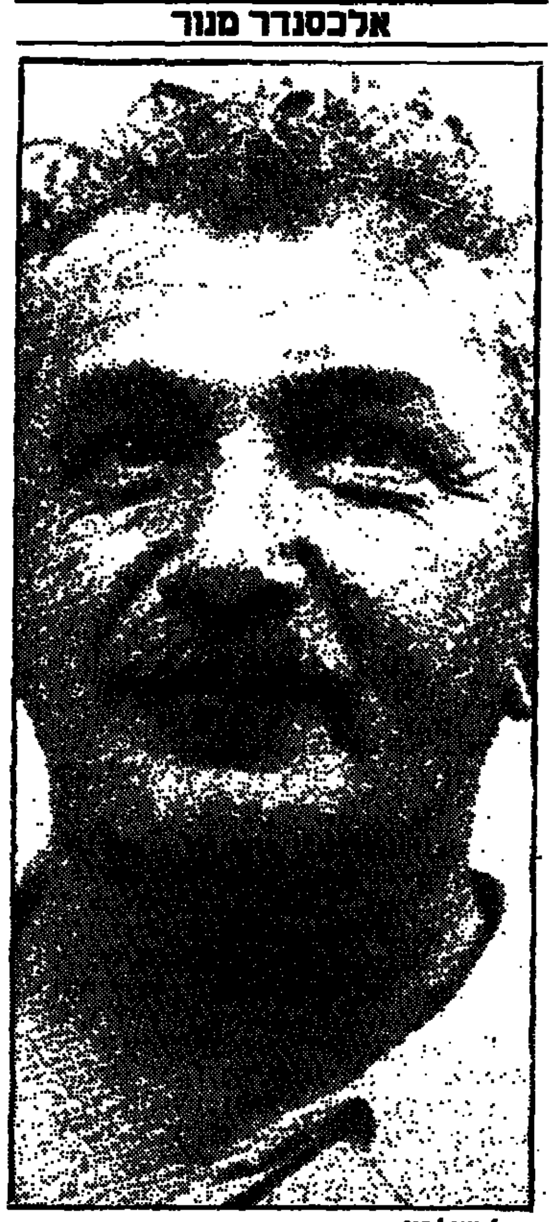

ברל כצנלסון

אבי אהרוני

שמור על השקט

שמר על השקט
שלא תעוף הצפור
המקננת בנפשך שנים
שמר על המלים
שלא יעופו לארץ אחרת
שמר על נפשי מן השקט ההוא

שמר על נפשי מן הלילה ההוא
והגשם ההוא
שמר על השקט
שלא תצמיח לעצמך
את קו העני של ילדותך
שמר על השקט
בתבת המכתבים שלך.

זמן גוסס שוכב על המיטה

ליהודה עמיחי

צליל הופך לחיה
אשה עירמה מאבדת את בתוליה
גלגל אלהי מתפזר על זכרון צלול
מים קרים שוטפים לא שוטפים
את קצוות חלומותינו
קשישה הופכת בן רגע לכאב סרוק
זכר הופך לנקבה
נקבה הופכת לזכר
רוח מתרסקת בקצה הגשם
זעקה זוחלת מתחת לשלחן
זכרון מצמיח ידים מכתמות בדם
לב נסדק לשנים
זמן גוסס שוכב על המטה.

התודעה שלך

לטלי ויינרמן

התודעה שלך היא גבישים של חשך עמקים ושקופים

בתוך אהבות לא־בשלות
המנגינה שאת מחללת הנה אהבה
העשויה חצי מלה חצי סבר
ערבוב של צבעים נותן טעם ומבט חודר
אל תמונה בלתי מובנת לתודעה שלך
התודעה שלך הנה סירה הנבלעת בגבישי האור
שאת מפסלת בשקיעה עטופת כאב
התודעה שלך הנה כאב צורב לא מאפק במיתר
אולי חצי אפור אולי בעצם שקוף
התודעה שלך הנה פרידה גבישית מילדותך
חבוק לוהט עם ילדותך
אז נהגת לאסף קולות וצלילים מאורות
המלים שלך
שורפת את החשכה בצלילים מואורים
נר נשמתך פועם פעם אחת כל שעה לחלומות
התלויים על הקולב שמאחורי ההכרה
התודעה שלך הופכת בן רגע ללילה ליום
לסירת קרטון העשויה מכפות ידיו של ילד קטן.

והארץ סופגת מכות

והארץ סופגת מכות
ואלהים מקשיב למכות
והחטא שחטאתי לך
והענש שקבלתי ממך
והארץ סופגת קללות
והענש שהענשת אותי
והחטא שחטאתי לך
רבצו בנפשי שנים על גבי שנים
כמו מסכות יפות
בלתי מובנות לכאב
לא סופגות את
המכות הקללות הענשים החטאים
שהאכלת אותי.

רציתי אלוהים עירום

אני הלכתי עירם
השמים היו עירמים
והעצים היו עירמים
והלבנה היתה עירמה
והאדמה היתה עירמה
ואני הלכתי עירם
כי רציתי שאלהים יופיע עירם
אבל הכל היו עירמים
גם הצפרים יפות־הכנף
החיים והמות היו עירמים
אבל אני רציתי מאד
שאלהים יופיע עירם
וחכיתי חכיתי

עדינה מור־חיים – שלים

על הסף

*

אז היו אנשים שידעו כל דבר לפני,
כשהתעוררתי בפעם הראשונה.
אני זוכרת כמו היום, איך התחלתי בה.
בקשב. אמא העירה אותי מקדם ואני סרבתי
"עזיבה". אחר־כך נעלתי נעלים אדמות בחוץ,
על הסף. ואני רשמתי לפני שמות־פעל כמו:
"לסגר", "לעצם". השמש ממול עזרה. גם ההר.
וכשהוצת ההר נראו המלים: "נתוק", "רחוק",
אם הזכרון הוא זכרון.
אני כבר לא זוכרת.

*

איזו הקלה זו היתה
להיות על הסף
כמה שנים טובות אחר־כך.
האהבה עמדה כמים.
היו הרבה קפה ומרפקים.
עזיבות אחרות, ועצימות.
חוץ בתוך
פנים
בתוך חוץ.

*

אבל אתמול השקפתי לעצמי,
איך צונחת פה פתאם השמש בין רגלי.
זה לא יכול להיות, חשבתי לעצמי,
שהדלת הזו בקצה אנטוליה,
תפתח כאן, כך סתם, לפני.

*

רואים משהו? שאלתי.
תחלה את אבא, ואחר
את הראשון שדמה לו. ואז
תחמתי אותו בספר חום־כהה
באיזה מקום שנחשב לבהיר ולעולם,
כך אומרים, השמש בו נמצא.

*

עכשיו. בחוץ. חם. אני מחפשת את המולדת
שאבדה לי. לא תמיד זה כך.
היום, למשל, נדמה לי שמצאתי אותה.
ואז אני על הספינה,
והמעקה אינו קודם לגזרים מן ההמולה.
אחרי שאני נשענת, אני מעלה את השמש אל
פסגת ההר.
ככל שהספינה מתרחקת, התמונה מתבהרת
ושוב שטים המראות כלם:
שטח אדמה שחור. מרחק הליכה
משדה הסביונים אל הסף. בית תלת־קומה
בקצה הגן. אשה שחורת־כנף.
חיוך מרטיב שהזדון בו נשכח.
אינגמר ברגמן במצנפת קפואה,
קורץ בחטא עתיק בחדר מוצל.
ממתק עטוף נייר אדמדם. תם לבן.
צניחה.

יהודה עמיחי: פרוזה בין בדידות ואהבה

מרדכי אבישי

עולמו היצירתי של יהודה עמיחי בפרוזה שלו, בדיוק כמו בשיריו, מצטיין מאוד ומתמיד ברגישות מופלאה המולידה, תוך טלטלת זקשי־החיים, את האהבה היפה, את התחושות המעוררות, את היופי. האהבה מגינה עליו, היא משמשת מפלט ממצוקות ומהודרות קיומיות. את אחד מסיפוריו הראשונים, "פגישת הכיתה", הוא פותח בדברים קצרים על כך: "יום אחד היו רגלי עסוקות בהליכה תחת השמש השורפת קצים ומחשבות. תיקי היה מלא דברים, שרק בחלקם עמדתי להשתמש בהם. את אותם הדברים והניירות והספרים שלא עמדתי להשתמש בהם הובלתי כמו שמובילים תינוק בעגלה. כל גופי היה עסוק בהליכה ובשמיעת צעדי. רק למחשבתי היה זמן איתי ופרטי כמו לזוג אוהבים ההולכים בתוך העיסוק הרועש של העולם. אוהבים משמשים זה לזה מגן, קיר בידוד ועוגן וחומר מאיט. בכימיה משתמשים בחומר מרד שקוראים לו קטאליזטור. אוהבים מאיטים את תהליך העולם ודוחים את בוא־הקץ".

דומה, שביסוד רוב סיפוריו של עמיחי שוכנות השאלות. שאלה רודפת שאלה, אחת מתקשרת בחברתה ומיד היא גוררת אחרת. כילד נבון ופקוח־עיניים שואל המשורר־המספר הרבה על כל הסובב אותו, על התגלויותיו הקטנות של העולם, על פחדיו ותוגתו. באחד המקומות, בספרו על הילד היהודי מאוטובוס ומרבה להציג לאמר שאלות עצבניות, הוא אף מגדיר זאת בבירור: "ילד כזה הוא ישר יותר מן הגדולים, אינו מסתיר כלל וכלל את פחדו שמא לא יגיע ושמא יתעה. אני חושב שמחצית החומר הריבודי בעולם עשוי משאלות. לא כדאי להרים את הקול בסוף משפט השאלה. השאלות בונות את העולם. הן חומרי הבניין. הן אולי המשפטים האנושיים שעוד נשארו בשיחות בין אדם לחברו". פעמים רבות אין עמיחי טורח להשיב לשאלות המועלות כאילו דרך־אגב, בין פתיחה לסיום ובין תיאור להגיגים לירים.

המשותף לסיפוריו היא הרוח השירית הנסוכה עליהם. אך יש בהם יותר מרוח פיוטית סתם – לא אחת כמו נשמרת גם טכניקת־הכתיבה השירית. עמיחי אינו יכול לוותר עליה גם בבואו לכתוב פרוזה והוא נשאר משורר בסיפוריו. הדבר מוצא ביטוי בקצב הפנימי, באמירות הקצרות, במשפטים תמציתיים, באווירה, ברמז ובסמל, בדברים שלא נאמרים עד תום, ובעיקר – בשפע של אסוציאציות שיריות. שפע זה שמור לבעליו לטובה, אך גם לרעה, כי מה שטוב וטבעי בשורה ובבית השיריים יש שנראה פה ושם שרירותי ומקוטע ובלתי־שלם בפרוזה.

ואילו המבדיל בין הסיפורים הוא בראש ובראשונה רמתם השונה ואפילו שוני בצביון ובמידת מורכבותם של תכנים, רעיון ואלמנטים סגנוניים. בולט לעין המרחק בין אותם סיפורים ייחודיים, האופייניים כל־כך לדרך מחשבתו הסיפורית של עמיחי ולפריצות הצורניות שלו, כגון "פגישת הכיתה", "ברוח הנוראה הזאת", "אביב נורא", "העולם הוא חדר", "האורגיה", לבין סיפורים בעלי אופי רפורטז'י, כמעט רשימות, כמו "תענוגות קיץ קטנים" ו"ונציה – שלוש פעמים". יש בהם באלה האחרונים העלאת רשמים ממראה־עיניים, מפגישות מוקדמות ומאוחרות עם עיר, שהם כמוהם כרשמי־מסע וכזכרונות גם יחד, תיאורים של ימי חופשת־קיץ, ביקור בגן־החיות, שחייה בבריכה, של אנשים הנקרים בדרכו. וזו קליטה ומסירה "קלה" יחסית, לעומת מה שהורגלנו אצל עמיחי.

הבדידות מלווה את האני המספר בכול, משתלות על מערכי־מחשבתו־ורגשותיו, גם כשהוא עם עצמו בלבד וגם כשהוא מצוי בחברתם של אנשים הקרובים לו ביותר, אביו, אהובותיו, תלמידיו, בנוסעו לנכר, בארצות־הברית, באנגליה, בוונציה, וגם בארץ, בירושלים עירו, במלחמה ובקרב, עם העזות של אובדן ידיד יקר, בנוף־הילדות־הנעורים. הבדידות אינה כאן תופעה, בצב שבו נתון גיבור זה או אחר, אלא מהות יסודית. כל התנסויות המודעים או הבלתי־מודעים לשבור את הבדידות על־ידי השתתפות באורגיה או מאמץ לזמן את תלמידי כיתתו לאחר שנים אינם עולים יפה ואינם מועילים במאומה. והסיפורים מגוללים ואריאציות של הבדידות בדקויותיה, המתגלית מתוך זוויות־ראייה שונות. היא מתגלית גם באחד מסיפוריו הרגישים ביותר של עמיחי, "מיתות אבי", המתאפיין בקצבו המיוחד ובמתן ביטוי מעניין להתייחסות הילד, הנער והבן הבוגר אל האב בכמה תחנות של חייהם. תחנות אלה מוגדרות כ"מיתות": החל כשראה האב המתפלל בבית־הכנסת ביום הכיפורים, וכאילו הוא מת וקם לתחייה שב, דרך המיתה האפשרית בחפירות־החזית של מלחמת־העולם הראשונה ואחר־כך המיתה החלקית בנוטשו את עיר־הולדתו, את חנותו ומכריו עם עלות הנאצים לשלטון, ועד למיתה האמיתית, שאין עוד שיבה כמוה. תיאורים אלה מלווה עמיחי במשחקי־מלים ובמשפטים קצובים: "כשמת באמת, לא ידע אלוהים אם באמת מת. רגיל היה שיקום לתחייה אבל הפעם לא קם. כמה שבועות לפני כן היתה בו התקפת־לב. מי מתקיף את מי? האם הלב את הגוף או הגוף את הלב? או אולי מתקיף העולם את שניהם?"

סיומו של הסיפור הוא חלום־סכלי והוא כעין תוספת ל"תחנות" היחסים בין הבן והאב: הבן הולך או רואה סיום של הליכה בויא אפייה העתיקה ברומא, כשהוא נושא על כתפיו את אביו החולה: הוא נאלץ להניחו בצד־הדרך, כדי ללכת לבקש עזרה, לקרוא למונית. הוא מתרחק מבנו, מהאב בעל הפנים הלבנות, ואינו יודע אם כת או עדיין חי הוא – והפחד מקנן בליבו. והמספר עצמו? "כשלעצמי, אני ממשיך ללכת בדרכי ומפתח כמה תכונות של אבי ובמה מקוי פניו ומאופיו. אחדים אני מפתח, אחדים אני משאיר. אבל, כפי שאמרתי בתחילה, עדיין ממשיך אבי למות. הוא בא בחלומי ואני חושש לו ואומר, קח מעיל, לך לאט, אל תרבה, שבא תתרגש. תנוח מן המלחמה הנוראה. אני איני יכול לנוח. אני הולך, ולא להתפלל. אני מניח תפילין, אבל לא על זרועי ומצחי, אלא לתוך המגירה ששוב אינני פותח אותה".

עמיחי נוהג, כדי לשמור על פרופורציות נכונות, לכסות על טפירות רגשיות, על יסודות אמוציונאליים ברורים בסיפוריו, באמצעות היבטים אירוניים מסויימים או הסתכלות "מן הצד", מעמדות שנועדו להביא להתרחקות מעט מן הסובייקטיביזם, וכן באמצעות השלכה פילוסופית עם המתהווה.

יהודה עמיחי

صكنا من الاهل

איבון קוזלובסקי־גולן

שירים

★

לְאִמָּא,

הֵן מֵרֶחֶם זֶה יָצָאתִי וְהוּא חַם וְחַן
וְהוּא לֹא יְדָעַנִי
לֹא אָהַב כָּמוֹנִי
וַאֲנִי עֲבָדָה.

הֵן מֵרֶחֶם זֶה יָצָאתִי
מִכְּוַץ רְוּוּי שִׂנְאָה
יוֹנֵק מַיִם מִלְּשַׁד חֲסֵרָה
וַאֲנִי בּוֹשׁ.

אֶת מוֹתָהּ לֹא אֶרְצֶה עוֹד – אַף גַּם לֹא בְּחַיֶּיהָ
אֶת חִבָּתָהּ לֹא אֶקַּח עוֹד אַף גַּם לֹא נִהְיוֹתֶיהָ.
אֶקְבַּע/אֶקְפַּל עַצְמִי בְּמִסְגֶּרֶת
וַאֲנִי בִּמְזוּזָה – לַעֲזָאזֵל
וּמִמֶּנָּה תֵּצֵא בּוּעָה שֶׁל כֶּסֶף
רוֹטֶטֶת מֵחֲשַׁשׁ לִבְקִיעָתָהּ –
כְּמוֹנִי בְּדִיּוּק אֵשֶׁת אִישׁ וְחֶבְרָה.

★

שִׁירָה לְיָתְנֵי בְּמוֹתִי
עֵינַי
רוּחִי
וְכֹחִי
עֵינַי הֵזִיעוּ וְטוֹפְפוּ הַדְּמָעוֹת בְּסֵדֶר
רוּחִי כָּבְתָה כְּהֶבֶל שֶׁנִּבְלַע בְּשִׁעוּל אָסוּר
וְכֹחִי הוּתַשׁ מִגְּבִירָה בַּקַּרְקַע הַקָּשָׁה – מְחַפֵּשׂ מִשְׁכָּב.

שִׁירָה לְיָתְנֵי בְּמוֹתִי
וְהָיוּ אֵלֶּה רֵעַי
נְמָלִים עַל דַּרְכִּי, וְדוֹרוֹת מִינֵי מְכַרְסְמִים
שֶׁבָּאוּ לִזְכּוֹת בְּרֵאשִׁית בְּשָׂרִי
וְהוּא בִּכּוּרִים.
חַרְדְּלִית וָעֵשֶׂב צָמְחוּ כְּמִסְגֶּרֶת,
וְלִכְבוֹדִי
עוֹרְבִים פָּצְחוּ בְּשִׁיר.

עֵינַי חִפְּשׂוּ עַצְמִי שָׁמָּה
וְרוּחִי לֹא נִמְצְאָה
הִצַּצְתִּי בְּפַח הַהֶבֶל וְהִנֵּה שָׁם אֲנִי מֻכְבָּה!

הַשִּׁירָה לְיָתְנֵי אֶל מוֹתִי
מִשֶּׁהוּרְקוּ הַפַּחִים הַמַּשְׁכִּיכָה בַּדְּרָכָה.

★

עֵינַיִם חוֹדְרוֹת כִּכְאֵב
מְצִיפוֹת בִּרְאִיָּתָן מַרְאֶה
וְהָאָדָם בָּהֶם קָטָן
מִכְּכָב בְּקֶרֶס חַכָּה
כְּנִדּוֹן לָמוּת – כְּאָסִיר עִם הָאַשְׁמָה.
אֶלָּא –
שָׁרַק עֵינַיִם חָשׁוּ
וּכְאֶצְבָּעוֹת לֹא לָשׁוּ.
וּכְעִטּוּשׁ לֹא בִּשְּׂרוּ חֲמַת רֵיחַ
גַּם כְּגֶשֶׁם לֹא צִיְּרוּ בְּרִדְתָּם
עַל חַלּוֹנוֹת מְאֻבָּקִים.

הָיָה זֶה הַלֵּב שֶׁאָחַז בִּמְצִיאוּת הַדִּמְיוֹן
וּפְעָמִים רְדוּדוֹת – כִּנְשִׁימַת גּוֹסֵס:
מַשְׁמִיעַ אִוְשָׁתוֹ בְּחֶרֶד
עֵינַיִם שֶׁכָּבוּ – וְהַלֵּב נִשְׁבַּק.

שלולית של צל

עוֹד לֹא הָמְתְּקוּ הַיָּמִים
כְּדֶרֶךְ פֶּתַע
וְאֵין בָּהֶם נְהָמָה שֶׁל שָׁלוֹם.
עוֹד יֵשׁ עִדָּן שֶׁל גַּעְגּוּעַ בְּרֶגֶשׁ פֶּגַע מַכָּה.
כִּכְפוּף לֵידָה, אַךְ אֵין בּוֹ פְּרִי.
מְכַסֶּה עֶלְבּוֹן מִפַּחַד
רוֹטֵט מִכְּאֵב רוּחַ מְצָרֶבֶת
וְגַם בִּזְעָקָה אַיִן.

רַק שְׁמוּעוֹת יָמִים יַגִּידוּ
וּשְׁלוּלִית שֶׁל צֵל, הַמְכַבִּים בְּגוּפֵנוּ רָכִיל
וּשְׁלוֹמָם "מֻבְטָח"
כְּלְאִשָּׁה עֲגוּנָה מִקֶּרֶב.

עלייתה ונפילתה של מפא"י ההיסטורית

מאיר בראלי, "מתנועה למנגנון: ניתוח התנהגותה של תנועת העבודה". ת"א, 1994.

יוסף גורני

מאיר בראלי

מועד פרסום ספרו של מאיר בראלי, עיתונאי, סופר ומן האינטלקטואלים האחרונים של מפא"י ההיסטורית, יש בו מן הסמליות בימים אלה. כאשר בהסתדרות, אחרי שבעים שנה, נעשו חילופי משמרות פוליטיים; בעוד מפלגת העבודה נקרעת מבפנים על-ידי יצרי שלטון של עסקנים; ההתיישבות השיתופית, פעם היהלום שבכתר התנועה, אינה מצליחה לגבור על המשבר החברתי-הכלכלי שפקד אותה – בעת שכזאת בא בראלי לנתח את התנהגותה של תנועת העבודה, אלא שכאן ראוי לדייק: ספרו של בראלי עניינו במפא"י ולא בתנועת העבודה. שהרי המושג תנועת העבודה הינו הרבה יותר רחב ומגוון מן המושג מפלגת פועלים א"י, למרות היותה המפלגה הגדולה והמנהיגה במדינה. תנועת העבודה ההיסטורית היתה מראשיתה פדרציה מובהקת של מפלגות פוליטיות, זרמים רעיוניים, ארגונים התיישבותיים שיתופיים, מוסדות כלכליים ואיגודים מקצועיים. היא היתה, כהגדרתי, פדרציה מובהקת, מפני שלמרות רבגוניותה הרעיונית והארגונית, ועל אף המתחים הפנימיים אשר שררו בין חלקיה השונים והיחסים האישיים המורכבים והרב-משמעיים בין מנהיגיה – נתקיים בה מרכז סמכות והכרעה אחד: הסתדרות העובדים הכללית. במסגרת זו, מאז שנות ה-20, נתגבש ציבור, אשר באמצעות הלהט החלוצי של קבוצות מיסדריות בתוכו, כושר ארגון יחסי של ראשי מוסדותיו, ו"חכמת החיים" הרעיונית והמדינית של מנהיגיו – הפך לחוט השידרה של החברה הלאומית היהודית בא"י.

מפא"י, אשר נוסדה ב-1930, אמנם היתה המפלגה הגדולה והמנהיגה בציבור זה, אולם אין לזהותה לחלוטין עם תנועת העבודה, לא בתקופת היישוב, וכן לא בשנות המדינה. ההיפך הוא הנכון, אופן התנהגותה, שאותו מתאר מאיר בראלי, הוא בעצם תהליך התרחקותה והינתקותה מערכיה ההיסטוריים של תנועת העבודה. שורש ניוונה של מפא"י, בתקופת המדינה, הוא לפי השקפתו של בראלי במנגנונה, אשר השתלט עליה, רוקן אותה מהלך-רוח אידיאליסטיים, דחק לפינה את הצעירים המחדשים, והפך אותה למכשיר כוחני לחיזוק השלטון הפוליטי ולקיומו. בראלי כאיש מפלגה ותיק, וכמי שבמשך שנים רבות נאבק בתוכה עם אותו מנגנון, שבשנות ה-50 כינויו היה "הגוש", ובשנות ה-60 וה-70 הוא נקרא "הגוש המאוחד" – מונה את חטאיו אחד לאחד. מ"ה פרקיו הקצרצרים של הספר משולים כמעט ל"מ"ט שערי הטומאה" של המנגנון – שכל כולם אינם אלא מידה גדושה של שחיתות וזהמה פוליטית.

כדי להתמצא במסכת הפוליטית המפותלת בתוך מפא"י בין "הגוש" ל"גוש המאוחד", בין "צעירי בן-גוריון" ל"צעירי מפא"י", בין ההנהגה הוותיקה להנהגה המורדת, שפרשה ממנו והקימה את רפ"י (רשימת פועלי ישראל) בראשותו של בן-גוריון; וכדי להבין את תהליך התנוונותה של המפלגה וסיבותיו, כפי שהמחבר מתאר אותו – צריך להתמקד במספר מושגי מפתח החוזרים ומופיעים בפרקים הקצרים של הספר.

מפתח מרכזי הוא ה"פטרנליזם" הפוליטי, שהיו לו ביטויים שונים. בתחום הכלכלה הנהיגה המפלגה שיטת פיקוח צנטרליסטית, שאחת מזרועות הביצוע שלה היו המוסדות הכלכליים של ההסתדרות הכללית ובראשם "סולל בונה". בתחום קליטת העלייה, במיוחד ביחס לעולים מאסיה ומאפריקה, היא הקימה משטר תלות בין המנגנון הפוליטי לבין העולה החדש, תוך כדי רמיסתו והריסתו של המיבנה החברתי המסורתי שהיה מבוסס על המשפחה הגרעינית המשפחה המורחבת, כאשר הרוח הפטריארכלית מרחפת מעליו. בתחום הפוליטי היא יצרה בתוכה את התמנון של המנגנון הפוליטי – "הגוש" – אשר שלח את זרועותיו באמצעות שיטת מינויים אינטרסנטית וצינית, למוסדות ההסתדרות וגם למוסדות המדינה.

מושג מפתח שני אפשר להגדירו כ"פורמליזם דמוקרטי" – אשר שימש כסות לשיטה הפוליטית הסמכותית של מנגנון המפלגה, שמנע כל חידוש, במיוחד בשיטת הבחירות, מתוך חשש, כי באמצעותו יעלו לזירה הפוליטית כוחות חדשים בזכות עצמם ובלי להיות תלויים במנגנון ולהיות חייבים לו נאמנות עבור שירותיו הפוליטיים. כך, למשל, התנגד המנגנון, בניגוד לדעתו של דוד בן-גוריון, לשינוי שיטת הבחירות מיחסית-ארצית לאזורית-רובנית.

מושג מפתח שלישי הוא ה"כדאיזם", אם מותר לי לחדש בתחום הלשוני, שהוא ניגודו של ה"אידיאליזם". ה"כדאיזם" העמיד את הכדאיות של הארגון ושל היחיד המנהיג אותו ושל זה הפועל בו, בראש סולם ערכיו ודאגותיו. מכאן נבעה הזהות של העניין הכללי עם האינטרס המפלגתי, וזה זוהה עד מהרה עם האינטרס האישי. באווירה זו כל הצעה לתיקון חברתי או פוליטי התפרשה כבעלת מגמה פוליטית כוחנית, ועל כן כל הצעותיהם של צעירי המפלגה בתחום הארגון, השיטה הפוליטית ונוהלי החברה נדחו על הסף על-ידי המנגנון האינטרסנטי אשר הגן ב"חירוף נפש" ובמיומנות ראויה להערצה של "קוסמים פוליטיים", כמו שרגא נצר ואחריו פנחס ספיר וחבר עוזריהם, על מעוזי השלטון. כל זה גרם להשחתת מידות בשימוש בכספי ציבור, במינויים פוליטיים של אנשים בלתי-ראויים ואפילו פסולים לתפקידיהם, דוגמת הניסיון למנות את אשר ידלין לנגיד בנק ישראל, וגם לשחיתות מוסרית במישור האישי.

מושג מפתח רביעי הוא ה"צנטריפוגליות", כלומר ההסתלקות מן האחריות הכוללת, שהתבטאה בהתפרדות פנימית בין קבוצות אינטרסים פוליטיות והתרחקות בין החברים במפלגה עד כדי הטרגדיה של נטישת חבר בשעת מצוקתו, כמו במקרהו של אברהם עופר, שנחשד במעשי שחיתות, ואף-על-פי שלדברי בראלי, היה ספק באשמתו, סירבה הנהגת המפלגה להושיט לו יד. הסוף היה כי האיש נטל את חייו בידיו.

על בסיס "חטאי מנגנון" אלה ועוד אחרים, שאותם מונה המחבר אחד לאחד, הוא מגיע למסקנה, שהיא גם ההנחה המרכזית בספרו, כי בהבנת המהפך הפוליטי ב-1977: "בעצם לא ד"ש ולא 'הליכוד' הפילו את תנועת העבודה מהשלטון. מפלגת העבודה עשתה זאת בכוחות עצמה".

עד כאן טענותיו העיקריות של המחבר. מכאן ואילך ארשה לעצמי מספר הערות של מי שנושא זה קרוב לתחום מחקרו ועניינו הציבורי. מאיר בראלי איננו היסטוריון של מפא"י וגם אינו מתיימר להיות כזה. הוא גם אינו משקיף מן הצד. מימי נעוריו היה מעורב בפוליטיקה פנימית של מפא"י ואת מסורת תנועת העבודה ינק מבית אביו – יצחק בראלי (ברודני), שהיה מנהלו של בנק הפועלים. על כן, קשה לדרוש ממנו גישה עד כמה שאפשר אובייקטיבית בבואו לדון בפרשת חייו הציבורית, אשר הכשלונות בה, לפי דבריו, רבו על ההישגים. וזהו קודם כול מיסמך של אדם שעולם נעוריו ומשאת חייו הרעיונית חרבו. במובן זה בראלי אינו היחיד. יש עדיין רבים מאוד כמוהו, אלא שזווית-ראייתם ואמת-המידה שלהם לשיפוט תנועתם יכולות להיות שונות במידה זו או אחרת. אפשר להטיל ספק באשמה הכוללת שמטיל בראלי על מנגנון מפא"י. הרי בשנות החמישים, בימי העלייה ההמונית, אי-אפשר היה לקיים חברה מאורגנת לולא מנגנון זה, על כל שלוחותיו, בממשלה, בסוכנות היהודית, בהסתדרות ובמפלגה. שנות החמישים היו מבחנה הגדול של המדינה הזאת בתחום החברתי והכלכלי. כשם שמלחמת העצמאות היתה מבחנו הקיומי של היישוב היהודי. המחקר של שנות החמישים, שהוא עדיין בראשיתו, עוד יוכיח עד כמה גדולה היתה ההצלחה בו, לנוכח הקשיים הכלכליים וסכנת ההתפוררות החברתית. על כן, לפחות לגבי תקופה זו של קליטת העליה ההמונית, יש לתת למנגנון זה מידה לא מעטה של אשראי, גם כאשר מוסדות ההסתדרות זכו להעדפה ממשלתית. שהרי אין מנוס מן השאלה, האם היתה להם חלופה, האם בעלי הון פרטיים התדפקו באותה עת, עם כספם, על דלתות הממשלה? הנכון הוא, כי השיטה שהצליחה בשנות החמישים הפכה לרועץ אחרי מלחמת ששת הימים. אולם אז האשמה מוטלת לא רק על המנגנון, אלא גם על מי שהיה מנהיגם הכריזמטי של רבים וגם של מאיר בראלי – משה דיין, אשר לא אזר אומץ לקום במובן הפוליטי נגד השיטה, והסתפק ב"נחת" התפקיד של שר הביטחון בממשלותיהם של לוי אשכול וגולדה מאיר. האשמה אינה איפוא רק במנגנון, שהיה מורכב רובו ככולו מעסקנים אפורים השבויים בשיגרת חייהם ושומרים על האינטרסים של עצמם ושל הממונים עליהם, אלא גם במנהיגים אשר לא קמו נגדה בעוצמה רבה, בסיטואציה לאומית שהעניקה להם את כל היתרונות הפוליטיים. ובכלל, מנין לו לבראלי הביטחון, כי שינוי שיטת הבחירות שחבריו הציעו בעבר אכן היה מרפא את המצב, הרי כבר בימינו אנו מתנסים בשיטת הפריימריס – האם היא הועילה לדמוקרטיה הישראלית ולמפלגת העבודה? על אחת כמה וכמה אילו הונהגה השיטה לפני דור, כאשר התרבות הדמוקרטית היתה מושרשת פחות בחברה הישראלית, האם לא היינו ממירים "שחיתות" של מנגנון ארצי ב"שחיתות" של מנגנונים אזוריים?

זאת ועוד. לא רק מפא"י כשלה בדור הראשון בתולדות המדינה, אלא גם תנועת הפועלים כולה. וזאת לא רק משום שמערכת הערכים של תנועה זו, אשר הביאה להקמת המדינה ועיצבה את דמותה בשנותיה הראשונות, לא דיברה עוד אל ציבור העולים החדשים, שהגיעו בהמוניהם מן המערב והמזרח, ואל הדור הצעיר שגדל בארץ-ישראל ואשר נחשף יותר ויותר לתרבות המערב האינדיבידואליסטית. הטרגדיה של תנועת העבודה היא לא רק במנגנונה הפוליטי, אלא גם באוטופיה שלה, זו האוטופיה אשר יצרה את הכלים החברתיים כמו ההסתדרות וההתיישבות השיתופית, אשר היו גם למכשירים לאומיים. אולם אוטופיה זו נועדה למעטים, לנבחרים ולמיסדרים של מגשימים. להמוני העם שפתו של מנחם בגין היתה מובנת יותר מזו של ברל כצנלסון.

ואף-על-פי-כן, דרושה היתה ה"אפוטרופסות" האוטופית המנגנונית של תנועת העבודה, משום שהיא, על אף כל אשליותיה וחטאיה, עיצבה את המסגרת הפוליטית-הדמוקרטית והחברתית-הכלכלית של החברה הלאומית היהודית החדשה.

דברים אלה אני אומר מתוך צער, אך גם בהשלמה עם דין התהליך ההיסטורי, שהיה מהפכני בתולדות עמנו. אולם השלמה זו אין פירושה הסכמה עם מגמות העתיד המסתמנות בחזון. הרבה אנשים, מכל הגילים, יסכימו עם קריאתו של בראלי להקמתה של תנועה חברתית-רעיונית, אשר תציב סכר בפני הסחף של האינדיבידואליזם הדורסני ושל כלכלת השוק הפרועה המערערת את חיי היחיד, ואת האתוס הקולקטיבי.

אכן, בימינו אלה, מפלגת העבודה המנגנונית השסועה דרושה כדי לקדם את תהליך השלום, ואין לה תחליף במשימה זו. אולם מבחינה חברתית דרושה תנועה להתחדשות חברתית, אשר תמזג בתוכה את ערכי הסוציאליזם הדמוקרטי והליברליזם ההומני. דווקא בימינו אלה, לנוכח התחזקות הדיים הדמוקרטיים בחברה הישראלית מחד גיסא, והסכנה של התגברות המתחים הפנימיים בה על הרקע של העמקת אי-שוויון חברתי, מאידך – דרושה תנועה זו אולי יותר מאשר בעבר. ואם בא ספרו של מאיר בראלי, מלבד היותו עדות פוליטית מכלי ראשון, לעודד את הקורא למחשבה זו – אזי דיינו.

סמדר שרת

שירים

אֵיזֶה פִינָאלֶה מְפֹאָר
לְהַצָּגָה נִשְׁכַּחַת:
הַזַּרְקוֹרוֹת, נֵרוֹת הַנְּשָׁמָה, הַבָּלוֹנִים,
וְהַתְּנוּעָה הַמְדֻיֶּקֶת בְּתַכְלִית,
אֲשֶׁר מְבִיאָה בְּחֶשְׁבּוֹן אֶת הַפְּרָטִים מֵרֹאשׁ.

נַעַר שַׁעֲשׁוּעִים מְנַפֵּחַ חָזֶה מִתְרוֹצֵץ לְיָדִי,
מְדַבֵּר בַּפֶּלֶאפוֹן, עוֹשֶׂה מֶתַח בְּכָל רֶגַע,
מִמּוּל נִצָּבִים הַשַּׂחְקָנִים צְמֵאֵי־מִלְחָמָה,
נוֹסְעִים הַבַּיְתָה עַל אוֹפַנַּיִם מְטֻשְׁטָשִׁים לְגַמְרֵי.

מָה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת אַחֲרֵי הַצָּגָה כָּזֹאת?
לְהַמְשִׁיךְ לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ?
לְהָסִיר כּוֹבָעִים בִּלְתִּי נִרְאִים בִּפְנֵי אֱלֹהִים?

הָעֲלִיבוּת הַזֹּאת אֲשֶׁר עוֹמֶדֶת בֵּינֵינוּ,
כְּבֵדָה וּמְחֻסְפֶּסֶת וּצְחִיחָה,
קוֹשֶׁרֶת אוֹתִי בַּעֲבוֹתוֹת שֶׁל מֶשִׁי
לִנְדוּדִים הַמְקֻפָּלִים בְּמַבָּטָהּ.

★

עַכְשָׁיו
כְּשֶׁאֲנִי כְּבָר לֹא אוֹסֶפֶת כּוֹכָבִים
מִכַּפֵּי זְרוֹעוֹתֶיךָ הַמְזִיעִים
הַצְּמֵאִים לִבְשָׂמִים לִבְשָׂמִים
הַמִּשְׁתּוֹקְקִים
עַכְשָׁיו אֲנִי מִתְגַּעְגַּעַת לְרֵיחַ הַהוּא הַנִּפְלָא
שֶׁלֹּא יוֹסִיף לִהְיוֹת אִתִּי לְעוֹלָם
שֶׁמִּתְרַחֵק מִמֶּנִּי בְּכָל רֶגַע וְהוֹלֵךְ
שֶׁכְּבָר הִסְפִּיק לַהֲפֹךְ אֶצְלִי לְזִכָּרוֹן מְעֻמְעָם
רַק לִפְנֵי שָׁבוּעַ הָיִיתָ הֲכִי חָשׁוּב בָּעוֹלָם
קָנִיתָ לִי מַתָּנוֹת דִּמְיוֹנִיּוֹת
וּבְסוֹף הֵבֵאתָ לִי מַחְזִיק מַפְתְּחוֹת עִם פַּעֲמוֹנִים
כְּדֵי שֶׁתֵּדַע תָּמִיד אֵיפֹה אֲנִי אֵיפֹה אֲנִי
אֵיפֹה אַתָּה עַכְשָׁיו
רוֹדֵף בֶּצַע אָהוּב שֶׁלִּי
אוֹסֵף זִיּוּנִים כְּמוֹ גַּרְבַּיִם כְּמוֹ שְׁטָרוֹת
כְּמוֹ מַטְבְּעוֹת זָהָב שֶׁהִבְטַחְתָּ לִי
לָשִׂים בִּשְׂעָרִי.

★

וְלָכֵן
שִׂיחוֹת הַטֶּלֶפוֹן הָאִינְסוֹפִיּוֹת
אוֹ לְהֵפֶךְ
שִׂיחוֹת עַל הַבְּאֵר
אוֹ בַּבַּיִת,
אוֹ עַל שְׂפַת הַיָּם,
אוֹ לְהִתְמַזְמֵז עִם זָרִים,
אוֹ נְסִיעָה מְטֹרֶפֶת לְחוּ"ל,
אוֹ פִּתְאֹם לָרֶדֶת לְסִינַי,
אוֹ לְכָל מָקוֹם שֶׁהוּא לֹא כָּאן,
אוֹ לִקְרֹא בְּאוֹבְּסֶסִיבִיּוּת אֶת כְּרוֹנִיקַת־הָרְכִילוּת,
שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ קַלִּילוּת, כְּאִלּוּ שְׁפִיּוּת,
כְּאִלּוּ הִתְעַנְיְנוּת חֲבִיבָה בַּבְּרִיאָה,
שֶׁזֶּה בְּכָל זֹאת סוּג שֶׁל תְּרוּפָה
כְּנֶגֶד בָּאֲרוֹת הָעֶצֶב הַפְּנִימִי.

★

הַפַּנָּסִים בַּדֶּרֶךְ לְבֵיתִי
הָיוּ מוֹרֵי־דֶרֶךְ נִפְלָאִים
כְּשֶׁחָזַרְתִּי בְּלַיְלָה גָּשׁוּם
וְאִישׁ זָקֵן
בִּמְעִיל רוּחַ כָּחֹל וְעֵינַיִם נוֹצְצוֹת
וְהַסֵּפֶר "זִכְרוֹן דְּבָרִים" תַּחַת זְרוֹעוֹ
הָלַךְ הַבַּיְתָה שָׁעוֹת אֲרֻכּוֹת
כִּי כְּבָר נִגְמְרוּ הָאוֹטוֹבּוּסִים
עַד שֶׁגָּמְרוּ לִקְרֹא אֶת הַסֵּפֶר בְּבֵית־בְּיַאלִיק
וְהֶחֱלַפְנוּ כַּמָּה מִלִּים
וְנִפְרַדְנוּ לְשָׁלוֹם
וּפִתְאֹם הִרְגַּשְׁתִּי תְּחוּשַׁת שַׁיָּכוּת עֲמֻקָּה
אֵלָיו וְלָעוֹלָם וּלְתֵל־אָבִיב
וְלַמַּדְרֵגָה הַמִּתְרַסֶּקֶת אֲכוּלַת־הַגַּעְגּוּעִים
הַנֶּאֱסֶפֶת עֶרֶב עֶרֶב אֶל בֵּיתִי.

★

כְּמוֹ טוֹבֵעַ נֶאֱחַזְתִּי בִּזְרוֹעוֹ
כְּשֶׁהַשּׁוֹמְרִים דָּחֲפוּ אוֹתוֹ הַחוּצָה
וְלֹא הִנִּיחוּ לוֹ לְהִתְעַכֵּב
אֲבָל הַקְּרִיאָה שֶׁלִּי אֵלָיו מִמַּעֲמַקִּים
הָיְתָה חֲזָקָה מִצַּעֲקוֹתֵיהֶם
וְהוּא הִסְתּוֹבֵב אֵלַי
וְהִבִּיט אֶל תּוֹךְ עֵינַי
וְלָחַץ אֶת יָדַי שָׁעָה אֲרֻכָּה
וְהִנַּחְתִּי לִבְרָכָה שֶׁבְּתוֹכוֹ
לְחַלְחֵל אֶל תּוֹכִי בִּמְנוּחָה
וְהוֹדֵיתִי לוֹ מְאֹד
עַל שֶׁהִפְקִיד בִּידֵי מְחַדֵּשׁ
אֶת מַתְּנַת־הַחַיִּים.

הפוליטיקה הישראלית על כל מערומיה

ראיון עם נגה מרון מאת נעמה מינמר

בפתיחת ספרה החדש של הסופרת נגה מרון, "מעקב אינטימי", (אורנית הוצאה לאור) מתוארת תמונת אונס, שממנו מגלגל הסיפור את פרשת חייה של אשה בשנות הארבעים הפורצת את מעגל הבית וגידול הילדים לכיוון קריירה עיתונאית, עצמאות והתפתחות אינטלקטואלית. במקביל לסיפורה, נפרשת לפני הקורא הפוליטיקה הישראלית על כל מערומיה וחושפת את כל נבכיה המושחתים, כפי שהם מתרחשים כאן ועכשיו עם תהליך השלום ההולך ונבנה.

זהו ספרה השני של נגה מרון למבוגרים. ספרה הראשון, "אשה במיטב שנותיה" יצא לאור בשנת 1992, וזכה להדים חיוביים רבים. עם-זאת התפרסמה מרון בעיקר בזכות ספריה הרבים לילדים ולבני הנעורים.

כתיבתה החלה עם הולדת נכדיה בגיל מאוחר יחסית ליוצרים אחרים. בין ספריה הידועים: "שק קמח", "מישהו לאהוב" ועוד. עד היום פירסמה בסה"כ 18 ספרים, מהם 16 לילדים ונוער. את הכתיבה למבוגרים החלה לאחר שהבחינה, כי ספרי הנעורים שלה מדברים גם לקהל מבוגר יותר.

בימים אלו יוצא ספר נוסף שלה לאור "פיתול קטלני" הדן בנושא תאונות דרכים. "כל הספרים שלי עוסקים בכאן ועכשיו, דברים המעסיקים את הנוער, נושאים העוסקים ברגשות כמו געגועים, אהבה, פחד ועוד".

"אינני כותבת לבני השלושים, כי הדברים המעסיקים אותם אינם קרובים לליבי", מסבירה מרון. "חשבתי כי מישהו צריך להביא לספרות גם את הצד של האשה היותר מבוגרת. בת השישים פלוס, שאינו מטופל כלל בספרות, ולא לתאר אותה כסבתא או כאמא של מישהו. אלא כאשה בפני עצמה עם כל החיוניות שבה".

בסיפרה החדש כותבת מרון את דמותה של ג'ולי מועלם. ההופכת לגילה דגינו במהלך הסיפור. גילה, שמתחילה נמוך את חייה, להגדרת הסופרת, מצליחה לבנות עצמה ובמקביל מטפחת מנהיג פוליטי חדש, העונה לשם אלכס גולני. מרון אינה מוכנה לזהות אישים ומפלגות עם המציאות והמשפט היחיד שהיא מוכנה למסור לפרסום הוא, כי מפלגה אחת היא ימנית יותר והאחרת היא בעלת נטיות שמאליות ברורות. אלכס הוא המנהיג הטהור, המדבר לאיש הפשוט ושובה את ליבו. ואף הוא אינו נמנע מהליכלוך הפוליטי והניאוף האוחז בכל חבריו למפלגה.

נגה מרון

"כשנתתי לאבי (92) לקרוא את הספר. הוא מאוד נבהל. "אסור לך לפרסם דברים כאלו, מה יגידו", היתה תגובתו. ובאמת, בספר אפשר למצוא את ההתעלקות הפושה בכל חלקה, הצביעות ואף הבוגדנות, ההופכים לחלק בלתי-נפרד מכל אדם בעל עוצמה מדינית. ולדברי אלכס: "לאנשים גדולים יצרים חזקים".

—

נגה מרון נולדה בשנת 1928 בארץ להורים דתיים. למדה בתיכון גימנסיה רחביה. התגייסה לפלמ"ח ולאחר שנה נשלחה על-ידי הוריה לסמינר בית הכרם בירושלים. מאז עבדה כמורה בבתי ספר שונים. נישאה וילדה שני בנים. כשגדלו הילדים נרשמה לאוניברסיטת בר-אילן ולמדה ספרות עברית וחינוך. לאחר הלימודים ניהלה בית-ספר ברמת-גן ואז החלה במלחמתה במערכת החינוך. הכול החל בכתיבת מאמר שרן בהשתלמויות מורים. זה היה קרש הקפיצה להצטרפותה להסתדרות המורים. שם ניהלה את המחלקה להשתלמויות והשתתפה במשאים ומתנים בנושא השכר למורים. בישיבות אלו פגשה את הפן הבעייתי והמתסכל של הפוליטיקה הארצישראלית, לה נתנה מקום בספרה החדש.

– האם את באמת רואה כך את הפוליטיקאים שלנו?

כן, כהיותי בוועדת השתלמויות בהסתדרות המורים, התחככתי בפוליטיקאים שלנו, ומה שגיליתי זו סחבת בישיבות, דיבורים עד השעות המאוחרות של הלילה ללא תוצאות. בעיקר בכל הקשור לשכרם של המורים בסופה של כל חופשת קיץ.

בספר קיימת נימה שוביניסטית מובהקת בכל הקשור לכניסת נשים לפוליטיקה. ראש הממשלה, הקרוי בספר משה אדיר (אולי שמיר?) משוחח עם יו"ר התנועה על השרה לענייני עליה ותפוצות. "הכבוד של להיות סגן של שר האצבע הזאת של אוניות. בינינו, כמו ללכת עם ולהרגיש בלי".

– האם את סבורה, כי כך הוא המצב במציאות?

כן, לא מקדמים נשים בפוליטיקה. יש מעט מאוד נשים שמתייחסים אליהן בכבוד ומקבלים אותן. לגבי רוב הנשים יש יחס של התנשאות.

– אינך חושבת שציירת דמויות מסויימות בספר באופן סטריאוטיפי מדי?

(המשך בעמוד הבא)

מרים שנייד־אופיהר

אמא

אַחֲרֵי הַפּוֹגְרוֹם בְּחֶבְרוֹן
בְּח"י בְּאָב תַּרְפּ"ט,
נִשְׁאֲרָה אִמִּי עִם שְׁלֹשֶׁת יְתוֹמֶיהָ.
אֲנִי, הַבְּכִירָה, הָיִיתִי אָז
בַּת חָמֵשׁ.
אָחִי בֶּן אַרְבַּע,
וַאֲחוֹתִי הַתִּינֹקֶת
בַּת שָׁנָה.

הָיָה לְאִמָּא חֲתָךְ עָמֹק
לְאֹרֶךְ הָאַף
וְהִיא שָׁכְבָה
בִּשְׁלוּלִית דָּם
וְהֶעֱמִידָה פְּנֵי מֵתָה.

הָרוֹצֵחַ עָמַד סַבְלָנִי
וְעָקַב אַחֲרֶיהָ.
הוּא רָצָה לִהְיוֹת בָּטוּחַ
שֶׁגָּמַר אֶת מְלַאכְתּוֹ.

כְּשֶׁשָּׁב הַשֶּׁקֶט לַבַּיִת,
כַּאֲשֶׁר הֵם גָּמְרוּ
לִרְצֹחַ אֶת אָבִי
וְלִפְצֹעַ אֶת אִמָּא וְאוֹתִי,
הֵם עָזְבוּ עִם כָּל הַשָּׁלָל:
מְעַט בְּגָדִים וְכֵלִים.

אָז פָּקְחָה אִמִּי אֶת עֵינֶיהָ לִרְאוֹת:
הֵיכָן הַבַּעַל
וּמַה קָּרָה לַיְלָדִים?

כְּשֶׁהָרוֹצֵחַ רָאָה אֶת עֵינֶיהָ
נִפְקָחוֹת,
הוּא שִׁסֵּף אֶת בִּטְנָהּ
בְּסַכִּינוֹ וְהָלַךְ לוֹ.

אַחַר כָּךְ בָּאתִי אֵלֶיהָ,
(מָתַי? כַּמָּה זְמַן אַחֲרֵי?)

וּמָה עָשִׂיתִי עַד אָז?
וְהִיא לָחֲשָׁה לִי:
"תְּנִי מְעַט מַיִם לְאַבָּא".

הָלַכְתִּי אֶל אָבִי,
אֶל אָבִי הֶהָרוּג
לָתֵת לוֹ מַיִם
מִן הַכַּד

הִגַּשְׁתִּי מַיִם לְאִלֵּם,
וּכְשֶׁלֹּא קִבֵּל,
וַאֲנִי חֲדֵלַת אוֹנִים
לְהַשְׁפִּיעַ עָלָיו,
שָׁפַכְתִּי אֶת הַמַּיִם עַל פָּנָיו.
רָחַצְתִּי אֶת דָּמוֹ.

מֵאָז תָּמִיד הֶאֱמַנְתִּי,
שֶׁאִלּוּ בֶּאֱמֶת הָיִיתִי מְבִינָה
אֶת אִמִּי,
לוּ הִצְלַחְתִּי לְשַׁכְנֵעַ אוֹתוֹ
לִשְׁתּוֹת מִן הַמַּיִם,
אוּלַי לֹא הָיָה מֵת.

אִמִּי, שֶׁכִּמְעַט מֵעוֹלָם
לֹא בָּכְתָה,
הִסְתִּירָה אֶת הַיּוֹמָן שֶׁלָּהּ
בֵּין נְיָרוֹתַי בְּתִקְוָה
שֶׁאֶמְצָא אוֹתוֹ פַּעַם,
אוּלַי אַחֲרֵי מוֹתָהּ.
בַּיּוֹמָן הַזֶּה מָצָאתִי אֶת תֵּאוּר
שֶׁל הַקָּשֶׁה בְּיָמֶיהָ:

הִיא פָּקְחָה אֶת עֵינֶיהָ
וּמָצְאָה אֶת עַצְמָהּ בְּבֵית חוֹלִים
בִּירוּשָׁלַיִם
אַחֲרֵי נִתּוּחַ קָשֶׁה.

הִיא יָדְעָה מַה קָּרָה לָהּ,
הִיא יָדְעָה שֶׁבַּעְלָהּ
בֶּן הַשְּׁלֹשִׁים
נִרְצַח,
וְשֶׁאֲנִי, בִּתָּהּ,
פְּצוּעָה אֲנוּשׁוֹת.
לֹא הָיָה טַעַם לְהִלָּחֵם
עַל חַיֶּיהָ.

הַרְבֵּה יוֹתֵר קַל הָיָה
לְוַתֵּר וְלָמוּת.

בְּעֶצֶם אוֹתוֹ רֶגַע יָדְעָה
שֶׁהַהַחְלָטָה בְּיָדֶיהָ, וְהִיא
מִיָּד הִתְמַלְּאָה בּוּשָׁה
עַל עֶצֶם הַשִּׁקּוּל:

"יְלָדַיִךְ הִתְיַתְּמוּ מֵאֲבִיהֶם
וְאַתְּ אֵינֵךְ מִתְבַּיֶּשֶׁת
לְהַשְׁאִיר אוֹתָם
יְתוֹמִים גַּם מֵאֵם?
אֵין לָךְ בְּרֵרָה:
אַתְּ מֻכְרָחָה לִחְיוֹת"

וְהִיא חָיְתָה.
בְּדָמֶיהָ חָיְתָה.

בְּסוֹף יָמֶיהָ הָיְתָה צַוָּאָתָהּ:
"אַל תִּבְכּוּ, יְלָדַי,
אַל תִּתְאַבְּלוּ עָלַי.
חִזְקוּ זֶה אֶת זֶה וְזִכְרוּ
שֶׁאִמָּא לֹא חַיָּה לְעוֹלָם,
אֲבָל דְּעוּ גַּם זֹאת
שֶׁאִמָּא לֹא מֵתָה
אַף פַּעַם".

אמנות / טליה רפפורט

יוקרה משוכפלת

"מוזיאון מול גלריה" – דורון פורמן. צילומים בגלריה "קדמת עדן" בת"א.

דורון פורמן צילם ציורי דיוקן מהמאה ה־17 שמוצגים באגף ה"אולד מאסטרס" במוזיאון תל־אביב ותלה את צילומיו הגדולים בגלריה "קדמת עדן" הקטנטנה, שממוקמת מעל חנות לתקליטים וספרים ישנים במרחק הליכה מהמוזיאון.

הנתונים האלו מעניינים משום שהתערוכה של פורמן בנויה על שינוי שלושה גורמים: טכניקה (מציור לצילום), גודל (כל הצילומים בגודל אחיד) וחלל תצוגה (ממוזיאון ציבורי לגלריה פרטית ומסחרית).

שלוש פעולות אלו יוצרות שינוי הקשר שבא להעלות לדיון מספר שאלות. הראשונה היא שאלת האותנטיות: העתק מול מקור. דורון פורמן בחר בציורים מסורתיים שוכו למעמד יוקרתי כנכס תרבותי (ציורים של רובנס, ואן דייק, ריינולדס ואחרים) וההחלטה שלו לצלמם ולהציגם במקום ובהקשר חדש מתקשר ל"יצירת האמנות בעידן השעתוק הטכני" של וולטר בנימין. אפשר לראות את התערוכה כדרך להמחיש את אובדן ההילה של היצירה המקורית והחד־פעמית כתוצאה מטכניקות השיכפול הרווחות היום.

אנשי האצולה האנגלית, הצרפתית או הפלמית ניצבים בציורי הדיוקן שלהם בעמידות מלאות חשיבות, כשהם מצויידים באביזרי סטטוס הולמים ומוקפים במסגרות זהב מגולפות (המופיעות אף הן בצילומים). ריקון ההוד וההדר של העבר נעשה לא רק באמצעות השיכפול, אלא גם על־ידי הוצאתם מן המוזיאון – המוסד המעניק לחפצי האמנות את הגושפנקה והתוקף התרבותי – והעברתן לסביבה עירונית, יומיומית ומסחרית. הצגת יצירות המופת המיוחסות, המונומנטאליות וההירואיות בהקשר מסחרי מציגה אותן כמוצרי צריכה ומשנה את משמעותן. היא גם מגחכת את הפוזות המלאכותיות והמנופחות ומוסיפה את חוסר הרלבנטיות שלהן היום.

הצעד המניפולטיבי של דורון פורמן מבטא איפוא את העובדה שהאמנות היא תלויית הקשר ומשמעותה נקבעת על־ידי הזמן והמקום בהם נוצרה ועל־ידי המסגרת בה היא מוצגת. יש כאן התייחסות גם לכוחו ולהשפעתו של הממון בעיצוב התרבות והאמנות. האנשים שהונצחו בציורים – כולם שייכים למעמד פוליטי, חברתי או כלכלי גבוה. רק שכבה זו יכלה להרשות לעצמה להזמין ציור דיוקן ולאסוף חפצי אמנות, וכאז גם עתה, בעלי המאה הם עדיין בעלי דעה גם בתוככי המימסד התרבותי, כולל מוזיאון תל־אביב, שאליו מופנית האמירה הביקורתית המובלעת בתערוכה הזו.

הטיעון של פורמן כפול, הוא עוסק גם בבעיה הכללית של מצב האמנות בעידן השיכפול וגם בתיפקודו של מוזיאון תל־אביב, שהקים אגף חדש ומפואר על־מנת לקדש את העבר, אך אינו מקדיש מספיק משאבים לייצוג האמנות הישראלית הצעירה.

ובעניין זה כדאי אולי להוסיף שדורון פורמן הציע למוזיאון תל־אביב להציג בין כתליו את העבודות שהוא מציג כרגע בגלריה "קדמת עדן", כתערוכה מתחלפת המתייחסת למוצגי האוסף ההיסטורי הקבוע של המוזיאון. הצעתו נדחתה ללא נימוק והסבר.

דורון פורמן: צילומים של ציורי פורטרטים מן המאות ה־16 וה־17

הפוליטיקה הישראלית על כל מערומיה

(המשך מעמוד הקודם)

קובי, בעלה של ג'ולי, חי במיצפור (עיר צפונית על קו הגבול, אולי קרית שמונה?) מפנה מול הטלוויזיה, נוסע לבאבא סאלי לשם ריפוי כאבי הראש של אשתו וסבור, כי אשה טובה היא אשה היודעת את סודות המטבח, גידול הילדים ונקיון הבית?

רציתי לתאר גבר שאינו מספק את אשתו מבחינה אינטלקטואלית, שמלכתחילה לא התאים לה. עם־זאת הוא בעל טוב שאוהב אותה מספיק כדי לוותר על דברים שהאמין בהם. זהו גבר שאפשר למצוא כמוהו במציאות. אני כותבת על אנשים מהמציאות.

– הן ברומן הזה והן ברומן הקודם מתוארים הרבה חיי נישואים בלא מוצלחים, מערכות יחסים שיש בהן יותר מן הפשרה מאשר מן ההנאה והסיפוק. בממש לכל דמות בספר יש מאהב או מאהבת. כך את רואה את פני המציאות שלנו?

לא, אני חושבת שיש חיי נישואים טובים אך עליהם לא כותבים סיפורים. מה שמפריע לי בספרים החדשים בתקופתנו הוא שמציגים בהם גיבורים יוצאי דופן, כאלו שלא מדברים לכל הקוראים. אני נוטלת דמויות מהמציאות. אני מציגה את הנורמטיבי והקיים, את הדמות שהיא מכנה משותף של קוראים רבים. לכן אולי מתקבל הרושם של סטראוטיפיות.

– לכן גם השפה קלילה? לפעמים משווה עד שפת רחוב?

נכון, אך לכל דמות השפה שלה. קובי, בעלה של ג'ולי הוא איש פשוט וכך הוא מדבר. אלכס, הפוליטיקאי האמון על הדמגוגיה מדבר אחרת וכו'.

– לאיזה קהל פונים ספרייך?

קהל שאינו מחפש ספרות אקספרסיוניסטית אלא ספרות טובה ומובנת.

הרומן של נגה מרון ניתן להגדרה כסיפור מתח רומנטי. בו כולם עוקבים אחרי כולם, ומכאן שמו. המעקב הראשי הוא של פרדי, יהודי מיואש מארה"ב המתגלה מאוחר יותר כמאהבה הראשון של ג'ולי, אחר הפוליטיקאי, אלכס גולני, במטרה למצוא סוד נסתר בחייו. לפרסמו ולהביא עליו חורבן. מעקב נוסף הוא של אנשי מפלגת "איחוד" (אולי ליכוד?) אחרי אותו פוליטיקאי.

אלכס שחש במעקב האמריקאי ומכנה אותו בשם "צל", שולח אחריו את רלשית לשכתו, המתגלה גם כפילגשו. אחרי כל אלו עוקב הקורא ומנסה למצוא את החוטים המובילים לסיום המצאורים בין כל הגיבורים הללו.

בסיפור משתלבות בעיות שונות מסביב לנושא המרכזי. למשל בעיית פער הדורות, הקיימת גם בספר הקודם בין גיבורת הסיפור, גודרונה לבתה, ובין גיבורת הספר החדש לבתה. דווקא הסבתות הן שמבינות ללב נכדותיהן.

נכון, לאם יש אחריות על ילדיה, שלעולם לא גומרים להיות ילדיה. קשה לאם לתת להם לשגות בעצמם. הבעיה היא שכל אדם רוצה להתנסות בעצמו ולא להסתמך על ניסיונו של המבוגר.

אולי השכילה לתאר את הדברים לילי רתוק בסיפרה "הקול האחר" על סיפורת נשים: "אחד הסיפורים הנסתרים בתרבות הפאטריארכלית, אשר מתחיל להיחשף רק מאז חדרו הנשים לתחום הכתיבה, הוא פרשת היחסים הסבוכה בין אמהות לבנותיהן. קיים יחס אמביוולנטי של נשים כלפי אמותיהן, בו מצויים הכעס על קיפוחה של הבת בטיפוח ובהזנה רגשית וזעם על חולשה של האם". בסיפרה של מרון מתפרצת הבת, רעות, על אמה ומתריסה כנגדה "מאין לי לדעת מה קורה אתך את טורחת לספר לי משהו? איכפת לך מה אני מרגישה? את חושבת רק על עצמך... ילדה צריכה לפעמים אמא, ולא רק בשביל שתיקח אותה לרופא נשים..."

סצינת האונס בפתיחת הסיפור משנה את חייה של ג'ולי ומכוונת את דרכיה מאחר שבעקבות האונס ההריון הלא רצוי היא נישאת לבעלה, שאינו נותן לה את הסיפוק האינטלקטואלי אליו היא מייחלת. עם זאת קיים אבסורד, מאחר שהמאהב, האנס, מרטיט את גופה ומחמיא לפיקחותה, דבר שבעלה אינו מסוגל לו.

– האם לכל אשה פנטזיות על מאהב לשעבר? מאהב מהעבר מצוי גם בספר הקודם כדמות גבר מאוהב מיהודותה של גודרונה.

להרבה נשים יש פנטזיה של גבר שהן בונות בדימיונן, אך עם המפגש במציאות לאחר זמן הן נוחלות אכזבה קשה. (גם בסיפור, ג'ולי הפוגשת במאהב מהעבר, רואה בו רק את שיניו הרקובות מעששת).

– בשני הסיפורים יש הרגשה של סוף לא הימנוי, אולי יש בדעתך לכתוב המשך לסיפורים? איננו יודעים כיצד הגיב בעלה של ג'ולי עם היוודע לו עובדת היותה פילגשו של הפוליטיקאי השנון, או כיצד התפשרה עם חייה איתו.

חשבתי לכתוב המשך לספר הקודם, אך אינני חושבת שהדגש הוא על הסיום. הדמות החשובה איננה קובי, בעלה של הגיבורה. וההתפשרות היא חלק מחיינו. את היית מתגרשת ומפרקת חיי נישואים נוחים לשם הרפתקאות אהבים?

הופיע
מחניים 7
רבעון למחקר להגות ולתרבות יהודית
בעריכת הרב. מנחם הכהן
על האגדה והמדרש
משתתפים: ד"ר עפרה מאיר * פרופ' מנחם הירשמן * פרופ' חיים מיליקובסקי * אביעד הכהן * ד"ר יצחק גלוסקא * ד"ר צבי מלאכי * פרופ' אביגדור שנאן * הרב מרדכי פירון * פרופ' דב רפל * ד"ר גבריאל ח' כהן * ד"ר בר־ציון רוזנפלד * ד"ר מאיר בר־אילן * ד"ר שמעון שטובר * ד"ר יהושע הורוביץ * פרופ' עלי יסיף * ד"ר חננאל מאק * ד"ר אהרן גימאני * ד"ר דב שוורץ * אהרן ארנד * ד"ר שאול רגב * ד"ר שלום צבר * יצחק גנוז * מנחם כ"ץ * הרב גרשון קיציס * ד"ר אברהם ולקין
להשיג בחנויות הספרים בכל הארץ
מחיר כל קובץ 27 ש"ח. מנוי לשנה (4 קבצים) 85 ש"ח
מרכז ספיר לתרבות ולחינוך יהודי
העיר העתיקה ירושלים, ת"ד 979, טל. 02-286121

חידמיצר

חידה קשה ומעצבנת / דן תסיצר

משימה מס' 166

איפה שוחים?

הוראות לפיצוח: לפניכם חידה מצוירת, שפתרונה עשוי לזכות אתכם בפרס מיוחד: עותק חתום של ספר הקריקטורות של מושיק לין "מתים לעשות שלום", בהוצאת זמורה ביתן מודן. הזוכה ייבחר מבין הפותרים שתשובתם הנכונה תגיע אלינו תוך עשרה ימים מיום פרסום החידה.

פתרון משימה 164: מתחת פני הים – כי מדובר בבית גבריאל, (סמלו מופיע בחידה) הנמצא על שפת הכינרת, הנמצאת כ־200 מ' תחת פני הים. זכתה בפרס טל שץ מקיבוץ אשדות יעקב מאוחד. הספר יישלח לכתובתה.

המען למשלוח תשובות: מזכירות מערכת "דבר", רח' שינקין 45, תל־אביב. מיקוד: 65233.
נא לציין על המעטפה את מספר המשימה.

ברוח הפיוס

טלי ליפקין־שחק

אנטנה

צריך אופי חזק במיוחד כדי לא להתחיל את סקירת השבוע הטלוויזיוני הזה באיזכור והתייחסות לשני ימי השידורים מוושינגטון. אין שום דבר גדול יותר או מרשים יותר, חשוב יותר או אפילו ראוי יותר להתייחסות מקצועית מבחינה טלוויזיונית, מאשר מיפגש השלום בבירה האמריקאית. אם לעם יש שעה גדולה בחייו, שעת פיוס ושלום היא השעה הזאת, ואם לטלוויזיה יש שעה גדולה בחייה – סליחה על ההשוואה – אז בוודאי שידור אירוע כזה הוא אחת השעות הללו. הרבה כבר נכתב במהלך השבוע הזה על תיפקוד הטלוויזיה בשני עורוציה במהלך ימי השידור הרצופים, ויהיה זה גרוש להמשיך ולבחוש בעיסה הזאת. אבל, מכיוון שכאמור לעיל מתבקש אופי חזק במיוחד כדי להימנע מעיסוק בעניין הזה, ומאחר שלי אין אופי חזק במיוחד, אני לא מצליחה להתאפק.

שני הערוצים עשו בסך הכל עבודה טובה כאחד בשני הימים וגם הגיעו להישגים נאים. גדי סוקניק היכה את הערוץ הזורץ שוק על ירך כאשר צד את המלך חוסיין, והצליח להוציא מכנו תשובות אחדות – צפויות אכנם ולא מדהימות – לשורה של שאלות בנאליות. אלא שלא השאלות ולא התשובות היו העיקר, כי אם עצם ההישג, והישג היה. ראיון ראשון לכלי תקשורת ישראלי. למעשה, זה לא היה צריך להפתיע אף אחד. ברוח הפיוס והנעימות הכללית ששרתה בין ישראל לירדן על אדמת ארה"ב, התמסר המלך הסימפטי לכתב הישראלי, כמו שהיה אולי מתמסר לכל כתב אחר. אבל סוקניק היה הראשון שניסה והעז והצליח, ועל זה מגיע לו מאברוק.

אהוד יערי עשה עבודת תרגום סימולטני מצויינת בשעת הנאומים, ונשמע נלהב ומעורב, כשיעקב אחימאיר, חדש או נכון יותר מחודש בבירת האמריקאית, מתאפס בקצב איטי במקצת על האירועים ומיקצבם. לקח לו זמן להתמצא, להתרגע, להשתלב. דן סממה עשה עבודה נהדרת בעמאן, ואילתור שליחתו של הכתב הנודד החדש מיכאל קרפין לבקעה ואחר־כך לצפון בעקבות יום הלחימה שם, הוסיף איכות לחומר והיה דבר בעיתו. בסך הכל הערוץ הממלכתי עבד הרבה ובסדר כדי להצדיק את מיקומו כוותיק והמנוסה. על ההיבט הממלכתי של מיקומו בכוח התקשורת רצוי אולי לא להרחיב את הדיבור, כי הערוץ הראשון שוכח לפעמים מצד אחד מי מאכיל אותו משכורת ומצד שני רוב הזמן הוא ממלכתי מדי.

ניהול האולפן של ערוץ 2 עם יעקב אילון בוושינגטון היה רוב הזמן מוצלח לא פחות, לעתים אף יותר מניהול האולפן של הערוץ הראשון מירושלים. אילון יודע לשאול שאלות, מנווט היטב את הכתבים המצויינים לא פחות מכתבי הערוץ הראשון ועושה מישדר טוב. הערוץ השני משודר יותר טלוויזיה ופחות בידבור, וכשהמצלמה עובדת, מלווית בהסברים צמודים ותיאורי שטח, מה עוד יבקש לו הצופה הנדבק אל המסך ורוצה להיות חלק מן האירוע?

חוץ מהעפעוף בריסים

אהוד יערי ואהרון ברנע טובים מאוד בלשתף את הצופים בכל פרטי הטגיגה. כל אחד מהם מזהה את הפנים בקהל, מסביר ומוסיף צבע, כמו שיכול לעשות מי שמבין את התפקיד שלו ומתמצא היטב בחומר. אבל, השניים האלה הם יוצאי־הדופן, זכר לזן הולך ונעלם. כולם אוהבים לראיין, לפרשן, להיות בכל מקום, וחלקם לא זוכרים שהם משרתים קליינטים, ציבור שלם שזכותו לדעת הכל, לראות הכל, להיות שם. השיכחה הזאת נקראת בלשון אחרת רשלנות מקצועית, והדוגמה המובהקת ביותר לה היתה השבוע בעת השידור הישיר מטקס קבלת הפנים למטוס חיל האוויר שהחזיר את ראש הממשלה ופמלייתו מוושינגטון. באולפן היה דניאל פאר, משדה התעופה שידרה גאולה אבן אוזרקוביץ'. המעמד המרגש הזה, עם כל סממני הטקס של הדגלים והתרועות, היה הפעם מרגש אפילו יותר. עובדה, שורת מקבלי הפנים היתה ארוכה מן הרגיל. אבן אוזרקוביץ' נשלחה לשדה משדה התעופה לא רק כדי להחזיק לצלם את הכתף, אלא כדי לשדר אירוע, לתת תיאור, להביא אינפורמציה, לשתף אותנו בחוויה. ברגעי ההמתנה לנחיתה ניהלו השניים דו־שיח בסגנון "בוקר טוב ישראל", דווי יכנעאות הולמת, אבל בזה לא העיקר, אלא במשפט לדוגמה המייצג את רמת הבורות וחוסר המקצוענות בהכנה המתבקשת לקראת משימה המוטלת על כתב, במקרה הזה כתבת. "מי קובע באיזה סדר הם עומדים?" שואל פאר שאלה שהתשובה עליה כמעט מובנת, "זו שאלה באמת קשה" עונה לו הכתבת הנרוצה. או ראשית כל, גם בלי להתכונן מראש לחומר הצפוי, יכולה הנערה לדעת שיש פרוטוקול של משרד החוץ, עליו מופקד ראש הטקס שרווקא את זהותו ידעה השדרנית. לעומת זאת, לא ידעה, ולא חשבה כנראה שעניינה לברר בטרם יחל השידור על מנת לדעת ולהביא כאינפורמציה מעניינת לצופים, מי ומי בשורת לוחצי הידיים, בעיקר לקראת סוף השורה, כשבין העומדים נראו הרבה אנשים לא מוכרים. המצלמה הרי מראה את ראש הממשלה, רעייתו ושר החוץ לוחצים ידיים, אבל תפקידו של השדר, עיתונאי במקצועו, לספר לצופים מי ומה הם רואים. קצת עבודת הכנה, קצת להזיז את המהשמו. התעמלות טובה לראש ולרגליים, ולא רק לעיניים המעפעפות עם הריסים.

סוקניק. הראשון שהעז והצליח. צילום: יצחק הררי

יערי. גלהב ומעורב

התערטלות לכל הכיוונים

אז מחלקת החדשות עבדה יפה והרבה וקשה השבוע בכל החזיתות, ובהתחשב בסתורה שהן הביאו, לכי היה עוד כוח להתעסק עם האקטואליה בתוכניות האחרות? שארית השבוע הטלוויזיוני הזה מוקדשת, עליכן, לשכוויות. איזוטריה שהטלוויזיה מלאה איתה בכל מקרה, איזוטריה הולמת את לילות הקיץ, והתערטלות היפה לשעת המסיך ומכוונת למדי לאניני הטעם. אצל דן שילון התערטלו השבוע לכל הכיוונים. מהשחלות של פנינה רמון ועד הרחם המשובשת של אמא עקרה המבקשת פונדקאית.

רק אלוהים, היודע כליות ולב, יכול להבין מה מניע אנשים להתפשט בפרהסיה, להשוף את מערכת הרביה שלהם קבל עם ומצלמות. אחרי "דוכי" המאצ'ואים הרוחים שאירחה ונאלצה לספוג בחיוך שאני בטוחה כי היה כפוי ומלאכותי, הגדילו לעשות הפונדקאית המחפשת חוג המבקש את שרותיה, והביאו את החוספנות לשיא. אושרת רוצה, מסיבות שלא הובהרו לי לגמרי, להיות פונדקאית, ואני מכבדת מאוד את הכוח שיש לה לעבור הודיה שכזאת. אני אפילו יכולה להבין את בנייעיה לבוא לטלוויזיה עם הנתון הזה, כדי לעודד פניות. אבל, מה מוצאים בני זוג שכל רצונם בילד, לדהור לאולפן של דן שילון ולהדור לשידור עם הכמיהה שלהם לילד, זה כבר נעלה מבינתי. הרי אם רצו לבדוק את האפשרות לכיביה עם אושרת, יכלו לקבל את הפרטים שלה אחרי התוכנית.

לעומת זאת, הדמגוגיה של לימור לבנת, אשה הרוצה ומרשימה, הביאה אותה אצל דן שילון אל סף ההנבריס. לבנת מתפתלת ברטוריקה בנאלית. מנסה לצאת ממצבים שרוחקים אותה להודות בהישגיהם של אחרים, וככל שקולה מרעים יותר, כן היא משכנעת פחות. לבנת, כבו כל הפוליטיקאים האחרים, אינה מוותרת על ההדמנות להתיפה, וזו זכותה מהגם שהיא לפתות קורקטית ונטולה וולגריות, אבל הטעות היא בצד של אנשי דן שילון הבוחרים לזמן ח"כים, שוב ושוב אותם אנשים, להרצות באולפן אותם דברים שהם משמיעים בכל מקום ומעל במת הכנסת, ואם אין הם משתלבים היטב בנושאים האחרים של התוכנית אלא משתלטים על השיחה לכלל נאום, הם פשוט מיותרים.

לבנת. כמתפתלת ברטוריקה בנאלית

למרות ההשגות

שתי סדרות מקוריות חדשות חדרו את מסך האובך של לילות תמסיז. "משמרות לילה" בערוץ הראשון ו"ספיר" בערוץ שלוש, ואני מראש מתנצלת על ההיבור ביניהן. כל חיבור הוא מקרי ביותר וכל דמיון הוא בלתי קיים. "משמרות לילה", תסריט של אסי דיין ודיאלוגים נוספים של יעל שטון, היא הסידרה הקומית־דרמטית הראשונה הנסבלת שמדברת עברית. אחרי הפרק הראשון שלא היה מאד מרשים התאפקתי שלא לכתוב ביקורת, מתוך תחושה שיש שם פוטנציאל ומכל מקום זה לא שווה קטילה, והנה כבר החדשות הטובות בהשוואה למה שנעשה כאן עד היום. האיפוק – כדרכו של איפוק – הוכיח את עצמו. הפרק השני היה מבט בסדר. לא אגיד שהיתה לי חוויה אדירה, ולא אגיד שלא יקח לי זמן להתרגל לדיאלוגים בעברית, שבאנגלית, ככל שיהיו נתותים, הם נשמעים בסדר, ולא אגיד שאין לי השגות על חלק מן השחקנים שעושים אוברשחק של צעינות ודמויות. אבל, בסך־הכל בסדר, בסדר גמור.

במקום לשחוט פרות

על "ספיר" אני לא מדברת. לא רוצה להתרגז. אופרת סבון תוצרת הארץ, אולי פארודיה על אופרות סבון, כנראה פארודיה. אבל אם הצופה רואה ולא מבין, אלו חדשות רעות. אהוב פלנץ איננו יוצר נחות, ויש לו מה לומר בדרך־כלל. אלא שהפעם, אם התכוון להיות חד ומשונן כתער ולשחוט את הפרות, הוא לא הצליח, כי הפרות גועות והצופים בוכים אתן מהשטויות. ■

בכסות של חסות

מי הגוף שעומד מאחורי התשדיר לבשמים המוקרן בערוץ הראשון, תחת הכותרת "בשמים קונים בישראל", שבו מופיעים הבשמים עם שם המותג. מוכרי הבשמים בארץ הם לא פראיירים ואם אפשר לפרסם בערוץ הראשון תשדיר במכום של 6,000 עד 10,000 ש"ח, למה לשלם 20 אלף דולר לאותה פרסומת בערוץ השני?

אביבה ולצמן

אם יש משהו שהישראלי שונא להיות זה פראייר ואפילו עשו על זה פרסומת "פראייר מי שלא קונה בשקט". ואם יש משהו שהטלוויזיה הישראלית סונאת להיות, זה פראיירית וגם הם עושים מזה פרסומת. הרבה פרסומות, אפילו. כי מה שמשודר היום בערוץ הראשון, בכסות של תשדירי שירות או חסויות, הוא תשדירי פרסומת לכל דבר.

במידה זו או אחרת, זה היה קיים גם קודם. אבל הופעתו של הערוץ המסחרי פרצה את כל גבולות המותר והאסור מבחינת תשדירי שירות חסויות גם בטלוויזיה הישראלית וגם בטלוויזיה החינוכית, ששתיהן משודרות בערוץ הראשון.

כשראיתי בראשונה את דן מרגלית מפנה באמצע "ערב חדש" את האצבע ואומר "דעכשיו נעבור לתשדירי שירות", חשבתי לרגע שאני צופה בערוץ השני. כשעל המרקע הופיעה צעירה סקסית, הטועמת בצורה מגרה מ"מעדן חלב" (שעליו נרחיב את הדיבור בהמשך) ומיד צץ גם הגבר היפהפה, כבר הייתי משוכנעת שזו פרסומת, רק לא הבנתי בדיוק למה היא בערוץ הלא מסחרי. אבל עד שהספקתי להרהר בדבר, נגמר "ערב חדש", שקוצץ קצת מתוכנו כדי שישאר זמן לפרסומת ועל המרקע הופיעה שיקופית חסות, ואחריה עוד אחת. מה שהזכיר לי, שבעצם, אסור לתת חסויות לתוכניות אקטואליה. אבל מה, החסות לא היתה על "ערב חדש", אלא על תוכנית אחרת – שבה שטים ברבורים שלווים באגם ירוק, בערך חצי דקה, מה שנקרא בעגה המקצועית "פילר" – ומיד אחריו שוב שתי שקופיות חסות. זו בדיוק הסיבה שבטלוויזיה הישראלית משדרים את "שבשבת" כתוכנית נפרדת מ"מבט". מסיבות מובנות, אסור לשדר חסויות ל"מבט", אבל מי אוסר לתת חסות ל"שבשבת", הרי "אוסם" לא יכולה להשפיע על מזג האוויר.

השבוע הגיעו המים האלה, באגם השליו, עד נפש, וחברת "רשת", אחת הזכייניות בערוץ השני, שלחה לרשות השידור התראה ודרשה לחדול מיד מכל צורת הפרסומת והחסויות, אשר משודרות בניגוד לחוק ולתקנות. אם לא יופסק שידורן תוך שבעה ימים, תוגש נגדם תביעה. בעבר התלוננו גם "קשת" ו"טלעד", על כך שרשות השידור גוזלת את פרנסת הערוץ השני מפרסומת, בעוד היא מקבלת כסף מאגרה. ורשות השידור עצמה כבר נגררה פעם לבית המשפט, בדיוק על אותה עבירה. לפני שלוש שנים, עוד קודם שהוקם הערוץ המסחרי, הגישו העיתונים עתירה לבג"צ נגד רשות השידור, בטענה ש"רשות השידור גוזלת את פרנסתם". בג"צ אישר את העתירה וחייב את רשות השידור לשדר תשדירי שירות לפי כללים ברורים, שנקבעו בחוק.

רשות שידור כליבך מודעת, כנראה, לעובדה שמה שנעשה היום נוגד את החוק, שאפילו בקשתנו התמימה לקבל את הכללים והמחירים הושבה ב"שלילי". רשות השידור מסתירה מהעיתונאים אינפורמציה, שכל גוף או אדם במדינת ישראל יכולים/מתבקשים להתקשר ולקבל אותה. והם כנראה יודעים למה. אבל גם אנחנו, כמו רשות השידור, לא פראיירים.

פניתי בתור גוף הרוצה לפרסם חסות, וכך קיבלתי את האינפורמציה שרציתי. ברשות השידור, נמסר, יכול לפרסם כל גוף פרטי, שאיננו תנועה פוליטית, איננו פוגע ברגשות ציבור מסויים, דתי למשל, ואיננו מפרסם סיגריות, אלכוהול, שירותי מין, עריכת דין, רפואה וכדומה. החסות מופיעה בצורת שיקופית עם קול, ועל־פי החוק, לא יפורסם בשיקופית מספר טלפון, תאריך, או הסימן המסחרי של החברה. לא יפורסמו מותגים ולא יפורסמו מעלותיו של המוצר. השיקופית תשודר בתחילת תוכנית ובסוף תוכנית בלבד. הכללים החלים על הטלוויזיה הישראלית, לצורך זה, חלים גם על הטלוויזיה החינוכית.

די אם נתייחס רק לחודש האחרון, למשחקי המונדיאל, בחסות "מעריב" ו"הטוטו", חסות לגיטימית לכאורה, לולא המלים "מעריב" ו"טוטו" היו רצות על המרקע, במהלך המשחק, בקצב שבו מתגלגל הכדור. בכלל, היחסים של רשות השידור עם "מעריב" צריכים להיבדק בדיקה מעמיקה. השבוע, בפרומו לסידרה החדשה "שפתון על צוואר(?)נך", שילבו ציטוטי עיתונות, המהללים את הסידרה, כשאחד מהם, "מרהים", מופיע עם הלוגו (באדום בולט) "מעריב". האם זו איננה פרסומת סמויה, האסורה על־פי החוק?

רשות השידור בחרה שלא להגיב, לא לכתבה ולא על מכתב ההתראה של "רשת". "אנחנו רשות ציבורית, שפועלת על־פי חוק. התלונה נבדקת ומאחר שהנושא נמצא בטיפול המחלקה המשפטית אין תגובה מעבר לכך", מסר דובר הרשות צבי לידר.

אבל אם המשחק עם חסויות הוא מוגבל, הרי שבתשדירי השירות השמים הם הגבול. הן מההגדרה מה זה "גוף ציבורי", או עמותה, שאינם מסחריים ולא למטרות רווח", שהם הגופים הראשאים לפרסם תשדירים, הן מבחינת המוצר המפורסם והן מבחינת מיקומו של התשדיר, שעל־פי חוק, ישודר רק לפני או אחרי תוכנית. לצורך זה הגמישה הטלוויזיה החינוכית את המושג "אחרי התוכנית" ומשדרת את התשדירים בין הראיונות למבוקים. בתגובה לטענה מוסרים בטלוויזיה החינוכית, ש"אחרי שלקחו לנו את זמן השידור לפני 'ערב חדש' לטובת הטלוויזיה הישראלית, אין לנו מתי לשדר את התשדירים, וזה הפריים טיים שלנו. המפרסמים לא רוצים שהתשדירים יהיו בסוף התוכנית, כי אז קמים מהכורסא ולא רואים יותר. הטלוויזיה החינוכית היא גוף ללא מטרות רווח, וכל הכנסה מושקעת בהפקה", אומרים בחינוכית להגנתם, כאילו הפקה מקורית היא סיבה לעבירה על החוק. ומיכה לימור, מ"מ מנכ"ל הרשות השניה, אומר: "זו רמיסת החוק על־ידי מוסד ממשלתי. הפרסומות שמשתוללות היום בניגוד לחוק על מסך ערוץ 1 רומסות את חוק רשות השידור, את חוקי המדינה ואת התנאים שעליהם הוקם הערוץ השני. הרשות השניה תעודד כל צעד ציבורי ומשפטי להפסקת השתוללות", מבטיח לימור.

ההשתוללות החמורה ביותר היא שאלת "הגוף" המפרסם ו"המוצר" המפורסם בתשדירי השירות. השבוע, סוף סוף הבנתי איך "התיאטרון הקאמרי" יכול לשדר תשדיר שירות. התקשרתי למחלקה המיוחדת לתשדירי שירות בטלוויזיה הישראלית וביקשתי לשדר תשדיר שירות לתיאטרון. "איזה?", שאלו אותי. "תיאטרון", אמרתי. "תיאטרון מסחרי", הקשו. "יש תיאטרון שהוא לא מסחרי?". "תלוי", אמרו לי. "אם יש לו זיקה ממשלתית, נוכל לשדר". "ואם זה תיאטרון עירוני, חיפה, למשל?". "אין בעיה" נענית. "צריך לעשות את זה דרך אגף התרבות בעירייה. הם כאילו אלה שמבקשים את התשדיר, ובסוף התשדיר יהיה כתוב, מוגש מטעם אגף התרבות בעיריית חיפה".

נהדר. אבל מי הגוף שעומד מאחורי התשדיר לבשמים, תחת הכותרת "בשמים קונים בישראל", וכהם מופיעים הבשמים עם שם המותג. הרי אין בארץ "איגוד יצרני הבשמים", משום שלא מייצרים את הבשמים בישראל, והנגיות השיווק הן בהחלט לא "גוף ללא מטרות רווח". אבל גם מוכרי הבשמים בארץ הם לא פראיירים ואם אפשר לפרסם בערוץ הראשון תשדיר בסכום של 6,000 עד 10,000 ש"ח, למה לשלם 20 אלף דולר לאותה פרסומת בערוץ השני?

כששאלתי בטלוויזיה הישראלית מה מותר ומה אסור לפרסם בתשדירי שירות, נמסר לי כי "הפרסום בתשדיר יהיה מידע ולא בעל היבט מסחרי. מוצר, למשל, לא יפורסם".

אז איזה מידע יש בדיוק בתשדיר של "מעדן חלב"? ושלא נוכיר שה"לא־מוצר", שנקרא בערוץ הראשון סתם "מעדן חלב", הוא בערוץ השני מוצר ספציפי מאוד, עם שמות כמו "דני", "דנונה" או "מילקי". אבל לשאלתי, הסבירו בטלוויזיה, כי "התשדיר לא מיועד לפרסם את המוצר, אלא את מועצת החלב של ישראל", שגם היא לא פראיירית, ובשביל גביע אחד של יוגורט, היא יודעת שצריך לפרסם רפת שלמה. ■

תשדיר "מעדן חלב". בערוץ השני נתנו בו סימנים. צילום מהוידיאו: "יסוני"